

Dr. Bob Utley

I a II Timoteovi a Títovi

BIBLICKÝ KOMENTÁR

OBSAH

SKRATKY	5
SLOVO AUTORA.....	7
NÁVOD NA SPRÁVNE BIBLICKÉ ŠTÚDIUM	9
I A II TIMOTEOVI (ÚVOD).....	17
1. TIMOTEOVI 1	24
1. TIMOTEOVI 2	50
1. TIMOTEOVI 3	69
1. TIMOTEOVI 4	84
1. TIMOTEOVI 5	96
1. TIMOTEOVI 6	113
LIST TÍTOVI (ÚVOD).....	123
TÍTUS 1	125
TÍTUS 2	137
TÍTUS 3	152
2. TIMOTEOVI 1	162
2. TIMOTEOVI 2	174
2. TIMOTEOVI 3	189
2. TIMOTEOVI 4	196
STRUČNÁ DEFINÍCIA ŠTRUKTÚRY GRÉCKEJ GRAMATIKY	206
TEXTUÁLNA KRITIKA.....	215
VYZNANIE VIERY	219

OBSAH – ZVLÁŠTNE TÉMY

TIMOTEJ	27
OTEC	28
VZDELÁVAŤ	31
SRDCE	32
PAVLOVE POHEADY NA MOJŽIŠOV ZÁKON	33
NERESTI A CNOSTI V NZ	34
HOMOSEXUALITA	35
VĎAKYVZDANIE	37
PAVLOVE ZLOŽENÉ TVARY S POUŽITÍM "HYPER"	42
PAVLOVE POUŽITIE SLOVA: "KOSMOS"	43
VIERA, VERIŠ ALEBO DÔVEROVAŤ	44
PRÍHOVORNÁ MODLITBA	51
ĽUDSKÁ VLÁDA	54
„PRAVDA“ V PAVLOVÝCH SPISOCH	57
VÝKUPNÉ/VYKÚPIŤ	59
ŽENY V BIBLIÍ	64
BIBLICKÉ POSTOJE VOČI ALKOHOLU (KVASENÉMU NÁPOJU) A ALKOHOLIZMU (ZÁVISLOSTI)	72
SATAN	75
BOŽÍ PLÁN VÝKÚPENIA, "MYSTÉRIUM"	78
PODMIENKY PRE ŽENY PRACUJÚCE V CIRKVI	79
ODPADNUTIE (AFISTÉMI)	85
ZVLÁŠTNA TÉMA: SKLADANIE RÚK V BIBLIÍ	91
POTREBA VYTRVAŤ	93
VEK	97
SVÄTÍ	102
PAVLOVE NAPOMENUTIA OTROKOV	108
BOHATSTVO	110
GRÉCKE VÝRAZY PRE „OVEROVANIE“ A ICH VÝZNAMY	113
VYVOLENIE/PREDURČENIE A POTREBA TEOLOGICKEJ VYVÁŽENOSTI	116
VYZNÁVANIE	117
AMEN	118
NÁDEJ	127
PREDESTINÁCIA (KALVINIZMUS) VERSUS ĽUDSKÁ SLOBODNÁ VOLA (ARMINIANIZMUS)	143
SPRAVODLIVOSŤ	146
NZ POJMY PRE KRISTOV NÁVRAT	149
SLÁVA (DOXA)	150
GRÉCKE SLOVESNÉ ČASY POUŽITÉ PRE SPASENIE	152
POVOLANÍ	168
ZRUŠENÝ (KATARGEÓ)	169
ZMLUVA	175

VYTRVALOSŤ	178
NASTOLENIE BOŽIEHO KRÁĽOVSTVA	180
V MENE PÁNA	184
POSVÄTENIE	185
POKÁNIE	187
KÉRYGMA RANNEJ CIRKVI	194
KDE SÚ MŔTVI?	197

SKRATKY

AB	Anchor Bible Commentaries, ed. William Foxwell Albright and David Noel Freedman
ABD	Anchor Bible Dictionary (6 vols.), ed. David Noel Freedman
AKOT	Analytical Key to the Old Testament by John Joseph Owens
ANET	Ancient Near Eastern Texts, James B. Pritchard
BDB	A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament by F. Brown, S. R. Driver and C. A. Briggs
EKUM	Biblia, ekumenický preklad
IDB	The Interpreter's Dictionary of the Bible (4 vols.), ed. George A. Buttrick
ISBE	International Standard Bible Encyclopedia (5 vols.), ed. James Orr
JB	Jerusalem Bible
JPSOA	The Holy Scriptures According to the Masoretic Text: A New Translation (The Jewish Publication Society of America)
KB	The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament by Ludwig Koehler and Walter Baumgartner
LAM	The Holy Bible From Ancient Eastern Manuscripts (the Peshitta) by George M. Lamsa
LXX	Septuagint (Greek-English) by Zondervan, 1970
MOF	A New Translation of the Bible by James Moffatt
MT	Masoretic Hebrew Text
NAB	New American Bible Text
NASB	New American Standard Bible
NEB	New English Bible
NET	NET Bible: New English Translation, Second Beta Edition
NRSV	New Revised Standard Bible
NIDOTTE	New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis (5 vols.), ed. Willem A. VanGemeren
NIV	New International Version
NJB	New Jerusalem Bible
OTPG	Old Testament Passing Guide by Todd S. Beall, William A. Banks and Colin Smith
REB	Revised English Bible

RSV	Revised Standard Version
SEPT	The Septuagint (Greek-English) by Zondervan, 1970
TEV	Today's English Version from United Bible Societies
YLT	Young's Literal Translation of the Holy Bible by Robert Young
ZPBE	Zondervan Pictorial Bible Encyclopedia (5 vols.), ed. Merrill C. Tenney

SLOVO OD AUTORA: AKO TI MÔŽE TENTO KOMENTÁR POMÔČŤ?

Výklad Biblie je racionálny a duchovný proces, ktorý sa snaží porozumieť inšpirovanému biblickému autorovi takým spôsobom, aby poslanstvo od Boha bolo zrozumiteľné a aplikovateľné v dnešnej situácii.

Duchovný aspekt tohto procesu je kľúčový, ale ťažko definovateľný. Zahŕňa podriadenosť a otvorenosť pred Bohom. Musí obsahovať (1) hlad po Ňom, (2) po poznaní Jeho a (3) službe Jemu. Tento proces zahŕňa modlitbu, vyznávanie a ochotu meniť svoj životný štýl. Duch je kľúčový pri procese výkladu. Ostáva tajomstvom, prečo úprimní, zbožní kresťania rozumejú Biblii rôzne.

Racionálny aspekt výkladu sa dá opísať jednoduchšie. Musíme byť dôslední a spravodliví k textu; nie ovplyvnení našimi osobnými či denominačnými predsudkami. Všetci sme historicky podmienení. Nikto z nás nie je objektívny, neutrálny interpret. Tento komentár je založený na opatrnom racionálnom procese, ktorý stojí na troch interpretačných princípoch, ktoré nám môžu pomôcť prekonať naše predsudky.

PRVÝ PRINCÍP

Prvým princípom je všímať si historickú situáciu, v ktorej bola biblická kniha napísaná a konkrétnu historickú udalosť, ktorá vyvolala jej napísanie. Pôvodný autor mal určitý zámer, poslanstvo, ktoré chcel komunikovať. Text nám nemôže hovoriť niečo, čo nikdy nehovoril pôvodnému, inšpirovanému autorovi. Kľúčový je jeho zámer – nie naše historické, emocionálne, kultúrne, osobné, či denominačné potreby. Aplikácia je neoddeliteľnou súčasťou výkladu, ale aplikácii musí vždy predchádzať správny výklad. Musíme zdôrazniť, že každý biblický text má jeden a iba jeden zmysel. Je to ten zmysel, ktorý sa pokúšal komunikovať svojim súčasným adresátom biblický autor vedený Duchom. Tento jeden zmysel môže mať viacero možných aplikácií v rôznych kultúrach a situáciách. Tieto aplikácie musia mať priamu väzbu na centrálnu pravdu pôvodného autora. Preto je tento študijný komentár navrhnutý tak, aby ťa uviedol do každej knihy Biblie.

DRUHÝ PRINCÍP

Druhým princípom je identifikovať literárne celky. Každá kniha Biblie je celistvým dokumentom. Interpreti nemajú právo izolovať jeden aspekt pravdy tým, že vylúčia iný. Preto sa musíme pokúšať porozumieť cieľu celej biblickej knihy predtým, než vykladáme jednotlivé literárne celky. Jednotlivé časti – kapitoly, odseky alebo verše – nemôžu hovoriť niečo, čo nehovorí celok. Výklad musí smerovať od deduktívneho prístupu k celku, k indukčnému prístupu k častiam. Preto je tento študijný komentár navrhnutý tak, aby pomohol študentovi analyzovať štruktúru každého literárneho celku po odstavcoch. Rozdelenie na odstavce a kapitoly nie je inšpirované, ale pomáha nám identifikovať myšlienkové celky.

Vykladať na úrovni odstavcov – nie na úrovni viet, klauzúl, fráz, či slov – je kľúčové pri sledovaní pôvodného zámeru biblického autora. Odstavce sú založené na jednotnej téme, často nazývanej tematická veta. Každé slovo, fráza, klauzula a veta v danom odstavci sa nejakým spôsobom vzťahuje k tejto jednotnej téme. Buď ju obmedzuje, rozširuje, vysvetľuje alebo spochybňuje. Skutočným kľúčom k správneému výkladu je sledovať myšlienky pôvodného autora odstavce po odstavci naprieč jednotlivými literárnymi celkami, ktoré spolu tvoria biblickú knihu. Tento študijný komentár je zostavený tak, aby v tom pomohol študentovi tým, že porovnáva niekoľko moderných anglických prekladov. Tieto preklady boli vybrané kvôli rôznej prekladovej teórii:

1. The United Bible Society's Greek text je 4. revidované vydanie (UBS4). Tento text bol rozdelený na odstavce modernými textovými vedcami.
2. The New King James Version (NKJV) je doslovný preklad postavený na tradičných gréckych rukopisoch známych ako Textus Receptus. Odstavce v tomto preklade sú väčšinou dlhšie ako v iných prekladoch. Tieto dlhšie odstavce pomáhajú študentovi vidieť jednotiacu tému.

3. The New Revised Standard Version (NRSV) je mierne pozmenený doslovný preklad. Tvorí polcestu k nasledujúcim dvom prekladom. Jeho delenie na odstavce je dosť užitočné pri identifikácii tém.
4. The Today's English Version (TEV) je preklad typu dynamický ekvivalent, vydaný Spojenou Biblickou Spoločnosťou (United Bible Society). Snaží sa preložiť Bibliu takým spôsobom, aby čitateľ, ktorý hovorí dnešným jazykom mohol porozumieť zmyslu gréckeho textu. Často, zvlášť v evanjeliách, delí odstavce podľa rečníka a nie podľa témy, podobne ako NIV. Pre vykladača to nie je veľmi užitočné. Je zaujímavé si všimnúť, že aj keď UBS4 a TEV boli vydané tým istým vydavateľom, ich delenie na odstavce sa líši.
5. The Jerusalem Bible (JB) je preklad typu dynamický ekvivalent, postavený na francúzskom katolíckom preklade. Je veľmi užitočný pri porovnávaní odstavcov z európskej perspektívy.
6. Naším základným textom je New American Standard Bible, ktorý bol upravený r. 1995 a je doslovným prekladom. Naše poznámky k veršom (komentár) vychádzajú práve z tohto delenia.

TRETÍ PRINCÍP

Tretím princípom je čítať Bibliu v rôznych prekladoch, aby sme pochopili čo najširší možný význam (sémantické pole), ktoré biblické slová či frázy môžu mať. Často môžeme jednej gréckej fráze alebo slovu porozumieť viacerými spôsobmi. Rôzne preklady nám ukazujú na túto šírku a môžu nám pomôcť pri objasnení rôznych variantov gréckych rukopisov. Nejde tu o ovplyvňovanie doktrín, ale o pomoc a priblíženie sa k pôvodnému textu, zapísanému inšpirovaným autoRim.

Tento komentár ponúka študentovi možnosť, rýchlo si overiť svoj výklad. Nemá zámer byť definitívnym, ale skôr informatívnym a podnetným. Poznanie iných možných výkladov by nám malo pomôcť nebyť tak úzkoprými, dogmatickými a denominačnými. Vykladači potrebujú vidieť viacej možností výkladu, aby porozumeli, že staroveké texty nie sú vždy jednoznačné. Je šokujúce, že kresťania, ktorí vyhlasujú Bibliu za svoj zdroj pravdy, sa dokážu zhodnúť iba na niekoľkých málo veciach.

Tieto princípy mi pomohli prekonať veľkú časť mojej historickej podmienenosti tým, že ma prinútili vysporiadať sa s pôvodným textom. Mojou nádejou je, že budú požehnaním aj pre vás.

Bob Utley
East Texas Baptist University
27. jún 1996

AKO SPRÁVNE ČITAŤ BIBLIU?

OSOBNÉ HĽADANIE OVERITEĽNEJ PRAVDY

Môžeme poznať pravdu? Kde ju nájdeme? Môžeme ju logicky overiť? Existuje najvyššia autorita? Existujú absolútne platné pravdy, ktoré riadia náš život a svet? Má život zmysel? Kam smerujeme? Tieto otázky – otázky, o ktorých premýšľa každý racionálny človek – prenasledujú ľudský intelekt od samého začiatku (Kaz 1:13-18; 3:9-11). Pamätám si, keď som hľadal niečo, čo bolo zjednocujúcim stredom môjho života. V Krista som uveril ešte v mladom veku – hlavne na základe svedectva ľudí v mojej rodine. Keď som vyrastal, spolu so mnou narastali aj otázky o sebe samom a o mojom svete. Jednoduché kultúrne a náboženské frázy nedávali nijaký zmysel skúsenostiam, ktoré som zažil alebo o ktorých som čítal. Bol to čas zmätku, hľadania, túžob, a často aj pocitu beznádeje, keď som stál tvárou v tvár necitlivému a tvrdému svetu, v ktorom som žil.

Mnohí hlásali, že poznajú odpovede na tieto základné otázky, no po určitom skúmaní a uvažovaní som zistil, že ich odpovede boli založené na (1) osobnej filozofii, (2) starovekých mýtoch, (3) osobných skúsenostiach alebo (4) psychologických predstavách. Potreboval som určitý stupeň overenia, nejaký dôkaz, nejakú logiku, na ktorej by som mohol postaviť svoj pohľad na svet, svoj zjednocujúci stred a dôvod, prečo žiť.

Našiel som to vo svojom štúdiu Biblie. Začal som hľadať dôkaz jej dôveryhodnosti, ktorý som našiel v (1) historickej dôveryhodnosti Biblie potvrdzovanej archeológiou, (2) naplnení SZ prorociev, (3) jednotnosti biblickej zvesti, hoci vznikala počas 1600-ročného obdobia a (4) osobných svedectvách ľudí, ktorých životy boli premieňané pod vplyvom Biblie. Kresťanstvo ako jednotný systém viery a presvedčení dokáže odpovedať na komplexné, zložité otázky ľudského bytia. Neposkytuje len racionálny rámec, ale biblická viera prináša aj emocionálnu radosť a stabilitu.

Myslel som si, že som našiel zjednocujúci stred pre svoj život – Krista; tak, ako som ho pochopil cez Písmo. Bola to silná skúsenosť, emocionálne uvoľnenie. No stále si pamätám na šok a bolesť, keď mi začalo dochádzať, koľko rôznych výkladov tejto knihy existuje a je podporovaných dokonca aj rovnakými cirkvami a myšlienkovými školami. Potvrdzovanie inšpirácie a dôveryhodnosti Biblie nebol koniec, ale len začiatok. Ako môžem overiť alebo odmietnuť rôzne a rozporuplné interpretácie mnohých zložitých oddielov v Písme, keďže ich autori hlásajú ich autoritu a dôveryhodnosť?

Táto úloha sa stala mojím životným cieľom a cestou viery. Vedel som, že moja viera v Krista mi priniesla veľký pokoj a radosť. Moja myseľ túžila po nejakých absolútnych pravdách uprostred (1) relativity mojej kultúry (postmodernizmu), (2) dogmatizmu konfliktných náboženských systémov (svetové náboženstvá) a (3) denominačnej arogancie. Vo svojom hľadaní opodstatnených prístupov k výkladu starovekej literatúry som bol prekvapený, keď som objavil svoje vlastné historické, kultúrne, denominačné a skúsenostné predsudky. Často som čítal Bibliu len preto, aby som si znovu potvrdil svoje vlastné názory. Používal som ju ako zdroj dogmy, aby som útočil na iných, kým som sa znovu uisťoval vo svojich vlastných neistotách a nedostatočnosti. Aké to bolo pre mňa bolestivé, keď som si to uvedomil!

Hoci nikdy nedokážem byť celkom objektívny, môžem sa stať lepším čitateľom Biblie. Môžem ohraničiť svoje predsudky tým, že ich rozpoznam a uznám ich prítomnosť. Ešte som sa od nich celkom neoslobodil, no konfrontujem svoje vlastné slabosti. Vykladač je často najhorším nepriateľom dobrého čítania Biblie!

Uvediem niekoľko predpokladov, ktoré používam pri mojom štúdiu Biblie, aby si ich aj ty, čitateľ, mohol skúmať spolu so mnou:

I. PREDPOKLADY

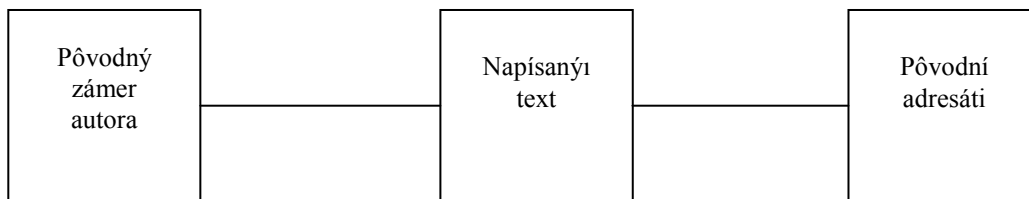
- A. Verím, že Biblia je jedinečným, inšpirovaným seba-zjavením jediného pravého Boha. Preto musí byť interpretovaná (vykladaná) vo svetle pôvodného zámeru jej autora (Duch Svätý), zámeru, ktorý bol vyjadrený skrze ľudského pisateľa v konkrétnych historických podmienkach (pomeroch).

- B. Verím, že Biblia bola napísaná pre bežného človeka – pre všetkých ľudí. Boh sa prispôbil, aby k nám hovoril jasne, v rámci historického a kultúrneho kontextu. Boh neskrýva pravdu – On chce, aby sme ju rozumeli. Preto Písmo musí byť vykladané vo svetle doby, v ktorej vzniklo, nie našej doby. Biblia by nemala pre nás znamenať niečo, čo neznamenala pre ľudí, ktorí ju čítali, či počúvali pôvodne. Je zrozumiteľná priemernej mysli človeka a používa normálnu ľudskú komunikáciu, formy a techniky.
- C. Verím, že Biblia má jednotné poslanstvo a zámer. Neprotirečí si, aj keď obsahuje ťažké a paradoxné pasáže. Takže najlepším výkladom Biblie je Biblia sama.
- D. Verím, že všetky pasáže (okrem prorociev) majú jeden a len jeden zmysel, založený na zámere pôvodného, inšpirovaného autora. Aj keď si nikdy nemôžeme byť absolútne istí zámerom pôvodného autora, mnohé náznaky nám ukazujú správny smer:
  1. žáner (literárny typ), ktorý si autor vybral na vyjadrenie poslanstva
  2. historické pomery a/alebo konkrétne udalosti, ktoré inšpirovali písanie
  3. literárny kontext celej knihy, ako aj každého literárneho celku
  4. štruktúra (osnova) literárnych celkov a ich vzťah k hlavnému poslanstvu
  5. konkrétne gramatické tvary, ktorými autor komunikuje poslanstvo
  6. slová, ktoré pisateľ vybral, aby vyjadril poslanstvo
  7. paralelné, podobné miesta Písma.

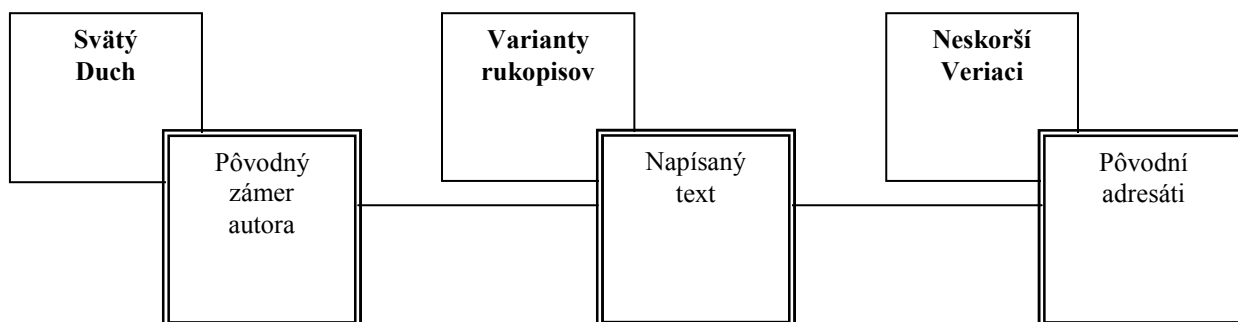
Štúdium každej z týchto oblastí sa stáva predmetom nášho štúdia daného oddielu. Skôr, než vysvetlím svoju metodológiu pre správne čítanie Biblie, načrtnem niektoré z nevhodných spôsobov, ktoré sa dnes používajú a ktoré spôsobili množstvo rozmanitých výkladov, v dôsledku čoho by sme sa im mali vyhýbať:

II. NESPRÁVNE METÓDY

- A. Ignorovanie literárneho kontextu biblických kníh a používanie každej vety, frázy, či dokonca jednotlivých slov ako výrokov pravdy, ktorá vôbec nesúvisí s autorovým zámerom alebo so širším kontextom. Toto sa často nazýva “proof-texting” (dokazovanie z textu; obhajovanie nejakej myšlienky na základe veršikov vytrhnutých z kontextu).
- B. Ignorovanie historického pozadia kníh nahradzovaním predpokladaného historického pozadia, ktoré má len veľmi malú, alebo vôbec nijakú podporu samotného textu.
- C. Ignorovanie historického pozadia kníh a ich čítanie ako miestnych, ranných novín, ktoré boli napísané v prvom rade jednotlivým moderným kresťanom.
- D. Ignorovanie historického pozadia kníh alegorizáciou textu do filozofickej/teologickej zvesti, ktorá vôbec nesúvisí s jej pôvodnými poslucháčmi a pôvodným zámerom autora.
- E. Ignorovanie pôvodnej zvesti nahradzovaním vlastného systému teológie, obľúbenej doktríny alebo súčasnými otázkami, ktoré vôbec nesúvisia s pôvodným zámerom autora a určenou zvesťou. Tento fenomén sa často vyskytuje vtedy, keď je na začiatku prejavu prečítaný text z Biblie, no tento slúži len ako prostriedok k ustanoveniu rečnickej autority. Často sa o tom hovorí ako o „reakcii čitateľa“ (výklad „čo text znamená pre mňa“).

V minulosti sa na jeden z troch komponentov sústreďovali rôzne techniky čítania. No pre skutočné potvrdenie jedinečnej inšpirovanosti Biblie je vhodnejší upravený diagram:

V pravdivom interpretačnom procese musia byť začlenené všetky tri komponenty. Za účelom overenia sa môj výklad sústreďuje na prvé dva komponenty: pôvodného autora a text. Pravdepodobne reagujem na zneužitia, ktoré som pozoroval: (1) alegorizácia alebo spiritualizácia textov a (2) výklad „reakcie čitateľa“ („čo to znamená pre mňa“). Zneužívanie sa môže objaviť v každom štádiu. Neustále musíme kontrolovať svoje motívy, predsudky, techniky a aplikácie. No ako ich máme kontrolovať, ak neexistujú nijaké hranice pre výklady, nijaké vymedzenia, nijaké kritériá? V tomto bode mi určité kritériá poskytuje autorov zámer a štruktúra textu a tak mi pomáhajú vymedziť rozsah možných platných výkladov.

Áké sú vo svetle týchto nevhodných čitateľských techník niektoré možné prístupy k správneému čítaniu Biblie a výkladu, ktoré ponúkajú určitý stupeň overenia a dôslednosti?

III. MOŽNÉ PRÍSTUPY K SPRÁVNEMU ČÍTANIU BIBLIE

V tomto bode nehovorím o jedinečných technikách výkladu konkrétnych žánrov, ale o všeobecných hermeneutických princípoch, platných pre všetky typy biblických textov. Dobrá kniha pre konkrétne prístupy k žánrom je Jak číst Bibli s porozuměním (How To Read The Bible For All Its Worth) od Gordona Fee a Douglasa Stuarta, v češtine vydaná vo vydavateľstve Návrat.

Moja metodológia sa sústreďuje najprv na čitateľa, aby dovolil Svätému Duchu osvetliť Bibliu prostredníctvom štyroch osobných cyklov čítania. To spôsobuje, že Duch, text a čitateľ sú prvoradí, nie druhoradí. Takisto to ochraňuje čitateľa pred prílišným ovplyvnením komentátormi. Počul som, ako niekto povedal: „Biblia vrhá na komentáre veľa svetla“. Toto nemá byť znevažovanie študijných pomôcok, ale skôr prosba pre vhodné načasovanie ich používania.

Svoj výklad musíme byť schopní obhájiť na základe samotného textu. Nasledujúcich šesť oblastí nám určitým spôsobom zaručuje overenie nášho výkladu:

1. autorovo pôvodné
  - a. historické zasadenie
  - b. literárny kontext
2. pôvodný autorov výber
  - a. gramatických štruktúr (syntax)

b. používaných slov vtedajšej doby

c. žánru

3. naše chápanie prislúchajúcich

a. relevantných paralelných oddielov.

Potrebujeme byť schopní objasňovať dôvody a logiku našich výkladov. Biblia je náš jediný zdroj viery a praxe. Je smutné, že kresťania sa často nezhodujú v tom, čo Biblia učí alebo potvrdzuje. Je ničivé hlásať inšpiráciu Biblie a potom sa ako veriaci nedokázať zhodnúť v tom, čo učí a čo vyžaduje!

Štyri cykly čítania sú zostavené tak, aby poskytli nasledujúce výkladové pochopenie:

A. Prvý cyklus čítania

1. Prečítajte celú knihu na jedno posedenie. Prečítajte ju ešte raz v inom preklade; je lepšie, ak druhý preklad vychádza z inej prekladateľskej teórie:

a. doslovný preklad (NKJV, NASB, NRSV; Roháčkov)

b. dynamický ekvivalent (TEV, JB; ekumenický)

c. parafrázovaný preklad (Living Bible, Amplified Bible; Nádej pre každého)

2. Hľadajte hlavný zámer celého spisu. Identifikujte jeho tému.

3. Identifikujte (ak je to možné) literárny celok, kapitolu, odstavec alebo vetu, ktorá jasne vyjadruje tento hlavný zámer alebo tému.

4. Identifikujte prevládajúci literárny žáner:

a. SZ

(1) hebrejské rozprávania

(2) hebrejská poézia (literatúra múdrosti, žalmy)

(3) hebrejské proroctvá (próza, poézia)

(4) právne zákony

b. NZ

(1) rozprávania (evanjeliá, Skutky)

(2) podobenstvá (evanjeliá)

(3) listy/epištoly

(4) apokalyptická literatúra

B. Druhý cyklus čítania

1. Znovu prečítajte celú knihu a snažte sa identifikovať hlavné témy alebo predmety.

2. Načrtnite hlavné témy a stručne uveďte ich obsah jednoduchou vetou.

3. Pomocou študijných pomôcok si skontrolujte svoje vyjadrenie zámeru, aj širšiu osnovu.

C. Tretí cyklus čítania

1. Znovu si prečítajte celú knihu a snažte sa identifikovať historické pozadie a konkrétnu príležitosť, prečo bola napísaná a to na základe samotnej biblickej knihy.

2. Uveďte historické zložky, ktoré sú v tejto biblickej knihe spomenuté:

a. autor

- b. datovanie
  - c. adresáti
  - d. konkrétny dôvod pre jej napísanie
  - e. aspekty kultúrneho zasadenia, ktoré súvisia s dôvodom na jej napísanie
  - f. odkazy na historické udalosti a osobnosti
3. Rozšírite svoju osnovu na úroveň odstavcov pre tú časť biblickej knihy, ktorú vykladáte. Vždy identifikujte a načrtnite literárny celok. Môže to byť niekoľko kapitol alebo odsekov. Toto vám umožní sledovať pôvodnú autorovu logiku a rozvrhnutie textu.
4. Pomocou študijných pomôcok skontrolujte svoje určenie historického zasadenia.

D. Štvrtý cyklus čítania

1. Znovu prečítajte konkrétny literárny celok v niekoľkých prekladoch
  - a. doslovný preklad (NKJV, NASB, NRSV; Roháčkov)
  - b. dynamický ekvivalent (TEV, JB; ekumenický)
  - c. parafrázovaný preklad (Living Bible, Amplified Bible; Nádej pre každého)
2. Vyhládajte literárne alebo gramatické štruktúry
  - a. opakujúce sa frázy, Ef 1:6,12,13
  - b. opakujúce sa gramatické štruktúry, Rim 8:31
  - c. kontrastné koncepty
3. Uveďte nasledujúce zložky
  - a. dôležité výrazy
  - b. neobyčajné výrazy
  - c. dôležité gramatické štruktúry
  - d. zvlášť zložité slová, frázy alebo vety
4. Hľadajte dôležité paralelné oddiely
  - a. hľadajte najjasnejšie vyučujúce oddiely o vašej téme používajúc
    - (1) knihy „systematickej teológie“
    - (2) Biblie s odkazmi
    - (3) konkordancie
  - b. hľadajte možné paradoxné dvojice v rámci svojej témy. Veľa biblických právd je prítomných v dialektických dvojiciach; veľa denominačných konfliktov vychádza z „textového dôkazu“ polovice biblickej dialektickej dvojice. Celá Biblia je inšpirovaná a my sa musíme usilovať nájsť jej kompletnú zvesť, aby sme poskytli biblickú vyrovnanosť pre náš výklad.
  - c. Hľadajte paralely v rámci tej istej knihy, u toho istého autora alebo v tom istom žánre; Biblia je svoj najlepší vykladač, pretože má jedného autora – Ducha.
5. Použite študijné pomôcky, aby ste mohli skontrolovať svoje pozorovania historického pozadia a jednotlivé možnosti
  - a. študijné Biblie
  - b. biblické encyklopédie, príručky a slovníky
  - c. biblické úvody (úvod do SZ, úvod do NZ, úvody ku knihám)

d. biblické komentáre (v tomto bode vášho štúdia dovoľte komunite veriacich – minulej aj prítomnej, aby vám pomohla a opravila vaše osobné štúdium)

IV. APLIKÁCIA BIBLICKÉHO VÝKLADU

V tomto bode sa obraciame k aplikácii. Venovali ste čas tomu, aby ste pochopili text v jeho pôvodnom zasadení; teraz ho musíte aplikovať do svojho života, svojej kultúry. Biblickú autoritu definujem ako „pochopenie toho, čo pôvodný autor Biblie hovoril svojej dobe a aplikovanie tejto pravdy do našej doby“.

Aplikácia musí sledovať výklad pôvodného záujmu autora v čase, aj v logike. Nemôžeme aplikovať biblický text do našej doby, kým nevieme, čo hovoril v dobe, v ktorej bol napísaný. Biblický text by nikdy nemal znamenať niečo, čo nikdy predtým neznamenal!

Vaša podrobná osnova až do úrovne odstavcov (prečítanie tretieho cyklu) bude vašim sprievodcom. Aplikácia by sa mala diať na úrovni odstavcov, nie slov. Slová majú význam len v kontexte; frázy majú význam len v kontexte; vety majú význam len v kontexte. Jediná inšpirovaná osoba v procese výkladu je pôvodný autor. My nasledujeme jeho vedenie, „osvietení“

Svätým Duchom. No osvietenie nie je inšpirácia. Ak chcem povedať: „takto hovorí Pán“, musím sa držať pôvodného zámeru autora. Aplikácia musí súvisieť so všeobecným zámerom celého spisu, konkrétnym literárnym celkom a rozvojom myšlienok na úrovni odseku.

Nedovoľme, aby Bibliu vykladali otázky dnešnej doby; dovoľme, aby hovorila samotná Biblia! Niekedy bude dôležité, aby sme z textu vyvodzovali princípy. Je to opodstatnené vtedy, ak daný text podporuje určitý princíp. Nanešťastie je to tak, že často sú naše princípy práve iba „našími“ princípmi a nie princípmi, ktoré sa dajú vyvodiť z textu.

Pri aplikovaní Biblie je dôležité pamätať, že pre konkrétny biblický text (okrem proroctva) je platný jeden a len jeden jediný význam. Tento význam súvisí so zámerom pôvodného autora, ktorý adresoval krízu alebo potrebu svojej doby. Z tohto jedného významu sa dá vyvodiť veľa možných aplikácií. Aplikácia bude založená na potrebách adresátov, no musí súvisieť s posolstvom pôvodného autora.

V. DUCHOVNÝ ASPEKT VÝKLADU

Doteraz som hovoril o logickom a textovom procese, ktorý je súčasťou výkladu a aplikácie. Teraz mi dovoľte stručne hovoriť o duchovnom aspekte výkladu. Veľmi mi pomáha nasledujúci kontrolný zoznam:

- A. Modlitba za pomoc Ducha (1Kor 1:26-2:16)
- B. Modlitba za osobné odpustenie a očistenie od vedomého hriechu (1J 1:9)
- C. Modlitba za väčšiu túžbu poznať Boha (Ž 19:7-14; 42:1nn; 119:1nn) 12
- D. Okamžité aplikovanie nových pohľadov do svojho vlastného života.
- E. Postoj pokory a učenívosti.

Je veľmi ťažké udržať rovnováhu medzi logickým procesom a duchovným vedením Svätého Ducha. Nasledujúce citáty mi pomohli vyvážiť tie dve veci:

- A. Od Jamesa W. Sira: Scripture Twisting, s. 17-18: „Osvietenie prichádza do mysli Božích ľudí – nie len k duchovnej elite. V biblickom kresťanstve neexistuje žiadne vyučovanie od guru, žiadni osvietenci, žiadni ľudia, cez ktorých musí prísť všetok správny výklad. Ako teda Svätý Duch dáva zvláštne dary múdrosti, poznania a duchovného rozlišovania, On ich neprideľuje iba takýmto obdareným kresťanom, aby boli jedinými autoritatívnymi vykladačmi Jeho Slova. Je na každom z Jeho ľudí, aby sa učil, súdil a rozlišoval na základe Biblie, ktorá je autoritou dokonca aj pre tých, ktorým dal Boh zvláštne schopnosti. Aby som to zhrnul – predpoklad, na ktorom staviam celú túto knihu je, že Biblia je Božím skutočným zjavením

celému ľudstvu, že je našou najvyššou autoritou vo všetkých záležitostiach, o ktorých hovorí, že nie je úplným tajomstvom, ale môže byť primerane pochopená obyčajnými ľuďmi v každej kultúre“.

B. O Kierkegaardovi od Bernarda Ramma v *Protestant Biblical Interpretation*, s. 75. Podľa Kierkegaarda, gramatické, lexikálne (slovné) a historické štúdium Biblie bolo nevyhnutné, no predchádzalo skutočnému čítaniu Biblie. „Ak chceme čítať Bibliu ako Božie slovo, musíme ju čítať so srdcom v ústach, na špičkách, s dychtivým očakávaním, v rozhovore s Bohom. Čítať Bibliu bezmyšlienkovite alebo bezstarostne alebo akademicky alebo profesionálne, je nečítať ju ako Božie Slovo. Keď ju niekto číta tak, ako sa číta zaľúbený list, potom ju číta ako Slovo Božie“.

C. H. H. Rowley v *The Relevance of the Bible*, s. 19: „Nijaké číro intelektuálne chápanie Biblie, akokoľvek kompletne, nemôže obsiahnuť všetky jej poklady. Neopovrhujem takým chápaním, lebo je podstatné pre úplné pochopenie. No musí viesť k duchovnému porozumeniu duchovných pokladov tejto knihy, ak má byť kompletne. A pre toto duchovné chápanie je potrebné niečo viac, než len intelektuálna ostražitosť. Duchovné veci sa rozlišujú duchovne a študent Biblie potrebuje postoj duchovného vnímania, túžbu nájsť Boha, aby sa mu mohol poddať, ak sa má posunúť za svoje vedecké štúdium do bohatšieho dedičstva tejto najväčšej zo všetkých kníh“.

VI. METÓDA TOHTO KOMENTÁRA

Tento študijný komentár je upravený tak, aby pomohol vašim výkladovým postupom nasledujúcimi spôsobmi:

- A. Každú knihu uvádza stručná historická osnova. Po prečítaní tretieho cyklu si túto informáciu skontrolujte.
- B. Na začiatku každej kapitoly sa nachádza prehľad kontextu. Toto vám pomôže vidieť, ako je štruktúrovaný každý literárny celok.
- C. Na začiatku každej kapitoly alebo hlavného literárneho celku je uvedené rozdelenie odstavcov a ich nadpisy z niekoľkých moderných prekladov:
  1. grécky text spojených biblických spoločností, revidované 4. vydanie (UBS4)
  2. New American Standard Bible, aktualizovaný v r. 1995 (NASB)
  3. New King Jakub Version (NKJV)
  4. New Revised Standard Version (NRSV)
  5. Today's English Version (TEV)
  6. Jerusalem Bible (JB)

Rozdelenia odsekov nie sú inšpirované. Musia vyplývať z kontextu. Porovnaním niekoľkých moderných prekladov s odlišnými prekladovými teóriami a teologickými pohľadmi môžeme analyzovať predpokladanú štruktúru myslenia pôvodného autora. Každý odsek obsahuje jednu hlavnú pravdu. Nazýva sa to „tematická veta“ alebo „hlavná myšlienka textu“. Táto zjednocujúca myšlienka je kľúčom k správne historickému, gramatickému výkladu. Nikto by nikdy nemal vykladať, kázať alebo vyučovať menej než jeden odsek! Tiež pamätajte, že každý odsek súvisí s okolitými odsekmi. Preto je taká dôležitá osnova celej knihy na úrovni odstavcov. Musíme byť schopní nasledovať logický prúd predmetu, o ktorom hovorí pôvodný inšpirovaný autor.

- D. Bobove poznámky pozostávajú z výkladového prístupu jednotlivých veršov v ich poradí. Toto nás núti sledovať pôvodné myslenie autora. Poznámky poskytujú informácie z niekoľkých oblastí:
  1. literárny kontext

2. historický, kultúrny prehľad
  3. gramatické informácie
  4. štúdium slov
  5. dôležité paralelné oddiely
- E. Na určitých miestach bude v komentári text New American Standard Version (aktualizovaný v r. 1995) rozšírený prekladmi niekoľkých ďalších moderných verzií:
1. New King Jakub Version (NKJV), ktorý nasleduje textové rukopisy „Textus Receptus“¹³
  2. New Revised Standard Version (NRSV), ktorý je doslovnou revíziou Revised Standard Version z Národnej rady cirkví (National Council of Churches)
  3. Today's English Version (TEV), ktorý je dynamickým ekvivalentným prekladom Americkej biblickej spoločnosti
  4. Jerusalem Bible (JB), ktorý je anglickým prekladom založeným na francúzskom katolíckom dynamickom preklade.
- F. Pre tých, ktorí neovládajú gréčtinu, môže byť pri identifikovaní problémov v texte užitočné porovnanie anglických prekladov:
1. varianty rukopisov
  2. alternatívne významy slov
  3. gramaticky zložité texty a štruktúry
  4. nejednoznačné texty
- Hoci anglické preklady nemôžu tieto problémy vyriešiť, sústreďujú sa na ne ako na miesta pre hlbšie a dôkladnejšie štúdium.
- G. V závere každej kapitoly sú uvedené dôležité diskusné otázky, ktoré sa pokúšajú zamerať na hlavné výkladové okruhy danej kapitoly.

ÚVOD DO PASTORÁLNYCH LISTOV I A II TIMOTEOVI A TÍTOVI

ÚVODNÉ SLOVO

- A. Geografické lokality uvedené v I Timoteovi, Títovi, a II Timoteovi nezapadajú do chronológie Skutkov alebo ostatných Pavlových listov.
1. návšteva v Efeze (pozri I Tim. 1:3)
  2. návšteva v Troade (pozri II Tim. 4:13)
  3. návšteva v Miléte (pozri II Tim. 4:20)
  4. misia na Kréte (pozri Títovi 1:5)
  5. misia do Španielska (od Klementa Rímskeho z roku 95 a v úvode k Muratoriho kánonu z roku 180-200).
- Domnievam sa preto, že Pavel bol prepustený z väzenia (medzi začiatkom a stredom 60-tych rokov, čo je zaznamenané v I Klement 5 z roku 95), vydal sa na štvrtú misijnú cestu a následne bol opäť zajatý a zabitý ešte pred rokom 68 (Nerovou samovraždou).
- B. Všeobecne sa za účel týchto listov považuje správa zborov (organizácia zborov). Avšak v *New International Biblical Commentary, diel 13*, I a II Timoteovi a Títovi, ma Gordon FEE presvedčil, že podnetom k vzniku týchto listov bolo falošné učenie vznikajúce medzi domácimi cirkvami v Efeze (I Tim.) a na ostrove Kréta (Títus).
- C. Pastорálne listy v niektorých ohľadoch vytvárajú podobný model správy ako Esénske Usmernenie k disciplíne. Tieto pokyny boli veľmi potrebné v súvislosti s skorým a prenikavým odklonom od apoštolského učenia a formy.
- D. Podobnosť medzi Pastорálnymi listami a Lukášovou slovnou zásobou v Evanjeliu podľa Lukáša a Skutkoch môže byť zapríčinená tým, že Pavel spolupracoval s Lukášom ako pisárom (pozri: C. F. C. MOULE: *The Problem of the Pastoral Epistles: A Reappraisal*). S. G. Wilson dokonca tvrdil v: *Lukáš and the Pastoral Epistles*, že tieto tri knihy mohli byť Lukášovým zámerom napísať tretí zväzok vykresľujúci hnutie evanjelia mimo Ríma.
- E. Prečo sú tieto tri knihy tak úzko spájané? Nie je možné, aby pojednávali o rôznych obdobiach, miestach a témach? Iba I Timoteovi a Títovi majú niečo spoločné so správou cirkevného zboru. V skutku (1) slovná zásoba a (2) falošné učenie, zdá sa, zjednocuje tieto knihy; a tiež (3) skutočnosť, že veľmi nezapadajú do chronológie Skutkov (berúc ich ako celok).

AUTOR

- A. Podľa vnútorného svedectva listov je ich autorom apoštol Pavel (pozri I Tim. 1:1; II Tim. 1:1; a Títovi 1:1;) a píše svojim apoštolským zástupcom, Timoteovi a Títovi.
- B. Téma autorstva sa začala rozoberať v 19. a 20. storočí. Odmietanie Pavlovho autorstva je zvyčajne založené na:
1. rozvinutej organizácii cirkvi (požiadavky na vedúcich)

2. rozvinutom gnosticizme (zdokumentovanom v druhom storočí)
3. rozvinutej teológii (vieroučné výroky)
4. zmene v slovnej zásobe a štýle (jedna tretina slov nie je použitá v ostatných Pavlových spisoch)

C. Tieto rozdiely je možné vysvetliť

1. jedná sa o posledné Pavlove spisy, pravdepodobne pri nich využíval Lukáša ako pisára.
2. slovná zásoba a štýl sú závislé na dôvode (písania listu)
3. gnostické myšlienky boli vývojom židovského myslenia z prvého storočia. (pozri *Zvitky od Mŕtveho mora*)
4. Pavel bol excelentný teológ a kreatívny spisovateľ s veľkou slovnou zásobou.

D. Porozumenie nasledujúcim historickým precedensom (vysvetľujúcim príkladom) neustále narastá

1. Pavlovo používanie profesionálnych kresťanských pisárov (v tomto prípade pravdepodobne Lukáša, pozri II Tim. 4:11)
2. Pavlovo používanie spolupisateľov (napríklad časti jeho misijného tímu)
3. Pavlovo používanie liturgických a hymnických citácií (dobrý sumár je k dispozícii v: HAWTHORNE et MARTIN: *Dictionary of Pavel and His Letters*, IVP, s. 664). Návrhy (úsudky, názory) že časti pastorálnych listov s citátmi iných zdrojov pomáhajú objasniť množstvo hapax legomena (slov použitých len jedenkrát v Novej zmluve), idiómov, ktoré nie sú typické pre Pavla a jedinečné použitia Pavlových výrazov.
  - a. doxológií (pozri I Tim. 1:17; 6:15-17)
  - b. zoznam neuhov (pozri I Tim. 1:9-10)
  - c. vhodné správanie žien (pozri I Tim. 2:9-3:1a)
  - d. požiadavky na služobníkov (pozri I Tim. 3:1b-13)
  - e. hymnické vyznania (pozri I Tim. 2:5-6; 3:16; II Tim. 1:9-10; Títovi 3:3-7)
  - f. hymny (pozri I Tim. 6:11-12,15-16; II Tim. 2:11-13; Títovi 2:11-14)
  - g. starozmluvný midraš (pozri I Tim. 1:9-10; 2:9-3:1a; 5:17-18; II Tim. 2:19-21; Títovi 3:3-7)
  - h. formulácia
    - (1) "toto slovo je spoľahlivé" (pozri I Tim. 1:15; 2:9-3:1a; II Tim. 2:11-13; Títovi 3:3-8)
    - (2) "uvedomuje si, že" (pozri I Tim. 1:9-10; II Tim. 3:1-5)
    - (3) "toto (tieto veci)" (pozri I Tim. 4:6,11; II Tim. 2:14; Títovi 1:15-16; 2:1)
  - i. citát od gréckeho básnika (pozri Títovi 1:12 Epimenides a/alebo Euripides)

E. Je prekvapujúce, že predpokladaný "pavlovský" (autor) z druhého storočia by uvádzal také detaily ako mená ľudí (napríklad Hymeneus, I Tim. 1:20; II Tim. 2:17; Alexander, I Tim. 1:20; Zénas, Títovi 3:13) a udalosti (Trofimova choroba v Miléte, II Tim. 4:20; alebo úlohy voči vdovám, I Tim. 5:9) ktoré nie sú spomenuté v nijakých iných Pavlových spisoch. Tieto veci nezapadajú do predpokladu pseudografie. Dobrý článok o písaní pod cudzím menom (pseudonymita, pseudografia), ktorý sa týka novozmluvných listov, pozri: MOO, C.: *An Introduction to the New Testament*. s. 367-371.

DATOVANIE

- A. Ak je pravdou, že Pavel bol prepustený z väzenia (po skončení *udalostí na konci knihy Skutkov*, možno roku 59-61), potom sa pýtam, či existuje nejaká skorá tradícia o jeho činnosti po väznení (napríklad kázanie v Španielsku, pozri Rim. 15:24, 28).
1. Pastorálne listy (pozri II Tim. 4:10)
  2. I Klement 5
    - i. Pavel kázal na východe a západe (napríklad v Španielsku)
    - ii. Pavel bol zabitý pod "prefektami" (napríklad pod prefektami Tigellinus a Sabinus, ktorí vykonávali svoje funkcie v poslednom roku Nerovej vlády, 68)
  3. úvod k Muratoriho fragmentu (zoznam kanonických kníh z Ríma približne z rokov 180-200)
  4. Eusébiove Cirkevné dejiny, výroky 2:22:1-8, o Pavlovom prepustení z Rímskeho väznenia.
- B. Zdá sa, že I Timoteovi a Títovi boli napísané krátko po sebe pred Pavlovým opätovným zajatím. II Timoteovi je Pavlov posledný spis a rozlúčkou z väzenia.
- C. Pravdepodobná chronológia Pavlových spisov podľa F. F. Bruce and Murry Harris s miernym prispôbením.

<u>Kniha</u> <u>Skutkom</u>	<u>Datovanie</u>	<u>Miesto napísania</u>	<u>Vzťah k</u>
1. Galatským	48	Sýrska Antiochia	14:28;
15:2			
2. I Tesaloničanom	50	Korint	18:5
3. II Tesaloničanom	50	Korint	
4. I Korint'anom	55	Efez	19:20
5. II Korint'anom	56	Macedónsko	20:2
6. Rimanom	57	Korint	20:3
7.-10. Listy z väzenia:			
Kolosanom	začiatok 60-tych rokov	Rím	
Efežanom,	začiatok 60-tych rokov	Rím	
Filemonovi,	začiatok 60-tych rokov,	Rím	
Filipanom,	koniec roku 62-63,	Rím	28:30-31
11.-13. Štvrtá misijná cesta:			
I Timoteovi	63 (alebo neskôr,	Macedónsko	
Títovi	63 ale pred	Efez (?)	
II. Timoteovi	64 rokom 68)	Rím	

ADRESÁTI

- A. Názov, Pastorálne listy, pochádza z D. N. Berdotovho komentára z roku 1703. Vyjadruje jedinečný charakter a obsah. Timotej a Títus však nie sú pastormi, ale apoštolskými zástupcami.

- B. Tieto listy boli napísané do zborov, ale formou listov Pavlovým spolupracovníkom, Timoteovi a Títovi. Pavel listy adresuje náboženským obciam (kongregáciám), oslovením skupiny vedúcich. Indikátormi širšieho Pavlovho publika sú:
1. formálny úvod kde sa spomína jeho apoštolstvo
  2. plurál "vy" v závere na konci všetkých troch listov.
  3. Pavlova obrana jeho povolania (pozri I Tim. 2:7)
  4. Pavol písal Timoteovi o veciach, ktoré už vedel na základe času ktorý s Pavlom strávil (pozri I Tim. 3:15)

CIEĽ / ZÁMER

- A. Hlavný zámer bol boj proti vznikajúcim herézam (pozri I Tim. 1:3-7). Konkrétna heréza môže byť kombináciou židovských a gnostických smerovaní (veľmi podobných ako u falošných učiteľov Efezu a Kolos). Je možné, že existovali dve rôzne skupiny
- B. Stará zmluva dáva špecifické pokyny pre organizáciu komunity viery. Nová zmluva neobsahuje špecifické inštrukcie k organizácii zborového (cirkevného) poriadku. Pastoralne listy (I Timoteovi, II Timoteovi a Títovi) sú im tak blízko, že sa stávajú novozmluvnými pokynmi.
- C. I Timoteovi bol napísaný
- a. ako požiadavka Timoteovi, aby ostal v Efeze (pozri I Tim. 1:3)
  - b. kvôli vysporiadaniu sa s falošnými učiteľmi (pozri I Tim. 1:19-20; 4:1-5; 6:4-5,20-21)
  - c. aby pomohol zorganizovať vedúcich (pozri I Tim. 3)
- D. Títus mal podobnú úlohu, zorganizovať Krétu a vysporiadať sa s herézou (pozri 1:5)
- E. II Timoteovi nachádza Pavla vo väzení s malou nádejou na prepustenie (pozri 4:6-8, 16-18)
- F. V týchto listoch sa často vyzdvihuje význam "zdravého učenia" (pozri I Tim. 1:10; 4:6; 6:3; II Tim. 1:13; 4:3; Títovi 1:9; 2:1) alebo "zdravý vo viere" (pozri Títovi 1:13; 2:2). Boh zveril toto zdravé učenie Pavlovi (pozri I Tim. 1:11); Pavel ho zveril Timoteovi (pozri I Tim. 6:20) a Timotej ho mal zveriť verným ľuďom (pozri II Tim. 2:2).

FALOŠNÍ UČITELIA

- A. Rozpravu o falošných učiteľoch komplikuje nedostatok konkrétnych informácií z prvého storočia. Pavel píše tým, ktorí osobne poznajú týchto falošných učiteľov. Preto podrobne nerozoberá ich teológiu, ale zvyčajne odsudzuje ich spôsob života a motívy (podobne ako Júda).
- B. Základná interpretačná otázka spočíva v tom, či to boli

1. Židia
2. Gréci
3. kombinácia

Zdá sa, že falošní učitelia sú spleťou Židovských a gnostických prvkov. Ale ako sa tieto úplne odlišné náboženské hnutia spojili?

- a) Judaizmus vždy zahŕňal aj niektoré dualistické prvky (pozri Zvitky od Mítveho mora)
- b) Gnosticizmus druhého storočia rozvíjal tieto klasické blízkovýchodné filozofiko - teologické témy
- c) Judaizmus v diaspóre bol oveľa viac eklektický než si súčasná veda najprv predstavovala
- d) v liste Kolosanom existuje precedens Židovsko - gnostickej herézy z prvého storočia.

C. Niektoré prvky falošných učiteľov

1. Židovské aspekty

- a) falošní učitelia
  - 1) učitelia Zákona (pozri I Tim. 1:7)
  - 2) strana obriezky (pozri Títovi 1:10)
- b) falošní učitelia varovaní pred Židovskými mýtmi (pozri I Tim. 3:9; Títovi 1:14)
- c) falošní učitelia zaoberajúci sa predpismi o jedle (pozri I Tim. 4:1-5)
- D. falošní učitelia zaoberajúci sa genealógiami (pozri I Tim. 1:4; 4:7; II Tim. 4:4; Títovi 1:14-15; 3:9)

2. Gnostické aspekty (pozri „Špeciálne témy“ k Títovi 1)

- a) asketizmus zakazujúci a oslobodzujúci
  - 1) zakázané manželstvo (pozri I Tim. 2:15; 4:3)
  - 2) vymedzenie určitých jedál (pozri I Tim. 4:4)
- b) sexuálne vykorisťovanie (pozri I Tim. 4:3; II Tim. 3:6-7; Títovi 1:11,15)
- c) dôraz na vedomosť (pozri I Tim. 4:1-3; 6:20)

AUTENTICITA (KÁNONICITA)

A. Pavlove listy boli zozbierané do jedného zväzku nazývaného "Apoštol", ktorý koloval po všetkých zboroch. Jediný grécky manuskript Pavlových listov ktorý postráda I a II Timoteovi a Títovi (tiež II Tesaloničanom a Filomenovi) je papyrus s označením P46 (Chester - Beatty) približne z roku 200. Aj toto je však len dohadom, pretože v manuskripte chýba niekoľko papyrusových strán zo záveru. Všetky ostatné grécke manuskripty obsahujú to, čo nazývame: "Pastorálne listy."

B. Ranné zdroje ktoré citujú, dotýkajú sa, alebo spomínajú Pastorálne listy

- 1) Vedúci prvej cirkvi (cirkevní otcovia?)
  - a) Pseudo-Barnabáš (70-130) cituje II Timoteovi a Títa
  - b) Klement Rímsky (95-97) odkazuje na I Timoteovi a II Timoteovi a cituje Títovi 3:1
  - c) Polykarpos (110-150) odkazuje na I Timoteovi, II Timoteovi a Títovi
  - d) Hermas (115-140) cituje I Timoteovi a II Timoteovi
  - e) Ireneus (130-202) často cituje z I Timoteovi, II Timoteovi a Títa

- f) Diogenes (150) cituje Títa
- g) Tertulián (150-220) cituje I Timoteovi, II Timoteovi a Títa
- h) Origenes (185-254) cituje I Timoteovi, II Timoteovi a Títa
- 2) zoznamy kanonických kníh, ktoré zahŕňajú Pastorálne listy
  - a) Muratoriho fragment (z Ríma približne z roku 200)
  - b) Barococcio codex (A.D. 206)
  - c) Apoštolský list (300)
  - d) Cheltenhamský zoznam (360)
  - e) Atanáziiov list (367)
- 3) ranné verzie (ranné biblické preklady) ktoré obsahujú Pastorálne listy
  - a) stará latinská (150-170)
  - b) stará Sýrska (200)
- 4) ranné cirkevné koncily, ktoré potvrdili Pastorálnym listom status inšpirovaných textov.
  - a) Nicejský (325-340)
  - b) Koncil v Hippo (393)
  - c) Koncil v Kartágu (397 a 419)

C. Kánon sa vyvinul cestou konsenzu medzi rannými kresťanskými zbormi Rímskej ríše. Tento konsenzus bol ovplyvnený internými aj externými sociálnymi tlakmi. Základné požiadavky pre zahrnutie do kánonu pravdepodobne boli:

- 1) vzťah k apoštolovi
- 2) posolstvo ktoré korešponduje s Apoštolskými spismi
- 3) zmenené životy tých, ktorí na tieto spisy narazili
- 4) narastajúca zhoda medzi zoznamami akceptovaných spisov medzi týmito rannými zbormi

D. Potreba kánonu sa vyvinula kvôli

- 1) neskoršiemu Druhému príchodu (oproti očakávaniam)?
  - 2) geografickej vzdialenosti medzi zbormi a apoštolmi
  - 3) smrti apoštolov
  - 4) skorému povstaniu falošných učiteľov
    - a) Judaizmu
    - b) Gréckej filozofie
    - c) mixu židovských a gnostických prvkov (Kolosy)
    - d) iných Grécko-rímskych mysterijných kultov (napríklad Míthov kult)
- Tento jav sa objavil, keď sa evanjelium šírilo medzi ďalšími kultúrami.

E. Otázka kanonicity historicky súvisí s autorstvom. Ranná cirkev prijala Pastorálne listy ako Pavlove spisy. Moje vlastné predpoklady týkajúce sa kanonicity zahŕňajú aj Ducha. Nie len Jeho angažovanie pri písaní spisov, ale tiež pri ich zhromažďovaní a ochrane. Otázka Pavlovho autorstva (ktoré ja predpokladám) neovplyvňuje inšpiráciu a kanonicitu.

ČÍTANIE PRVÉHO KOLA (vid' s. vi)

Tento komentár je študijnou príručkou, čo znamená, že vy sám ste zodpovedný za vašu vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle ktoré máme. Vy, Biblia a Duch Svätý ste základom interpretácie. Nesmiete sa odovzdať komentátorovi.

Prečítajte celú knihu naraz. Vymedzte základnú tému celej knihy svojimi vlastnými slovami.

1. Téma celej knihy
2. Literárny druh (žáner)

ČÍTANIE V DRUHOM KOLE (z "Príručky správneho čítania Biblie" s. vi-vii.)

Tento komentár je študijnou príručkou, čo znamená, že ste zodpovedný za vašu vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle ktoré máme. Vy, Biblia a Duch Svätý ste základom interpretácie. Nesmiete sa odovzdať komentátorovi.

Prečítajte celú biblickú knihu druhý krát a opäť naraz. Vypíšte hlavné predmety listu a opíšte každý predmet jednou vetou.

1. Predmet prvej literárnej jednotky
2. Predmet druhej literárnej jednotky
3. Predmet tretej literárnej jednotky
4. Predmet štvrtej literárnej jednotky
5. Atd'.

I TIMOTEOVI 1

ROZDELENIA MODERNÝCH PREKLADOV PODĽA ODSEKOV¹

UBS	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Oslovenie	Pozdrav	Oslovenie	Úvod	Adresa (venovanie)
1:1-2	1:1	1:1	1:1	1:1-2
	1:2a	1:2a	1:2a	
	1:2b	1:2b	1:2b	
Varovanie proti falošnému učeniu	Žiadna iná obrana	Obrana pravdy	Varovanie pred falošným učením	Potlačenie falošných učiteľov
1:3	7	1:3	7	1:3
1:8-11		1:8-11	1:8-11	1:8-11
Vďačnosť za milosť	Sláva Bohu za jeho milosť		Vďačnosť za Božiu milosť	Pavol o svojom povolaní
1:12	17	1:12	17	1:12
	Bojovať dobrý boj			Zodpovednosť Timotea
1:18-20	1:18-20	1:18-20	1:18-20	1:18-20

ČÍTANIE TRETIEHO CYKLU (POZRI: "AKO SPRÁVNE ČÍTAŤ BIBLIU" S. VII)

Skúmanie pôvodného zámeru autora na úrovni odsekov

Tento komentár je študijnou príručkou, čo znamená, že vy sám ste zodpovedný za vašu vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle ktoré máme. Vy, Biblia a Duch Svätý ste základom interpretácie. Nesmiete sa odovzdať komentátorovi.

Prečítajte celú kapitolu naraz. Vymedzte hlavné témy. Porovnajte vaše rozdelenie podľa tém s rozdelením v piatich moderných prekladoch. Hoci rozdelenia odsekov neboli inšpirované, sú kľúčom k pochopeniu a nasledovaniu pôvodného zámeru autora. Každý odsek má jednu hlavnú myšlienku.

1. Prvý odsek
2. Druhý odsek
3. Tretí odsek
4. atď.

¹ Hoci rozdelenia odsekov neboli inšpirované, sú kľúčom k pochopeniu a nasledovaniu pôvodného zámeru autora. Každý moderný preklad rozdeľuje a sumarizuje odseky. Každý odsek má jednu centrálnu tému, pravdu alebo myšlienku. Každá verzia zostručňuje túto tému svojím vlastným jedinečným spôsobom. Pri čítaní textu si klad'te otázku, ktorý preklad sa zhoduje s vašim chápaním daného predmetu a rozdelenia veršov.

Pri každej kapitole musíte najprv čítať Bibliu a snažiť sa identifikovať jej témy (odseky). Potom svoje porozumenie porovnajte s modernými verziami. Len vtedy, keď človek rozumie pôvodnému zámeru autora sledovaním jeho logiky a podania, môže skutočne pochopiť Bibliu. Len pôvodný autor bol inšpirovaný – čitatelia nemajú nijaké právo meniť alebo prispôbovať jeho odkaz. Zodpovednosťou čitateľov Biblie je aplikovať inšpirovanú pravdu do svojho každodenného života.

Všimnite si, že všetky technické výrazy a skratky sú vysvetlené v Dodatkoch 1, 2 a 3.

ŠTÚDIUM VÝRAZOV A FRÁZ

EKUMENICKÝ PREKLAD: 1:1

¹Pavol, apoštol Krista Ježiša z poverenia Boha, nášho spasiteľa, a Krista Ježiša, našej nádeje,

1:1 “Pavol” Toto pôvodom grécke meno znamená "malý." Väčšina židovských rodín v diaspóre (Pavol bol z Cilícijského Tarzu) pomenovala ich deti židovským aj gréckym menom. Pred udalosťami v Skutkoch 13,13 ho nazývajú Saulom ("vyprosený"). Toto meno nosil aj prvý židovský kráľ z kmeňa Benjamín (z ktorého bol aj Pavol, porovnaj Skutky 13,21; Rimanom 11,1; Filipským 3,5). v Skutkoch 13,13, Lukáš náhle a neočakávane zmenil "Saul" na "Pavol."

▣ **“apoštol”** Toto je jedno z dvoch bežných gréckych slov s významom "poslaný". Tento termín má zásadné teologické použitie. Rabíni ho používali na označenie toho ktorý bol vyvolený a poslaný za oficiálneho vyslanca, niečo ako slovenský termín "veľvyslanec" (porovnaj II. Korint'anom 5,20).

v evanjeliách je často použitá slovesná forma tohto slova na označenie Ježiša ako Poslaného Otcom. V Jánovi tento výraz naberá mesiánske tóny (porovnaj Ján 4:34; 5:24,30,36,37,38; 6:29,38,39,40,57; 7:29; 8:42; 10:36; 11:42; 17:3,8,18,21,23,25; 20:21) tiež je použitý, keď Ježiš vysielal veriacich (porovnaj Ján 7:18; 20:21) v Novej Zmluve vyjadruje aj výnimočný dar viest' pôvodný vnútorný okruh učeníkov ("dvanásti") (porovnaj Skutky 1:21-22) konkrétna skupina pomocníkov apoštolov a ich spolupracovníkov

- (1) Barnabáš (porovnaj. Skutky 14:4,14)
- (2) Andronikus a Júnus (porovnaj Rim. 16:7)
- (3) Apollo (porovnaj. I Kor. 4:6-9)
- (4) Jakubov, Pánov brat (porovnaj Gal. 1:19)
- (5) Silván a Timotej (porovnaj I Tesaloničanom 2:6)
- (6) pravdepodobne Títus (porovnaj II. Korint'anom 8:23)
- (7) pravdepodobne Epafroditus (porovnaj. Filipským 2:25)
- (8) obdarovanie aj teraz prítomné v cirkvi (porovnaj Efezským 4:11)

Pavol vo väčšine listov označuje samého seba týmto termínom. Potvrďuje tým autoritu, ktorá mu bola daná od Boha, autoritu Kristovho povolaneho (porovnaj I Kor. 1:1; II Kor. 1:1; Ef. 1:1; Kol. 1:1; II Tim. 1:1). Dokonca aj v osobnom liste, akým je I Timoteovi, je táto autorita dôležitá táto autorita dáva autoritu Timoteovi je dôležitá pre zápas s falošnými učiteľmi tento list bol zjavne čítaný aj celej (miestnej) cirkvi.

▣ **“Ježiša Krista”** Tieto slová sú súčasťou titulu "Pán Ježiš Kristus". Každé slovo z tohto titulu má svoj význam (aj) samostatne.

“Kristus” je grécky preklad hebrejského slova "Mesiáš" (Pomazaný). potvrdzuje na základe Starej zmluvy Ježišovo postavenie ako Božieho zasľúbeného, poslaného ustanoviť nový vek spravodlivosti.

“Ježiš” je meno ktoré dal anjel dieťaťu v Betleheme (pozri Matúš 1:21). pozostáva z dvoch hebrejských podstatných mien: "YHWH", meno pre božstvo (Boha) použité v súvislosti so zmluvou Izraela a Boha (Boh zmluvy) a "spása". (pozri Exodus 3:14). je to to isté hebrejské meno ako Jozef. keď je použité samostatne, často označuje človeka, Ježiša Nazaretského, syna Márie (napríklad Matúš

1:16, 25; 2:1; 3:13,15,16; Skutky 13:23,33; Rim. 8:11; I Kor. 11:23; 12:3; Ef. 4:21; Filipským 2:10; I Tesaloničanom 1:10; 4:14).

“Pán” (použitý v 1:1 v ekumenickom preklade alebo v 1:12) je prekladom hebrejského "ADON", čo znamená "majiteľ, manžel, pán, vládca." Židia prestali vyslovovať sväté meno YHWH zo strachu aby ho nepoužili "na darmo" a neporušili jedno z desiatich Božích prikázaní. Kedykoľvek čítali Písma, nahrádzali výraz YHWH sovm Adon. Preto niektoré preklady (minimálne v angličtine) používajú veľké písmená alebo iné zvýraznenie slova "Pán" ako náhrady za YHWH v Starej zmluve. Použitím tohto pojmu (v gréčtine "KYRIOS") v súvislosti s Ježišom, NZ autori potvrdzujú Ježišovu božskosť a rovnosť s Otcom (to isté sa deje na úrovni gramatiky v 2. verši, kedy tá istá predložka odkazuje na Boha Otca aj Syna Ježiša, pozri I Tesaloničanom 1:1; II Tesaloničanom 1:1,2).

▣ **“z poverenia Boha”** Toto je ďalší doslovný spôsob ktorým Pavol uisťuje o vlastnej apoštolskej autorite. Pavlova služba bola "vôľou Božou" (pozri II Tim. 1:1) a "príkazom Božím" (pozri Títovi 1:3). Toto pravdepodobne odkazuje na Pavlovo povolanie na ceste do Damasku a na správu odovzdanú prostredníctvom Ananiáša (pozri Skutky 9:1-22; 22:3-16; 26:9-18). Pavol nebol (samozvaným) dobrovoľníkom!

▣ **“Boha nášho spasiteľa”** toto je starozmluvný titul pre YHWH ako toho ktorý sa stará o Izrael a jeho slobodu (pozri Izaiáš 19:20; 43:3,11; 45:15,21; 49:26; 60:16; 63:8), zvlášť cez príchod Trpiaceho Sluhu (pozri Izaiáš 52:13-53:12). Toto pomenovanie je používané pre Boha Otca v Títovi 1:3; 2:10 a 3:4 a Boha Syna, Ježiša v Títovi 1:4; 2:13 a 3:6. Toto je ďalší spôsob zdôraznenia teologického súvisu medzi Otcom a Synom.

Toto bol jeden z novozmluvných titulov pre YHWH, ktorý bol použitý aj v súvislosti s Cézarim. Cézar v dobách Pavla o sebe tvrdil že je: "pán", "spasiteľ", dokonca "božský". Kresťania oddelili tieto tituly len pre pomenovanie Ježiša a kvôli tomu boli Rímskou vládou a spoločnosťou považovaní za zradcov, boli prenasledovaní a po tisíckach zomierali počas prvého aj druhého storočia.

▣ **“a Krista Ježiša, našej nádeje”** Pavol často používa tento výraz v niekoľkých príbuzných významoch. Často je spájaný so zavŕšením viery kresťana (pozri Tim. 1:1). Toto sa vykladá ako sláva, večný život, dokonalé spasenie, Druhý príchod, atď. Zavŕšenie je isté, ale čas zavŕšenia je budúci a neistý.

Druhý príchod (pozri Gal. 5:5; Ef. 1:18; 4:4; Títovi 2:13)

Ježiš je naša nádej (pozri Tim. 1:1)

veriaci predstavení Bohu (pozri Kol. 1:22-23; I Tes. 2:19)

nádej pripravená v nebesiach (pozri Kol. 1:5)

dokonalá záchrana (pozri I Tesaloničanom 4:13)

sláva Božia (pozri Rim. 5:2; II Kor. 3:7-12; Kol. 1:27)

spása pohanov Kristom (pozri Kol. 1:27)

uisťenie o spáse (pozri I Tesaloničanom 5:8-9)

večný život (pozri Títovi 1:2; 3:7)

vykúpenie celého stvorenia (pozri Rim. 8:20-22)

zavŕšenie prijatia (pozri Rim. 8:23-25) výraz pre pomenovanie Boha (pozri Rim. 15:13)

starozmluvný návod pre novozmluvných veriacich (pozri Rim. 15:4)

EKUMENICKÝ PREKLAD: 1:2

svojmu pravému synovi vo viere: Milosť, milosrdenstvo, pokoj od Boha Otca a od Krista Ježiša, nášho Pána.

1:2 “Timoteovi” V pastorálnych listoch nachádzame klasickú grécku formu úvodu: (1) pisateľ; (2) adresát; (3) modlitba / pranie.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: TIMOTEJ

Jeho meno znamená "chváliaci Boha."

Bol dieťaťom židovskej matky a otca Gréka a žil v Lystre (pozri Skutky 16:1). Latinský preklad Origenovho komentára k listu Rimanom 16:21 obsahuje zmienku o tom, že Timotej bol občanom Derby. Toto je pravdepodobne odvodené od Skutkov 20:4. Bol vychovávaný v židovskej viere (alebo kresťanskej viere) svojou matkou a starou mamou (pozri II Tim. 1:5; 3:14-15). Zjavne uveril v Krista počas Pavlovej misijnej cesty (pozri Skutky 14:6-7).

Bol požiadaný, aby sa pripojil k Pavlovmu a Sílasovmu misijnému tímu počas ich druhej cesty (pozri Skutky 16:1-5), podľa všetkého preto, aby prebral úlohy Jánovho Marka. Bol uistený proroctvom (pozri Tim. 1:18; 4:14). Bol Pavlom obrezaný, aby mohol slúžiť aj Židom aj Grékom (pozri Skutky 16:3). Bol odovzdaným spolubojovníkom Pavla a stal sa Apoštolským vyslancom. Je spomenutý menom viac krát než ktorýkoľvek Pavlov pomocník (17 krát v 10 listoch, pozri Rim. 16:21; I Kor. 4:17; 16:10; Filemonom 1:1; 2:19,22; Kol. 1:5; I Tim. 1:2; II Tim. 1:2; Títovi 1:4).

Pavol ho láskyplne nazýva "moje skutočné dieťa vo viere" (Tim. 1:2); "môj milovaný syn" (pozri II Tim. 1:2); "pravé dieťa v spoločnej viere" (pozri Títovi 1:4). Tiež spomína "moje milované a verné dieťa v Pánovi" v I Kor. 4:17. Bol podľa všetkého v Ríme, keď bol Pavol prepustený z väzenia a sprevádzal ho na jeho štvrtej misijnej ceste (pozri (pozri Kol. 1:1; Filemonovi 1).

Je nazvaný "apoštol" v I Tesaloničanom 2:6 v zmysle pokračujúceho duchovného daru pre zborny Efezským 4:11). Dva z troch pastorálnych listov nového zákona sú adresované jemu.

Naposledy je spomínaný v Liste Hebrejom 13:23 (ale chronologicky v II. Timoteovi 1:2).

☐ **“môjmu milovanému dieťaťu”** “Môjmu” nie je v pôvodnom gréckom texte. “Dieťa”, v pôvodine: "TEKNON", znamená legitímne dieťa. Pavol sa pokladal za Timoteovho duchovného otca (pozri II Tim. 1:2). Taktiež odkazuje na Títa (pozri Títovi 1:4) a Onezima (pozri Filemona v. 10) podobnými slovnými spojeniami.

☐ **“Milosť, milosrdenstvo, pokoj”** Všimnite si podobnosti a rozdiely v Pavlových úvodných pozdravoch:

1. “Milosť Vám a pokoj od Boha nášho Otca a od Pána Ježiša Krista” (pozri Rim. 1:7; I Kor. 1:3; II Kor. 1:2; Gal. 1:3; Ef. 1:2; Filipským 1:2; I Tes. 1:2; Filemonovi 1:3)
2. “Milosť vám a pokoj od Boha nášho Otca (pozri Kol. 1:2)
3. “Milosť vám a pokoj” (pozri I Tesaloničanom 1:1)
4. “Milosť, milosrdenstvo a pokoj od Boha Otca a Krista Ježiša nášho Pána” (pozri Tim. 1:2; II Tim. 1:2)
5. “Milosť a pokoj od Boha Otca a Ježiša Krista, nášho Spasiteľa.” (porovnaj Títovi 1:4).

Všimnite si, že existuje v nich istá variácia, ale niektoré jeho súčasti sú stále.

1. "Milost" otvára všetky pozdravy Je to pokresťančená forma pozdravu, ktorá odkazuje na Boží charakter.
2. "Pokoj" je dôsledok ľudskej dôvery dôveryhodnému Bohu.
3. "Milosrdenstvo" je ďalším spôsobom ako opísať Boží charakter a je jedinečný pre Pavlove spisy. Použitý je len v I a II. Timoteovi. Tento výraz je použitý len v Septuaginte na preklad hebrejského "CHESED" (vernosť zmluve). Boh je milostivý a dôveryhodný.
4. Otec a Syn sú spomenutí v každom pozdrave (v I Tesaloničanom sú spomenutí v predošlej vete). Sú vždy gramaticky prepojení. Toto bol jeden zo spôsobov ktorým novozmluvní pisatelia potvrdzovali plné božstvo Ježiša Nazaretského. Toto isté platí aj o používaní starozmluvných titulov napojených na YHWH na označenie Ježiša. (napríklad Pán a Spasiteľ).

▣ "Otec" V Biblii sú použité ľudské kategórie (antropomorfizmy) pre opis božstva. Je to pomôcka pominuteľnému, hriechnemu ľudstvu. Najbežnejšie biblické metafory ktoré využívajú rodinné väzby: (1) Boh ako Otec, ako rodič (matka a otec), ako blízky príbuzný (*go'el*); (2) Ježiš ako Syn, ako brat, ako manžel; (3) veriaci ako deti, ako adoptované deti, ako nevesta.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: OTEC

SZ predstavuje veľmi osobnú známu metaforu Boha ako Otca: (1) Izraelský národ je často opisovaný ako syn YHWH (Oz. 11:1; Mal. 3:17); (2) Aj skôr v Dt.eronómiu je použitá analógia Boha ako Otca (1:31); (3) V 5M 32 je Izrael nazvaný „jeho deťmi“ a Boh „tvojím otcom“; (4) Táto analógia je uvedená v Ž 103:13 a rozvinutá v Ž 68:5 (otec sirôt); (5) Bola bežná u prorokov (Iz. 1:2; 63:8; Izrael ako syn, Boh ako Otec; 63:16; 64:8; Jer 3:4,19; 31:9).

Ježiš hovoril aramejsky, čo znamená, že veľa miest, kde sa vyskytuje „Otec“ sa v gréčtine objavuje „PATER“ a môže odrážať aramejské Abba (14:36). Tento známy pojem „ocko“ alebo „tatík“ odráža Ježišovu intímnu blízkosť s Otcom; Jeho zjavenie tejto skutočnosti svojim nasledovníkom takisto povzbudzuje našu vlastnú intimitu s Otcom. Výraz „Otec“ sa používal len v SZ pre YHWH, no Ježiš ho používa veľmi často prenikavým spôsobom. Je to dôležité zjavenie nášho nového vzťahu s Bohom cez Krista (Mt. 6:9).

Je dobré si pripomenúť, že Otec je metaforou rodiny, nie generácie alebo predošlej existencie. Nebola doba, kedy by Boh Otec, Boh Syn a Boh Duch neboli spolu a neboli jednej podstaty! Pozri zvláštnu tému ku Gal. 4:4.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 1:3-7

³ Prosím Ťa, ako som ťa žiadal, keď som odchádzal do Macedónska, aby si zostal v Efeze a napomínal určitých ľudí, nech nešíria nepravé učenie. ⁴ Nech sa nezaobierajú bájkami a nekonečnými rodokmeňmi, ktoré vyvolávajú skôr hádky a neslúžia Božiemu poriadku spásy vo viere. ⁵ Cieľom takéhoto napomínania je láska prameniaca z čistého srdca, z dobrého svedomia a úprimnej viery. ⁶ Od nich sa niektorí odvrátili a uchýlili sa k prázdny m rečiam. ⁷ Chcú byť učiteľmi zákona, ale nechápu ani čo hovoria, ani čo tak presvedčivo tvrdia.

▣ 1:3 "Efez"

1. Bol najväčším mestom Rímskej provincie nazývanej Malá Ázia. Aj keď nebolo hlavným mestom, bolo to sídlo rímskeho guvernéra. Toto mesto bolo centrom obchodu, predurčil ho na prístav s vynikajúcimi prirodzenými (prírodnými) podmienkami.
2. Bolo to slobodné mesto, čo znamenalo že malo lokálnu vládu a značnú politickú slobodu, slobodu aj od prítomnosti rímskych vojsk.

3. Bolo jediným mestom ktoré malo povolenie usporadúvať každé dva roky Ázijské olympijské hry.
4. V meste bol chrám Artemidy (alebo Artemis v gréčtine; Diany v latinčine), ktorý bol vo svojej dobe jedným zo siedmich divov sveta. Jeho pôdorys mal rozmery: 130 x 67 metrov, na ňom bolo vztýčených 127 stĺpov, každý bol vysoký takmer 18,3 metra a 86 z nich bolo obložených zlatom (pozri Plíniouva História Nat. 36:95 a ďalej). Obraz Artemis bol považovaný za meteorit znázorňujúci ženskú postavu v množstvom prs. V meste bolo v tom čase prítomných mnoho kultických prostitútok (pozri Skutky 19). Bolo to veľmi nemorálne a multikulturálne mesto.
5. Pavol strávil v tomto meste viac než tri roky (pozri Skutky 18:1 a ďalej; 20:13). Býval tam dlhšie než v na ktoromkoľvek inom mieste (počas služby apoštola).
6. Podľa tradície sa stalo domovom apoštola Jána po tom ako Mária v Palestíne zomrela.
7. Pavol a Timotej museli tadiaľto cestovať po tom, ako bol Pavol prepustený z väzenia v Ríme. Je prvou geografickou informáciou o štvrtej Pavlovej misijnej ceste. Všimnime si, že sa presúval do Macedónska.
8. Eusébius (cirkevný historik z tretieho storočia) uvádza tradíciu, podľa ktorej bol Timotej neskôr ukameňovaný v Efeze kvôli sporom s nasledovníkmi Diany.

▣ **“aby”** Slovo "HINA" uvádza účelovú vetu, znamená: "aby, kvôli" (1:10,18,20; 2:2; 3:15; 4:15; 5:7,16,20,21; 6:1,19).

▣ **“aby si napomínal”** Jedná sa o vojenský termín, ktorý znamená "dávať prísne rozkazy" (pozri v. 5,18; 4:11; 5:7; 6:13). Pavol usmerňuje Timotea ako svojho apoštolského vyslanca (nasledovníka).

▣ **“určitých ľudí, nech nešíria nepravé učenie”** za bežných okolností by Pavol, tak ako každý autor listu v prvom storočí, vložil do listu modlitbu alebo vďakyvzdanie, klasickú zložku úvodu gréckych listov. Avšak, v prípade listu Galatským, aj I Timoteovi, situácia (napríklad oponovanie falošným učiteľom) si vyžadovala odchýlenie sa od bežného vzorca. V súčasnosti existuje veľa akademických špekulácií o týchto falošných učiteľoch. Zdá sa, že spájali Židovské a Grécke myslenie (podobne ako falošní učители v Kolosách). V tomto kontexte (1:3-4) sú charakterizovaní

1. cudzími učeniami
2. zaoberaním sa mýtmi
3. zaoberaním sa nekonečnými rodokmeňmi
4. jednoznačnými špekuláciami

Niektorí komentátori tieto slová vzťahujú na gnostický eón alebo anjelské sféry považované za priestor medzi vysokým dobrom a nižšími bohmi/anjelmi, z ktorých sa vytvorila zlá hmota. Pozri zvláštna téma: gnostici pri Títovi 1:1.

Židovský prvok je zjavný v nasledovnom:

1. “učitelia Zákona” (I Tim. 1:7-10)
2. “židovské báje” (Títovi 1:14; II Tim. 4:4)
3. “hádky o zákone” (Títovi 3:9)
4. “medzi obrezanými” (Títovi 1:10)
5. možno pôvod Mesiáša v Títovi 3,9a;

NASB “neučili iného učenia”

NRSV “učiť rozdielne učenie”

NRSV “učit’ falošné učenie”

TEV “učiac falošné učenie”

NJB “rozširovať zlé učenie”

Toto je neurčitok prítomného času zloženého tvaru HETEROS (iný, iného druhu) a DIDAKALIN (niečo čo je vyučované). Prídavné meno "HETEROS" je použité na opis nesprávneho učenia aj v Skutkoch 17:21; II Kor. 11:4; a Gal. 1:6-7. I Timoteovi 6:3 je vhodnou paralelou.

V "*The New International Biblical Commentary*", s. xiv, jeden z mojich obľúbených komentátorov, Gordon Fee, tvrdí že tento verš je podstatný pre interpretáciu a pre pochopenie zámeru I Timoteovi. Podľa jeho názoru sa nejedná v prvom rade o "návod pre cirkevnú disciplínu", ale o odmietnutie falošných učiteľov a falošného učenia (a ja súhlasím).

1:4 “nech sa nezaoberajú bájkami a nekonečnými rodokmeňmi” Na základe odkazov na židovský zákon (v. 7-10 a Títovi 3:9b), na obriezku (Títovi 1:10) a židovské mýty (Títovi 1:14 a v II Tim. 4:4), sa zdá zjavným, že tieto učenia boli vo svojej podstate židovskými učeniami. Je možné, že je to narážka na špekulácie o pôvode Mesiáša (pozri Títovi 3:9a).

Ireneus a Tertulián predpokladali, že Pavol hovoril prorocky o neskoršom gnostickom éone a anjelských triedach medzi svätým bohom a nižším bohom (alebo anjelom - elogim) ktorý vytvoril hmotu. Gnosticizmus je systém myslenia ktorý poznáme na základe písomností z polovice druhého storočia. Pozri zvláštne témy: Gnostici pri Títovi 1:1. Z týchto spisov vieme o ich obsiahlom zozname anjelských tried medzi vysokým dobrom a nižšími duchovnými bytosťami. Avšak, tieto gnostické zoznamy nie sú nikdy charakterizované vo vtedajšej kresťanskej, židovskej alebo gnostickej literatúre termínmi "bájky" alebo "rodokmene."

V oblasti gnosticizmu sme výrazne pokročili vďaka archeologickým objavom gnostických textov ako boli napríklad tie v Nag Hammadí Tieto písomnosti sú teraz dostupné napríklad v angličtine, v knižnici Nag Hammadí vedenej Jakubovom M. Robinsonom a Richardom Smithom.

NASB “z ktorých povstávajú skôr hádky”

NKJV “ktoré zapríčiňuje hádky”

NRSV “ktoré napomáhajú škriepkam”

TEV “ktoré vytvára len hádky”

NJB “len podporuje pochybnosti”

Na akademickej úrovni hrozí, že sa do štúdia kresťanstva ponoríme tak hlboko, že zabudujeme aké sú hlavné dôvody pre štúdium Božieho slova. (pozri Títovi 3:8; Mat. 28:19-20). Len preto, že by text mohol znamenať jedno aj druhé, nie je jeho význam hneď v tom druhom. Treba vziať do úvahy historické okolnosti a širší literárny kontext.

Toto je práve dôvod prečo sa pietizmus vyvinul z reformačnej tradície. Aj myseľ aj srdce musia prinášať ovocie a byť zmocňované Božím Duchom.

NASB “a neslúžia Božiemu poriadku”

NKJV “a nie božskú výchovu”

NRSV “viac než Božie vedenie”

TEV “a neslúžia Božiemu zámeru”

NJB "namiesto utvrdzovania Božieho zámeru"

Tento výraz znamená „správca domácnosti“ a je použitý na správcovstvo odkazu evanjelia veriacimi. Je o odkaz na Boží milostivý plán spásy celého ľudstva cez vieru v Krista (pozri Gen. 3:15; 12:3; Ex. 19:5-6; Ján 3:16; II Kor. 5:21; Ef. 2:8-10; 2:11-3:13).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: VZDELÁVAŤ

Pavol používal často tento výraz OIKODOMEÓ a jeho ďalšie podoby. Doslova to znamená „budovať dom“ (Mt. 7:24), no obrazne sa to začalo používať pre:

1. Kristovo telo, cirkev, I Kor. 3:9; Ef 2:21; 4:16
2. Budovanie
  - a. *Slabých bratov, Rim. 15:1*
  - b. *Blížnych, Rim. 15:2*
  - c. *Jedni druhých, Ef 4:29; I Tes. 5:11*
  - d. *Svätých pre službu, Ef 4:11*
3. Budujeme alebo vzdelávame prostredníctvom
  - a. *Lásky, I Kor. 8:1; Ef 4:16*
  - b. *Ohraničením osobných slobôd, I Kor. 10:23-24*
  - c. *Vyhýbaním sa špekuláciám, I Tim. 1:4*
  - d. *Ohraničením rečníkov na bohoslužbách (spevákov, učiteľov, prorokov, hovoriacich jazykmi a vykladačov), I Kor. 14:3-4,12*
4. Všetky veci by mali vzdelávať
  - a. *Pavlova autorita, II Kor. 10:8; 12:19; 13:10*
  - b. *Súhrnné výroky v Rim. 14:19 a I Kor. 14:26*

▣ **“vo viere”** Medzi „mýtmi,“ „rodokmeňmi,“ „hádkami,“ a vierou je skutočný rozdiel. Viera je založená na historickej pravde evanjelia, nie teóriách. Viera pochádza z Božích zaslúbení (pozri Gal. 3:14.16.17.18.21.22.29), nie filozofického predpokladu ľudí (pozri I Kor. 1:18-31). Jedno je založené na zjavení, druhé na ľudskej domnienke. Jedno uctieva Boha, druhé vzdáva hold ľudskému mysliteľovi.

Účelom tohto napomenutia teda nie je znehodnotiť božské vzdelávanie, ale odlišiť božské zjavenie od ľudských argumentov, špekulácií a objavov. Veriaci sú povolaní milovať svojho Boha aj „mysľou“ (pozri Ježišov citát Dt. 6:5 v Matúšovi 22:36-37; Marekovi 12:28-30; Lukášovi 10:27) a tiež odovzdávať tieto pravdy ich deťom (pozri 6:7,20-25).

1:5 “láska prameniaca z čistého srdca” Cieľ Pavlovho povzbudenia veriacich vo verši 5 sa skladá z troch dielov.

1. láska z čistého srdca
2. láska z dobrého svedomia
3. láska z úprimnej viery.

V hebrejčine "srdce" bolo domovom intelektu, emócií a vôle (pozri Dt. 6:5-6). Zahŕňalo celú osobnosť.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: SRDCE

Grécky výraz „KARDIA“ sa používa v Septuaginte a NZ ako obraz hebrejského výrazu „LÉV“. Používa sa niekoľkými spôsobmi (Bauer, Arndt, Gingrich a Danker: *A Greek-English Lexicon*, s. 403-404).

1. Centrum fyzického života, metafora pre osobu (Sk. 14:17; II Kor. 3:2-3; Jakubov 5:5)
2. Centrum duchovného (morálneho) života
  - a. Boh pozná srdce (Luk. 16:15; Rim. 8:27; I Kor. 42:25; I Tes. 2:4; Zj. 2:23)
  - b. Používa sa v súvislosti s duchovným životom ľudstva (Mat. 15:18-19; 18:35; Rim. 6:17; I Tim. 1:5; II Tim. 2:22; I Pt. 1:22)
3. Centrum myšlienkového života (t.j. intelekt, Mt. 13:15; 24:48; Sk 7:23; 16:14; 28:27; Rim. 1:21; 10:6; 16:18; II Kor. 4:6; Ef. 1:18; 4:18; Jakubov 1:26; II Pt. 1:19; Zj. 18:7; srdce je synonymom pre myseľ v II Kor. 3:14-15 a Filipským 4:7)
4. Centrum vôle (Sk. 5:4; 11:23; I Kor. 4:5; 7:37; II Kor. 9:7)
5. Centrum emócií (Mt. 5:28; Sk 2:26,37; 7:54; 21:13; Rim. 1:24; II Kor. 2:4; 7:3; Ef 6:22; Filipským 1:7)
6. Jedinečné miesto aktivity Ducha (Rim. 5:5; II Kor. 1:22; Gal. 4:6 [t.j. Kristus v našich srdciach, Ef. 3:17])
7. Srdce je obrazným spôsobom odkaz na celú osobu človeka (Mt 22:37, citujúc 5M 6:5). Myšlienky, motívy a činy pripísané srdcu, naplno zjavujú druh jednotlivca. SZ obsahuje určité pozoruhodné použitia výrazov
  - a. Gen. 6:6; 8:21, „Boh trúchlil vo svojom srdci“ (takisto si všimnite Oz 11:8-9)
  - b. Dt. 4:29; 6:5, „celým srdcom a dušou“
  - c. Dt. 10:16, „neobrezané srdce“ a Rim. 2:29
  - d. Ez 18:31-32, „nové srdce“
  - e. Ez 36:26, „nové srdce“ v protiklade ku „kamennému srdcu“

▣ **“dobrého svedomia”** Neexistuje starozmluvný náprotivok pre grécky výraz "svedomie", i keď hebrejský výraz "prsia" zahŕňa poznanie seba a vnútorných motívov. Pôvodne tento grécky termín vyjadroval vedomie v zmysle piatich zmyslov. Neskôr sa začal používať na vyjadrenie vnútorných zmyslov (pozri Rim. 2:15). Pavol používa tento termín dva krát, keď stojí pred súdom, v Skutkoch (pozri 23:1 a 24:16). Vyjadruje ním svoj postoj, že vedome neporušil žiadne predpísané povinnosti voči Bohu (pozri I Kor. 4:4).

Svedomie je rozvíjajúce sa porozumenie motívov a skutkov veriaceho, založené na (1) biblickom svetonázor; (2) Duchu, ktorý v ňom prebýva; a (3) poznani Božieho slova. Toto je možné na základe osobného prijatia evanjelia.

Pavol používa tento výraz dva krát v prvej kapitole, najprv vo vzťahu k vlastnému rozvoju chápania Božej vôle (pozri 1:5) a neskôr vo vzťahu k vedomému odmietnutiu falošných učiteľov (pozri Títovi 1:15), vrátane Hymenea a Alexandra (pozri 1:19). Títo falošní učitelia mali ich svedomia označené vypáleným znakom (pozri 4:2).

▣ **“a úprimnej viery”** Pavol používa toto prídavné meno vo svojich spisoch tri krát Pavel a opisuje ním (1) vieru (pozri Tim. 1:5; II Tim. 1:5); a (2) lásku (pozri II. Korint'anom 6:6 a tiež I Pt. 1:22). má podobný význam ako "pravý", "skutočný" alebo "úprimný" a je protikladom k "falošný" čo je práve opisom spomínaných učiteľov (pozri v. 19-20).

1:6-7 Tieto verše ďalej vystihujú falošných učiteľov veľmi židovskými kategóriami:

1. zblúdili od cieľa etického vyučovania (pozri v. 5)
2. odvrátili sa k "prázdny rečiam" (NASB)
  - a. "neužitečným rečiam" (NKJV)
  - b. "bezvýznamným rečiam" (NRSV)
  - c. "prázdny hádkam" (NJB)
3. chcú byť učiteľmi zákona
4. nerozumejú zákonu
5. podávajú presvedčivé tvrdenia o veciach, ktorým nerozumejú
6. zdá sa, že verše 9c-10 odzrkadľujú Desať Božích prikázaní.

Tragédiou falošných učiteľov je tiež (1) duchovná slepota, často vyjadrená neúprimnosťou; (2) vedomé odmietnutie svetla, nie len jeho ignorácia; alebo (2) vedenie ostatných k chybám a skaze.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 1:8-11

⁸Vieme však, že zákon je dobrý, ako ho človek používa podľa jeho zámeru, ⁹ ak si uvedomuje, že zákon nie je určený spravodlivému, ale pre tých, čo prestupujú zákon, pre vzdorovitých, bezbožných a hriešnikov, pre nehanebníkov a svetákov, pre otcovrahov a vrahov matiek a vôbec pre vrahov, ¹⁰ pre smilníkov, pre súložníkov mužov, pre obchodníkov s ľuďmi, pre luhárov a krivoprisažníkov a pre čokoľvek iné, čo sa ešte prieči zdravému učeniu ¹¹ podľa evanjelia slávy pozhnaného Boha, ktoré mi bolo zverené.

1:8-11 V gréčtine tvoria tieto verše jednu dlhú vetu. Priamo odhaľuje jeden pokračujúci zámer Mojžišovho zákona, najmä jeho vzťah k morálnemu žitiu.

1:8 "Vieme však, že zákon je dobrý" Pozri zvláštnu tému nižšie.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: PAVLOVE POHĽADY NA MOJŽIŠOV ZÁKON

- A. Je dobrý a je od Boha (Rim. 7:12,16).
- B. Nie je to cesta k spravodlivosti a k prijatiu Bohom (môže byť dokonca aj kliatbou, Gen. 3)
- C. No stále je to Božia vôľa pre veriacich, pretože je to Božie sebazjavenie (Pavol často cituje SZ, aby usvedčil a/alebo povzbudil veriacich)
- D. Veriaci sú prostredníctvom SZ informovaní (Rim. 4:23-24; 15:4; I Kor. 10:6,11), no nie spasení (Skutky 15; Rimanom 4; Galatským 3; Hebrejom)
- E. V Novej zmluve funguje, aby
  1. Ukázal hriešnosť (Gen. 3:15-29)
  2. Viedol vykúpené ľudstvo v spoločnosti
  3. Informoval o kresťanských etických rozhodnutiach

Je to práve toto teologické spektrum, siahajúce od kliatby a pomnutia až k pozhnaniu a stálosti, čo spôsobuje problém pri pokuse o chápanie Pavlovho vnímania Mojžišovho zákona. V knihe

A *Man in Christ*, Jakubov Stewart ukazuje Pavlovo paradoxné myslenie a písanie:

„Prirodzene by človek očakával, že muž, ktorý sám vytvára systém myšlienok a doktríny, sa bude snažiť tak prísne, ako je to len možné, definovať význam pojmov, ktoré používa. Očakávali by ste od neho, že sa bude zameriavať na precíznosť vo frazeológii svojich hlavných myšlienok. Žiadali by ste, aby slovo, ktoré raz použil váš pisateľ v konkrétnom zmysle, nieslo naďalej ten istý zmysel. No hľadať toto u Pavla znamená sklamať sa. Veľa z jeho frazeológie splyva, nie je prísne vyhranená ... „Zákon je svätý“, píše „Teším sa v Božom zákone podľa vnútorného človeka“ (Rim. 7:12,22), no je to jasne iný aspekt nomos, ktorý spôsobuje to, že na iných miestach hovorí „Kristus nás vykúpil z kľatby zákona (Gen. 3:13)“ (s. 26).

▣ **“ak”** toto slovo uvádza podmienku (takzvanú podmienenú vetu tretej triedy) čo znamená potenciálny ale neistý čin. Mojžišov zákon musí byť použitý správnym spôsobom a nie ako program zákonníkov (pozri Rim. 2:27-29; 7:6; II Kor. 3:6).

1:9 “ale pre tých, čo prestupujú zákon,” Pavol zahŕňa do svojich spisov niekoľko zoznamov hriechov (pozri Rim. 1:29-31; 13:13; I Kor. 5:11; 6:9-10; Ef. 5:5; Kol. 3:5; I Tim. 6:4-5; II Tim. 3:2-4; Títovi 3:3). Sú podobné zoznamom kvalít ktoré používali grécky moralisti (Stoici). Tento zoznam opisuje tých pre ktorých má zákon stále význam (teda hriešnikov). Myšlienka o zákone ako Božom nástroji na usvedčenie je plne rozvinutá v liste Galatským 3.

ZVLÁŠTNA TÉMA: NERESTI A CNOSTI V NZ

Zoznamy nerestí a cností sú v NZ bežné. Často sú odrazom dvoch typov zoznamov – rabínskych a kultúrnych (helenistických). NZ zoznamy kontrastných charakteristík môžeme vidieť v:

	Neresti	Cnosti
1. Pavol	Rimanom 1:28-32	---
	Rimanom 13:13	Rimanom 12:9-21
	I Korinským5:9-11	---
	I Korinským6:10	I Korinským6:6-9
	II Korinským12:20	II Korinským6:4-10
	Galatským 5:19-21	Galatským 5:22-23
	Efezským 4:25-32	---
	Efezským 5:3-5	---
	----	Filipským 4:8-9
	Kolosenským 3:5,8	Kolosenským 3:12-14
	I Timoteovi 1:9-10	---
	I Timoteovi 6:4-5	---
	II Timoteovi 2:22a,23	II Timoteovi 2:22b,24
	Títovi 1:7; 3:3	Títovi 1:8-9; 3:1-2
2. Jakubov	Jakubov 3:15-16	Jakubov 3:17-18
3. Peter	I Petrov 4:3	I Petrov 4:7-11
4. Ján	Zjavenie 21:8	---

▣ **“vzdorovitých”** Toto doslovne znamená „neuznávajúcich authority.“ Títo falošní učitelia odmietli morálne hľadisko Mojžišovho zákona. Stali sa sami sebe zákonom (postrádajú svedomie, pozri 4:2).

▣ **“bezbožných”** Má význam „nie pod autoritou.“ Chceli byť sami sebe autoritami.

▣ **“hriešnych”** Významom tohto slova je „vedome nenáboženský.“ Neboli to ľudia ktorí by ignorovali náboženstvo, boli sami sebou zaslepení.

▣ **“nehanebníkov”** Tento výraz je protikladom nábožnosti. Títo ľudia sú v opozícii voči všetkému čo Boh zastáva a robí.

▣ **“svetákov”** Toto môžeme interpretovať ako „potupujúci svätých.“ Tvrdili o sebe, že sú duchovní, no spôsob ich života ukazuje, že žijú podľa sveta.

▣ **“otcorvahov a vrahov matiek”** Ak je tento zoznam odvodený od dekalógu, tak tieto slová narážajú na nedostatok cti voči rodičom (pozri Exodus 20:12; Dt. 5:16).

▣ **“a vôbec vrahov”** V rámci dekalógu je to odkaz na nelegálnu, premyslenú (úkladnú) vraždu (pozri Exodus 20:13; Dt. 5:17).

1:10 “smilníkov” Význam tohto slova je „sexuálne nemorálny“ a súvisí s Ex. 20:14 and Dt. 5:18. Bezhraničnosť v sexualite bolo vždy charakteristickým znakom falošných učiteľov.

▣

NASB, NJB “homosexuáli”

NKJV, NRSV “sodomiti”

TEV “sexuálne zvrátení”

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: HOMOSEXUALITA

V súčasnosti je spoločenský tlak silne za prijatie homosexuality ako primeraného alternatívneho životného štýlu. Biblia odsudzuje deštruktívne životné štýly, ktoré nie sú v súlade so zámerom Hospodina pre jeho stvorenstvo.

1. porušuje príkaz Genesis 1 plodiť a množiť sa
2. je charakteristický pre pohanské uctievanie a kultúru (pozri Lev. 18:22; 20:13; Rim. 1:26-27; a Sudcovia 7)
3. odhaľuje egocentrickú nezávislosť od boha (pozri I Kor. 6:9-10)

Avšak než opustím túto tému, dovoľte mi ubezpečiť o Božej láske a odpustení pripravenom pre každú ľudskú bytosť, ktorá sa Mu vzoprela. Kresťania nemajú právo konať nenávisťne a arogantne voči týmto konkrétnym hriechom, najmä keď je zjavné, že všetci sme hriešni. Modlitba, záujem,

svedectvo a súcít dokážu oveľa viac než energické odsúdenie. Božie Slovo a Jeho Duch budú usvedčovať, ak im nebudeme prekážať. Všetky sexuálne hriechy, nie len tento, sú Bohu odporné a budú viesť k súdu. Sexualita je darom od Boha ktorý slúži ľuďstvu k plnohodnotnému životu, radosti a stabilite spoločnosti. Ale táto mocná, Bohom daná túžba, je často prevrátená do života vzbury, plného egocentrizmu, hľadania potešenia, života podľa hesla: chcem čím viac a za každú cenu (pozri Rim. 8:1-8; Gal. 6:7-8).

▣ **“obchodníkov s ľuďmi”** toto je ďalším dôkazom, že celý tento zoznam je paralelou k Desiatim prikázaniam. Toto je rabínska interpretácia prikázania "nepokradneš" (pozri Exodus 20:15; Dt. 5:19). Rabíni utvrzovali ľudí v tom, že toto prikázanie varuje pred obchodovaním s ľuďmi (pred otroctvom - pozri Exodus 21:16; Dt. 24:7); avšak bezprostredný kontext naznačuje skôr prevrátenú sexualitu (napríklad sexuálne zneužitie otrokyne, pozri Ámos 2:7, alebo homosexuálna perverzia zameraná na mladých chlapcov).

▣ **“ľuhárov a krivoprišažníkov”** by mohlo mať súvis s príkazom "nebudeš krivo svedčiť proti svojmu bližnému." (pozri Exodus 20:16; Dt. 5,20).

▣ **“a pre čokoľvek iné, čo sa ešte priechi zdravému učeniu”** Ak pokračujeme v porovnávaní s dekalógom, táto časť má súvis so žiadostivosťou (pozri Exodus 20:17; Dt. 5:21). Zdá sa však, že Pavel zakončil svoje zoznamy hriechov v Rim. 13:9 a Gal. 5:21 v podobnom všeobecnom význame (napríklad bez konkrétneho odkazu na žiadostivosť).

▣ **“zdravému učeniu”** Od tohto gréckeho slova odvodzujeme slovenské slovo "hygiena". Tento termín je použitý v Novom zákone 11 krát; 9 krát v pastorálnych listoch. Obsahuje učenia, ktoré robia veriacich duchovne zdravých. Tento koncept (napriek rozdielnemu použitiu fráz) je opakujúcou sa témou Pastorálnych listov (pozri Tim. 1:10; 4:6; 6:3; II Tim. 1:13; 4:3; Títovi 1:9,13; 2:1,2,7). v týchto súvislostiach je paralelou k "evanjeliu slávy" vo verši 11.

Komplikácie s použitím tohto textu súvisia s tým ako súčasní veriaci definujú "falošných" učiteľov. Ako máme rozlišovať medzi prvkami osobných sympatií, kultúrnymi prvkami a zásadnými otázkami učenia? Odpoveď musíme nájsť v apoštolskom zvestovaní evanjelia, zvlášť v tom ako súvisí s osobou a dielom Krista. A ie len to, ale aj v tom ako ľudia získavajú prínos z Kristovho diela a života, z možnosti podobať sa mu, ktorú vydobyl evanjeliom.

“Zdravé učenie” je jedno z niekoľkých slovných spojení, ktoré vyzdvihujú a opisujú Božiu pravdu.

1. “Slovo Božie” (pozri Tim. 4:5; II Tim. 4:2; Títovi 2:5)

2. “Slovo Božie” (pozri I Tim. 6:3; II Tim. 1:13) “slovo pravdy” (pozri II Tim. 2:15) “slovo viery” (pozri Tim. 4:6) “učenie” (pozri Tim. 1:10; II Tim. 4:3; Títovi 1:9, 2:1)

3. “poklad” (pozri Tim. 6:20) “pravda” (pozri II Tim. 1:14; 2:18, 25; 3:7,8; 4:4) “evanjelium” (pozri Tim. 1:11; II Tim. 2:8, 10, 11) “viera” pozri Tim. 6:21; II Tim. 4:7) “Písma” (pozri II Tim. 2:15-16)

1:11 “evanjelium slávy” Toto znie doslovne takto: "evanjelium slávy požehnaného Boha." Je to paralelou k "zdravému učeniu" z verša 10. Boh zjavil ako k Nemu a k iným ľuďom pristupovať správne (evanjelium) a tiež ako nesprávne (židovský legalizmus). Nová zmluva v Kristovi je novým arbitrom (rozhodcom) toho, čo je potrebné a správne pre veriacich (pozri Skutky 15).

Výraz "sláva" (DOXA) je veľmi zložitý definovať. V Starej zmluve označoval slávu termín "KAVOD", používaný v obchode. Znamenal "ťažký", a preto "hodnotný", "hodný cti". Mal teda špeciálny odvodený význam s použitím s YHWH (pozri Exodus 16:7) v spojení so "SEKINAH" tónou, ktorá reprezentovala Jeho prítomnosť. Tento oblak, táto tóna, bola vlastne ohnivým stĺpom. Takto „KAVOD“ získal jasný, iskrivý ďalší význam (pozri Exodus 24:17). V SZ je to tiež spôsob, ktorým Boh odkazuje na samého seba (pozri Izaiáš 59:19). Toto je dôvodom prečo je Ján 1:14 tak významným textom. Ježiš a / alebo Jeho evanjelium sú plne stotožnení s požehnaným Bohom Starej zmluvy, YHWH.

▣ **“požehnaný Boh”** Slovo "požehnaný" je vzťahnuté na Boha len tu a vo verši 6:15. Je to to isté slovo, ktoré je použité aj v blahoslavenstvách ev. podľa Matúša 5 (napríklad "šťastný", "spokojný"). Význam tohto idiómu je v tom, že YHWH je hodný chvály.

▣ **“ktoré mi bolo zverené”** Gramatické kategórie slova "PISTEUÓ" sú: aorist, pasívny, indikatív, je to všeobecné slovo s významom viera, veriť, dôverovať používané v Novej zmluve. Tu je použité v zmysle "zveriť niečo niekomu" (pozri Lukáš 16:11; Rim. 3:2; I Kor. 9:17; Gal. 2:7; I Tes. 2:4; I Tim. 1:11; Títovi 1:3; I Pt. 4:10). Pavol veril že Boh ho ustanovil za správcu evanjelia, z čoho bude aj skladať účet (pozri I Kor. 9:17; Gal. 2:7; I Tes. 2:4; Títovi 1:3).

EKUMENICKÝ PREKLAD: 1:12-17

12 Vzdávam vd'aku Ježišovi Kristovi, nášmu Pánovi, ktorý ma posilnil, lebo ma uznal za verného a ustanovil ma do služby, **13** mňa, ktorý som sa predtým rúhal, bol som prenasledovateľ a násilník. Dostalo sa mi však milosrdenstva, lebo som konal z nevedomosti v neviere. **14** nadmieru sa však rozhojnila milosť nášho Pána s vierou a láskou, ktoré sú v Ježišovi Kristovi. **15** Toto slovo je spoľahlivé a zaslúži si byť úplne prijaté: Ježiš Kristus prišiel na svet spasiť hriešnikov. Ja som prvý z nich. **16** Ale dostalo sa mi milosrdenstva preto, aby na mne ako na prvom Ježiš Kristus ukázal celú svoju zhovievavosť, aby to slúžilo ako príklad pre tých, čo v neho uveria, a aby tak získali večný život. **17** Kráľovi vekov, nepominuteľnému, neviditeľnému, jedinému Bohu česť a sláva na veky vekov. Amen.

▣ **1:12 “Vzdávam vd'aku Ježišovi Kristovi, nášmu Pánovi”** Toto je jeden z ojedinelých prípadov, kedy Pavel smeruje svoju modlitbu ku Kristovi a nie k Otcovi. Pravdepodobne tak robí pretože to bol Ježiš koho počul na ceste do Damasku (pozri Skutky 9:4-5; 22:7-8; 26:15). Pavol veril, že Ježiš

1. ho posilnil / uschopnil / zmocnil (pozri Filipským 4:13; II Tim. 4:17)
2. uznal ho za verného, dôveryhodného
3. ustanoviť ho do služby (pozri Skutky 9:15).

Zvyšok tejto perikopy je venovaný Pavlovmu úžasu nad tým, že Boh môže milovať, odpustiť a použiť takého hriešnika ako je on. Ak toto Boh mohol urobiť Pavlovi, môže to urobiť s kýmkoľvek, aj s falošnými učiteľmi a tými, ktorých ovplyvnili.

Tento typ doxológie (oslavných slov) ktorý je akoby bol vložený do tohto kontextu (akoby nepatril do tohto kontextu) je pre Pavla charakteristický. Interpretovanie jeho teológie často zapríčinilo, že "vzplanul" oslavou a vd'akou. Pavol často používal grécky výraz "EUCHARISTEÓ" alebo "EUCHARISTIA" na vyjadrenie vd'aky, ale termín ktorý používa tu je "CHARIN", ktorý je odvodený od koreňa slova milosť ("CHARIS"). Tento výraz je v Pavlových spisoch ojedinelý (pozri Tim. 1:12; II Tim. 1:3). Avšak obidva sú používané zjavne zámenne v listoch do Korintu, takže sú pravdepodobne u Pavla synonymami len s malým, alebo so žiadnym rozlišovaním.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: VĎAKYVZDANIE

I. Úvod

A. Označuje správny prístup veriacich k Bohu:

1. Je zdrojom našej oslavy Boha skrze Krista

a. *II Korinským 2:14*

b. *II Korinským 9:15*

c. *Kolosenským 3:17*

2. Označuje pravý motív služby, I Kor. 1:4

3. Má aktuálny súvis s témou neba

a. *Zjavenie 4:9*

b. *Zjavenie 7:12*

c. *Zjavenie 11:17*

4. Je aktuálnou témou veriacich

a. *Kolosenským 2:7*

b. *Kolosenským 3:17*

c. *Kolosenským 4:2*

II. Biblické zdroje

A. Stará zmluva

1. Dve základné slová:

a. *"YADAH" s významom "chvála"*

b. *"TODAH" s významom "vd'akyvzdanie". Zvyčajne je použité v súvisi s prinášanými obeťami (pozri II Kronická 29:31; 33:16)*

2. Dávid oddelil niektorých Levítov aby chválili Boha a vzdávali Mu vd'aku. Tento stav pokračoval za Šalamúna, Chizkiju a Nehemiáša:

a. *I Kronická 16:4,7,41*

b. *I Kronická 23:30*

c. *I Kronická 25:3*

d. *II Kronická 5:13*

e. *II Kronická 7:6*

f. *II Kronická 31:2*

g. *Nehemiáš 11:12*

h. *Nehemiáš 12:24,27,31,38,46*

3. Kniha Žalmov je zbierkou chvál a vd'akyvzdaní Izraela:

a. *Vd'akyvzdanie YHWH za Jeho vernosť Zmluve*

(1) Žalm 107:8 [za milosť]

(2) Žalm 103:1 a ďalej

(3) Žalm 138:2 [za milosť]

b. *Vd'akyvzdanie bolo súčasťou chrámovej procesie*

(1) Žalm 95:2

(2) Žalm 100:4

c. Obetovanie bolo sprevádzané vďakyzdaním

(1) Žalm 26:7

(2) Žalm 122:4

d. Vďakyzdanie za skutky YHWH

(1) Oslobodenie od nepriateľov

(a) Žalm 7:17

(b) Žalm 18:49

(c) Žalm 28:7

(d) Žalm 35:18

(e) Žalm 44:8

(f) Žalm 54:6

(g) Žalm 79:13

(h) Žalm 118:1,21,29

(i) Žalm 138:1

(2) Vyslobodenie z väzenia (metafora), Žalm 142:7

(3) Vyslobodenie zo smrti

(a) Žalm 30:4,12

(b) Žalm 86:12-13

(c) Izaiáš 38:18-19

(4) Ponižuje skazených a vyvýši spravodlivých

(a) Žalm 52:9

(b) Žalm 75:1

(c) Žalm 92:1

(d) Žalm 140:13

(5) Odpúšťa

(a) Žalm 30:4

(b) Izaiáš 12:1

(6) Stará sa o svoj ľud

(a) Žalm 106:1ff

(b) Žalm 111:1

(c) Žalm 136:1,26

(d) Žalm 145:10

(e) Jeremiáš 33:11

B. Nová Zmluva

1. Hlavný výraz použitý na vďaku a vzdávanie vďaky (vybrané odkazy)

a. *EUCCHARISTEÓ* (pozri I Kor. 1:4,14; 10:30; 11:24; 14:17,18; Kol. 1:3,12; 3:17)

b. *EUCCHARISTOS* (pozri Kol. 3:15)

c. *EUCCHARISTIA* (pozri I Kor. 14:16; II Kor. 4:15; 9:11,12; Kol. 2:7; 4:2)

d. *CHARIS* (pozri I Kor. 15:57; II Kor. 2:14; 8:16; 9:15; I Pt. 2:19)

2. Ježišov príklad

a. *Bol vďačný za jedlo*

(1) Lukáš 22:17,19

(2) I Kor. 11:24

(3) Ján 6:11,23

b. *Bol vďačný za vypočutú modlitbu, Ján 11:41*

3. Ďalšie príklady vďačnosti

a. *za Boží dar: Ježiša Krista, II Kor. 9:15*

b. *za jedlo*

c. *Skutky 27:35*

(1) Rimanom 14:6

(2) I Korinským 10:30; 11:24

(3) I Timoteovi 4:3-4

d. *za uzdravenie, Lukáš 17:16*

e. *za mier, Skutky 24:2-3*

f. *za vyslobodenie z nebezpečenstva*

(1) Skutky 27:35

(2) Skutky 28:15

g. *za všetky okolnosti, Filipským 4:6*

h. *za všetkých ľudí, najmä za vedúcich, I Timoteovi 2:1*

4. Ďalšie aspekty vďaky

a. *Je Božou vôľou pre všetkých veriacich, I Tesaloničanom 5:18*

b. *Je dôkazom o živote naplnenom Duchom, Efezským 5:20*

c. *Popieranie či zanedbávanie vďačnosti je hriechom*

(1) Lukáš 17:16

(2) Rimanom 1:21

d. *Vďačnosť je protilátkou voči hriechu, Efezským 5:4*

5. Vďačnosť u Pavla

a. *Jeho požehnania (vďaky) za zbory*

(1) za zvestovanie evanjelia

(a) Rimanom 1:8

(b) Kolosenským 1:3-4

(c) Efezským 1:15-16

(d) I Tesalonickým 1:2

(2) za udelenú milosť

(a) I Korint'anom 1:4

(b) II Korint'anom 1:11; 4:15

(3) za prijatie evanjelia , I Tesalonickým 2:13

(4) za spoločenstvo pri šírení evanjelia, Filipským 1:3-5

(5) za vzrast v milosti, II Tesalonickým 1:3

(6) za poznanie vyvolenia, II Tesalonickým 2:13

(7) za duchovné požehnania, Kolosenským 1:12; 3:15

(8) za slobodu v dávaní, II Korint'anom 9:11-12

(9) za radosť z nových veriacich, I Tesalonickým 3:9

b. Jeho osobná vďačnosť

(1) za to že môže byť veriacim, Kolosenským 1:12

(2) za vyslobodenie z otroctva hriechu, Rimanom 7:25; II Kor. 2:14

(3) za obetavú prácu ostatných veriacich, Rimanom 16:4; II Kor. 8:16

(4) za niektoré skutočnosti, ktoré sa neudiali, I Korint'anom 1:14

(5) za osobný duchovný dar, I Korint'anom 14:18

(6) za duchovný rast priateľov, Filemonovi 4-5

(7) za fyzickú silu v službe, I Timoteovi 1:12

III. Záver

A. Postoj vďačnosti je našou základnou odpoveďou Bohu na skutočnosť, že nás zachránil. Tento postoj je prítomný nie len ako ústny súhlas, ale ako životný štýl plný vďačnosti.

B. Postoj vďačnosti vo všetkom je cieľom dospelého života ktorý je v Božích rukách (pozri I Tesaloničanom 5:13-18)

C. Postoj vďačnosti je témou, ktorá sa objavuje v Novej i Starej zmluve. Je to aj Vašou témou?

▣ **1:13 “mňa, ktorý som sa predtým rúhal”** Toto je odkazom na Saulov postoj k Ježišovi predtým než sa obrátil.

▣ **“prenasledovateľ a násilník”** (pozri Skutky 8:1-3; 9:1,13,21; 22:4,19; 26:10-11; I Kor. 15:8-9; Gal. 1:13; Filip. 3:6)

▣ **“Dostalo sa mi však milosrdenstva”** toto je uvedené v aoriste pasívnom, indikatív. Boh/Kristus sa zmlieval nad Saulom, prenasledovateľom a násilníkom. Ak on môže prijať milosť, môže ju prijať každý. Týmto jasne odhauje Boží charakter a tiež aká široká je Jeho láska a milosť k hriešnikom.

▣ **“pretože som konal z nevedomosti v neviere”** V Starej zmluve mohli byť hriechy z nevedomosti odpustené vďaka obetiam (pozri Lev. 16), zatiaľ čo v prípade premyslených hriechov nebolo možné obetovať, dokonca ani v Deň zmierenia. V Liste Rimanom Pavol jasne vysvetľuje, že Boh berie ľudí na zodpovednosť za to svetlo, ktoré prijali. Príkladom tejto pravdy je, že pred Zákonom ktorý bol daný skrze Mojžiša, Boh nebral na zodpovednosť ľudí za porušovanie nariadení (uvedených v tomto zákone, pozn. prekladateľa. pozri Skutky 17:30; Rim. 3:20,25; 4:15; 5:13,20; 7:5,7-8; I Kor. 15:56). Túto skutočnosť môžeme vidieť aj u tých, ktorí nikdy nepočuli evanjelium (pozri Rim. 1:18-2:29). Sú

zodpovední za to svetlo, ktoré prijali (zo stvorenia, Rim. 1:18-23 a ako vnútorné morálne svedectvo, Rim. 2:14-15). Toto sa nazýva prirodzeným zjavením a je protikladom špeciálneho zjavenia (napríklad Písma).

▣ **1:14 “milosť nášho Pána”** V Pavlovej teológii spásy je kľúčovým charakter Boha, nie konanie ľudstva. Jedinou nádejou padlého ľudstva je stály, milostivý a milosrdný Boží charakter, vyjadrený v Kristovi (pozri Efezským 1:3-14; 2:4,8-9).

▣ **“nadmieru”** Doslovne: "najvýdatnejšie", (HYPERPLEONAZÓ). Je to typický hapax legomenon (slovo použité len jedenkrát v NZ) vytvorené tak, že Pavol pred klasické slovo pridal "HYPER". “Keď sa však rozmohol hriech, tým väčšími sa rozhojnila milosť” (Rim. 5:20).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: PAVLOVE ZLOŽENÉ TVARY S POUŽITÍM "HYPER"

Pavol mal zvláštnu záľubu vytvárať nové slová použitím gréckej predložky "HYPER", ktorá sama o sebe znamená "nad" alebo "cez". Keď sa viaže s genitívom (2. pád), znamená "v prospech". Môže tiež znamenať "o" alebo "týkajúci sa" podobne ako grécke slovo "PERI" (pozri II. Korint'anom 8:23; II Tes. 2:1. Keď sa viaže s akuzatívom, znamená "nad", "cez" alebo "nad". (pozri A. T. Robertson, A Grammar of the Greek New Testament in the Light of Historical Research, strany. 625-633. Keď chcel Pavol zdôrazniť nejaký pojem, použil túto predložku v zloženom tvare (vlozil ju do konkrétneho slova ako predponu).

Toto je zoznam Pavlových výnimočných použití tejto predložky v zložených tvaroch.

A. Hapax legomenon (slovo použité len jedenkrát v NZ)

1. HYPERAKMOS, prekročí úsvit života (mladosť), I Kor. 7:36
2. HYPERAUXANÓ - veľmi vzrásť, II Tesaloničanom 1:3
3. HYPERBAINÓ, prekročiť, veľmi vybočiť, I Tesaloničanom 4:6
4. HUPERKEINA, za, mimo, II Kor. 10:16
5. HYPEREKTEINA, nadmieru rozšíriť, II Kor. 10:14
6. HYPERENTUGCHANÓ, prihovárať sa, Rim. 8:26
7. HYPERNIKAÓ, byť nadmieru víťazným, Rim. 8:37
8. HYPERPLEONAZÓ, mať nadmieru hojnosti, I Tim. 1:14
9. HYPERUPSOÓ, najviac vyvýšiť, Filipským 2:9
10. HYPERPHRONEÓ, myslieť si o sebe veľa, Rim. 12:3

B. Slová použité len v pavlovských spisoch.

1. HYPERAIROMAI, vyvýšiť niekoho, II Kor. 12:7; II Tes. 2:4
2. HYPERBALLONTÓS, nadmieru, prekypujúci, II Kor. 11:23 (ako príslovka len tu, ale ako sloveso aj v II Kor. 3:10; 9:14; Ef. 1:19; 2:7; 3:19)
3. HYPERBOLÉ, preceniť, preháňať, Rim. 7:13; I Kor. 12:31; II Kor. 1:8; 4:7,17; Gal. 1:13
4. HYPEREKPERISSOU, nad všetku mieru, Ef. 3:20; I Tes. 3:10; 5:13
5. HYPERLIAN, na najvyššom stupni, pozoruhodne vysoko, II Kor. 11:5; 12:11
6. HYPEROCHÉ, prominentnosť, výnimočnosť, I Kor. 2:1; I Tim. 2:2
7. HYPERPERISSEUÓ, prekypovať, veľmi oplývať, Rim. 5:20 (ešte väčšími rozhojniť, naplniť, II Kor. 7:4)

C. Slová použité Pavlom a zriedkavo aj ostatnými novozmluvnými autormi

1. HYPERANÓ, veľmi nad, Ef. 1:21; 4:10; a Heb. 9:5
2. HYPERECHÓ, vrchnosť, vysoká vládna moc, Rim. 13:1; Filip. 2:3; 3:8; 4:7; I Pt. 2:13
3. HYPERPÉPHANOS, povyšovať sa, vychvaľovať sa, Rim. 1:30; II Tim. 3:2 and Lukáš 1:51; Jakubov 4:6; I Pt. 5:5.

Pavol bol mužom silnej vášne; ak boli ľudia alebo veci dobré, boli (v jeho očiach) veľmi dobré, a ak boli zlé, boli (v jeho očiach) veľmi zlé. Táto predložka mu umožnila vyjadriť jeho vyhranené pocity týkajúce sa hriechu, seba, Krista a evanjelia.

▣ **“s vierou a láskou, ktoré sú v Ježišovi Kristovi.”** Existuje niekoľko možností ako vykladať tento verš.

1. "Pán" sa vzťahuje (pozri 14) na YHWH (pozri v. 17) alebo Ježiš? Na základe kontextu je YHWH najlepšia možnosť.
2. Božím darom milosrdenstva je viera a láska, ktoré sú zároveň darom v Kristovi (pozri TEV, NJB)?

Pavlovo obrátenie určite (pozri Skutky 9) bolo skutkom milosti. Pavol bol vyvolený a na tom staval. Jeho odpoveďou nebolo spontánne konanie slobodnej vôle! Jeho potreby boli naplnené v Božej milosti a Kristových skutkoch. Pavol prijal dary z nebies, stali sa súčasťou jeho života, a tak nimi slúžil ostatným.

Všimnite si, že Božie ustanovenia pre spásu vždy súvisia s Kristom. On je Božou odpoveďou na potreby padlého ľudstva, a to v každej oblasti (pozri v. 15-17).

▣ **1:15 “Toto slovo je spoľahlivé a zaslúži si byť úplne prijaté:”** Táto fráza je v pastorálnych listoch použitá päť krát (pozri 1:15; 3:1, 4:9; II Tim. 2:11; Títovi 3:8). Pavol ju používa veľmi podobným spôsobom, akým Ježiš používal slová: "amen, amen" (prekladané ako “veru, veru” alebo (mimo slovenský kontext) “v pravde”) ako úvod k veľmi významným výrokom.

▣ **“Ježiš Kristus prišiel na svet”** toto nepriamo hovorí o Ježišovej preexistencii (pozri Ján 1:1,15, 8:57-58, 16:28, 17:5; I Kor. 8:9; Filip. 2:6-7; Kol. 1:17; Heb. 1:3; 10:5-8), ktorá bola hlavnou otázkou vierouky o Jeho božskosti (Bol bol vtelený, nie stvorený, pozri Prísl. 8:22). Toto by mohlo byť uvedené kvôli gnostickému zmýšľaniu falošných učiteľov. Pozri zvláštnu tému: gnosticizmus, Títovi 1:1.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: PAVLOVO POUŽITIE SLOVA: "KOSMOS"

Pavol používa výraz "KOSMOS" niekoľkými spôsobmi:

1. všetok stvorený poriadok (pozri Rim. 1:20; Ef. 1:4; I Kor. 3:22; 8:4,5)
2. naša planéta (pozri II. Korint'anom 1:17; Ef. 1:10; Kol. 1:20; I Tim. 1:15; 3:16; 6:7)
3. ľudia (pozri 1:27-28; 4:9,13; Rim. 3:6,19; 11:15; II Kor. 5:19; Kol. 1:6)
4. ľudia so svojou organizáciou a inštitúciami odlúčení od Boha (pozri 1:20-21; 2:12; 3:19; 11:32; Gal. 4:3; Ef. 2:2,12; Filip. 2:15; Kol. 2:8,20-24). Toto použitie je veľmi podobné Jánovmu (napr. I Ján 2:15-17)
5. súčasné štruktúry sveta (pozri 7:29-31; Gal. 6:14, podobné Filipským 3:4-9, kde Pavol opisuje židovské myslenie)

Do istej miery sa použitia prekrývajú a je ťažké kategorizovať každé použitie. Tento výraz, ako

mnohé v Pavlovom myslení, musí byť určený na základe bezprostredného kontextu a nie vopred. Pavlova terminológia bola premenlivá (pozri Jacob Stewart's A Man in Christ). Jeho cieľom nebolo vytvoriť systematickú teológiu, ale ohlasovať Krista. Mení všetko!

▣ **“spasiť hriešnikov”** Toto je účel Kristovho príchodu (pozri Marek 10:45; Lukáš 19:10; I Ján 2:2). Tiež zdôrazňuje základnú podstatu evanjelia, zameraním sa na milosť ako potrebu padlého ľudstva (pozri Rim. 3:9- 18,23; 6:23).

▣ **“Ja som prvý”** Čím je väčšie svetlo, tým je väčšie aj vedomie hriechu (pozri v. 16; I Kor. 15:9; Ef. 3:8). Pavol sa cítil vinný kvôli tomu, že prenasledoval cirkvi (pozri Skutky 7:58; 8:1; 9:1-2; 22:4,19-20; 26:10-11), ale cítil sa tiež zmocnený Božou milosťou, láskou a starostlivosťou o hriešnikov cez Kristovo dokonané dielo (pozri v. 16).

1:16

NASB “dokonalú zhovievavosť”

NKJV “všetku trpezlivosť v utrpení”

NRSV “všetku zhovievavosť”

TEV “plnosť trpezlivosti”

NJB “nevyčerpatelnú zhovievavosť”

Toto je zložený grécky výraz (MAKROS a THUMOS) pre zadržaný hnev (pomstu). Tento termín je často vzťahovaný na Boha v gréckom preklade Starej zmluvy, nazývanom Septuaginta (pozri Num. 14:18; Ž. 86:15; 103:8; Joel 2:13; Nah. 1:3). Taktiež je použitý na charakterizovanie Boha v Novej zmluve (pozri Rim. 2:4; 9:22; I Pt. 3:20; II Pt. 3:15). Má vystihovať aj Jeho deti (pozri II. Korint'anom 6:6; Gal. 5:22; Ef. 4:2; Kol. 1:11; 3:12; II Tim. 3:10; 4:2).

▣ **“ako príklad”** Pavlovo svedectvo o jeho spáse klenúcej sa od nepriateľa kresťanstva až po dôveryhodného apoštola pohanov ukazuje hĺbku, šírku a výšku Božej milosti. V istom zmysle bol Pavol ozajstný falošný učiteľ nad ktorým sa Boh zmiloval!

▣ **“pre tých, čo v neho uveria”** Ježiš sa modlil za tých, čo v neho ešte len uveria v Jánovi 17:20-26. Aj keď Evanjelium podľa Jána používa často predložku "EIS" na vyjadrenie objektu ľudskej viery, Pavol za týmto účelom bežne používa "EPI" (pozri Rim. 4:5,24; 9:33; 10:11; I Tim. 1:16; tiež si všimnite Skutky 9:42; 11:17; 16:31) alebo len datív (3. pád, pozri Gal. 3:6; Skutky 18:8; 27:25). Zdá sa, že neexistuje teologický rozdiel medzi (1) vierou v niekoho (EIS); (2) vierou niekomu (EN); (3) vierou na niečo (EPI); alebo použitím datívu bez predložky (pozri I Ján 5:10).

Pavol, tak ako Ján, niekedy používa "HOTI" (napríklad verím, že) čím zvyrazňuje obsah viery (pozri Rim. 6:8; I Tes. 4:14). Evanjelium je (1) osoba ktorú možno prijať; (2) pravda ktorej možno veriť; a (3) život ktorý možno žiť.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: VIERA, VERIŤ ALEBO DÔVEROVAŤ

(PISTIS, [podstatné meno], PISTEUÓ, [sloveso], PISTOS [prídavné meno])

A. Toto je veľmi dôležitý termín v Biblii (Heb. 11:1,6). Je to predmet Ježišovho raného kázania (Mk. 1:15). Sú aspoň dve nové zmluvné požiadavky: pokánie a viera (1:15; Sk 3:16,19; 20:21).

B. Etymológia pojmu

1. Termín „viera“ v SZ znamená lojalita, vernosť alebo dôveryhodnosť a bol opisom Božej prírody, nie našej.
2. Pochádza z hebrejského termínu (EMUN, EMUNAH), ktoré znamená „byť istý alebo stabilný“. Zachovať vieru predstavuje mentálny súhlas (súbor právd), morálny život (životný štýl) a primárne vzťah (privítanie osoby) a ľubovoľné oddanie sa (rozhodnutie) tej osobe.

C. SZ použitie

Musíme zdôrazniť, že Abraháмова viera nebola viera v budúceho Mesiáša, ale v Boží sľub, že bude mať dieťa a potomkov (1M 12:2; 15:2-5; 17:4-8; 18:14). Abrahám odpovedal na tento sľub dôverujúc Bohu. Stále mal pochybnosti a problémy s týmto sľubom, na ktorý čakal trinásť rokov. Jeho nedokonalá viera, však, bola prijatá Bohom. Boh je ochotný pracovať s nedokonalými ľuďmi, ktorí odpovedali Jemu a Jeho sľubom vierou, aj keď mala veľkosť horčičného zrnka (Mt 17:20).

D. NZ použitie

Termín „veril“ pochádza z gréckeho slova (PISTEUÓ), ktoré sa dá tiež preložiť ako „verit“, „viera“ alebo „dôvera“. Napríklad ako podstatné meno sa u Jána nevyskytuje, ale ako sloveso je použité často. V Jn 2:23-25 je neisté či je zástup naozaj presvedčený, že Ježiš Kristus je Mesiáš. Iné príklady povrchového použitia slova „verit“ sú v Jn 8:31-59 a Sk 8:13, 18-24. Pravá biblická viera je viac než len počiatková odpoveď. Po nej musí nasledovať proces učenia (Mt 13:20-22; 31-32).

E. Jeho použitie s PREDLOŽKAMI

1. EIS znamená „do/v“. Táto jedinečná konštrukcia zdôrazňuje dôveru/vieru veriacich, ktorú kladú v Ježiša.

a. V Jeho meno (Jn 1:12; 2:23; 3:18; 1 Jn 5:13)

b. V Neho (Jn 2:11; 3:15,18; 4:39; 6:40; 7:5,31,39,48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45,48; 12:37,42; Mt 18:6; Sk 10:43; Filip. 1:29; 1Pt 1:8)

c. Vo Mňa (Jn 6:35; 7:38; 11:25-26; 12:44,46; 14:1,12; 16:9; 17:20)

d. V Syna (Jn 3:36; 9:35; 1Jn 5:10)

e. V Ježiša (Jn 12:11; Sk 19:4; G 2:16)

f. V Svetlo (Jn 12:36)

g. V Boha (Jn 14:1)

2. EN znamená „v“ ako v Jn 3:15; Mk 1:15; Sk 5:14

3. EPI znamená „v“ alebo „na“, ako u Mt 27:42; Sk 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Rim. 4:5,24; 9:33; 10:11; 1 Tim. 1,16; 1Pt 2:6

4. Datív bez predložky, ako v G 3:6; Sk 18:8; 27:25; 1Jn 3:23; 5:10

5. HOTI, ktoré znamená „verit’ že“, dáva obsah čomu verit’

a. Ježiš je Svätý Boh (Jn 6:69)

b. Ježiš je Ja Som (Jn 8:24)

c. Ježiš je v Otcovi a Otec je v Ňom (Jn 10:38)37

d. Ježiš je Mesiáš (Jn 11:27; 20:31)

e. Ježiš je Syn Boží (Jn 11:27; 20:31)

f. Ježiš bol poslaný od Otca (Jn 11:42; 17:8,21)

g. *Ježiš je jedno s Otcom (Jn 14:10-11)*

h. *Ježiš prišiel od Otca (Jn 16:27,30)*

i. *Ježiš sa stotožňoval so zmluvným menom Otca, „Ja Som“ (Jn 8:24; 13:19)*

j. *My budeme žiť s Ním (Rim. 6:8)*

k. *Ježiš zomrel a vstal z mŕtvych (I Tes. 4:14)*

▣ **“večný život”** Večný život (ZÓEN AIÓNION) je dominantnou opakujúcou sa témou Jánovej teológie. Je to prítomná realita (napríklad Ján 3:16,36; 5:24; 6:47,54) a tiež budúca nádej daná tým, ktorí poznajú Otca skrze dôveru v Syna (napríklad Ján 17:2-3).

Pavol používa tento výraz na vyjadrenie života (1) nového veku; (2) kráľovstva Božieho; alebo (3) vzkrieseného života (pozri Rim. 2:7; 5:21; 6:22,23; Gal. 6:8; I Tim. 1:16; Títovi 1:2; 3:7). Jediné Boh je nesmrteľný; len Boh môže dávať život. Dáva večný život tým, ktorí dôverujú Jeho Synovi vierou.

1:17 “Kráľovi” Táto doxológia je podobná tej v 6:15-16. Je odrazom jazyka používaného v neskorších synagógach ("Kráľ sveta") a židovskej diaspóry (výraz "večný" bol použitý v súvislosti s Bohom Filónom Alexandrijským).

Je veľmi dobre možné, že Pavol cituje vyznanie alebo hymnu ranej cirkvi, ako to robil v 3:16; 6:15-16 a II Tim. 2:11-13.

▣ **“Večný”** Toto je prvé zo štyroch prídavných mien vyjadrujúcich veľkú moc. Toto je to isté prídavné meno ako pri "večný život" vo verši 16, no tu sa vzťahuje na Boha. Doslova znamená "vekov" (AIÓNION), čo je pravdepodobne metaforou vernosti alebo to súvisí so židovským konceptom dvoch dôb: (1) súčasná doba zla charakterizovaná nezávislosťou a rebéliou (anjelov aj ľudí) a (2) prichádzajúca zaslúbená doba spravodlivosti, približovaná Duchom a nastolovaná Mesiášom. Pozri Zvláštnu tému k 6:17.

Napätie "už a ešte nie" ktoré súvisí s večným životom vystihuje súčasné obdobie kde sa tieto dve židovské doby prekrývajú. Nové zjavenie totiž odhaľuje dva príchody Mesiáša, najprv ako Spasiteľa, potom ako Kráľa, Pána a Sudcu.

▣ **“nepominuteľnému”** Toto doslova znamená "neporušiteľnému". Metaforicky to vyjadruje večne žijúceho, jedine žijúceho Jediného (YHWH v podmienovacom spôsobe od "byť;" pozri Exodus 3:14). jedine Boh má v sebe život (pozri Rim. 1:23; I Tim. 1:17; 6:16). Všetok ostatný život je len odvodeným darom a správcomstvom. Život je dôsledkom milosti Otca, diela Krista (pozri II Tim. 1:10), a služby Ducha.

▣ **“neviditeľnému”** Toto je použité v zmysle duchovných sfér Kol. 1:15) alebo možno YHWH ako nikdy nevideného Boha (žiadne zobrazenie, pozri Exodus 33:20; Dt. 4:15; I Tim. 6:16). Boh je večný Duch prítomný vo všetkom stvorení!

▣ **“jedinému Bohu”** Toto je narážkou na židovský monoteizmus (pozri Dt. 6:4-6; Júdov 25). Kontext tejto pasáže odzrkadľuje výnimočný biblický náhľad na svet. Biblia prezentuje ľudstvo z perspektívy viery, ktorá zachádza ďalej než päť zmyslov.

1. Existuje jeden a jediný Boh (pozri Gen. 1:1; Ex. 8:10; 9:14; Dt. 4:35-39; I Sam. 2:2; II Sam. 7:22; 22:32; I Kr. 8:23; Ž. 86:8,10; Iz. 43:11; 44:6,8; 45:6-7,14,18,21-22; 46:5,9; Jer. 2:11; 5:7; 10:6; 16:20).

2. On je osobný Boh, stvoriteľ, vykupiteľ (pozri Gen. 1-2; 3:15; Ž. 103-104).
3. On dal zaslúbenia nádeje a obnovenia cestou Mesiáša (pozri Izaiáš 53).
4. Viera v Mesiáša obnovuje oddelenie ktoré nastalo vzburou (evanjelium).
5. Aby každý kto uverí v Mesiáša mal večný život (evanjelium).

Textus Receptus, rovnako aj grécke Majuskuly $\aleph^c$, D^c , K, L, a P, obsahujú aj "múdry" (NKJV, "Bohu ktorý jediný je múdry"). Toto pridané slovo sa nenachádza v gréckych rukopisoch $\aleph^*$, A, D^* , F, G, a H*. tento prídavok môže mať pôvod od pisára (ktorý prepisoval text) na základe Rim. 16:27.

▣ **"bud' česť a sláva"** Toto je v podstate zhrnutý význam starozmluvného slova KAVOD (pozri v. 11). Niekoľko krát je použité v knihe Zjavenie spolu s inými oslavnými slovami (pozri 4:9,11; 5:12,13; 7:12).

Najčastejšie hebrejské slovo ktoré v starej zmluve vyjadruje "slávu" (KAVOD) bolo pôvodne obchodným výrazom. Tento výraz vyjadroval súbor mier, doslova "byť ťažkým." "Ťažký" v tomto zmysle znamenal hodnotný, majúci vnútornú hodnotu. Často bolo k tomuto výrazu pridané slovo "jas/svetlo", aby zvýraznilo Boží majestát (pozri Exodus 15:16; 24:17; Iz. 60:1-2). Len on je hodný úcty. Je príliš "skvostný", aby ho mohlo ľudstvo vzhliadnuť (pozri Exodus 33:17-23; Iz. 6:5). Boha možno skutočne poznať len skrze Krista (pozri Jer. 1:14; Mat. 17:2; Heb. 1:3; Jakubov 2:1).

Výraz "sláva" je viacvýznamový: (1) môže byť paralelou so "spravodlivosťou Božou"; (2) môže súvisieť so "svätosťou" alebo "dokonalosťou" Božou; (3) môže súvisieť s obrazom Božím na ktorý bolo ľudstvo stvorené (pozri Gen. 1:26-27; 5:1; 9:6), ale ktorý bol neskôr zavrhnutý vzburou (pozri Gen. 3:1-22). Prvý krát je použité v súvislosti s prítomnosťou YHWH medzi Jeho ľudom (pozri Exodus 16:7,10; Lev. 9:23; Num. 14:10).

▣ **"na veky vekov"** tento doslovný preklad je idióm, ktorým sa vyjadrovala večnosť (pozri Gal. 1:5; Filip. 4:20; II Tim. 4:18). Tento istý výraz je použitý vo v. 16 pre "večný život" a vo verši 17 ako: "Kráľovi vekov". Pozri zvláštnu tému k veršu 6:17.

▣ **"Amen"** Pozri zvláštnu tému k 6:16.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 1:18-20

¹⁸ Dávam ti tento príkaz, syn môj, Timotej, v súlade s predchádzajúcimi prorockými o tebe, aby si pomocou nich bojoval dobrý boj, ¹⁹ aby si mal vieru a dobré svedomie, ktoré niektorí zavrhli a tak stroskotali vo viere. ²⁰ Medzi nimi je Hymeneus a Alexander, ktorých som odovzdal satanovi, aby sa odnaučili rúhať.

1:18 "príkaz" Pavol používa dva vojenské výrazy v tejto kapitole (1) "príkaz" (verše 3,5,18) a (2) "bojovať dobrý boj" (v. 18; pozri II. Korint'anom 10:3-6; Ef. 6:10-17). Tento odsek (napríklad verše 18-20) sa vracajú k teologickej téme falošných učiteľov, načrtnutej vo veršoch 3-7.

▣

NASB, TEV "poverujem"

NKJV "ukladám"

NRSV, NJB "dávam"

Gramatické kategórie sú: prítomnosť stredného rodu, indikatív "PARATITHÉMI." Pavol poveril Timotea prácou na evanjeliu (pozri Tim. 6:20; II Tim. 1:14, tak isto ako Ježiš zveril túto prácu jemu (pozri II Tim. 1:12) aby ju on opäť odovzdal dôveryhodnému človekovi (pozri II Tim. 2:2).

Tento výraz je použitý na (1) Ježiša ktorý sa odovzdáva Bohu v Lukášovi 23:46; (2) veriacich ktorí sa odovzdávajú Bohu v Skutkoch 14:23; a (3) Pavlova ktorý zveruje veriacich Bohu v Skutkoch 20:32.

▣ **“v súlade s predchádzajúcimi proroctvami o tebe”** Timotej prijal aj duchovné obdarovanie aj prorocké potvrdenie zborov v Lystre skladaním rúk (pozri 4:14). Táto veta môže znamenať (1) “vyslovenými o tebe” (pozri NRSV) alebo (2) “ktoré ma k tebe dovedli” (pozri RSV).

▣ **“bojoval dobrý boj”** Život kresťanov je často zobrazený ako atletický boj alebo vojna. Proroctvá o Timoteovi mu umožnili nepretržite a odvážne bojovať dobrý boj tak, ako Pavlovi (pozri gramatické kategórie: prítomnosť, stredný rod, konjuktív, (pozri 6:12; II Tim. 2:3-4; 4:7; II Kor. 10:3-6; Ef. 6:10-17).

1:19 “aby si mal vieru a dobré svedomie” Takýto dobrý boj v sebe zahŕňa súčasnú aj budúcu prítomnosť (gramatické kategórie: perfektné aktívne, participium)

1. viery

2. dobrého svedomie

Obidve sú spomenuté aj v 1:5. Sú spomenuté opäť, pretože ich strata je hlavou príčinou, kvôli ktorej stroskotala viera niektorých členov cirkvi. Viera môže zahŕňať oboje, buď (1) Kresťanské učenie alebo (2) kresťanský život. Obidve sú podstatné.

Z II Tim vieme 2:17 že Hymeneus bol súčasťou vieroučnej odchýlky (tvrdiac, že vzkriesenie už nastalo) a bezbožnosti (pozri II Tim. 2:16). Druhý menovaný, Alexander, nemôže byť kováč spomínaný v II Tim. 4:14 a Skutkoch 19 pretože on bol nepriateľom evanjelia.

Ich odmietnutie pravdy nebolo odchýlkou od evanjelia, ale jeho rozhodné odmietnutie (aorist, stredný rod - deponentné -, participium od APÓTHEÓ, pozri Skutky 7:39; 13:46; Rim. 11:1). Pozri tiež poznámky k "svedomie" v 1:5.

▣ **“ktoré niektorí zavrhli a tak stroskotali vo viere”** Toto je zložitá a rozporuplná téma. Pozri Zvláštnu tému: Odpadnutie v 4:1. V I Timoteovi je veľa príkladov odpadnutia (pozri 1:19; 4:1-2; 5:14-15; 6:9-10,21; II Tim. 2:16-18; 3:1-8,13; II Pt. 2:1,20-21; Júdov 4).

1:20 “ktorých som odovzdal satanovi” Je to veľmi zložitá veta. Biblické východiská sú: (1) Boh použil satana aby pokúšal Jóna (Jób 2:6); (2) Duch odovzdal Ježiša satanovi na pokúšanie (Marek 1:12); a (3) Pavol vydáva veriaceho satanovi na to aby ho prečistil a mohol byť obnovený (I Kor. 5:5). Všimnite si účel tohto vydania, ktorý je vo v. 20 uvedený. Účelom má byť odučenie rúhačstvu. Pravdepodobne to súvisí s exkomunikáciou zo spoločenstva veriacich. Boží dočasný trest má vždy viesť k vykúpeniu. Boh používa satana na skúšanie ľudí (pozri Genesis 3; Jób 1-2; Zachariáš 3). V istom zmysle je satan Božím nástrojom. Nie úlohy súvisiace s pokúšaním, ale satanova vzbura proti Bohu a jeho túžba po nezávislosti ho robia zlým. Pozri tiež zvláštnu tému: satan v 3:6.

Spôsob akým je táto veta napísaná dáva týmto falošným učiteľom a ich nasledovníkom nádej. Avšak, podobná metafora použitá v 4:2 naznačuje, že pre nich niet nádeje.

OTÁZKY NA DISKUSIU:

Tento komentár je študijnou príručkou, čo znamená, že vy ste zodpovedný za vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí chodiť vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Duch Svätý ste pre interpretáciu prvoradí. Nesmiete sa v tomto odovzdať komentátorovi.

Tieto otázky vám majú pomôcť premýšľať o hlavných témach tejto kapitoly. Majú byť výzvou pre vaše premýšľanie, nie viesť k definitívnym odpovediam.

Prečo Pavol uisťuje o svojom apoštolstve v osobnom liste Timoteovi?

Akej podstaty bola heréza v Efeze?

Aký majú kresťania vzťah k Mojžišovmu zákonu?

Ako chápal Pavol svoju službu? (v. 12)

Prečo tak často opakuje svoje svedectvo? (v. 16)

Aké boli príkazy pre Timotea? (v. 18)

Odpadli Hymeneus a Alexander od Božej milosti? (v. 19)

Čo je to „dobré svedomie?“ (v. 19)

Čo znamená odovzdať niekoho satanovi? (v. 19)

I TIMOTEOVI 2

ROZDELENIE PERIKOP V MODERNÝCH PREKLADOCH

UBS	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Poučenie o modlitbe (2:1-3:1a)	Modlite sa za všetkých ľudí	Pravidlá zhromaždenia	pre Cirkevné zhromaždenia	Liturgická modlitba
2:1-7	2:1-7	2:1-7	2:1-7	2:1-7
2:8-3:1	Muži a ženy v cirkvi 2:8-15	2:8-15	2:8-15	2:8 Ženy v spoločenstve 2:9-15

ČÍTANIE TRETIEHO CYKLU (POZRI S. VII)

SLEDOVANIE PÔVODNÉHO ZÁMERU AUTORA NA ÚROVNI PERIKOP

Tento komentár je študijnou pomôckou. To znamená, že samotný výklad Biblie je Vašou zodpovednosťou. Každý z nás musí kráčať vo svetle ktoré dostal. Vy, Biblia a Duch Svätý sú základom výkladu. Nemôžete to prenechať komentátorovi

Prečítajte celú kapitolu naraz (počas jedného sedenia). Rozpoznajte hlavné témy. Porovnajme vaše rozdelenie textu podľa hlavných tém s rozdelením moderných prekladov. Rozdelenie textu do perikop nie je súčasťou inšpirovaného textu, ale je kľúčové pre vystihnutie pôvodného zámeru autora. Pôvodný zámer autora má byť srdcom výkladu. Každá perikopa má len a len jednu tému.

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom. Prvý odstavce
2. Druhý odstavce
3. Tretí odstavce
4. Atď.

VHEAD DO TEXTOVÝCH SÚVISLOSTÍ

A. Celá táto sekcia, 2:1-3:13, pojednáva o verejnej bohoslužbe a jej organizácii

1. verejná bohoslužba (2:1-15)
  - a. úloha mužov (2:1-8)
  - b. úloha žien (2:9-15)
2. cirkevná organizácia (3:1-13)
  - a. správca /biskup?/ (3:1-7)
  - b. diakon (3:8-10,12-13)
  - c. ženy pomocnice (3:11)

B. Zameranie modlitby veriacich na vykúpenie všetkých (porovnaj 2:1). Túžbou Boha je vykúpenie všetkých (porovnaj Ján 3:16; I Tim. 2:4; Títovi 2:11; II Pet. 3:9). Ježiš zaplatil trest za hriech v mene všetkých (porovnaj Rim. 5:18-19). Aká nádherná šírka!

C. Táto časť môže byť ranným cirkevným návodom, ktorý pomáhal zborom zorganizovať a viesť ich činnosti (porovnaj 3:14-15).

D. Z hľadiska výkladu je najťažšou časťou tejto pasáže 2:8-15. Nie je ťažké pochopiť ju, ale je ťažké použiť ju v našej kultúre. Je veľmi jednoduché urobiť z častí NZ, ktorým nerozumieme "kultúrne irelevantné". Neuspokojuje ma označovať časti inšpirovaného textu ako kultúrne irelevantné z niekoľkých dôvodov:

1. Kto som, aby som negoval Písmo?
2. Ako viem, že nie som len príliš ovplyvnený vlastnou kultúrou (osobnými preferenciami hodnotím históriu)?
3. Existuje nejaký textový znak, jazyková zvláštnosť (idióm), ktorá by určila ktorý text sa týka len kultúry svojej doby a ktorý je Božou vôľou pre zbory všetkých čias?

Po prvé, neexistujú takéto textové znaky! Po druhé, musím dovoliť celému Písmu, aby sa venovalo konkrétnej téme Ak je Písmo zjednotené na konkrétnej téme, musí byť univerzálnou pravdou. Ak Písmo povoľuje niekoľko možností, rôznych pohľadov, musím pripustiť väčšiu slobodu pri jeho výklade (porovnaj Ako čítať Bibliu v celej jej hodnote od Fee a Stuart, strany 70-76).

ŠTÚDIUM SLOV A FRÁZ

EKUMENICKÝ PREKLAD 2:1-7

1 Predovšetkým teda žiadam, aby sa konali prosby, modlitby, príhovorné modlitby, vd'aky za všetkých ľudí, 2 za kráľov a za všetkých, ktorí majú moc, aby sme mohli žiť nerušene a pokojne vo všetkej pobožnosti a dôstojnosti. 3 Toto je dobré a príjemné nášmu Spasiteľovi, Bohu, 4 ktorý chce, aby všetci ľudia boli spasení a spoznali pravdu: 5 lebo jeden je Boh a jeden prostredník medzi Bohom a ľuďmi — človek Kristus Ježiš, 6 ktorý dal seba samého ako výkupné za všetkých; ako svedectvo vo vopred určenom čase. 7 Preto som bol ustanovený za ohlasovateľa a apoštola — pravdu hovorím, neklamem —, za učiteľa pohanov vo viere a pravde.

2:1 "Predovšetkým" Tento grécky idióm znamená "ako najdôležitejšie". Textové súvislosti nás uisťujú, že zámerom tejto žiadosti je dostať pod kontrolu falošných učiteľov a získať nad nimi vplyv.

▣ **"prosby, modlitby, príhovorné modlitby, vd'aky"** Toto je súbor štyroch slov, ktoré označujú modlitbu (Filipským 4:6 obsahuje tri z nich. Efezským 6:18 obsahuje dve z nich). Takýmto spôsobom Pavel zdôrazňuje, že všetky spôsoby modlitby majú byť predkladané za všetkých ľudí, najmä tých, ktorí sú vo vedení. v Ef. 6:18 je tento istý dôraz ohraničený veriacimi, avšak v tomto prípade je zovšeobecnený. Výraz "prosby" sa vyskytuje len tu a v 4:5.

▣ **"za všetkých ľudí"** Výraz "všetkých" sa vyskytuje vo veršoch 1-7 päť krát, čím je vyjadrená miera našich modlitieb a Božej lásky. Niektorí vidia v dôraze na všetkých ľudí reakciu na výlučnosť falošných učiteľov.

ZVLÁŠTNA TÉMA: PRÍHOVORNÁ MODLITBA

I. Úvod

A. Modlitba je významná kvôli Ježišovmu príkladu

1. Osobná modlitba, Mk 1:35; Lk 3:21; 6:12; 9:29; 22:29-46

2. Vyčistenie chrámu, Mt 21:13; Mk 11:17; Lk 19:46

3. Modelová modlitba, Mt 6:5-13; Lk 11:2-4

B. Modlitba je to, keď hmatateľným činom vyjadrujeme našu vieru v osobného, starostlivého Boha, ktorý je prítomný, ochotný a schopný konať za nás a za iných.

C. Boh osobne sám seba vymedzil tak, aby v mnohých oblastiach konal na základe modlitieb svojich detí (Jk 4:2).

D. Hlavným zámerom modlitby je spoločenstvo a čas s trojjediným Bohom.

E. Predmetom modlitby je ktokoľvek alebo čokoľvek, čo sa týka veriacich. Môžeme sa modliť vo viere raz alebo stále dookola podľa toho, ako sa nám budú vracat' myšlienky alebo starosti.

F. Modlitba môže zahŕňať niekoľko prvkov

1. Chválu a uctievanie trojjediného Boha
2. Ďakovanie Bohu za Jeho prítomnosť, spoločenstvo a starostlivosť
3. Vyznávanie našej hriešnosti – minulej aj prítomnej
4. Žiadosti súvisiace s našimi vnímanými potrebami alebo túžbami
5. Prihováranie sa, počas ktorého Otcovi predkladáme potreby iných

G. Prihovorná modlitba je tajomstvom. Boh miluje tých, za ktorých sa modlíme, oveľa viac ako my, a aj napriek tomu naše modlitby často ovplyvňujú zmenu, reakciu alebo potrebnú nie len v nás, ale aj v iných.

II. Biblický materiál

A. Stará Zmluva

1. Niekoľko príkladov prihovornej modlitby

a. *Abraháмова úpenlivá prosba za Sodomu, 1M 18:22nn*

b. *Mojžišove modlitby za Izrael*

(1) 2M 5:22-23

(2) 2M 32:31nn

(3) 5M 5:5

(4) 5M 9:18,25nn

c. *Samuel sa modlí za Izrael*

(1) 1Sam 7:5-6,8-9

(2) 1Sam 12:16-23

(3) 1Sam 15:11

d. *Dávid sa modlí za svoje dieťa, 2Sam 12:16-18*

2. Boh hľadá tých, ktorí sa budú prihovárať, Iz 59:16

3. Vedomý, nevyznaný hriech alebo nekajúcný postoj ovplyvňuje naše modlitby

a. *Žalm 66:18*

b. *Príslovia 28:9*

c. *Izaiáš 59:1-2; 64:7*

B. Nová Zmluva

1. Prihovorná služba Syna a Ducha

a. *Ježiš*

(1) Rim. 8:34

(2) Hb 7:25

(3) 1Jn 2:1

b. *Svätý Duch, Rim. 8:26-27*

2. Pavlova príhovorná služba

a. Modlí sa za Židov

- (1) Rim. 9:1nn
- (2) Rim. 10:1

b. Modlí sa za zbory

- (1) Rim. 1:9
- (2) Ef 1:16
- (3) Flp 1:3-4:9
- (4) Kol 1:3,9
- (5) 1Tes 1:2-3
- (6) 2Tes 1:11
- (7) 2Tim 1:3
- (8) Filem, v. 4

c. Prosil zbory, aby sa modlili za neho

- (1) Rim. 15:30
- (2) 2K 1:11
- (3) Ef 6:19
- (4) Kol 4:3
- (5) 1Tes 5:25
- (6) 2Tes 3:1

3. Príhovorná služba cirkvi

a. Modlitba jeden za druhého

- (1) Ef 6:18
- (2) 1Tim 2:1
- (3) Jk 5:16

b. Modlitba požadovaná pre zvláštne skupiny

- (1) Našich nepriateľov, Mt 5:44
- (2) Kresťanských pracovníkov, Hb 13:18
- (3) Vládco, 1Tim 2:2
- (4) Chorých, Jk 5:13-16
- (5) Odpadlíkov, 1Jn 5:16

III. Prekážky pre vypočutú modlitbu

A. Vzťah veriacich ku Kristovi a Duchu

- 1. Zostávať v Ňom, Jn 15:7
- 2. V Jeho mene, Jn 14:13,14; 15:16; 16:23-24
- 3. V Duchu, Ef 6:18; Júd 20

4.Podľa Božej vôle, Mt 6:10; 1Jn 3:22; 6:14-15

B. Motívy veriacich

1.Nekolísanie, Mt 21:22; Jk 1:6-7

2.Pokora a pokánie, Lk 18:9-14

▣ **2:2 “ za kráľov a za všetkých, ktorí majú moc,”** Biblia neobsahuje učenie o božských nárokoch kráľov, ale obsahuje učenie o Božom zámere s inštitucionalizovanou vládou (porovnaj Rim. 13:1,2). Teologickou otázkou nie je či súhlasíme s našou vládou alebo či je naša vláda spravodlivá. Veriaci sa musia modliť za vládnych predstaviteľov, pretože oni sú súčasťou Božej vôle v padlom svete. Veriaci sú poučení z Rim. 13:1,2 že všetka vláda je daná Bohom; preto ako nasledovníci Krista ju rešpektujeme. Toto konštatovanie je ešte silnejšie, keď si uvedomíme že Pavel žiada veriacich aby sa modlili za takých vládnych predstaviteľov ako Nero!

▣ **“ktorí majú moc”** Jedná sa o slovo HYPEROCH. Pozri Zvláštnu tému: Pavlovo použitie zložených tvarov obsahujúcich Hyper pri výklade k 1:14.

ZVLÁŠŤNA TÉMA: ĽUDSKÁ VLÁDA

I. ÚVOD

A. Definícia – Vláda je taká organizácia ľudstva, ktorá poskytuje a uspokojuje vnímané fyzické potreby (t.j. 1M 4 a 11). Ľudia sú spoločenské bytosti (dokonca aj pred pádom (1M 2:18). Rodiny, kmene, národy nám dávajú spoločenstvo.

B. Zámer – Boh sa rozhodol, že poriadok je lepší, ako anarchia.

1.Mojžišove zákony, hlavne Dekalóg, sú Božou vôľou pre ľudstvo v spoločnosti. Vyvažujú bohoslužbu a život.

2.Písmo neobhaja nijakú vládnu formu ani štruktúru, hoci staroveká izraelská teokracia je očakávanou formou neba. Ani demokracia ani kapitalizmus nie sú biblickou pravdou.

Kresťania sa majú správať vhodným spôsobom, nech sa nachádzajú v akomkoľvek vládnom systéme. Zmyslom kresťana je evanjelizácia a služba, nie revolúcia. Všetky vlády sú prechodné!

C. Počiatok ľudskej vlády

1.Rímsky katolicizmus tvrdí, že ľudská vláda bola prirodzenou potrebou, a to dokonca aj pred pádom. Zdá sa, že Aristoteles s týmto východiskom súhlasil. Hovorí: „človek je politické zviera“ a tým myslel, že vláda „existuje pre podporovanie dobrého života“.

2.Protestantizmus, zvlášť Martin Luther tvrdil, že ľudská vláda je spojená s pádom. Nazýva ju „kráľovstvom Božej ľavej ruky“. Povedal, že „Boží spôsob, ako kontrolovať zlých ľudí, je postaviť zlých ľudí do kontrolnej funkcie“.

3.Karol Marx tvrdil, že vláda je prostriedkom, ktorým niekoľko ľudí v elitnom postavení drží pod kontrolou celú masu. Pre neho hrala vláda a náboženstvo podobnú úlohu.

II. BIBLICKÝ MATERIÁL

A. Stará zmluva

1.Izrael je modelom, ktorý bude uplatňovaný v nebi. V starovekom Izraeli bol YHWH Kráľom. Teokracia je výraz, používaný na opísanie priameho Božieho zákona (1Sam 8:4-9).

2.Božiu suverenitu v ľudskej vláde môžeme jasne vidieť v Jeho postavení:

a. *Všetkých kráľov, Dan 2:21; 4:17,24-25*

b. *Mesiášskej vlády, Dan 2:44-45*

c. Nebukadnecara (neo-Babylon), Jer 27:6; Dan 5:28

d. Kýrus II (Perzsko), 2Krn 36:22; Ezd 1:1; Iz 44:28; 45:1

3. Boží ľud má byť podriadený dokonca aj okupujúcim vládam a má ich rešpektovať:

a. Dan 1-4, Nebúkadnecar (nový Babylon)

b. Dan 5, Bělšaccar (nový Babylon)

c. Dan 6, Dárius (Perzsko)

d. Ezdráš a Nehemiáš (Perzsko)

4. Obnovené Judsko sa malo modliť za Kýra a vládu jeho potomkov

a. Ezd 6:10; 7:23

b. Židia sa mali modliť za civilnú autoritu, Mišna, Avot. 3:2

B. Nová zmluva

1. Ježiš prejavoval rešpekt voči ľudskej vláde

a. Mt 17:24-27, platil chrámovú daň (náboženské a civilné authority by mali byť jedno, 1Pt 2:17)

b. Mt 22:15-22; Mk 12:13-17; Lk 20:20-26, zastával rímsku daň a tým rímsku civilnú autoritu

c. Jn 19:11, Boh dáva civilné authority

2. Pavlove slová, ktoré súviseli s ľudskými vládami

a. Rim. 13:1-5, veriaci sa musia podriaďovať civilným autoritám, lebo sú založené Bohom

b. Rim. 13:6-7, veriaci musia platiť dane a ctiť si civilné authority

c. 1Tim 2:1-3, veriaci sa musia modliť za civilné authority

d. Tít 3:1, veriaci sa musia podriaďovať civilným autoritám

3. Petrove slová, ktoré súviseli s ľudskými vládami

a. Sk 4:1-31; 5:29, Peter a Ján pred Sanhedrínom (toto ukazuje biblický precedens občianskej neposlušnosti)

b. 1Pt 2:13-17, veriaci sa musia podriaďovať civilným autoritám pre dobro spoločnosti a pre evanjelizáciu

4. Jánove slová, ktoré súviseli s ľudskými vládami

a. Zj 17, neviestka Babylóna symbolizuje ľudskú vládu, ktorá je v odpore voči Bohu

b. Zj 18, neviestka Babylóna je zničená

III. ZÁVER

A. Ľudská vláda (v padlom svete) je ustanovená Bohom. Toto nie je „božské právo Kráľov“, ale Božie miesto vlády. Biblia sa nezastáva žiadnej konkrétnej formy vlády.

B. Je náboženskou povinnosťou veriaceho poslúchať civilnú autoritu a modliť sa za ňu.

C. Je správne, aby veriaci podporovali ľudskú vládu daňami so správnym úctivým postojom.

D. Ľudská vláda má za cieľ poriadok. Sú to Boží služobníci pre túto úlohu.

E. Ľudská vláda nie je konečná. Má ohraničenú autoritu. Veriaci musia konať podľa svojho svedomia pri odmietaní civilnej authority, keď prekročí svoje Bohom určené hranice. Ako tvrdil Augustín v *The City of God*, sme občanmi dvoch sfér; jedna je dočasná a druhá večná (Flp 3:20). V oboch

máme svoju zodpovednosť, no Božie kráľovstvo je najvyššie! Naše zameranie v našej zodpovednosti voči Bohu je aj individuálne, aj spoločné.

F. Mali by sme povzbudzovať veriacich v demokratickom systéme k aktívnej účasti na procese vlády a ak je možné, realizovať tam aj učenie Písma.

G. Spoločenskej zmene musí predchádzať individuálne obrátenie. Skutočnú, trvalú, eschatologickú nádej nemôžeme vkladať v nejakú vládu. Všetky ľudské vlády, hoci sú zámerné a využívané Bohom, sú hriechom vyjadrením ľudskej organizácie bez Boha. Tento koncept je vyjadrený v Jánovom používaní slova „svet“ (t.j. 1Jn 2:15-17).

▣ **“aby sme mohli žiť nerušene a pokojne”** Ponúka sa nám preklad "nerušene" v zmysle "bez vonkajších súdov" a "pokojne" v zmysle "v slobode od vnútorných zmätkov". Veriaci majú žiť ich vieru formou pokojného života, a to je veľmi ťažké v časoch úzkosti a zmätku. Falošní učitelia sú vyrušením pokoja a radosti domácich cirkví v Efeze. Pavel dal tento istý druh rady aj cirkvám v Tesalonike, ktoré boli vyrušené príliš horlivými eschatologickými očakávaniami (porovnaj I Tesaloničanom 4:11; II Tes. 3:12). Čeliac nepokoju v cirkvi, modlitesa a žíte láskyplnými a zbožnými životmi!

▣ **“vo všetkej pobožnosti a dôstojnosti.”** Kresťania boli nepochopení a prenasledovaní pohanskou spoločnosťou. Jedným z nástrojov reakcie na takýto problém bol životný štýl veriacich. Výraz "zbožnosť" alebo "nábožnosť" je v pastorálnych listoch použitý desať krát (viď 2:2; 3:16; 4:7,8; 6:3,5,6,11; II Tim. 3:5; Títovi 1:1). Súčasťou jeho významu je úcta voči Bohu vyjadrená v adekvátne morálnom životnom štýle. Pozri poznámku k 4:7.

Výraz "božskosť" je v pastorálnych listoch použitý tiež niekoľko krát (pozri I Tim. 2:2; 3:4,8,11; Títovi 2:2,7). V slovníku od autorov: Bauer, Arndt, Gingrich a Danker je definovaný ako "úcta, vážnosť, rešpekt, svätosť, bezúhonnosť" (s. 47). Kresťania by mali vedieť pozitívnym spôsobom vzťahovať na seba toto slovo (napríklad "hodný rešpektu"), a nie negatívnym (pozri v. 3; I Pet. 4:12-16).

▣ **2:3 “Toto je dobré a príjemné”** Zbožnosť je Božou vôľou pre všetko ľudstvo. Toto je odkazom na obnovu zničeného "Božieho obrazu" v ľudstve v Gen. 1:26-27. Boh si vždy prial ľudí, ktorí odrážajú Jeho charakter. Otázka stále znela "ako?" Stará zmluva dokazuje že padlé ľudstvo nedokáže byť poslušné alebo spravodlivé svojim vlastným úsilím. Preto je NZ založená na Božom konaní a vernosti, nie na ľudskom (pozri Jer. 31:31-34; Ezech. 36:22-38). Boh navracia a motivuje svojich nasledovníkov cez Jeho Knihu, Jeho Syna, Jeho Ducha. Nemáme pravdu, keď Boha odvodzujeme od svojho výkonu. Naopak, svoj výkon máme odvodzovať od Boha. Keď sme raz spoznali Jeho a Jeho spásu, cieľom našich životov má byť svätosť (pozri Mat. 5:20,48; Rim. 8:29; Gal. 4:19; Ef. 1:4; 2:10). Pozri zvláštnu tému: Posvätenie v II Tim. 2:2.

▣ **“nášmu Spasiteľovi, Bohu,”** Pozri poznámku k 1:1.

▣ **2:4 “ktorý chce, aby všetci ľudia boli spasení”** Veriaci sa majú modliť za všetkých ľudí pretože Boh chce zachrániť všetkých ľudí. Pre falošných učiteľov, ktorí boli exkluzivistickí (niektorí ľudia pre nich nemohli byť spasení) to bolo šokujúcim tvrdením. Bol to šok pre gnostikov, Židov, alebo podľa súvislostí pastorálnych listov pre ich kombináciu. Je to veľká pravda o Božej láske voči všetkému ľudstvu (pozri 4:10; Ezech. 18:23,32; Ján 3:16; Títovi 2:11; II Pet. 3:9; I Ján 2:1; 4:14). Tento verš ukazuje nevyváženosť dogmatického, super-lapsiariánskeho dvojsečného predurčenia, ktoré zdôrazňuje Božiu suverenitu takým spôsobom, že vylučuje potrebu ľudskej odpovede. Známých päť bodov kalvinizmu, najmä "neodolateľná milosť" a "obmedzené pomazanie" porušujú zmluvný aspekt biblickej viery. Nie je správne obmedzovať Boha na bábkú slobodnej ľudskej vôle, ako je taktiež nesprávne obmedzovať ľudstvo na bábkú Božej vôle. Boh v Jeho suverenite sa rozhodol zaobchádzať s padlým ľudstvom nástrojom zmluvy. Stále iniciuje a stavia zmluvu (pozri Ján 6:44;65), ale taktiež dal ľuďom povinnosť odpovedať a pokračovať v odpovedi cez pokánie a vieru (pozri Marek 1:15; Skutky 3:16,19; 20:21).

Často sa teologická diskusia o Božej suverenite (predestinácii) a ľudskej slobodnej vôli zmení na zápas biblického dokazovania. Biblia jasne odhaľuje suverenitu, zvrchovanosť YHWH. Avšak, taktiež odhaľuje že Jeho najvyššie stvorenie, ľudstvo, stvorené na Jeho obraz, dostalo výnimočnú osobnú schopnosť morálneho rozhodovania sa. Ľudia musia spolupracovať s Bohom v kažej oblasti života.

Výraz "**mnohí**" je použitý na uistenie, že Boh vybral niektorých (vyvolených), ale nie všetkých; že Ježiš zomrel za ziektorých, ale nie všetkých. Starostlivé čítanie nasledujúcich textov ukáže, že sú použité ako paralely!

Izaiáš 53 a Rimanom 5:

1. "všetci" (v. 6) 1. "všetci" (v. 18)
2. "mnohí" (verše 11-12) 2. "všetci" (v. 19)

▣ "**spasení**" je v neurčitku aoristu pasívneho. Toto znamená, že padlé ľudstvo sa nemôže zachrániť, (pasívny tvar) ale že Boh je pripravený, chce a je schopný tak urobiť cez Krista.

▣ "**a spoznali pravdu:**" toto je zdôraznená grécka forma od *epi* + *gnósis*, ktorá znamená "plné skúsenostné poznanie." Tento inkluzivizmus (zahnutie všetkých) bol skutočnou ranou falošným učiteľom, ktorí zdôrazňovali výnimočnosť zvláštneho poznania. Presný vzťah medzi židovskými a gréckymi vplyvmi medzi falošnými učiteľmi je neistý. Je na nich zjavný židovský vplyv, ktorý oslavoval "mýty" a "rodokmene" a "zákon" (pozri poznámku k 1:6-7). Bolo veľa dohadov o gréckom vplyve. Nemorálnosť určite charakterizovala gréckych falošných učiteľov viac ako židovských. Koľko gnostického systému anjelských úrovní je za herézami na ktoré narážajú pastorálne listy je jednoducho neisté. V knihe *Word Pictures in the New Testament*, zväzok 4, str. 567, A. T. Robertson označuje falošných učiteľov ako "gnostikov". Vďaka archeologickým objavom v Nag Hammandi v Egypte dnes vieme oveľa viac o gnostických špekuláciách a teológii. Existuje anglický preklad týchto textov, pomenovaný "The Nag Hammandi Library" editovaný Jamesom M. Robinsonom a Richardom Smithom. Existuje tiež zaujímavý výklad týchto textov v knihe Hansa Jonasa: *The Gnostic Religion*.

▣ "**pravdu**" Výraz "pravda" je použitý v NZ niekoľkými spôsobmi: (1) na osobu Ježiša (pozri Ján 8:31,32, 14:6); (2) na opísanie Ducha pozri Ján 16:13); a (3) na opísanie "Slova" (pozri Ján 17:17). Božia pravda je zjavená hlavne v Ježišovi Kristovi, živom Slove, ktoré je adekvátne zaznamenané v Biblii, písanom Slove; obidve sú privádzané do svetla cez pôsobenie Ducha Svätého. Pravda na ktorú sa tu odkazuje je paralelou k "zdravému učeniu" spomínanému v 1:9 a "slávnemu evanjeliu pozhnaného Boha" z 1:10. Odkazuje na dobrú zvesť Ježiša Krista (pozri 4:3; II Tim. 2:25; 3:7; Títovi 1:1).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: „PRAVDA“ V PAVLOVÝCH SPISOCH

Pavlovo použitie tohto výrazu a jeho odvodených foriem pochádza zo starozmluvného ekvivalentu „EMET“, čo znamená dôveryhodný alebo verný. V období medzi SZ a NZ sa v židovských spisoch používal výraz pravda v kontraste s falošnosťou. Možno najbližšia paralela je vo zvitkoch mŕtveho mora: „Hymny vďakyvdania,“ kde sa používa na odhalenie učenia členovi. Členovia komunity Esénov sa stávajú „svedkami pravdy

Pavel používa tento výraz ako označenie evanjelia Ježiša Krista:

1. Rimanom 1:18,25; 2:8,20; 3:7; 15:8
2. I Korint'anom 13:6
3. II Korint'anom 4:2; 6:7; 11:10; 13:8
4. Galat'anom 2:5,14; 5:7
5. Efežanom 1:13; 6:14
6. Kološanom 1:5,6
7. II Tesaloničanom 2:10,12,13

8. I Timoteovi 2:4; 3:15; 4:3; 6:5
9. II Timoteovi 2:15,18,25; 3:7,8; 4:4
10. Títovi 1:1,14

Pavel tento výraz používa aj vtedy, keď chce vyjadriť že hovorí presne

1. Skutky 26:25
2. Rimanom 9:1
3. II Korint'anom 7:14; 12:6
4. Efežanom 4:25
5. Filipským 1:18
6. I Timoteovi 2:7

Používa ho aj na to aby opísal svoje motívy v I Kor. 5:8 a spôsob života (taktiež u všetkých kresťanov) v Ef. 4:24; 5:9; Filip. 4:8. Niekedy ho používa v súvislosti s ľuďmi:

1. God, Rim. 3:4 (pozri. Ján 3:33; 17:17)
2. Ježiš, Ef. 4:21 (podobne ako v 14:6)
3. Apoštolské svedectvo, Títovi 1:13
4. Pavel, II Kor. 6:8

Len pavel používa sloveskú formu tohto výrazu (napríklad ALÉTHEUÓ) v Gal. 4:16 a Ef. 4:15, kde „hovorením pravdy“ odkazuje na hovorenie evanjelia. Pre ďalšie štúdium môžete využiť knihu Colin Brown (ed): The New International Dictionary of New Testament Theology, vol. 3, strany. 784-902.

▣ **2:5 “lebo jeden je Boh”** Tento dôraz na monoteizmus (pozri Rim. 3:30; I Kor. 8:6; Ef. 4:6) môžeme nájsť aj v I Tim. 1:17, ktorý odráža Deut. 6:4-6. Avšak, Ježiš Syna a Boh Otec sa tu zdajú byť oddelení. Je dôležité pamätať na uistenie NZ, že Ježiš je božský (pozri Ján 1:1; Kol. 1:14-16; Heb. 1:2,3), ale tiež je zvláštna osoba oddelená od Otca. Doktrína Trojice (pozri zvláštnu tému pri Títovi 3:6) rozpoznáva jednotu jednej božskej podstaty a zároveň večnú rozdielnosť troch osôb. Jeden zo spôsobov ako poukázať na tento biblický paradox je porovnať pasáže z Jánovho evanjelia

1. Ježiš je jeden s Otcom (Ján 1:1; 5:18; 10:30,34-38; 14:9-10; 20:28).
2. Ježiš je oddelený od Otca (Ján 1:2,14,18; 5:19-23; 8:28; 10:25,29; 14:10,11,12,13,16; 17:1-2).
3. Ježiš je dokonca podriadený Otcovi (Ján 5:20,30; 8:28; 12:49; 14:28; 15:10,19-24; 17:8).

Koncept božskosti Syna a osoby Ducha je v NZ doslovný, ale až do tretieho či štvrtého storočia nie je rozpracovaný do ortodoxnej teológie. Výraz "trojica" nie je biblický, ale koncept trojice rozhodne je (pozri Mat. 3:16-17; 28:19; Ján 14:26; Skutky 2:32-33,38-39; Rim. 1:4-5; 5:1-5; 8:1-4,8-10; I Kor. 12:4-6; II Kor. 1:21-22; 13:14; 4:4-6; I Tes. 1:2-5; II Tes. 2:13; Títovi 3:4-6; I Pet. 1:2; Júda 20-21).

Gramatika veršov 5-6 dáva teologické dôvody k Božej inkluzivisticke spáse.

1. Je len jediný Boh. Na základe Gen. 1:26-27 vieme, že všetci ľudia sú vytvorení na Jeho obraz.
2. Je len jedna cesta k Bohu, cez Mesiáša (pozri Ján 14:6), ktorý bol predpovedaný v Genesis. 3:15.

3. Je len jeden spôsob spásy, a to dokonalá svaitostná obeť bezhriešneho Baránka Božieho, Ježiša. (pozri Jánov 1:29; II Kor. 5:21).

Jeden Boh dal cestu pre všetkých, aby s Ním mohli žiť v spoločenstve (pozri Gen. 2:15). Nech príde ktokoľvek, musí prísť Jeho spôsobom, cez Jeho vedenie, s vierou v Jeho Syna ako jeho jedinou nádejou na to, že bude prijatý.

▣ **“a jeden prostredník medzi Bohom a ľuďmi”** Toto je príklad novozmluvného uistenia že viera v Ježišovu osobu a prácu je jedinou cestou ako byť zmierený s Otcom (pozri Ján 10:1-18; 14:6). Toto sa často objavuje pod pomenovaním "škandál výlučnosti (exkluzivizmu) evanjelia." Táto pravda sa v dnešných dňoch tolerancie, dňoch bez absolútneho, zdá byť príliš "mimo", ale ak je Biblia sebazjavením Boha, tak veriaci musia túto výlučnosť uznať. Nechceme tvrdiť, že tá-ktorá denominácia je tá správna, ale hovoríme, že Ježiš je jedinou cestou k Bohu.

Použitie výrazu **"prostredník"** má významové súvislosti s kňazstvom. (pozri Heb. 8:6; 9:15; 12:24). Kňaz stál medzi ľuďmi v núdi a svätým Bohom. Ježiš je náš Veľkňaz (pozri Heb. 7-9).

▣ **“človek Kristus Ježiš”** dôrazom tohto veršu je, že Ježiš je plným človekom a zároveň je jediným prostredníkom medzi BOhom a ľudstvom (pozri Jánov 14:6). Gnostickí falošní učitelia by popierali Ježišovu ľudskosť (pozri Jánov 1:14; I Jánov 1:1-3).

Je možné, že pozadie nie je gnostické, ale je dôsledkom Pavlovskej typológie: Adam - Kristus (pozri Rim. 5:12-21; I Kor. 15:21-22,45-49; Filip. 2:6). Ježiš bol (Pavlom) vnímaný aj ako druhý Adam, pôvod novej rasy, nie Židovskej, nie Gréckej, nie mužskej či ženskej, nie otrockej alebo slobodnej, ale rasy kresťanov (pozri I Kor. 12:13; Gal. 3:28; Ef. 2:11-3:13; Kol. 3:11).

Je tiež možné, že verše 5 a 6 sú teologickou definíciou výrazu "pravda", s ktorým sa stretli vo verši 4. 2:6 "ktorý dal seba samého" Otec ho poslal, ale Ježiš dobrovoľne prišiel a položil Jeho život (pozri Mat. 20:28; Marek 10:45; Ján 10:17,18).

▣ **“ako výkupné za všetkých”** Toto odráža významnú pravdu Izaiáša 53 (najmä v. 6). Výraz "výkupné" pochádza z trhu z otrokmi a bol používaný pri kúpe priateľa alebo príbuzného ktorý bol predávaný ako otrok alebo vojnový zajatec. Gramatika tejto časti je veľmi dôležitá: (1) slovo "výkupné" tvorí nezvyčajná zložená forma, s predponou "anti" (proti alebo namiesto); (2) predložka "za" je gréckou predložkou hyper, ktorá znaená "namiesto" (pozri Títovi 2:14). Teologický dôraz je na nástupné, náhradné vykúpenie Ježišom Kristom namiesto nás (pozri II Kor. 5:21).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: VÝKUPNÉ/VYKÚPIŤ

I. STARÁ ZMLUVA

A. Existujú dva hlavné, hebrejské, právne výrazy, ktoré tlmočia tento koncept:

1. Ga'al (BDB 145, I), čo v podstate znamená „oslobodiť“ prostredníctvom zaplatenej ceny. Forma výrazu go'el pridáva ku konceptu osobného prostredníka, obyčajne člena rodiny (t.j. príbuzný vykupiteľ). Tento kultúrny aspekt práva kúpiť naspäť predmety, zvieratá, pôdu (3M 25,27) alebo príbuzných (Rút 4:15; Iz 29:22) je teologicky presunutý na vykúpenie YHWH Izraela z Egypta (2M 6:6; 15:13; Ž 74:2; 77:15; Jer 31:11). On sa stáva „vykupiteľom“ (Jób 19:25; Ž 19:14; 78:35; Pr 23:11; Iz 41:14; 43:14; 44:6,24, 47:4; 48:17; 49:7,26; 54:5,8; 59:20; 60:16; 63:16; Jer 50:34).

2. Padah (BDB 804), čo v podstate znamená „vykúpiť“ alebo „zachrániť“

- a. *Vykúpenie prvorodeného (2M 13:13,14 a 4M 18:15-17)*
- b. *Fyzické vykúpenie v protiklade k duchovnému vykúpeniu (Ž 49:7,8,15)*
- c. *YHWH vykúpi Izrael z ich hriechu a vzbury (Ž 130:7-8)*

B. Teologický koncept zahŕňa tri súvisiace zložky

1. Existuje potreba, zviazanosť, daň, uväznenie

a. *Fyzické*

b. *Spoločenské*

c. *Duchovné (Ž 130:8)*

2. Za slobodu, uvoľnenie, obnovu musí byť zaplatená cena

a. *Národa – Izrael (5M 7:8)*

b. *Jednotlivca (Jób 19:25-27; 33:28)*

3. Nieкто musí konať ako prostredník a dobrodinec. V gaal je to obyčajne člen rodiny alebo blízky príbuzný (t.j. go'el, BDB 145).

4. YHWH často opisuje seba rodinnými výrazmi

a. *Otec*

b. *Manžel*

c. *Blízky príbuzný*

Vykúpenie bolo zabezpečené osobným sprostredkovaním YHWH, cena bola zaplatená a vykúpenie dosiahnuté!

II. NOVÁ ZMLUVA

A. Existuje niekoľko výrazov na vyjadrenie teologického konceptu.

1. Agorazó (1K 6:20; 7:23; 2Pt 2:1; Zj 5:9; 14:3-4). Toto je obchodný výraz, ktorý odráža cenu zaplatenú za niečo. Sme ľudia kúpení krvou a naše životy nevlastníme my sami. Patríme Kristovi.

2. Exagorazó (G 3:13; 4:5; Ef 5:16; Kol 4:5). Toto je takisto obchodný výraz. Odráža Ježišovu zástupnú smrť za nás. Ježiš niesol kľatbu zákona založeného na výkonoch (t.j. Mojžišovho zákona, Ef 2:14-16; Kol 2:14), ktorí hriešni ľudia nemohli naplniť. Niesol kľatbu (5M 21:23) za nás všetkých (Mk 10:45; 2K 5:21)! V Ježišovi sa Božia spravodlivosť a láska skĺbila do úplného odpustenia, prijatia a prístupu!

3. Luó „oslobodiť“

a. *Lutron*, „zaplatená cena“ (Mt 20:28; Mk 10:45). *Toto sú významné slová z Ježišových vlastných úst, týkajúce sa zmyslu Jeho príchodu – byť Spasiteľom sveta zaplatiac dlh za hriech, ktorý nebol Jeho dlhom (Jn 1:29)*

b. *Lutroó*, „uvoľniť“

(1) Vykúpiť Izrael (Lk 24:21)

(2) Dať samého seba pre vykúpenie a očistenie ľudí (Tít 2:14)

(3) Byť bezhriešnym náhradníkom (1Pt 1:18-19)

c. *Lutrosís*, „záchrana“, „vykúpenie“ alebo „vyslobodenie“

(1) Zachariášovo proroctvo o Ježišovi, Lk 1:68

(2) Chvála Anny vzdávaná Bohu za Ježiša, Lk 2:38

(3) Ježišova lepšia, raz prinesená obeť, Hb 9:12

4. Apolytrósis

a. *Vykúpenie pri Druhom príchode (Sk 3:19-21)*

(1) Lukáš 21:28

(2) Rimanom 8:23

(3) Efežanom 1:14; 4:30

(4) Hebrejom 9:15

b. Vykúpenie v Kristovej smrti

(1) Rimanom 3:24

(2) 1Korint'anom 1:30

(3) Efežanom 1:7

(4) Kolosanom 1:14

5. Antilytron (1Tim 2:6). Toto je kľúčový text (ako Tít 2:14), ktorý potvrdzuje Ježišvu zástupnú smrť na kríži (Iz 53). On je jednou, jedinou prijateľnou obeťou; ten, ktorý zomiera za „všetkých“ (Jn 1:29; 3:16-17; 4:42; 1Tim 2:4; 4:10; Tít 2:11; 2Pt 3:9; 1Jn 2:2; 4:14).

B. Telogický koncept v NZ naznačuje:

1. Ľudstvo je zotročené hriechom (Jn 8:34; Rim. 3:10-18; 6:23).

2. Uväznenie ľudstva v hriechu bolo odhalené SZ Mojžišovým zákonom (G 3) a Ježišovou káznou na vrchu (Mt 5-7). Ľudské správanie vyústilo do rozsudku smrti (Kol 2:14).

3. Ježiš, bezhriešny Boží baránok, prišiel a zomrel namiesto nás (Jn 1:29; 2K 5:21). Boli sme vykúpení z hriechu, aby sme mohli slúžiť Bohu (Rim. 6).

4. Logickým záverom je, že YHWH aj Ježiš sú „blízki príbuzní“, ktorí konajú v našom záujme. Toto pokračuje v rodinných metaforách (t.j. otec, manžel, syn, brat, blízky príbuzný).

5. Vykúpenie nespočívalo v tom, že bola zaplatená nejaká cena Satanovi (ako to hlásala stredoveká teológia), ale v zmiernení Božieho slova a Božej spravodlivosti s Božou láskou a plným zabezpečením v Kristovi. Na kríži bol obnovený pokoj, ľudská vzbura bola odpustená, Boží obraz v ľud'och je teraz znovu celkom funkčný v intímnom spoločenstve!

6. Existuje aj budúci aspekt vykúpenia (Rim. 8:23; Ef 1:14; 4:30), ktorý zahŕňa naše vzkriesené telá a fyzickú intimitu s trojjediným Bohom. Naše vzkriesené telá budú ako Jeho (1Jn 3:2). On mal fyzické telo ale mal aj ďalší dimenzionálny aspekt. Ťažko je definovať paradox z 1K 15:12-19 s 1K 15:35-58. Zrejme, existuje fyzické, pozemské telo a bude aj nebeské, duchovné telo. Ježiš mal oba!

▣ **“za všetkých”** Vďaka Bohu za to, že vo veršoch 1-7 je až päť krát použité slovo "všetkých". ! Je veľmi dôležité uvedomiť si, že Ježišova smrť zahladila hriechy celého sveta (pozri Ján 1:29; 3:16,17; I Tim. 4:10; Títovi 2:11; Heb. 2:9; II Pet. 3:9; I Jánov 2:2; 4:14). Jediná vec ktorá zabraňuje záchrane kohokoľvek resp. každého nie je ich hriech, ale nevera v konečné dielo Ježiša Krista (pozri Ján 1:12; Skutky 17:30; I Tim. 4:10; I Jánov 5:10-13).

NASB (Ekumenický) “ ako svedectvo vo vopred určenom čase”

NKJV (Roháčkov) “ svedectvo to vo svojich časoch”

TEV (Katolícky) “ ako svedectvo v pravom čase”

NJB (Evangelický prekl.) “ ako svedectvo vo vopred určenom čase.

▣ **„Nato som bol ustanovený ja ako zvestovateľ a apoštol.“** Táto veta je paralelou k I Tim. 6:15 a Títovi 1:3. Boh má pod kontrolu historické udalosti. Kristus prišiel v jeho ustanovenom čase aby vykúpil celé ľudstvo (pozri Rim. 5:18-19).

Druhá možnosť je že je to vzťahnuté na Rim. 5:6; Gal. 4:4; Ef. 1:10, čím by konkrétne historické podmienky grécko-rímskeho sveta prvého storočia zabezpečovali ten správny čas.

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom. Pax Romana, alebo Rímsky mier umožňoval ľuďom slobodný pohyb z krajiny do krajiny.
2. spoločný jazyk (gréčtina koiné) umožňoval všetkým národom okolo stredozemného mora rozumieť si navzájom.
3. zjavný kolaps gréckych a rímskych náboženstiev zapríčinil, že ľudia začali hľadať zmysel života. Hľadali viac osobného pre svoju zbožnosť (možno to pozorovať aj v mysterijných náboženstvách).

▣ **2:7 “Preto som bol ustanovený”** Týmto slovami Pavol zdôrazňuje jeho povolanie a vyvolenie ktoré ostal od Boha (na ceste do Damasku), tak ako v 1:1. Boh chce aby aj pohanovia pochopili vzťahujúce evanjelium (inkluzivitu evanjelia).

▣ **“za ohlasovateľa a apoštola. . za učiteľa”** Občas sú tieto dary zaznamenané ako rôzne dary Ducha, podobne ako v I Kor. 12:28 or Ef. 4:11. V týchto zoznamoch pojem "prorok" môže odkazovať na ohlasovateľa (najmä v I Korinžanom). V istom zmysle každý z týchto darov vedúcich je v službách toho istého evanjelia, ale s rôznym dôrazom. Pavel používa presne tieto tri výrazy opäť v II Tim. 1:11 aby opísal svoju službu.

▣ **“pravdu hovorím, neklamem”** mnoho komentátorov tvrdí, že tieto slová by boli nevhodné v osobnom liste Pavla obľúbenému spolupracovníkovi Timoteovi. Ale musíme pamätať na to, že tieto listy boli napísané aj pre verejné čítanie v cirkvách (pozri 6:21b; II Tim. 4:22b; Titovi 3:15b). Týmto listom Pavel odovzdával rady a svoju autoritu jeho mladému apoštolskému následníkovi. List bol adresovaný do domácich cirkvi Efezu, ktoré bojovali s falošnými učiteľmi.

▣ **“za učiteľa pohanov”** Pavel rozpoznal že Boh ho povolal najmä k hlásaniu evanjeliu Ježiša Krista pohanom (pozri Skutky 9:15; 22:21; 26:17; Rim. 1:5; 11:13; 15:16; Gal. 1:16; 2:7; Ef. 3:1- 2,8; II Tim. 4:17). Toto je ďalšie potvrdenie univerzálnosti Božej lásky a Kristovho vykúpenia.

▣ **“vo viere a pravde”** toto môže byť narážkou na (1) prístup toho čo ohlasoval alebo (2) na obsah zvesti. V 1:14 “viera” je spojená s "láskou". Obidva tieto výrazy opisujú Ježiša a majú byť charakteristikou aj Jeho nasledovníkov.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 2:8-15

8 Chcem teda, aby sa muži modlili na každom mieste a dvíhali sväté ruky bez hnevu a hádok. **9** Podobne aj ženy nech sa ozdobujú slušným odevom s cudnosťou a zdržanlivosťou, bez výstredných účesov, bez zlata a perál, bez drahocenných šiat; **10** ale nech sa ozdobujú dobrými skutkami, ako sa sluší ženám, ktoré sa rozhodli pre zbožný život. **11** Žena nech prijíma poučenie v tichosti so všetkou podriadenosťou. **12** Žene však nedovoľujem učiť, ani vládnuť nad mužom, ale nech si počína v tichosti. **13** Adam bol totiž stvorený ako prvý, potom Eva. **14** A nie Adam bol zvedený, ale žena sa dala zviest' a dopustila sa hriechu. **15** Bude však spasená tým, že rodí deti, ak zotrývajú vo viere, láske, svätosti a zdržanlivosti.

▣ **2:8 “Chcem teda, aby sa muži modlili na každom mieste“** (pozri v. 1-7) takže taktiež pri bohoslužbe (pozri I Kor. 11-14). Výraz "na každom mieste" môže byť odkazom na domáce cirkvi v okolí Efezu. Prijateľná modlitba je opísaná tromi spôsobmi vo verši 8.

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom. dvíhali sväté ruky
2. bez hnevu
3. a hádok

Tieto podmienky jasne ukazujú že Pavel píše pre veriacich kresťanov a vynecháva falošných učiteľov, ich následných hovorcov (možno mladé vdovy) a ich nasledovníkov. Pavel používa výraz "na každom mieste" často, (pozri I Kor. 1:2; II Kor. 2:14; I Tes. 1:8; I Tim. 2:8). Môže to byť starozmluvná

narážka na Malachiáša 1:11, ktorý prorokoval uctievanie Mesiáša po celom svete. To by sedelo s opakovaným použitím slova "všetci" vo veršoch 1-7.

▣ **“dvíhali sväté ruky”** Toto bola klaciká póza Židov pri modlitbe. Týtmo poveruje veriacich, aby ich slová a životy súhlasili (pozri Jakub 4:8).

▣ **“bez hnevu”** Tento grécky výraz "orgé", ktorý znamená trvalý odpor (pozri Mat. 5:23-24; 6:15). Hnev a jemu podobné ovplyvňuje náš vzťah s Bohom (pozri Mat. 5:21-24; Marek 11:25; I Jánov 2:9,11; 4:20-21).

▣

NASB “hnevu”

NKJV “pochybovania”

NRSV, TEV, NJB “hádok”

Gréci filozofi používali tento výraz na vyučovaciu lekciu alebo dialóg. V NZ má negatívny význam (pozri Mat. 15:19; Marek 7:21). Tu to odkazuje na súvislosti vyučovania alebo na nevhodný, hnevlivý a rozrušujúci prístup falošných učiteľov.

▣ **2:9**

NASB “tak isto”

NKJV “a podobne”

NRSV, TEV “tiež”

NJB “podobne”

Toto naznačuje, že Pavel píše do situácie v ktorej sa jedná o to „ako by mohli byť muži a ženy zahrnuté do verejnej bohoslužby (napríklad v domácich cirkvách, pozri I Kor. 11-14).

▣ **“Podobne aj ženy nech sa ozdobujú slušným odevom”** Šaty odhaľujú srdce a myseľ. Veriaci sa musia obliekať vhodne, nie len v cirkvi, ale všade a vždy, pretože sú kresťanmi vždy. Dôraz tejto časti nei je len na vonkajší výzor, ale tiež na zbožnosť (pozri v. 10; I Pet. 3:3,4). V každej oblasti života sú veriaci svetlom sveta a soľou zeme (pozri Mat. 5:13-16). Musíme si pamätať koho zastupujeme!

Avšak neznamená to že veriaci by mali nosiť fádne ošatenie. Mali by sme sa obliekať tak, aby sme oblečením nevytrčali v každej spoločnosti v ktorej žijeme. Buďte upravení, buďte čistí, buďte módni, ale najmä buďte kresťania.

▣ **“ bez výstredných účesov, bez zlata a perál, bez drahocenných šiat”** Toto znamená, že aspoň nejaké percento veriacich bolo relatívne bohaté. Židovský a rímsky štýl účesov bol v tých časoch veľmi pracný, extravagantný a drahý. Kresťanské ženy boli zjavne vyučené vo svetskej osobnej slobode (pravdepodobne ju pochytili v hnutí za slobodu žien ktoré začalo v rímskej kultúre, pozri I Kor. 11:2-16). To by súhlasilo aj s výlučnosťou falošných učiteľov, ktorí vyhľadávali bohatých, vplyvných a intelektuálov.

▣ **2:10 “dobrými skutkami”** Veriaci si musia pamätať že nie sú zachránení vďaka dobrým skutkom ale k tomu, aby dobré skutky robili (pozri Ef. 2:8-10; Títovi 3:8; Jakub 2:14-26). Naše životy dávajú dôveryhodnosť našemu vykonávaniu viery, o čom uisťuje celá kniha Jakuba a 1. Jána. V týchto súvislostiach sú "dobré skutky" odkazom na bežné domáce kultúrne očakávania (pozri 5:10; Títovi 2:5).

▣ **“ ako sa sluší ženám, ktoré sa rozhodli pre zbožný život”** Tieto slová jasne ukazujú na súvis textu so spasenými ženami. Nie je to všeobecný návod pre spoločnosť. Správny odev pre Božie deti je zbožnosť. Krása nie je v konkrétnom odevu, ale v zmenenom srdci. Skutočne nádherné a atraktívne ženy sú zbožné ženy (zbožné v každej oblasti ich života).

▣ **2:11 “Žena”** Toto slovo označuje všetky kresťanské ženy alebo manželky (pozri Preklad Charles B. Williamsa znie: “vydaté ženy” vo veršoch 11 a 12).

▣ “ **Žena nech prijíma poučenie** ” Toto je imperatív prezenta aktívneho. Najprv to vyzerá veľmi negatívne, ale (1) ženy nemohli v judaizme študovať zákon a ani navštevovať školy v grécko-rímskom svete. Takže v istom zmysle je pozitívnym krokom voči ženám to, že sú vyučované v Božom slove; (2) tento text musí byť vnímaný aj vo svetle skutočnosti, že falošní učitelia boli zameraní práve na tieto ženy (pozri 5:13; Skutky 20:30; II Tim. 3:5-9; Títovi 1:11). Je možné, že niektoré ženy boli následne nositeľkami tohto falošného učenia v jednotlivých domácich cirkvách (Gordon Fee, New International Biblical Commentary, vol. 13).

▣ “ **v tichosti so všetkou podriadenosťou**” Tento výrok tiež vyzerá v našich dňoch veľmi negatívne, ale spomeňme si na to akým spôsobom Ježiš používal výraz "submission" On bol podriadený Otcovi (pozri I Kor. 15:28); Bol podriadený pozemským rodičom (pozri I Tesaloničanom 5:21). Inými slovami naplnil očakávanú spoločenskú aj náboženskú povinnosť správnym prístupom.

▣ “ **byť podriadený**” je Božou vôľou pre všetkých veriacich (pozri Ef. 5:21). Je to jedno z piatich prídavných prísloví v prítomnom čase, ktoré opisujú čo to znamená byť naplnený Duchom (pozri Ef. 5:18) V tejto istej stati v Liste Efežanom Pavol používa tri príklady aby ukázal na vzájomnú podriadenosť práve v domácnosti. (1) manželky a manželia; (2) deti a rodičia; a (3) otroci v domácnostiach a ich páni.

Zásadne pozitívnou časťou týchto textov (napríklad Ef. 5:18-6:9) je že Pavel ohraničuje moc tých, čo ňou v spoločnosti disponovali (napríklad manželov, rodičov a pánov). V dňoch Pavla boli jeho spisy o ženách, deťoch a otrokoch revolučne pozitívne. Pavel neútočil na otroctvo ako tému alebo inštitúciu lebo vedel že by to bola téma, ktorá by zničila účinnosť svedectva cirkvi v danom dejinnom období. Domnievam sa, že to isté platí aj o spoločenskom postavení žien. Pavel uisťuje o ich duchovnej rovnosti (pozri Gal. 3:28; Kol. 3:11), ich obdarovaní I Kor. 12:7-13), a ich úlohe v šírení evanjelia (pozri Rim. 16). Ale vedel, že ženy vo vedúcich pozíciách by (1) boli nepochopené kvôli (pohanskému) uctievaniu plodnosti a (2) odmietnuté spoločnosťou, v ktorej dominovali muži, ktorá bola takmer výlučne patriarchálna.

▣ **2:12 “ nevládli nad mužmi”** Toto sloveso "POVODINA authenteó" je použité len na tomto jedinom mieste v Novom zákone. Je definované ako "ten ktorý koná z vlastnej authority" (pôvodný, pán) alebo "kto vládne." Pozri aj diskusiu v Moulton a Milligan, Vocabulary of the Greek Testament, s. 91. Znamená to, že ženy môžu byť vo vedúcich pozíciách, ak v nich nedominujú? Súvislosti do ktorých je tento text zasadený to nepodporujú, najmä kvôli následným slovám "ale nech si počína v tichosti." (pozri I Kor. 14:34). Pavlov výrok o ženách v podriadenosti mužom nemôže byť vysvetlený týmto slovom, ktoré sa vyskytuje v NZ len jedenkrát (hapaxlegomenon). Musíme sa s tým vyrovnáť z pohľadu inej kultúry. Boh sa rozhodol zjaviť seba v špecifickej kultúrnej situácii. Nie všetko čo daná kultúra obsahovala je Božou vôľou pre všetkých veriacich vo všetkých kultúrach všetkých dôb. Pravda a moc evanjelia zásadne mení ľudskú kultúru (napríklad otroctvo, dominancia mužov). Arogantná, vykorisťovateľská dominantnosť je zlom ako od mužov, tak aj od žien. Sú dva extrémny, ktorých sa musíme vyvarovať: (1) ženy nemôžu robiť nič (stará blízko-východná kultúra a (2) ženy môžu robiť všetko (moderný západný individualizmus) Veriaci (muži aj ženy) slúžia v rámci ich kultúry tak, aby sa čo najviac rozmáhala evanjelizácia a učeníctvo a nie ich osobné zámery!

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: ŽENY V BIBLII

I. Stará zmluva

A. V danej kultúre boli ženy považované za majetok.

1. Zahrnuté v zozname majetku (2M 20:17)

2. Zaobchádzanie s otrokyňou (2M 21:7-11)

3. Ženine sľuby boli anulovateľné spoločensky zodpovedným mužom (4M 30)

4. Ženy ako korisť vo vojne (5M 20:10-14; 21:10-14)

B. Prakticky tam bola vzájomnosť

1. Muž aj žena stvorení na Boží obraz (1M 1:26-27)
2. Ctiť otca aj matku (2M 20:12 [5M 5:16])
3. Bázeň pred otcom a matkou (3M 19:3; 20:9)
4. Muži aj ženy mohli byť Nazarejci (4M 6:1-2)
5. Dcéry mali dedičné právo (4M 27:1-11)
6. Súčasť zmluvného ľudu (5M 29:10-12)
7. Poslúchať učenie otca aj matky (Pr 1:8; 6:20)
8. Synovia a dcéry Hémana (levítska rodina) viedli hudbu v chráme (1Krn 25:5-6)
9. Synovia a dcéry budú prorokovať v novom veku (Joel 2:28-29)

C. Ženy zastávali vodcovské úlohy

1. Mojžišova sestra Mária, zvaná prorokyňa (2M 15:20-21, tiež Mich 6:4)
2. Ženy obdarované Bohom na stavbu Svätostánku (2M 35:25-26)
3. Žena, Debora, taktiež prorokyňa (Sdc 4:4), viedla všetky kmene (Sdc 4:4-5; 5:7)
4. Chulda bola prorokyňa, ktorú kráľ Joziáš požiadala, aby prečítala a vyložila novonájdenu „Knihu Zákon“ (2Kr. 22:14; 2Krn 34:22-27)
5. Ester, zbožná žena, ktorá zachránila Židov v Perzii

II. Nová zmluva

A. Kultúrne boli ženy aj v Judaizme, aj v grécko-rímskom svete druhotriedni občania s málo právami alebo výsadami (výnimkou bola Macedónia)

B. Ženy vo vodcovských úlohách

1. Alžbeta a Mária, zbožné ženy k dispozícii Bohu (Lk 1-2)
2. Anna, zbožná žena slúžiaca v Chráme (Lk 2:36)
3. Lýdia, veriaca a vedúca domáceho zboru (Sk 16:14,40)
4. Filipove štyri dcéry boli prorokyne (Sk 21:8-9)
5. Féba, diakonka zboru v Kenchreách (Rim. 16:1)
6. Priska (Priscilla), Pavlova spolupracovníčka a učiteľka Apolla (Sk 18:26; Rim. 16:3)
7. Mária, Tryfaina, Tryfósa, Júlia, Nerejova sestra, viaceré ženy, ktoré boli Pavlovými spolupracovníčkami (Rim. 16:6-16)
8. Júnia (KJV), možno žena-apoštolka (Rim. 16:7)
9. Evodia a Syntycha, spolupracovníčky s Pavlom (Flp 4:2-3)

III. Ako má moderný čitateľ vyvýchť divergentné biblické príklady?

A. Ako má čitateľ odlišiť historické a kultúrne pravdy, ktoré platili iba pre pôvodný kontext od večných právd platných pre všetky zbory, veriacich a doby?

1. Musíme brať veľmi vážne pôvodný zámer inšpirovaného autora. Biblia je Božie Slovo a jediný zdroj viery a praxe.
2. Musíme jednať so zjavne kultúrne podmienenými biblickými textami.
  - a. Kult (t.j. rituály a liturgia) Izraela (Sk 15; G 3)
  - b. Judaizmus prvého storočia

c. Pavlove zjavne historicky podmienené výpovede v 1Korintanom

- (1) Právny systém v pohanskom Ríme (1K 6)
- (2) Zotvršťovanie v otroctve (1K 7:20-24)
- (3) Celibát (1L 7:1-35)
- (4) Panny (1K 7:36-38)
- (5) Jedlo obetované modlám (1K 8; 10:23-33)
- (6) Nehodné pristupovanie k Večeri Pánovej (1K 11)

3. Boh sa plne a jasne vyjaval do konkrétnej kultúry a konkrétnej doby. Musím brať zjavenie vážne, ale nie každý aspekt jeho historického udomácnenia sa. Slovo Božie bolo napísané v slovách ľudí, adresované určitej kultúre v určitom čase.

B. Biblický výklad musí hľadať zámer pôvodného autora. Čo hovoril do svojej doby? Toto je kľúčové a základné pre správnu interpretáciu. Ale potom ju musíme aplikovať do dnešnej doby. Teraz je tu problém so ženami vo vodcovstve (pravý problém pri vykladaní je definovanie výrazu. Boli ešte niektoré služby okrem služby pastora považované za vodcovské? Boli diakonky alebo prorokyne vnímané ako vodcovia?). Je pomerne jasné, že Pavel v 1K 14:34-35 a 1Tim 2:9-15 tvrdí, že ženy by nemali mať vedúcu úlohu vo verejnom zhromaždení!

Ale ako to aplikujeme dnes? Nechcem, aby ani Pavlova ani moja kultúra utíšili Božie Slovo a vôľu. Možno bola Pavlova doba príliš obmedzujúca, ale možno tá naša je príliš otvorená? Cítim sa tak nepríjemne hovoriac, že Pavlove slová a učenie sú časovo podmienené, miestne pravdy prvého storočia. Kto som ja, že by som mal nechať moju myseľ alebo kultúru negovať inšpirovaného autora?!

Čo však narobím s tým, že existujú biblické príklady žien vo vodcovstve (dokonca aj v Pavlových listoch, napr. Rim. 16)? Dobrým príkladom je Pavlovo pojednanie o verejnom zhromaždení v 1K 11-14. V 11:5 sa zdá, že dovoľuje ženám kázať a modliť sa počas verejných bohoslužieb s pokrytými hlavami, avšak v 14:34-35 požaduje, aby zostali ticho! Ony boli diakonky (Rim. 16:1) a prorokyne (Sk 21:9). Je to táto diverzita, čo mi dáva slobodu identifikovať Pavlove poznámky (keď dáva ženám obmedzenia) ako obmedzené na prvé storočie v Korinte a Efeze. V oboch zboroch boli problémy so ženami uplatňujúcimi si svoju novonájdenu slobodu (Bruce Winter, *After Paul Left Corinth*), čo mohlo spôsobiť ťažkosti pre ich zbor v zasahovaní spoločnosti pre Krista. Ich sloboda musela byť obmedzená, aby evanjelium mohlo byť efektívnejšie.

Moja doba je práve opačná Pavlovej. V mojej dobe by mohlo byť evanjelium obmedzené ak by pripravené, výrečné ženy nemohli hlásať evanjelium, keby nemohli viesť! Čo je ultimátny cieľ verejných bohoslužieb? Nie je to evanjelizácia a učenie? Môže byť Boh poctený a potešený zo ženského vedenia? Biblia ako celok podľa všetkého hovorí „áno“!

Chcem sa poddať Pavlovi; moja teológia je primárne Pavlovská. Nechcem byť príliš ovplyvnený moderným feminizmom! Cítim však, že Cirkev bola veľmi pomalá odpovedať na zjavné biblické pravdy, ako nesprávnosť otroctva, rasizmu, bigotnosti a sexizmu. Takisto bola pomalá správne reagovať na zneužívanie žien v modernom svete. Boh v Kristu oslobodil otroka i ženu. Neopovažujem nechať kultúrne viazaný text, aby ich znovu zväzoval.

Ešte jeden bod: ako vykladač viem, že Korint bol veľmi rozvrátený zbor. Charizmatické dary boli cenené a ľudia sa nimi pýšili. Možno to zachvátilo aj ženy. Takisto verím, že Efezus bol pod vplyvom falošných učiteľov, ktorí využívali ženy ako zástupných hovorcov v domácich zboroch v Efeze.

C. Návrhy pre ďalšie čítanie

How to Read the Bible For All Its Worth, Gordon Fee a Doug Stuart (s. 61-77)

Gospel a Spirit: Issues in New Testament Hermeneutics, Gordon Fee

2:13-15 Pavlov argument prezentovaný v tejto časti teologicky súvisí s Gen. 3. Má tiež súvislosť so stratou miery u falošných učiteľov (pozri I Tim. 1:3-11; 4:1-5; 5:11-13). Pavel používa Gen. 3 aby vytvoril analógiu medzi tým ako bola Eva zvedená hadom do hriechu, rebélie a nezávislosti a tým ako boli niektoré ženy zvedené podobným spôsobom falošnými učiteľmi (pozri 5:13; II Tim. 3:6-9).

Priamym dôsledkom pádu je podriadenie žien mužom a ich túžba po ich manželoch (pozri Gen. 3:16). Jej nezávislé konanie bolo a je teologickou otázkou. Platí ešte stále? Odstraňuje evanjelium všetky dôsledky pádu z Gen. 3? Sú vzdelané rečníčky s dobrým prejavom typické pre dnešnú kultúru popretím jasného Pavlovho výroku? Pozri zvláštnu tému na začiatku v. 12.

▣ **2:14 “ sa dala zviest’ ”** Evino prestúpenie prinieslo dva dôsledky: (1) bolesť pri rodení, a (2) podriadenosť jej mužovi. Slovesný čas je tu dokonavý, čo znamená, že sú stále v platnosti. Ježiš slávnostne otvoril novú dom, ale veriaci zároveň stále žijú v starej dobe.

▣ **2:15 “ Bude však spasená tým, že rodí deti, ”** Toto je veľmi zložitá a spletitá stať. Možno ju môžeme označiť za najzložitejšiu v Pavlových spisoch. Pamätajme na (1) jej vzťah s Gen. 3:13,16; (2) s učením falošných učiteľov; a (3) kontrast ktorý je tu zdôraznený (napríklad cez "ale") voči falošným učiteľom.

Výraz "udržovať" alebo "zachrániť" môže mať súvis buď s fyzickou skúsenosťou pôrodu (pozri New American Standard Version), čo, zdá sa, je podporené aj použitým slova v I Tim. 4:16 zneužitý falošnými učiteľmi (alebo niekým, kto zjavne obhajoval celibát ako duchovne vyšší štandard, pozri 4:3), alebo v duchovnom eschatologickom zmysle, čo je jeho hlavný význam v rámci NZ.

Jeden neobvyklý výklad je založený na detaile gréckej gramatiky, kde určitý člen („tým, že rodí deti,“) možno odkazuje na inkarnáciu Ježiša Krista: (1) Toto súvisí s Gen. 3:15; (2) Predložka "dia" môže byť preložená aj ako "prostredníctvom"; (3) existuje určitý člen s " rodí deti"; a (4) v oboch v jednotnom aj množnom čísle sú použité na “ženy . . .(oni) zotrvajú ....”

Tak Eva sa stala reprezentantom všetkých žien zachránených Božím prisľúbením výnimočného pôrodu (napríklad Ježiša, čo by bolo teologicky podobné typológii Adam - Kristus prítomnej v liste Rimanom. 5:12-21; I Kor. 15:21-22,44-48; Filip. 2:6-7).

Bezprostredné súvislosti, zdá sa, zdôraňujú že spoločenským očakávaním na ženu v pavlovskej dobe je tvorenie domova. To môžeme vnímať vo väčšine domácností, starých aj súčasných. Spása ženy nepochádza z vedúcej pozície pri uctievaní ani novej neočakávanej kultúrnej slobody. V skutočnosti nepochádza ani z očakávaných kultúrnych úloh, ale z viery a ovocia viery (pozri v. 15b).

Spása je v a cez Krista. Božie ženy Mu dôverujú a nehľadajú ako získať zbytočnú pozornosť. Pravda, v našej kultúre sa zbytočná pozornosť objavuje všade, kde sú ženy obmedzované. Tak ako mohli byť v prvom storočí stratení ľudia odradzovaní príliš aktívnymi ženami, teraz môžu byť odrádzaní zdanlivým kresťanským sexismom a zákonníctvom. Cieľom je vždy evanjelizácia a učeníctvo, nie osobné slobody a osobné záľuby (pozri I Kor. 9:19-23).

▣ **“ ak zotrvajú vo viere, láske, svätosti a zdržanlivosti ”** Toto je podmieňovacia veta tretieho druhu. Takáto veta uvádza potencionálnu, podmienenú činnosť. Podmienkou je viera, láska, sätosť a sebaovládanie v ktorom žena pokračuje.

OTÁZKY NA DISKUSIU.

Tento komentár je študijnou pomôckou. Znamená to, že samotný výklad Biblie je vašou vlastnou zodpovednosťou. Každý z nás musí kráčať vo svetle ktoré dostal. Vy, Biblia a Duch Svätý sú základom výkladu. Nemôžete to prenechať komentátorovi

Tieto otázky na diskusiu Vám majú pomôcť rozmýšľať o pasáži tejto knihy. Ich zámerom je stimulovať naše myslenie, nie viesť k definitívnym odpovediam.

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom. Ako pravdy vyučované v tomto oddieli súvisia s falošnými učiteľmi?
2. Máme sa modliť za tých vládnych predstaviteľov, ktorí nie sú kresťania a konajú neférovú a bezbožne?
3. Chce Boh naozaj zachrániť všetkých ľudí? Zomrel Ježiš naozaj za všetky hriechy?
4. Skúste vystihnúť slovo "vykúpil." 5. Prečo je obliekanie kresťanov vhodnou témou na diskusiu aj dnes?
6. Ako súvisia dobré skutky so záchranou skrze vieru?
7. Aké miesto majú v modernej cirkvi ženy, vo svetle veršov 11-14?
8. Čo znamená verš 15 vo svetle zvyšného učenia Novej zmluvy?

I TIMOTEVI 3

ROZDELENIE DO ODSEKOV PODĽA SÚČASNÝCH PREKLADOV

UBS		NKJV		NRSV	TEV	NJB
Predpoklady biskupov	pre	Predpoklady dozorcov	pre	Problémy spravovania	Vedúci zborov	Zodpovední starší
3:1b-7		3:1-7		3:1-7	3:1-7	3:1-7
Predpoklady diakonov	pre	Predpoklady diakonov	pre		Pomocníci v cirkvi	Diakoni
3:8-13		3:8-13		3:8-13	3:8-13	3:8-13
Tajomstvo náboženstva	nášho	Veľké tajomstvo			Veľké tajomstvo cirkvi	Tajomstvo duchovného života
3:14-16		3:14-16		3:14-16	3:14-16	3:14-16

TRETIE ČÍTANIE (POZRI STRANU. VII)

SLEDOVANIE PÔVODNÉHO ZÁMERU AUTORA NA ÚROVNI SEKCIÍ.

Tento komentár je študijnou pomôckou. Znamená to, že samotný výklad Biblie je vašou vlastnou zodpovednosťou. Každý z nás musí kráčať vo svetle ktoré dostal. Vy, Biblia a Duch Svätý sú základom výkladu. Nemôžete to prenechať komentátorovi

Prečítajte celú kapitolu naraz (počas jedného sedenia). Rozpoznajte hlavné témy. Porovnajte vaše rozdelenie textu podľa hlavných tém s rozdelením moderných prekladov. Rozdelenie textu do perikop nie je súčasťou inšpirovaného textu, ale je kľúčové pre vystihnúť pôvodného zámeru autora. Pôvodný zámer autora má byť srdcom výkladu. Každá perikopa má len a len jednu tému.

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom. Prvý odstavce
2. Druhý odstavce
3. Tretí odstavce
4. Atd'.

VHEAD DO TEXTOVÝCH SÚVISLOSTÍ

A. Zoznam zahŕňa tri rôzne typy služobníkov.

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom. pastori (správcovia) (3:1-7)
2. diakoni (3:8-10,12-13)
3. úloha vdovy (3:11; 5:9-16) alebo diakoniek (pozri Rim. 16:1)

B. Tieto predpoklady môžu byť v priamom protiklade k životnému štýlu falošných učiteľov a k ich učeniu.

C. Verš 16 je výrokom z ranného vierovyznania alebo hymny. Pavel často využíval tento druh materiálu (pozri Ef. 5:19; Filip. 2:6-11; Kol. 1:15-16; 3:15-20; II Tim. 2:11-13). Rytmika je zjavná z použitia šiestich sloviess v pasívnom aoriste indikatívnej formy, ktoré sú kombinované s piatimi lokatívnymi a inštrumentálnymi slovnými spojeniami.

ŠTÚDIUM SLOV A SLOVNÝCH SPOJENÍ

EKUMENICKÝ PREKLAD 3:1-7

1 Vierohodné je toto slovo: ak sa niekto chce stať biskupom, túži po dobrej úlohe. **2** Biskup musí byť bezúhonný, muž jednej ženy, triezvy, uvážlivý, slušný, pohostinný, schopný učiť, **3** nie pijan, nie bitkár, ale mierny, nie neznášanlivý ani lakomec; **4** musí dobre viesť vlastnú domácnosť, deti učiť poslušnosti so všetkou dôstojnosťou. **5** Ak niekto nevie viesť vlastnú domácnosť, ako sa bude starať o Božiu cirkev? **6** Biskup nesmie byť novopokrstený, aby nespýšnel a neprepadol odsúdeniu vznesenému proti diablu. **7** Musí mať dobrú povest' aj u tých, čo sú mimo cirkvi, aby sa nedostal do rečí a do osídel diabla.

▣ **3:1 “Vierohodné je toto slovo”** Tento idióm môže byť použitý aj ako úvodná aj ako záverečná fráza (pozri I Tim. 1:15; 3:1; 4:9; II Tim. 2:11; Títovi 3:8). Toto je druhý z piatich výrokov v pastorálnych listoch, ktoré začínajú slovami "vierohodné". Ich účel vo vetnej skladbe je podobný Ježišovmu použitiu slova "amen" alebo "amen, amen" na úvod vety, ktoré má zamerať pozornosť na nasledujúci výrok.

▣ **“ak niekto”** Toto je podmieňovacie súvetie prvého typu, obsahuje tvrdenie ktorého pravdivosť konštatuje autor ako osobné presvedčenie, resp. slúži jeho vlastnému účelu v rámci textu.

▣ **“chce sa stať”** . "túži" Toto sú dva silné výrazy: (1) "siahat' na" / "ašpirovať" (pozri 6:10; Heb. 11:16) a (2) "zamerať svoje srdce na" (pozri Mat. 13:17; Lukáš 15:16). Toto ma upozorňuje na to, že moderný dôraz na nevyhnutnosť starozmluvného Božieho povolania do služby môže byť príliš limitujúca. Túžba byť vo vedení cirkvi je dostačujúca. Túžby v srdciach veriacich sú od Pána (pozri Žalm 37:4).

NASB “úrad dozorca”

NKJV “pozícia biskupa”

NRSV “úrad biskupa”

TEV “vodca cirkvi”

NJB “predsedajúci starší”

Toto je v pôvodine výraz "episkopos", zvyčajne prekladaný do Angličtiny ako "biskup" alebo "dozorca". Zdá sa, že je to synonymum ďalších novozmluvných výrazov ktoré popisujú vedenie miestneho zboru. Výrazy "pastier", "dozorca" a "starší" spoločne odkazujú na ten istý výraz (pozri 5:17; Skutky 20:17,28; Títovi 1:5,7). Cirkev v Novej zmluve mala len dva úrady: pastier a diakon (pozri Filip. 1:1). Zdá sa, že výraz "starší" má židovské pozadie, kým výraz "dozorca" má svoj pôvod v gréckych mestských štátoch.

▣ **3:2 “bezúhonný”** Toto je kľúčový predpoklav v rámci celého učenia o vedení miestnej cirkvi. Tento výraz označuje takú povest', ktorá nenachádza kritiku ani medzi veriacou (v. 2-6) ani medzi neveriacou komunitou (v. 7). Táto istá téma bezúhonnosti je zopakovaná vo veršoch 7,10; 5:7; a 6:14. Neexistujú dokonalí vodcovia, ale existujú nábožní veriaci hodní rešpektu a prijatia. Pozri poznámku k 1:6.

NASB, NKJV

NJB “muž jednej ženy”

NRSV “len jeden krát ženatý”

TEV “musí mať len jednu manželku”

Tieto slová vyvolali rozsiahlu diskusiu. . Bolo to zjavne dôležité v rámci domácich cirkví v Efeze v prvom storočí (pozri 3:1,12; 5:7; a na Kréte, Títovi 1:6). Toto sú základné teórie výkladu.

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom. je to odkaz na polygamiu
2. je to odkaz na opätovné manželstvo po rozvode
3. je to odkaz na druhé manželstvo po smrti prvej manželka;
4. je to odkaz na muža ktorý je verný a pozorný voči svojej žene (je to jeden zo spôsobov ako zaistiť dobré rodinné vzťahy).

Zjavne sa to týka rodinných vzťahov, a každý rodinný problém diskvalifikuje človeka z vedenia miestneho zboru. Ad 1: nebol to veľký problém v rámci Rímskeho impéria, ale potencionálny problém židovstva (aj keď v prvom storočí považovaný za výnimočný). Ad 2: bol to veľký problém v rámci Rímskej ríše, a taktiež problém židovstva (Hillel vs. Šammai); Ad3 bolo jedným z hlavných otázok rannej cirkvi, osobne sa jej venoval Tertulián. Je stále témou v niektorých baptistických kruhoch v Európe. Avšak, I Tim. 5:14 je je paralelným textom k tejto pasáži a povoľuje opätovný sobáš mladších vdov bez akejkol'vek výčitky (pozri Rim. 7:2-3; I Kor. 7).

Neexistuje iná možnosť, než že táto požiadavky odkazuje na manželstvo alebo život osamote. Falošní učitelia zakazovali manželstvo (pozri 4:3). Toto môže byť priame popretie tendencie falošných učiteľov k celibátu a asketizmu. Toto nie je učenie o tom, že neženatá osoba nemôže byť vedúcim v cirkvi, ale že život mimo manželstva nemôže byť podmienkou takejto pozície. Myslím si, že je to najlepšia možnosť a že taktiež odpovedá na ďalšie problémy výkladu, ktoré súvisia s (1) "nie pijan" a (2) otázkou žien v 2:8-15. Toto všetko musí byť vykladané v súvislosti s falošnými učiteľmi.

Ak je tu témou silná nábožná rodina, tak rozvod nie je jedinou problematizujúcou otázkou (nie je jediným čo spochybňuje prvú podmienku tohto úradu). Ešte aj v SZ bol rozvod za istých okolností vhodnou možnosťou: (1) YHWH sa rozviedol s neverným Izraelom a (2) kňazi mali príkaz rozviesť sa s nevernými manželkami (pozri "Old Testament Perspective on Divorce a Remarriage" v

Journal of the Evangelical Theological Society Vol. 40 #4, Dec. 1997). Všetci ľudia sa stretnú s rozkolom v niektorej oblasti rodinného života. Hlavným cieľom môjho doslovného postoja v uvažovaní o tejto podmienke je upozorniť na nedostatok doslovnej interpretácie pri ostatných podmienkach. Ak rozvod vylučuje človeka z tejto služby, potom aj (a) sloboda od závislosti (pozri "nie . . . pijan" v. 8, čo nemusí byť príkazom k úplnej abstinencii) a (b) "deti učiť poslušnosti" v. 4, čo by vylúčilo mnohých súčasných pastierov a diakonov.

Popravde, nepoznám veľa kresťanských vodcov, ktorí by dôsledne spĺňali všetky požiadavky v celom priereze ich života. Takže než začneme byť príliš kritickí ohľadom vodcovstva pamätajme na to, že tieto podmienky sú Božou vôľou pre všetky Jeho deti. Nechcem svojou obhajobou znižovať štandard, ale zamedziť tomu, aby sa používali zákonnícky či sudcovsky. Cirkev potrebuje zbožné, spoločensky prijateľné vedenie. Avšak vyberať môžeme len spomedzi zachránených hriešnikov! Moderné zbory musia hľadať vedúcich ktorí sa časom dokázali ako verní, nie dokonalých vedúcich.

Ešte jedna poznámka, ak budeme brať tento zoznam príliš doslovne, tak Ježiš (pretože nebol ženatý) a Pavel (pretože bol možno rozvedený alebo ovdovel) by nemohli byť vedúcimi v cirkvi. To nás núti premýšľať, však?

☐ **"triezvy"** Doslovne to znamená byť "rozvážny." Pretože zneužívanie alkoholu je doslovne spomenuté vo v. 3, tento výraz máme pravdepodobne chápať v metaforickom zmysle "konať vedome" (pozri v. 11; Títovi 2:2).

☐

NASB "uvážlivý"

NKJV "rozumný"

NRSV "citlivý"

TEV "ovládajúci sa"

NJB “rozvážny”

Tento výraz ΣÓΦΡÓN bol používaný v zmysle "vyrovnaný" medzi gréckymi filozofmi. Bol to obľúbený grécky výraz, ktorý znamenal vyhýbanie sa extrémom (napríklad "zlatá stredná cesta"). Používalo sa to na ľudí zdravého zmysľania (pozri I Tim. 3:2; Títovi 1:8; 2:2,5). Príbežné výrazy môžeme nájsť aj v I Tim. 2:9,15; II Tim. 1:7; Títovi 2:4,6,9,12,15.

NASB, NRSV “slušný”

NKJV “slušného chovania”

TEV “poriadny”

NJB “zdvorilý”

Tento výraz je formou gréckeho výrazu "KOSMIKOS." Používa sa v Títovi s dvomi odlišnými významami: (1) negatívne v zmysle vyhýbania sa svetským žiadostiam a (2) pozitívne v zmysle správneho poriadku (2:10).. V I Timoteovi kontext nasvedčuje správne poriadku alebo spôsobom (slušnosti). Tomu, čo je správne, rešpektované a očakávané miestnou spoločnosťou. Je teda aspektom v. 7a, “Musí mať dobrú povest’ aj u tých, čo sú mimo cirkvi,”

▣ **“pohostinný”** V Pavlových časoch boli krčmi povestné prostitúciou. Preto, kresťania a najmä kresťanskí vedúci mali mať svoje domácnosti otvorené pre cestujúcich misionárov a núdzných spomedzi miestnych (pozri I Tim. 5:10; Títovi 1:8; Rim. 12:13; Heb. 13:2; I Pet. 4:9; II Jánov 5; a III Jánov).

▣ **“schopný učiť”** Vedúci majú byť schopnými učiteľmi (pozri II Tim. 2:24). Je zaujímavé, že "učenie" je uvádzané ako zvláštny dar v I Kor. 12:28, ale v Ef. 4,11 zase v súvislosti s pastierskym úradom. 4:11. Evidentne sú učítelia, ale pastieri majú byť taktiež schopní zastrešovať túto oblasť. V istom zmysle sú všetky obdarované osoby v Ef. 4 ohlasovateľmi evanjelia, ale rôznym spôsobom a s rôznymi dôrazmi. Niektorí biblickí bádatelia vidia v tomto odporúčaní odkaz na výnimočne vedených a vzdelaných ľudí, alebo možno na tých, ktorí sú "učenliví"! Nakoniec, táto schopnosť učiť je pravdepodobne v súvisi s falošnými učiteľmi ktorí sa považovali za učiteľov Zákona (pozri 1:7), ale sami seba zviadli.

NASB “nie pijan”

NKJV “nie oddaný vínu”

NRSV “nie pijan”

TEV “nesmie byť pijanom”

NJB “nie veľký pijan”

Toto slovo je zloženým tvarom predpony PARA ("vedľa" alebo "po boku") a OINOS ("víno"). Zdá sa, že je to narážka na Príslovia 23,29-35 v preklade Septuaginta (grécky preklad SZ). 23:29-35. Musíme znovu zdôrazniť, že Biblia karhá opilstvo, ale neučí úplnú abstinenciu (pozri 3:8; 5:23; Títovi 1:7; 2:3). Úplná abstinencia pochádza z osobného záväzku veriacich voči Pánovi Ježišovi, ktorý je založený na obmedzovaní vlastnej slobody kvôli kultúre v ktorej chcú slúžiť (pozri Rim. 14:1-15:13 a I Kor. 8-10). Dobrým článkom k tejto téme je Hard Sayings of the Bible by Kaiser, Davids, Bruce, a Branch, str. 673-674.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: BIBLICKÉ POSTOJE VOČI ALKOHOLU (KVASENÉMU NÁPOJU) A ALKOHOLIZMU (ZÁVISLOSTI)

I. Biblické výrazy

A. Stará zmluva

1. Yayin - Všeobecný výraz označujúci víno, použitý 141 krát. Etymológia je nejaná, pretože nepochádza z hebrejského koreňa. Vždy označuje kvasený ovocný nápoj, zvyčajne z hrozna. Niektoré typické časti sú: Gen. 9:21; Exod. 29:40; Num. 15:5,10.
2. Tirosh - Znamená "nové víno." Kvasenie začalo v klimatických podmienkach blízkeho východu po šiestich hodinách po vylisovaní muštu. Tento výraz označuje víno v procese fermentácie (burčák). Typické použitia: Deut. 12:17; 18:4; Iz.62:8-9; Hoz. 4:11.
3. Asis - Je to určite alkoholický nápoj (Joel 1:5; Iz. 49:26).
4. Sekar - Tento výraz znamená doslova "silný nápoj." Pochádza z hebrejského koreňa "opitý" alebo "pijan." Je to opojný nápoj, do ktorého sa pridá ďalšia opojná látka, aby zvýraznila jeho účinok. Používa sa ako paralela k yayin (pozri Prísl. 20:1; 31:6; Iz. 28:7).

B. Nová zmluva

1. Oinos - grécky ekvivalent pre yayi
2. Neos oinos (nové víno) - grécky ekvivalent pre tirosh (pozri Marek 2:22).
3. Gleuchos vinos (sladké víno, asis) - víno v prvotných štádiách kvasenia (pozri Skutky 2:13).

II. Biblické použitie

A. Stará zmluva

1. Víno je dar od Boha (Gen. 27:28; Ž. 104:14-15; Kaz. 9:7; Hoz. 2:8-9; Joel 2:19,24; Amos 9:13; Zech. 10:7).
2. Víno je súčasťou posvätných obetí (Exod. 29:40; Lev. 23:13; Num. 15:7,10; 28:14; Deut. 14:26; Sud. 9:13).
3. Víne je používané ako liek (II Sam. 16:2; Prísl. 31:6-7).
4. Víno môže byť vážnym problémom (Noach - Gen. 9:21; Lót- Gen. 19:33,35; Samson- Sud. 16:19; Nabal- I Sam. 25:36; Uriáš- II Sam. 11:13; Ammón- II Sam. 13:28; Éla - I Kráľ. 16:9; Ben-Hadad- I Kráľ. 20:12; Vládcovia- Amos 6:6; a dámy - Amos 4).
5. Víno môže byť zneužitý (Prísl. 20:1; 23:29-35; 31:4-5; Iz. 5:11,22; 19:14; 28:7-8; Hozeáš 4:11).
6. Víno bolo pre niektoré skupiny ľudí zakázané (kňazi v službe, Lev. 10:9; Ezek. 44:21; Naziréni, Num. 6; a panovníci, Prísl. 31:4-5; Iz. 56:11-12; Hozeáš 7:5).
7. Víno je použité aj v eschatologických obrazoch (Amos 9:13; Joel 3:18; Zech. 9:17).

B. Doba medzi Starou zmluvou a Novou zmluvou

1. Víno konzumované s miernosťou je veľkou pomocou (Kazateľ 31:27-30).
2. Rabín hovorí, "Víno je tým najväčším spomedzi liekov, tam kde chýba víno, treba lieky." (BB 58b)

C. Nová zmluva

1. Ježiš premenil veľké množstvo vody na víno (Ján 2:1-11).
2. Ježiš pil víno (Mat. 11:18-19; Lukáš 7:33-34; 22:17 a ďalej).
3. Peter bol obvinený z opitosti z "nového vína" na Letnice (Skutky 2:13).
4. Víno môže byť použité ako liek (Marek 15:23; Lukáš 10:34; I Tim. 5:23).

5. Vedúci nesmú víno zneužívať. Neznamená to však úplnú abstinenciu (I Tim. 3:3,8; Títovi 1:7; 2:3; I Pet. 4:3).

6. Víno je súčasťou eschatologických vízií (Mat. 22:1 a ďalej; Zj. 19:9).

7. Opilosť je odsúdená (Mat. 24:49; Lukáš 11:45; 21:34; I Kor. 5:11-13; 6:10; Gal. 5:21; I Pet. 4:3; Rim. 13:13-14).

III. Teologický sumár

A. Dialektické napätie

1. Víno je darom od Boha.

2. Opíjanie sa je hlavným problémom.

3. Veriaci v niektorých kultúrach musia obmedziť svoju slobodu v záujme evanjelia (Mat. 15:1-20; Marek 7:1-23; I Kor. 8-10; Rim. 14:1-15:13).

B. Sklon ísť za dané hranice

1. Boh je zdrojom všetkého dobrého (stvorenie je "veľmi dobré," Gen. 1:31).

2. Padlé ľudstvo zneužilo všetky Božie dary tým, že ich používa mimo Bohom daných hraníc.

3. Zneužitie je v nás, nie vo veciach (my sme tí, čo veci zneužívajú, nie veci sú zlé). Vo fyzickom stvorení nie je nič zlé (pozri Marek 7:18-23; Rim. 14:14,20; I Kor. 10:25-26; I Tim. 4:4; Títovi 1:15).

IV. Židovská kultúra v prvom storočí a kvasenie

A. Kvasenie začína veľmi skoro, približne 6 hodín po mletí (rozpučení) hrozna (teoreticky ešte pred vylisovaním). Je to tak najmä v horúcej klíme a nehygienických podmienkach.

B. Židovskou tradíciou bolo, že keď sa na šťave objavila biela pena (znak kvasenia), bolo už možné z neho odovzdávať vínny desiatok (Ma aseroth 1:7). Nazývali ho "nové víno" alebo "sladké víno." Prvé búrlivé kvasenie prebehlo po týždni.

C. Druhé kvasenie trvalo približne 40 dní. V tomto štádiu je už považované za "staršie víno" a mohlo byť súčasťou oltárnej obete (Edhuyoth 6:1).

D. Víno ktoré dlhší čas zrelo bolo považované (staré víno) bolo považované za dobré víno, no pred použitím muselo byť precedené.

E. Víno malo dostatočne zrieť, zvyčajne malo mať za sebou jeden rok kvasenia a zrenia. Tri roky bola najdlhšia doba počas ktorej sa dalo víno bezpečne skladovať. Nazývalo sa "starým" vínom a muselo byť riedené vodou.

F. Len v posledných 100 rokoch vďaka sterilnému prostrediu a chemickým aditívam sa podarilo oddialiť proces kvasenia. V starovekom svete nebolo možné zastaviť prirodzený proces kvasenia.

V. Záverečné zhrnutie

A. Uistite sa, že vaša skúsenosť, teológia a biblický výklad nepodceňujú Ježiša a živovsko-kresťanskú kultúru prvého storočia! Je isté že neboli úplnými abstinentmi.

B. Neobhajujem spoločenské používanie alkoholu. Avšak mnoho ľudí prekonáva biblický postoj k tejto téme a prehlasuje nadradenú spravodlivosť ktorá má svoj základ v kultúre a denominácii.

C. Pre mňa, Rimanom 14:1-15:13 a I Korint'anom 8-10 sú vodítkom a dostatočným biblickým vhl'adom do tejto témy. Dávajú základ láske a rešpektu k spoluveriacim a základ pre šírenie

evanjelia v každej kultúre, a vymedzujú osobnú slobodu či zákonnú kritiku. Ak je Biblia jediným zdrojom pre vieru aj konanie, pravdepodobne by sme mali prehodnotiť túto tému.

D. Ak pretláčame úplnú abstinenciu ako Božiu vôľu, čo tým vypovedáme o Ježišovi, alebo o tých súčasných kultúrach, ktoré pravidelne používajú víno (napríklad Európa, Izrael, Argentína)?

☐ **“nie bitkár”** (pozri Títovi 1:7). Pravdepodobne to súvisí s neprimeraným užívaním alkoholu a jeho dôsledkami na medziľudské vzťahy (napríklad rodina, domáca cirkev, falošní učители).

☐ **“mierny”** ako dôsledok láskavej zodpovednosti, pripravenej súhlasiť s ostatnými. Je to opis láskavej a krotkej osobnosti (pozri Títovi 3:2; Jakub 3:17; I Pet. 2:18).

☐ **“nie neznášalivý”** toto slovo je prekladom gréckeho výrazu pre boj, vojnu, konflikt, ale so zápornou alfou, ktorá neguje jeho význam. Preto označuje toho kto nebojuje, resp. nezačína boj (pozri Títovi 3:2). Je ľahké vypozerovať, že falošní učители sú pozadím tretej kapitoly.

☐

NASB **“ani lakomec”**

NKJV **“nie chamtivý”**

NRSV **“nie milovník peňazí”**

TEV **“nesmie milovať peniaze”**

NJB **“nie chamtivec”**

Toto slovo je opäť zloženého tvaru, a to z pomenovania pre "striebro" a výrazu "bratská láska" opäť so zápornou alfou. Výsledkom je: nie ten kto miluje peniaze (pozri 6:6-10; Títovi 1:7; Heb. 13:5; I Pet. 5:2). Toto bolo ďalšou charakteristikou falošných učiteľov.

☐ **3:4-5 “musí dobre viesť vlastnú domácnosť”** Schopnosť viesť môžeme rozpoznať podľa domácnosti. Akákoľvek komplikácia medzi manželmi alebo deťmi, vnúčatami alebo vzťahmi s nepokrvnými príbuznými bola v rannej cirkvi základom pre vylúčenie (spomedzi vedúcich úradov). “so všetkou dôstojnosťou” je to na čo sa kladie dôraz. To ako niekto veie svoju domácnosť ukáže aké budú jeho sklony pri vedení zboru (pozri v. 5, s jeho napomínajúcou otázkou na ktorú sa očakáva odpoveď "nie"). Ó, ak by sme tieto odporúčania brali doslova a do písmena, znemožnilo by to službu mnohých súčasných cirkevných pracovníkov. Mnoho pozitívnych ako aj negatívnych charakteristík spomenutých vo veršoch 2-3 sú odhalené práve v domácom prostredí.

“Skontrolujte najprv domácnosť” je dobrá rada pre každý personálny výbor!

☐ **3:5 “Ak”** Toto je podmieňovacia veta prvého typu, v ktorej autor predstavuje podmienku pravdivú z jeho vlastného pohľadu alebo v rámci súvislostí o ktorých píše.

☐ **3:6 “nesmie byť novopokrstený”** Táto podmienka je v Títovi vynechaná. I Timoteovi bol list adresovaný do Efezu, už existujúceho zboru, kým list Títovi bol napísaný na Krétu, novému zboru. Všetci čo tam boli boli novými veriacimi. Použitý výraz doslovne znamená "mladá rastlina." Presný časový údaj je teda neurčitý.

☐ **“aby nespyšnel a neprepadol odsúdeniu vznesenému proti diablu”** Pýcha je najväčším problémom anjelov aj ľudí (pozri 6:4; II Tim. 3:4). Sloveso je prídavným v pasívnom aoriste. Znamená "byť oslepený dymom." Genitív "diablu" môže znamenať (1) odsúdenie zapríčinené diablom alebo (2) rovnaké odsúdenie aké prijal diabol (pozri v. 7). V I Timoteovi Pavel spomína duchovného nepriateľa ľudstva niekoľko krát (ale ani raz v II Timoteovi alebo Títovi):

(1) diabol (diabolos, 3:6,7); (2) Satan (Satanas, 1:20; 5:20); a (3) démon (daimonion, 4:1). Biblické svetonázor v ktorom má ľudstvo duchovného protivníka (pozri Ef. 2:2; 6:10-19) je súčasťou SZ aj NZ.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: SATAN

Je to veľmi ťažký predmet z viacerých dôvodov:

1. SZ nezjavuje arcinepriateľa dobra, ale služobníka YHWH, ktorý ponúka ľudstvu alternatívu a taktiež obviňuje ľudstvo z nespravodlivosti. V SZ je iba jeden Boh (monoteizmus), jedna moc, jedna príčina – YHWH.
2. Koncept osobného arcinepriateľa Božieho sa vyvinul v intertestamentálnej (nekanonickej) literatúre pod vplyvom perzských dualistických náboženstiev (Zoroastrianizmus). Tento koncept potom ovplyvnil rabínsky judaizmus a komunitu v Essene (t.j. Zvitky z Mŕtveho mora).
3. NZ rozvíja SZ motívy v prekvapivo priamych, ale selektívnych kategóriách. Ak niekto pristúpi k štúdiu zla z perspektívy biblickej teológie (každá kniha alebo autor alebo žáner študované a spracované oddelene), objaví veľmi odlišné pohľady na zlo.

Ak však niekto pristúpi k štúdiu zla z nebiblickej alebo mimo-biblickej perspektívy svetových náboženstiev, alebo východných náboženstiev, zistí, že mnoho NZ záverov nájde načrtnutých v perzskom dualizme a grécko-rímskom špiritizme.

Ak je niekto verný Božskej autorite Písma, tak vývoj NZ musí byť vnímaný ako progresívne zjavenie. Kresťania sa musia strániť toho, aby dovolili židovskej ľudovej tradícii alebo západnej literatúre (Dante, Milton) aby ďalej ovplyvňovali tento koncept. V tejto oblasti zjavenia je istá tajomnosť a nejednoznačnosť. Boh sa rozhodol nevyjaviť všetky aspekty zla, jeho pôvod, jeho vývoj, jeho zámer, atď, ale Boh vyjaval jeho prehru!

V SZ sa môže výraz „satan“ alebo „žalobca“ (BDB 966) vzťahovať na tri rozdielne skupiny:

1. Ľudskí žalobcovia (1Sam 29:4; 2Sam 19:22; 1Kr. 11:14,20,29; Ž 109:6)
2. Anjelskí žalobcovia (4M 22:22-23; Jób 1-2; Zach 3:1)
3. Démonskí žalobcovia (1Krn 21:1; 1Kr. 22:21; Zach 13:2)

Iba neskôr v intertestamentálnom období je had z 1M 3 identifikovaný so Satanom (Kniha Múdrosti 2:23-24; 2 Enoch 31:3), a dokonca ešte neskôr sa to stáva rabínskou možnosťou (Sot 9b a Sanh. 29a). „Synovia Boží“ v 1M 6 sa stávajú anjelmi v 1 Enoch 54:6. Zmieňujem sa o tom nie preto, aby som potvrdil ich teologický význam, ale aby som ukázal vývoj tohto konceptu. V NZ sú tieto činy pripisované anjelskému, zosobnenému zlu (1K 11:3; Zj 12:9).

Je zložité, alebo nemožné (závisí od uhla pohľadu) určiť pôvod zosobneného zla zo SZ. Jedným z dôvodov je silný monoteizmus Židov. (1Kr. 22:20-22; Kaz 7:14; Iz 45:7; Am 3:6). Všetka kauzalita bola pripísaná YHWH, aby bola demonštrovaná Jeho jedinečnosť a prvenstvo (Iz 43:11; 44:6,8,24; 45:5-6,14,18,21,22).

Možné zdroje informácií sú (1) Jób 1-2, kde Satan je jeden zo „synov Božích“ (t.j. anjelov) alebo (2) Iz 14 a Ez 28, kde pyšní blízko-východní králi (Babylon a Týrus) sú možno použítí na ilustráciu Satanovej pýchy (1Tim 3:6). Z takéhoto prístupu však mám zmiešané pocity. Ezechiel často používa Záhradu Eden metaforicky, nielen pre kráľa Týru ako Satana (Ez 28:12-16), ale tiež pre kráľa Egypta ako stromu poznania dobra a zla (Ez 31). Avšak, zdá sa, že Iz 14, konkrétne vo verše 12-14, opisuje anjelskú vzburu skrze pýchu. Ak nám Boh chcel vyjaviť špecifickú podstatu a pôvod Satana, toto je veľmi zahmlený spôsob a miesto na to, aby to spravil. Musíme sa strániť trendu systematickej teológie, aby sme nebrali malé, dvojzmyselné časti z rôznych Zmlúv, autorov, kníh a žánrov a nekombinovali ich ako kúsky Božského hlavolamu.

Súhlasím s Alfredom Edersheimom (The Life a Times of Jesus, vol. 2, dodatky XIII [s. 748-763] a XVI [s. 770-776]), že rabínsky judaizmus bol príliš ovplyvnený perzským dualizmom a démonskou špekuláciou, Rabíni nie sú dobrý zdroj pravdy v tejto oblasti. Ježiš sa radikálne odklonil od učenia synagógy v tejto oblasti. Myslím si, že koncept archanjelského nepriateľa YHWH sa vyvinul z dvoch vysoko postavených bohov v iránskom dualizme, Ahkiman a Ormaza a rabíni ich integrovali do biblického dualizmu YHWH a Satana.

Je isté, že v NZ je progresívne zjavenie, čo sa týka zosobneného zla, ale nie tak prepracované ako u rabínov. Dobrý príklad tohto rozdielu je „vojna v nebi“. Satanov pád je logická nevyhnutnosť, ale špecifiká nie sú dané. Dokonca aj to, čo je dané, je zahalené v apokalyptickom žánry (Zj 12:4,7,12-13). Hoci v Ježišovi utrpel Satan porážku a je vo vyhnanstve na zemi, stále funguje ako sluha YHWH (Mt 4:1; Lk 22:31-32; 1K 5:5; 1Tim 1:20).

Musíme ovládať našu zvedavosť v tejto oblasti. Existuje osobná sila pokušenia a zla, ale aj tak je stále iba jeden jediný Boh a my sme stále zodpovední za naše rozhodnutia. Aj pred, aj po spasení je tu duchovný boj. Víťazstvo môže prísť a zostať iba v Trojjedinom Bohu. Zlo bolo porazené a bude odstránené!

▣ **3:7 “Musí mať dobrú povest’ aj u tých, čo sú mimo cirkvi,”** Vedenie cirkvi musí byť vnímané ako čestné a pravdivé aj neveriacimi, ktorých sa cirkev snaží priviesť k viere v Krista (5:14; 6:1; Títovi 2:5,6,10; I Kor. 10:32; Kol. 4:5; I Tes. 4:12).

▣ **“aby sa nedostal do reči a do osídel diabla”** Pavel sa zaujímal o duchovný boj (pozri 6:9-10; Ef. 2:1-3; 4:14; 6:10-19). Zbožnosť je brnením, ale sebeckosť to sú otvorené dvere pre diabla a jeho vykorisťovanie!

EKUMENICKÝ PREKLAD: 3:8-13

8 Takisto aj diakoni nech sú čestní, nie dvojtvárni v reči, ani príliš oddaní vínu, nech sa nepachtia za nepoctivým ziskom. 9 Tajomstvo viery nech uchovávajú v čistom svedomí. 10 Ale aj oni sa musia najprv osvedčiť a potom, ak sú bezúhonní, nech konajú diakonskú službu. 11 Ženy takisto nech sú čestné, nie ohováračné, ale triezve a vo všetkom verné. 12 Diakoni nech sú mužmi jednej ženy, nech dobre usmerňujú deti a vlastné domácnosti. 13 Tí totiž, čo dobre konali diakonskú službu, získavajú si dobrú povest’ a veľkú odvahu vo viere v Krista Ježiša.

▣ **3:8 “diakoni”** Diakoni nie sú vôbec spomínaní v II Timoteovi a Títovi. Úrad a úlohy diakonov nie sú v NZ definované. Veľa ľudí sa domnieva, že Skutky 6 sú začiatkom tejto oddelenej činnosti zameranej na praktickú službu, ale to sa nezdá byť pravdepodobným. Na tomto mieste sú spomínaní spolu s pastiermi ako dve funkcie / úrady v miestnom zbore (pozri Filip. 1:1). Výraz "diakon" znamená doslovne "viriť prach". Je to metaforické vyjadrenie pre prácu sluhu (alebo otroka). V NZ sa stalo všeobecným výrazom pre službu (pozri 1:12; 4:6; II Tim. 1:18; 4:5,11). Diakoni sú sluhovia, nie mnatéri!

▣ **“Takisto aj”** Podmienky pre vedenie v cirkvi sú teraz rozšírené na ďalší okruh osôb, a teda na ženy, podľa v. 11.

▣ **“nech sú čestní”** Pozri poznámku k 2:2.

▣ **“nie dvojtvárni v reči”** Toto znamená vravieť rôzne veci rôznym skupinám len aby sme si zabezpečili falošným prístupom prijatie. Toto je jeden zo spôsobom ako klamať a byť falošný.

▣

NASB **“ani príliš oddaní vínu .”**

NKJV **“nie oddaní mnohému vínu”**

NRSV **“nie ponorení do mnohého vína”**

TEV **“mierny v množstve vypitého vína”**

NJB **“nesmú piť priveľa vína”**

Je to zložený tvar z PROS a ECHÓ, čo znamená "navštevovať" alebo "venovať sa." V týchto súvislostiach je správny preklad "oddať sa" (Harold K. Moulton, The Analytical Greek Lexicon Revised, s. 349). Táto veta, tak isto ako verš 3, nezavádza úplnú abstinenciu, ale reaguje na neprimerané pitie. V súčasnosti, v niektorých kultúrnych podmienkach, kresťania nemajú problém s týmto výrokom. V Amerike viedlo zneužívanie alkoholu k tomu, že sa toto biblické vyučovanie preťažilo. Ak z akéhokoľvek dôvodu nadsadzujeme biblické stanovisko, stávame sa štandardnom my namiesto Bible. Je to takým istým problémom keď k Písmu pridávame, ako keď z neho uberáme (aj keby sme to robili s úprimnou motiváciou a z najčistejších dôvodov). Je Biblia jediným zdrojom pre vieru a prax? Ak áno, musí byť sudcom v každej kultúre! Pozri zvláštnu tému k veršu 3:3.

▣ **“nech sa nepachtia za nepoctivým ziskom”** Týmto textom povzbudzuje čestnosť v podnikaní u tých cirkevných vedúcich, ktorí sú dvojitého povolania. Ak sú peniaze prioritou (pozri 6:9-10) potom ňou Ježiš nemôže byť! Falošní učitelia sú často v NZ charakterizovaní ako skúpi a sexuálne zneužívajúci. Pamätajte na to, že situácia ktorá sa odráža v tomto texte je problém heretikov.

▣ **3:9 “Tajomstvo viery nech uchovávajú”** Výraz tajomstvo odkazuje ako na Židov, tak aj na Grékov, ktorí sú súčasťou Božej rodiny (pozri Ef. 2:11-3:13; Kol. 1:26,27). Výraz "viera" má určitý člen, čo znamená, že odkazuje na základ kresťanského učenia.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: BOŽÍ PLÁN VÝKÚPENIA, "MYSTÉRIUM"

Boh má jednotný zámer vykúpiť ľudstvo. Tento zámer predchádza dokonca aj Pád (Gen. 3). Náznaky tohto plánu sú odhalené v Starej zmluve (Gen. 3:15; 12:3; Exod. 19:5-6; a všeobecných odsekoch prorociev).

Avšak tento všetkých zahŕňajúci prítup (inkluzívny) nebol jasný (I Kor. 2:6-8). S príchodom Ježiša a Ducha začína byť viac a viac zjavný. Pavel používal výraz "tajomstvo" aby opísal tento plán úplného vykúpenia, ktorý bol skrytý, ale teraz je naplno odhalený (I Kor. 4:1; Ef. 6:19; Kol. 4:3; I Tim. 1:9). Lenže používal ho v niekoľkých odlišných významoch:

1. Čiastočné komplikovanie prístupu pre pohanov zo strany Izraela. Príliv pohanov bude mechanizmom (na princípe závidia) cez ktorý Židia prijmu Ježiša ako predpovedaného Mesiáša (Rim. 11:25-32).
2. Evanjelium bolo dané národom, každý z nich je v ňom potencionálne zahrnutý v Kristovi a cez Krista (Rim. 16:25-27; Kol. 2:2).
3. Veriaci budú mať nové telá pri druhom príchode Krista (I Kor. 15:5-57; I Tes. 4:13-18).
4. Zjednotenie / zahrnutie všetkých vecí v Kristovi (Ef. 1:8-11).
5. Pohanovia a Židia sú spoludedičmi (Ef. 2:11-3:13).
6. Intimita vzťahu medzi Kristom a cirkvou opísaná výrazmi typickými pre manželstvo (Ef. 5:22-33).
7. Pohanovia zahrnutí medzi ľuďmi zmluvy v ktorých prebýva Duch Krista, čím sú premieňaní na dospelých kresťanov, čiže je v nich, padlom ľudstve, obnovovaný obraz Boha (Gen. 1:26-27; 5:1; 6:5,11-13; 9:6; Kol. 1:26-28).
8. Antikrist posledných časov (II Tes. 2:1-11).
9. Sumár tajomstva rannej cirkvi môžeme nájsť v I Tim. 3:16.

▣ **“v čistom svedomí”** Výraz "svedomie" môže naznačovať, že títo vedúci majú žiť aj hovoriť v súlade s pravdami evanjelia. Pozri podrobnejšiu poznámku k 1:5.

▣ **3:10 “Ale aj oni sa musia najprv osvedčiť”** Sloveso osvedčiť je v pasívnom tvare prítomného času, v prikazovacom spôsobe. Je to grécky výraz "DOKIMADZÓ", ktorý znamená "vyskúšať s cieľom osvedčiť" (pozri Rim. 2:18; 12:2; 14:22; I Kor. 3:13; 16:3; II Kor. 8:22; I Tes. 2:4). je v kontraste s výrazom "PEIRADZÓ", ktorý znamená "vyskúšať s cieľom zničiť" (pozri I Kor. 2:5; 10:9,13; Gal. 6:1; Filip. 1:10; I Tes. 3:5; I Tim. 6:9). Pozri zvláštnu tému k 6:9.

▣ **“a potom nech konajú diakonskú službu”** Slovesný tvar je v prítomnom čase, aktívnom tvare, prikazovací spôsob.

▣ **“ak”** Toto je ďalšia podmienková veta prvého typu, podobne ako vo verši 5.

▣ **“sú bezúhonní”** pozri poznámku k 3:2.

▣ **3:11 “Ženy takisto nech sú čestné”** Toto nie je odkaz na ženy diakonov (pozri KJV a NIV), ale na ženy v služobných úlohách v domácich cirkvách. Skladba vety v gréčtine (totiž) hovorí o ďalšej skupine služobníkov v cirkvi (napríklad "takisto" vo v. 8). Diakoni sa spomínajú v Rim. 16:1 (pozri preklad: Charles B. William) a pravdepodobne v Filip. 4:3. Podmienky pre vstup ženy do služby sú podobné podmienkam pre mužov vo vedení. Zámerom služby žien bolo aby boli tiež pomocnice diakonky v situáciách, ktoré sú pre mužov diakonov nevhodné (starostlivosť o chorú ženu, pomoc ženám pripraviť sa na krst a pomoc po krste, pravidelné návštevy starších žien, atď.). Z ranných spisov cirkevných otcov vieme, že úrad diakoniek sa vyvinul veľmi rýchlo a bol počas prvých storočí využívaný celou cirkvou. Súčasným problémom je, že z diakonov sme spravili výkonný výbor, do ktorého, ako sa nám na základe ďalších častí Timotea javí, ženy nepatria.

Avšak diakoni majú byť služobníci, a preto medzi nimi majú ženy adekvátnu úlohu. Úloha diakoniek pravdepodobne súvisela so službou vdovám (pozri 5:9 a ďalej), ktorá sa týkala vdôv nad 60, bez rodiny. Ranné zbory si tieto diakonky najímali na službu.

▣ **“nie ohováračné”** Toto je výborný príklad problémov zapríčinených falošnými učiteľmi (pozri 5:13-15; II Tim. 3:1-7). Je možné, že je to odkazom na rozhovory o falošných učeniach. Výraz ktorý prekladáme ako "ohováranie" je často používaný na označenie diabla (pozri Jánov 6:70). Doslovne znamená "protivenie sa" (pozri I Tim. 3:11; II Tim. 3:3; Títovi 2:3), nie klebetenie (NASB, TEV, NJB).

▣ **“triezve”** Pozri poznámku k 3:3.

▣ **“vo všetkom verné”** Toto možno opäť poukazuje na to ako falošní učitelia využívali ženy v rámci domácich zborov. Títo vodcovia-služobníci majú byť verní vo konkrétnej viere (opäť bez člena ako vo v. 13) a v ich životných voľbách.

3:12 Väčšina moderných prekladov spája verše 8-13 do jedného odstavcu. Diakoni sú začiatkom diskusie (pozri v. 8) a tiež jej koncom (pozri v. 13), ale už vo v. 11 sa hovorí o diakonkách. To je dôvod, kvôli ktorému hovoria niektoré preklady o "ženách diakonov". Avšak, myslím si, že pomocníčky diakonov alebo diakonky je s ohľadom na kultúru presnejšie. Ženy služobníčky (napríklad "vdovy") sú zvlášť spomenuté v 5:9-10. Verš 12 je veľmi podobný podmienkam dozorcov alebo biskupov (napríklad pastierov) vo veršoch 2-5.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: PODMIENKY PRE ŽENY PRACUJÚCE V CIRKVI

- A. čestné (3:11)
- B. nie ohováračné (3:11)
- C. triezve (3:11)
- D. vo všetkom verné (3:11)
- E. bez podpory príbuzných (3:11)
- F. s nádejou upretou na Boha (5:5)
- G. neustále sa modliaca (5:5)
- H. bezúhonná (5:7)
- I. viac ako šesťdesiatročná (5:9)
- J. žena jedného muža (5:9)
- K. s povestou dobrých skutkov (5:10)

1. vychovávala dobre deti (5:10)
2. preukazovala pohostinnosť cudzincom (5:10)
3. umývala nohy svätým (5:10)
4. pomáhala sužovaným (5:10)
5. venuje sa každému dobrému dielu (5:10)

M. Rim.. Vincent, Word Studies, vol. 2, ďalej 752 a 1196, tvrdí že Apoštolské konštitúcie, datované do neskorého druhého alebo na začiatok tretieho storočia, rozlišujú medzi povinnosťami a ordináciou žien ktoré pomáhajú v cirkvi: I. diakonky; II. vdovy (pozri I Tim. 3:11; 5:9-10); III. panny (pozri Skutky 21:9 a možno I Kor. 7:34).

Tieto povinnosti zahŕňali:

1. starostlivosť o chorých
2. starostlivosť o fyzicky prenasledovaných
3. návšteva tých čo sú vo väzení kvôli viere
4. vyučovanie nových veriacich
5. pomáhanie pri krste žien
6. isté dohliadanie nad ženami ktoré sú členkami zborov

▣ **3:13 “konali diakonskú službu”** Toto slovné spojenie je v gréčtine jedným slovom odvodené od podstatného mena "diakon." V Novom zákone je to všeobecný výraz pre "služobník/sluha." Výraz "diakon" sa však v pôvodnom jazyku priamo v tomto verši nenachádza.

▣ **“získavajú si dobrú povest”** Toto nemusí znamenať vyššiu pozíciu vo vedení (napríklad pastiersku), ale pravdepodobne aj rešpekt vrámci komunity, ktorý im dáva možnosť smelo hlásať evanjelium.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 3:14-16

14 Toto ti pišem, hoci dúfam, že čoskoro prídem k tebe, 15 aby si vedel, ak budem meškať, ako sa treba správať v Božom dome, ktorým je Cirkev živého Boha, stĺp a opora pravdy. 16 Nepochybne, veľké je tajomstvo zbožnosti: Zjavený bol v tele, ospravedlnený v Duchu, videný anjelmi, zvestovaný medzi pohanmi, vierou prijatý vo svete a v sláve vzatý hore.

▣ **3:14-15** Pavel plánuje navštíviť Timotea v Efeze. Duch ho viedol k tomu aby napísal, aby Božia vôľa vyjadrená v I Timoteovi požehnávala cirkev dlhú dobu. Tieto verše potvrdzujú, že kapitoly 1 - 3 sa majú vykladať v súvislosti s verejnou bohoslužbou. Ja sa navyše domnievam, že tieto kapitoly sú reakciami na a podmienkami založenými na prítomnosti falošných učiteľov. Nejedná sa o neutrálnu situáciu!

Rovnakú teologickú situáciu nachádzame v Leviticus. Kniha nie je zbierkou hygienických zákonov alebo zvykov, skôr je reakciou na kultúru Kanaanu. Tak ako bolo napísaných mnoho konkrétnych zákonov za účelom čo najväčšieho sociálneho a náboženského oddelenia izraelitov a kanaánčanov, takto táto pasáž oddeľuje pastorálne listy a židovských či gnostických falošných učiteľov.

▣ **3:15 “ak budem meškať”** táto veta je podmienková veta tretieho typu, to znamená, že podmienka je potencionalneho charakteru.

▣ **“v Božom dome”** Pavel používa veľa silných spoločenských metafor, ktorými opisuje cirkev ako "telo", ale použitie práve rodiny/domácnosti je to, čo dáva najsilnejší vhl'ad (Boh ako Otec, Ježiš ako Syna, veriaci ako deti).

▣ **“cirkev”** Ekklesia je zložený tvar gréckeho slova, ktoré pochádza z predpony "z" a "volať" (volať + z = vyvolať, povolať). Používalo sa v gréčtine koiné na opis zhromaždenia, napríklad mestského

(pozri Skutky 19:32). Prvé židovské zbory (myslí kresťanské zbory, kde bola prevaha Židov) vybral tento výraz, pretože bol použitý v Septuaginte, gréckom preklade SZ, zostavenej už v roku 250 pred Kristom pre knižnicu v Alexandrii, Egypte. Týmto výrazom preložili hebrejský výraz qahal, ktorý bol použitý v slovnom spojení "zhromaždenie Izraela" (Exod.; Num 20:4). Novozmluvní pisatelia tvrdili že oni boli "Bohom vyvolení", teda Boží ľud v ich čase. Prví veriaci spomedzi Židov nevideli zásadný rozdiel medzi starozmluvným Božím ľudom a nimi, novozmluvným Božím ľudom. Veriaci preto tvrdili, že cirkev Ježiša Krista a nie moderný ránsky Judaizmu je pravým dedičom starozmluvných spisov.

▣ **“živého Boha”** Stará zmluva je uistením, že je len jediný Boh (pozri Exod. 8:10; 9:14; Deut. 4:35,39; 6:4; 32:39; I Sam. 2:2; Iz. 40:10-13; 44:6-8; 45:5-7). Pídavné meno "živého" pochádza zo zmluvného mena Boha (pozri 4:10) YHWH, ktoré je formou hebrejského slova "byť" (pozri Exod. 3:14).

▣ **“stĺp a opora pravdy”** To môže byť zmienkou pochádzajúcou z Iz. 28:16, Božím základom je Ježiš, on je základ na ktorého odkazuje aj II Tim. 2:19. Toto je tretie zo série opisov ktoré spájajú Boha a cirkev.

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom. “Božom dome” (v. 15)
2. “cirkev živého Boha” (v. 15)
3. “stĺp a opora pravdy” (v. 15)

Výraz pravda (ALÉTHEIA) je veľmi bežný v Pavlových spisoch (a tiež Jánových). Väčšinou je to odkaz na obsah evanjelia (pozri Rim. 1:18,25; 2:2,8; 3:7; 15:8; I Kor. 13:6; II Kor. 4:2; 6:7; 7:14; 13:8; Gal. 2:5,14; 5:7; Ef. 1:13; 4:21; 5:9; Filip. 1:18; Kol. 1:5,6; II Tes. 2:10,12,13; I Tim. 3:15; 4:3; 6:5; II Tim. 2:15,18,25; 3:7,8; 4:4; Títovi 1:1,14). Pozri zvláštnu tému venovanú pravde pri verši 2:4.

▣3:16

NASB “Nepochybne”

NKJV “v pravde”

NRSV, NJB “a vyznane veľké”

TEV “a všetci vyznávajú”

Tento grécky výraz je zvyčajne použitý na prejav alebo vyznanie viery (This is the Greek term usually used for one's profession or confession of faith (pozri zvláštnu tému: Vyznanie pri verši 6:12). Je to označenie pre najbližšie riadky, ktoré im dáva charakter ranného vierovyznania.

▣ **“veľké je tajomstvo zbožnosti”** “Tajomstvo” v Pavlových spisoch je často používané v súvislosti s misiou medzi pohanmi (pozri Ef. 2:11-3:13), čo môže byť kľúčom k významu v. 16. Pozri poznámku k veršu 3:9. Je to úvod k časti ranného vyznania alebo kresťanskej piesni. Ďalšie jemu podobné môžeme nájsť v II Tim. 2:11-13. Jeho štruktúra sa dá zobrazit' nasledovne: (1) A B C D E F (zjavené pravdy o Kristovi); (2) AB, BA, AB (rozdiel medzi nebom a zemou alebo ponížením a vyvýšením); alebo (3) ABC, ABC (vyjadrenie pravdy o Kristovi a Jeho cirkvi).

Súčasný biblický výskum si stále viac a viac uvedomuje chiazmy (štylistické prostreidky založené na protíahlom postavení slov). Sprievodca Bibliou vydaný Kregelom v roku 1990 a dielo Kenneth E. Bailey: Poet a Peasant obšírne používa tento prístup.

Pavel, zdá sa, cituje jeden verš veľmi skorej kresťanskej piesne alebo cirkevnej liturgie. Tento verš zdôrazňuje Ježišovu ľudskosť a to, že jeho služba má celosvetový rozmer. Neobsahuje tri halvné Pavlove dôrazy: (1) križ; (2) vzkriesenie; a (3) druhý príchod. Pavel cituje v I, II Timoteovi a Títovi z niekoľkých zdrojov, čo vysvetľuje jedinečnú slovnú zásobu a rozdielne použitie teologických výrazov v porovnaní s ostatnými jeho spismi.

▣

NASB “Zjavený bol v tele”

NKJV “Boh bol zjavený v tele ”

NRSV “On bol zjavený v tele ”

TEV “Objavil sa v ľudskej podobe ”

NJB “Bol zjavený v tele ”

Je tu vyjadrená inkarnácia (narodenie) Ježiša krista v Betleheme: Jeho život, učenie, smrť a vzkriesenie ktoré plným spôsobom zjavili Otca (pozri Jánov 1:14-18). Toto vyjadrenie zahŕňa aj silný predpoklad Jeho preexistencie (pozri Jánov 1:1-5; 8:57-58; II Kor. 8:4; Filip. 2:6; Kol. 1:17). Toto je základnou pravdou Evanjelia o Ježišovi Kristovi, že On bol plným Bohom a plným človekom (pozri Jánov 1:14; Filip. 2:6-8; Kol. 1:14-16; I Jánov 4:1-6).

Existuje neskorší grécky rukopisný variant, ktorý zamieňa osobné zámeno "on" za "Boh" (v gréčtine sú podobné: "HOS" a "THEOS"). Táto neskoršia zmena sa mohla objaviť kvôli (1) mylnému čítaniu OC (skratka písaná veľkými písmenami ktorá v gréčtine znamená "kto") alebo (2) ako zámerná teologická zmena vytvorená neskoršími pisateľmi (pozri MSS !c, Ac, Cc, a D2) aby bol text viac vyhraný voči heréze adopcionizmu (adoptionist heresies) (pozri Bart D. Ehrman, The Orthodox Corruption of Scripture, strany 77-78).

NASB “ ospravedlnený v Duchu”

NKJV, NJB “ ospravedlnený bol v Duchu”

NRSV “ bol ospravedlnený v Duchu”

TEV “ ospravedlnený v Duchu”

This phrase has been understood in several ways. Znamená to potvrdený, alebo ospravedlnený? Znamená to, že Svätý Duch bol aktívny v službe Ježiša (doplniť preklad) alebo že Ježišov duch bol potvrdený Otcovim (pozri Mat. 3:17; 17:5) pokým Ježiš žil ako ľudská bytosť (doplniť preklad)?

Niektorí teológovia chápu "Ducha" ako odkaz na Ježišovo božstvo, ktoré bolo potvrdené Jeho zmŕtvychvstaním (pozri Rim. 1:4).

“ videný anjeli” Anjeli túžili vidieť ako Boh narábala s padlým ľudstvom (pozri I Kor. 4:9;

Ef. 2:7; 3:10; I Pet. 1:12). Avšak, môže to byť aj odkaz na službu anjelov Ježišovi, napríklad v období keď bol pokúšaný (pozri Mat. 4:11; Marek 1:13), v záhrade Getsemane (pozri Lukáš 22:43, ide o sporný text), alebo ihneď po zmŕtvychvstaní (pozri Lukáš 24:4,23; Ján 20:12).

Táto veta je tak krátka a dvojznačná, že komentátori vytvorili rôzne vysvetlenia a všetky sú len dohadmi:

1. anjeli slúžiaci Ježišovi (už spomenuté)
2. anjeli ktorí zhliadli Jeho nanebovstúpenie (zbožní aj padlí anjeli, pozri I Pet 3:19-20,22)
3. anjeli vidiaci Jeho vyvýšenie, nebeskú korunováciu “Ekumenický preklad: zvestovaný medzi národmi” Jedná sa o zvestovanie evanjelia po celom svete. Bolo to veľmi prekvapujúce pre Židov v prvom storočí, je to skutočne všetko čo sa ukrýva za týmito slovami (pozri Mat. 28:18-20). Toto je tajomstvom zbožnosti (pozri Ef. 2:11-3:13).

NASB, NKJV “ vierou prijatý vo svete”

NRSV, TEV, NJB “ na svete v neho uverili”

Nie len že to bolo univerzálnou zvesťou, ale táto zvesť prinesie univerzálnu odpoveď. Dnes už cirkev zahŕňa aj Židov aj národy spomedzi pohanov (pozri Ef. 2:11-3:13). Toto bolo vždy Božím zámerom. Jediný pravý Boh naplnil Jeho sľub z Gen. 3:15. Osobné pokánie a viera v evanjelium, teraz, počas

života, otvárajú nebesia pre "kohokoľvek" (pozri Jánov 1:12; 3:16; Rim. 10:9-13). Pozri zvláštnu tému: Pavlovo použitie "Kosmos" pri 1:16.

▣ “ v sláve vzatý hore” Zdá sa, že je to odkaz na Jeho nanebovstúpenie. Je to prekvapujúce, že Ježišova smrť, vzkriesenie a návrat sú vynechané. Dá sa to však pochopiť s ohľadom na to, že sa jedná o kresťanskú hymnu, pravdepodobne citovanú len zčasti. Výklad sa taktiež odvodzuje aj od toho, aká presne rytmika respektíve chiazmus nasleduje (pozri v. 16). Táto pieseň aelbo vyznanie, ktoré súvisí s úvodnými slovami, by mohlo mocne vyvrátiť gnosticizmus. Človek Ježiš bol oslávený (pozri chiazmus číslo 2)! Avšak, ak sledujeme preklad (??NRSV) posledné tri riadky môžu byť odkazom na cirkev (pozri chiazmus číslo 3). Pre bližšie informácie k "sláve" pozri poznámky pri 1:17.

OTÁZKY NA DISKUSIU

Tento komentár je študijnou pomôckou. Znamená to, že samotný výklad Biblie je vašou vlastnou zodpovednosťou. Každý z nás musí kráčať vo svetle ktoré dostal. Vy, Biblia a Duch Svätý sú základom výkladu. Nemôžete to prenechať komentátorovi

Tieto otázky na diskusiu Vám majú pomôcť rozmýšľať o pasáži tejto knihy. Ich zámerom je stimulovať naše myslenie, nie viesť k definitívnym odpovediam.

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom. Koľko druhov služobníkov sa spomína?
2. Prečo sú pastieri, biskupi a starší nazývaní v NZ rôznymi pomenovaniami?
3. Boli v NZ diakoni? Ak áno, aká bola ich úloha?
4. Prečo je verš 16 považovaný za kresťanskú pieseň o Kristovi?
5. Čo je to chiazmus? Prečo je to dôležité vedieť?

I TIMOTEOVI 4

ROZDELENIE PERIKOP V MODERNÝCH PREKLADOCH

UBS	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Predpoveď odpadnutia	Veľké odpadnutie	Falošní učitelia	Falošní učitelia	Falošní učitelia
4:1-5	4:1-5	4:1-5	4:1-5	4:1-5
Dobry služobník Ježiša Krista	Dobry služobník Ježiša Krista		Dobry služobník Ježiša	
4:6-10	4:6-10	4:6-10	4:6-10	
	Dbaj o svoju službu			
4:11-16	4:11-16	4:11-16	4:11-16	4:12-16

ČÍTANIE TRETIEHO KOLA (POZRI S. VII)

SLEDOVANIE PÔVODNÉHO ZÁMERU AUTORA NA ÚROVNI SEKCIÍ.

Tento komentár je študijnou pomôckou. Znamená to, že samotný výklad Biblie je vašou vlastnou zodpovednosťou. Každý z nás musí kráčať vo svetle ktoré dostal. Vy, Biblia a Duch Svätý sú základom výkladu. Nemôžete to prenechať komentátorovi

Prečítajte celú kapitolu naraz (počas jedného sedenia). Rozpoznajte hlavné témy. Porovnajme vaše rozdelenie textu podľa hlavných tém s rozdelením moderných prekladov. Rozdelenie textu do perikop nie je súčasťou inšpirovaného textu, ale je kľúčové pre vystihnutie pôvodného zámeru autora. Pôvodný zámer autora má byť srdcom výkladu. Každá perikopa má len a len jednu tému.

1. Ved' koreňom všetkého zla je láska k peniazom.
2. Druhý odstavec
3. Tretí odstavec
4. Atd'.

TEXTOVÉ SÚVISLOSTI V 4:1-16

- A. Tak ako kapitoly 1-3, kapitoly 4-6 môžeme tiež vykladať na pozadí zápasu s falošnými učiteľmi.
- B. Kapitola 4 odráža zlé vedenie (verše 1-5) a dobré vedenie (verše 6-10).
- C. Verše 11-16 sú osobnými správami Timoteovi od Pavla, ktoré pokračujú po 6:2.

ŠTÚDIUM SLOV A SLOVNÝCH SPOJENÍ

EKUMENICKÝ PREKLAD: 4:1-5

1 Duch však výslovne hovorí, že v posledných časoch niektorí odpadnú od viery a budú sa pridávať bludným duchom a náuk demonov **2** pre pokrytectvo luhárov, ktorých svedomie má na sebe vypálený znak. **3** Títo ľudia zabraňujú vstupovať do manželstva, prikazujú zdržiavať sa pokrmov, ktoré Boh predsa stvoril, aby ich s vd'akyzdaním prijímali tí, čo veria a poznajú

pravdu. 4 Ved' všetko, čo Boh stvoril, je dobré a nič nie je na zavrnutie, ak sa prijíma s vďakou 5 a posväcuje sa to Božím slovom a modlitbou.

▣ **4:1 “ Duch však výslovne hovorí ”** To sa môže týkať (1) SZ prorocstva; (2) Pavla ako prijímateľa priamej inšpirácie od Ducha (pozri Skutky 20:33); alebo (3) inšpirovaného odkazu od iných vtedajších obdarovaných vedúcich (pozri Skutky 21:11).

NASB, NRSV, TEV “v posledných časoch”

NKJV “v neskorších časoch”

NJB “posledných časoch”

Pavel, tak ako proroci SZ, hovoril o svojej vlastnej dobe, ale s odkazom na posledné dni pred druhým príchodom (Ježiša). Pavel učí o odloženej parúzii (druhom príchode) v II Tes. 2. Preto tento popis odporu/vzbury a falošného učenia opisuje dni v ktorých sám žil (pozri II Tim. 3:1) a súčasne čas medzi prvým a druhým príchodom Krista (pozri II Pet. 3:3; Júda 18).

Nová zmluva často popisuje neskoré alebo posledné dni veľmi podobne starozmluvným prorokom, ktorí pri prorockých o eschatologických časoch vychádzali z krízy ich vlastnej doby (pozri Mat. 24:10-12; Skutky 20:29-30; II Tes. 2:3-12; II Tim. 3:1-9; 4:3-4; I Jánov 2:18-19; 4:1-3).

NASB “odpadnú”

NKJV “odídu”

NRSV “zrieknu sa”

TEV “opustia”

NJB “zanechajú”

Jedným z dôkazov pravej spásy je, že človek ostáva v cirkvi (pozri I Jánov 2:18). Pozri zvláštnu tému: Potreba vytrvalosti pri 4:16.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: ODPADNUTIE (AFISTÉMI)

Tento grécky výraz afistémi má široké sémantické pole. Avšak, anglický výraz „odpadnutie“ je odvodený od tohto výrazu a u moderných čitateľov vyvoláva predsudky. Kontext, ako vždy, je kľúčom, nie predurčená definícia.

Toto je zloženina z predpony apo, čo znamená „od“ alebo „preč“ a histémi, „sahnúť“, „stáť“ alebo „upevniť“. Všimni si nasledujúce (neteologické) použitia:

1. Fyzicky odstrániť

a. Z chrámu, Lk 2:37

b. Z domu, Mk 13:34

c. Od osoby, Mk 12:12; 14:50; Sk 5:38

d. Od všetkých vecí, Mt 19:27,29

2. Politicky odstrániť, Sk 5:37

3. Odstrániť vzťah, Sk 5:38; 15:38; 19:9; 22:29

4. Odstrániť legálne (rozvod), 5M 24:1,3 (LXX) a NZ, Mt 5:31; 19:7; Mk 10:4; 1K 7:11

5. Odobrať dlh, Mt 18:24
6. Odchodom ukázať nezáujem, Mt 4:20; 22:27; Jn 4:28; 16:32
7. Ukázať záujem tým, že zostal, Jn 8:29; 14:18
8. Dovoľiť alebo pripustiť, Mt 13:30; 19:14; Mk 14:6; Lk 13:8

V teologickom zmysle má sloveso tiež široké použitie:

1. Zrušiť, omilostiť, zastaviť vinu hriechu, 2M 32:32 (LXX); 4M 14:19; Jób 42:10 a NZ, Mt 6:12,14-15; Mk 11:25-26
2. Zdržiavať sa od hriechu, 2Tim 2:19
3. Pozabudnúť pri odchode ďaleko od
  - a. *Zákona, Mt 23:23; Sk 21:21*
  - b. *Viery, Ez 20:8; Lk 8:13; 2Tes 2:3; 1Tim 4:1; Hb 2:13*

Moderní veriaci sa pýtajú na mnohé teologické otázky, o ktorých NZ autori ani nerozmýšľali. Jedna z nich by sa týkala modernej tendencie oddeliť vieru od vernosti. V Biblii sú ľudia, ktorí sú zapojení v Božom ľude a niečo sa stane.

I. Stará zmluva

- A. Tí, ktorí počuli správu dvanástich (desiatich) vyzvedačov, 4M 14 (Hb 3:16-19)
- B. Kórach, 4M 16
- C. Éliho synovia, 1Sam 2, 4
- D. Saul, 1Sam 11-31
- E. Falošní proroci (príklady)
  1. Mojžišova 13:1-5; 18:19-22 (spôsob rozpoznania falošného proroka)
  2. Jeremiáš 28
  3. Ezechiel 13:1-7
- F. Falošné prorokyne
  1. Ezechiel 13:17
  2. Nehemiáš 6:14
- G. Zlí vodcovia Izraela (príklady)
  1. Jeremiáš 5:30-31; 8:1-2; 23:1-4
  2. Ezechiel 22:23-31
  3. Micheáš 3:5-12

II. Nová zmluva

A. Tento grécky výraz je doslova odpadnutie. Aj Stará aj Nová zmluva potvrdzujú zosilnenie zla a falošného učenia pred Druhým príchodom (Mt 24:24; Mk 13:22; Sk 20:29,30; 2Tes 2:9-12; 2Tim 4:4). Tento grécky výraz môže odrážať Ježišove slová v podobenstve o pôde, ktoré nachádzame v Mt 13; Mk 4 a Lk 8. Títo falošní učители zrejme nie sú kresťania, ale prichádzajú zvnútra (Sk 20:29-30; 1Jn 2:19); avšak, sú schopní zviest' a zajať nezrelých veriacich (Hb 3:12). Teologická otázka je či títo falošní učители boli vôbec veriaci? Na toto je ťažko odpovedať, lebo falošní učители boli prítomní v miestnych cirkvách (1Jn 2:18-19). Často naše teologické a denominačné tradície odpovedajú na

túto otázku bez narážky na špecifické biblické texty (okrem metódy citovania veršov mimo kontextu na dokazovanie niekoho zaujatosti).

B. Údajná viera

01. Judáš, Jn 17:12
02. Šimon Veľký, Sk 8
03. Tí, o ktorých sa hovorí v Mt 7:13-23
04. Tí, o ktorých sa hovorí v Mt 13; Mk 4; Lk 8
05. Židia v Jn 8:31-59
06. Alexander a Hymeneus, 1Tim 1:19-20
07. Tí v 1Tim 6:21
08. Hymeneus a Filétus, 2Tim 2:16-18
09. Démas, 2Tim 4:10
10. Falošní učitelia, 2Pt 2:19-22; Júd verše 12-19
11. Antikristovia, 1Jn 2:18-19

C. Neplodná viera

- 1.1K 3:10-15
- 2.2Pt 1:8-11

Zriedkavo rozmýšľame o týchto textoch, lebo naša systematická teológia (kalvinizmus, arminianizmus, atď.) určuje odpoveď. Prosím vás nesúďte ma predčasne kvôli tomu, že hovorím o tejto veci. Mňa zaujíma správna hermeneutická procedúra. Musíme dovoliť Biblii, aby nám hovorila a nesnažiť sa formovať ju do vopred stanovenej teológie. Toto je častokrát bolestivé a šokujúce, lebo mnoho z našej teológie je denominačné, kultúrne alebo založené na vzťahoch (rodič, priateľ, pastor), nie biblické. Niektorí, ktorí sú v Božom ľude, sa odvracajú, aby neboli v Božom ľude (napr. Rim. 9:6).

☐ **“viery”** Tento výraz (zvyčajne s členom) označuje v pastorálnych listoch súbor zjavenej kresťanskej pravdy (pozri 3:9; 4:6; 5:8; 6:10,12,21; II Tim. 2:18; 3:8,10; 4:7; Títovi 1:5,13; 2:2). V tomto prípade to nie je odkaz na ich spásu, skôr na ich falošné učenie.

☐ **“budú sa pridržat”** tieto slová sú v pôvodine prítomným prídavným aktívneho tvaru. Takýto gramatický tvar zdôrazňuje prebiehajúcu (neustálu) činnosť.

Títo odpadlíci sa ďalej správajú ako veriaci a dodávajú hodnovernosť učeniu démonov.

☐ 4:2

NASB “pre pokrytectvo luhárov”

NKJV “hovoriacich v pokrytstve lož”

NRSV “zvedení pokrytectvom luhárov”

TEV “pokryteckých, falošných učiteľov,”

NJB ““zvedení pokrytectvom luhárov”

Týto sa nazývajú „učiteľmi zákona“ (pozri 1:7). Sú živo opísaní v 1:3-7; 4:2-3,7 a 6:3-10,20-21.

1. Ved' koreňom všetkého zla je láska k peniazom. Učia cudzie doktríny (1:3; 6:3)
2. dávajú dôraz na mýty a rodokmene (1:4)
3. vedú rozhovory ktoré sú bez ovocia (1:6)

4. robia hodnoverné tvrdenia o tom, čomu ani nerozumejú (1:7; 6:4)
5. sú pokryteckými klamármi (4:2)
6. majú porušené svedomie (4:2)
7. zakazujú manželstvo (4:3)
8. obhajujú odriekanie potravy (nové predpisy o jedení) (4:3)
9. propagujú mýty (4:7)
10. sú namyslení (6:4)
11. majú prehnaný záujem o kontroverzné otázky a rozoberanie slov (6:4)
12. neustále podnecujú spory (6:5)
13. majú falošné poznanie (6:20-21)
14. sú odvedení od viery (4:1; 6:21)

NASB “ budú sa pridržať bludných duchov a náuk démonov ”

NKJV “ budú sa pridržiať zvodných duchov a učenia démonov ”

NRSV “ budú sa pridržať bludných duchov a učenia démonických, ”

TEV “ budú počúvať bludných duchov a učenia démonov ”

NJB “ zvodných duchov a učení ktoré pochádzajú od démonov ”

Pavlov pohľad na týchto falošných učiteľov je veľmi negatívny. Ich vyučovanie pripisuje práci Satana (pozri zvláštnu tému k 3:6, pozri 2:14; 3:6-7) a démonov. Viacerými spôsobmi je Pavlov pohľad na týchto heretikov zviazaný so starozmluvným pohľadom na kanaánsky kult plodnosti. Boh prikázal Izraelitom aby úplne vyhladili týchto ľudí, pretože by zničili vieru. Tie isté varovania nájdeme aj tu (pozri II Tes. 2:9-10; Jakub 3:15; I Jánov 2:18-19).

NASB “ ktorých svedomie má na sebe vypálený znak ”

NRSV “ ktorí majú na svedomí vypálené znamenie horúcim železom ”

TEV “ ktorí majú biľagované svedomie ”

NJB “ majúci zhavo poznačené vlastné svedomie ”

Toto je narážkou na jednu z dvoch vecí. Poprvé, falošným učiteľom bolo pokánie cudzie (pozri Ef. 4:19; Titovi 1:15). Slovo "kauterizovať" pochádza z tohto gréckeho výrazu. Podruhé, toto slovné spojenie je odkazom na satanovo označenie, označenie jeho vlastníctva (pozri Zj. 13:16,17; 14:11; 16:2; 19:20; 20:4). Títo ľudia sú neschopní vnímať pravdu, pretože odmietli pravdu (pozri II Kor. 4:4). Toto je neospravedliteľným hriechom spomenutým v evanjeliu a hriech na smrť z I Jána 5. Pozri aj poznámky k "svedomie" pri 1:5.

4:3 “ ktorí budú zbraňovať ženiť sa a prikazovať zdržovať sa pokrmov ” Tu sú spomenuté dve z asketických učení falošných čiteľov. Prvé, zakazovanie manželstva, má grécke (gnostické) pozadie alebo je možno vplyvom židovských Esénov (komunita známa cez zvitky od mŕtveho mora). Manželstvo je darom od Boha (pozri Gen. 2:24) a Božej vôle (pozri Gen. 1:28; 9:1,7). Manželstvo je pravidlom, celibát je výnimočné povolanie a dar (pozri Mat. 19:11-12; I Kor. 7). Druhé, odopieranie si určitých jedál, má pravdepodobne žiovske pozadie (pozri Lev. 11).

O oboch konceptoch teologicky pojednáva Gen. 1:28-31. Medzi nábožnými ľuďmi bola vždy tendencia podceňovať materiálny svet, zmysľať o celibáte ako o vyššom duchovnom stave a považovať odopieranie si jedla a nápojov či askézu vo všeobecnosti za duchovne vyššie zmysľanie (pozri Mat. 15:11; Marek 7:17-23; Rim. 14:1-15:13; I Kor. 8:8; 10:23-33; Kol. 2:8-23). Zoznam

podmienok pre vedúcich v kapitole 3 pravdepodobne súvisí s týmito falošnými učeniami. Všimnime si, že víno aj manželstvo sú dovolené (pozri 3:2,12; 5:9 a 3:3,8; 5:23).

☐ “pravda” Pozri zvláštnu tému k 2:4.

4:4 “ Lebo každé stvorenie Božie je dobré, a nič nie je na zahodenie ” K tejto nesmiernej pravde o dobre všetkých vecí pozri Gen. 1:31; Rim. 14:14,20; I Kor. 6:12; 10:26; Títovi 1:15. Je však dôležité vyvážiť toto tvrdenie so skutočnosťou že hoci všetky veci môžu byť dobré a čisté pre tých, čo vedia že ich pôvod je v Bohu, nie všetky veci zušľachtľujú cirkev (pozri I Kor. 6:12 a 10:23). Preto, my ako kresťania obmedzujeme našu slobodu kvôli ostatným s ohľadom na Krista (pozri Rim. 14:1-15:13; I Kor. 8-10). Slovo "odmietnuť" doslova znamená "zahodiť." Moffatt ho prekladá ako "tabuizovať." Treba brať ohľad na kultúrne a denominačné tradície (pozri Iz. 29:13; Kol. 2:8-23).

☐ **4:5** Božie vypovedané slovo prinieslo stvorenie (pozri Gen. 1:3,6,7,14,20,24) a je potvrdeným toho že vo svojom pôvode sú všetky veci dobré (pozri Gen. 1:31). Veriaci ďakuje Bohu (pozri v. 4b) za Jeho stvorenie a zabezpečovanie (pozri Rim. 14:6; I Kor. 10:30-31).

☐ **“modlitba”** Tento výraz (ENTEUXIS) je v NZ použitý len dva krát, zakaždým v I Timoteovi (pozri 2:1 a 4:5). Pomenúva stretnutie s niekým, vykonané v mene niekoho iného. Často sa prekladá ako "príhovor" (pozri 2:1); v rámci týchto súvislosti "vzdávanie vďaky" sa zdá byť primeranejšie. Pamätajte na to, že kontext a nie slovníky určujú význam slov!

EKUMENICKÝ PREKLAD: 4:6-10

6 Keď budeš toto predkladať bratom, budeš dobrým služobníkom Ježiša Krista, krmeným slovami viery a dobrého učenia, ktoré si doteraz nasledoval. 7 Ale obecné a babské bájky odmietni a cvič sa v pobožnosti. 8 Lebo telesné cvičenie je na málo čo užitočné, ale pobožnosť je na všetko užitočná majúc zaslúbenie terajšieho i budúceho života. 9 Verné je to slovo a hodno každého prijatia. 10 Lebo nato i pracujeme i zápasíme i pohanenia nesieme, že sa nadejeme na živého Boha, ktorý je spasiteľom všetkých ľudí a najmä verných.

☐ **4:6 “ Keď budeš toto predkladať bratom ”** HYPOTITHÉMI, ktoré je v strednom rode, znamená "navrhnuť." Všimnite si miernosť s ktorou Pavol nalieha na Timotea aby napravil členov zboru (pozri kap. 5). Všimnite si kontrast s veršom 11 kde Pavel prikazuje prísne vyrovnanie sa s problémami v danom spoločenstve. Obidva prístupy majú svoje miesto, okolnosti, za ktorých sú vhodné.

☐ **“ krmeným slovami viery a dobrého učenia ”** Použitý je prítomné pričastie v pasívnom tvare (možno je v strednom rode, čo by povzbudzovalo veriacich aby sami študovali pravdy viery). Služobníci sú vedení pravdivými princípmi kresťanstva (uvedené dve označenia považujem za synonymá). Zámer Písma je jasne vyjadrený v II Tim. 3:15-17, tak ako aj zodpovednosť každého veriaceho podľa II Tim. 2:15, najmä vo svetle falošného učenia (pozri II Tim. 2:14-18).

☐ **“ ktoré si doteraz nasledoval ”** - dokonalý čas, spôsob indikatív, aktívny. Timotej mal v itineráry svojej cesty viery mnoho dôvery. Tento výraz môže znamenať buď (1) osvojil / nasledoval (pozri II Tim. 3:10) alebo (2) dôkladne preskúmal (pozri Lukáš 1:3).

☐ **4:7 “ Ale obecné a babské bájky odmietni a cvič sa v pobožnosti. ”** Pastorálne listy odrádzajú od špekulatívnych rozhovorov (prítomný čas, imperatív, dep.) s tvrdohlavými falošnými učiteľmi (pozri I Tim. 1:4; 4:7; II Tim.2:14-18,23; Títovi 1:14; 3:9). Toto konkrétne sloveso PARATITEOMAI je použité v I Tim. 4:7; 5:11; II Tim. 2:23 a Títovi 3:10. Výraz “babským” (GRAÓDZÉS) je v rámci NZ použitý len tu. Harold K. Moulton, The Analytical Greek Lexicon Revised, s. 82, vykladá tento výraz v prenesenom význame ako "hlúpy" alebo "absurdný." Keďže spolu s Gordonom Feem verím, že ženy boli manipulované falošnými učiteľmi a boli ich hovorcami v rámci domácich cirkví, vyvstáva otázka či:

1. Existovali staré ženy ktoré by boli falošnými učiteľkami (pozri 5:6)?
2. Bol to spôsob ako zdôrazniť že tento problém sa týka žien?
3. Bol to len idióm používaný v patriarchálnej kultúre?

▣ **“cvič sa v pobožnosti”** Sloveso v prítomnom čase, aktívne, prikazovací spôsob.

“Cvič,” alebo “trénuj,” je metaforou z oblasti atletiky, z ktorého máme aj naše slovo “gymnastika.” Atletický tréning je dobrý príklad namáhavého, odhodlaného, prvoradého úsilia ktoré má pretvárať nás, kresťanov, v oveľa významnejšej duchovnej oblasti (pozri I Kor. 9:24-27; II Tim. 2:5; 4:7; Heb. 12:1-3).

▣ **“zbožnosť”** jedná sa v rámci pastorálnych listov o ústredné slovo. Má označovať dôsledky evanjelia pre učenie a každodenný životný štýl (pozri 3:16). Nepopisuje niečo neočakávané, ale očakávané. Je to zložený tvar zo slov “dobrý” (EU) a “uctievanie” (SEBOMAI). Právne uctievanie je dennodenný život založený na správnom zmýšľaní (pozri 4:16a). Všimnite si koľko krát je toto slovo použité v Pastorálnychlistoch:

1. Podstatné meno (EUSEBEIA), I Tim. 2:2; 3:16; 4:7,8; 6:3,5,6,11; II Tim. 3:5; Títovi 1:1
2. Príslovka (EUSEBS), II Tim. 3:12; Títovi 2:12
3. Sloveso (EUSEBEÓ), I Tim. 5:4
4. Odvođený výraz THEOSEBEIA, I Tim. 2:10
5. Negovaný tvar (s negatívnou alfou, napríklad ASEBEIA), II Tim. 2:16; Títovi 2:12

▣ **4:8** Fyzické telo je súčasťou spôsobu akým spravujeme svoj život, ale nie je tým hlavným. Zbožnosť je tým hlavným!

▣ **4:9 “Je to verná reč”** Táto veta súvisí buď s veršom 8 alebo 10. Pavel používa tento výraz v rámci pastorálnych listov často aby zvýraznil význam výrokov (pozri 1:15; 3:1; 4:9; II Tim. 2:11; Títovi 3:8), veľmi podobne tomu ako Ježiš používal “Amen, amen” alebo Pavel používal “Nechcem aby ste nevedeli, bratia” v jeho skorších spisoch (pozri Rim. 1:13; 11:25; I Kor. 10:1; 12:11; II Kor. 1:8; I Tes. 4:13).

▣ **4:10 “namáhame a zápasíme”** Oba výrazy sú metaforami z atletického prostredia. To druhé, z ktorého máme aj výraz “agónia”, nachádzame aj v Filip. 2:16; I Tim. 6:12; a II Tim. 4:7.

Grécky manuskript obsahuje k tomuto miestu významnú variáciu: (1) MSS !c, D, L, P, O241, a taktiež Vulgáta, Pešita a koptské preklady, obsahujú “znášame obvinenia” (NKJV), kým (2) !*, A, C, F, G, K, a 075 obsahuje “zápasíme” (NASB, NRSV, TEV, NJB, NIV). Vydanie UBS4 udáva pre “zápasíme” hodnotenie “C”, čo znamená, že komisia sa medzi variantami rozhodovala s ťažkosťami.

▣

NASB “lebo máme nádej v”

NKJV “lebo máme nádej v”

NRSV “lebo máme nádej v”

TEV “že sa nadejeme na”

Perfektum aktívne, indikatív. Veriaci dôveru v ustálený, istý, nemenný charakter Boha ako ich jedinej nádeje (pozri Žalm 102:26-27; Mal. 3:6; Heb. 1:11-12; 13:8; Jakub 1:17). Istota našej spásy je zakorenená v charaktere YHWH (pozri 6:17; Rim. 15:12; II Kor. 1:10).

▣ **“v živého Boha”** Myslím si že tento grécky výraz je odrazom meno pre SZ Boha ktorý sa používal v súvislosti so zmluvou medzi Izraelom a Bohom (Boha Zmluvy). Toto je koreňom významu výrazu “YHWH,” odvođeného od hebrejského “byť” (pozri Exod. 3:14). YHWH je vždy Žijúci a jediný Žijúci.

▣ **“ktorý je spasiteľom všetkých ľudí, najmä veriacich”** tento titul je ako označenie Boha použitý v rámci pastorálnych listov použitý veľmi často (pozri 1:1; 2:3; II Tim. 1:10; Títovi 1:3-4; 2:10-13; 3:4,6). V predošlých kapitolách I Timoteovi je použitý v súvislosti s Bohom ako Vykupiteľom, potencionálne, celého ľudstva (pozri 2:4,6; Lukáš 2:11; Ján 1:29; 4:42; Rim. 5:18-19; I Pet. 3:9).

Možno by kvôli vsuvke "najmä veriacich" (kde by niekto čakal skôr výraz "len") by sme ho teraz mali používať v jeho starozmluvnom význame mena Elohim, "ochranca" alebo "ten ktorý sa stará" o všetok život na zemi (pozri Mat. 5:45; Skutky 17:28).

EKUMENICKÝ PREKLAD: 4:11-16

11 Toto prikazuj a uč. 12 Nikto nech tebou nepohŕda pre tvoju mladosť. Ty sa však staň pre veriacich vzorom v reči, správaní, láske, vo viere a mravnej čistote. 13 Kým neprídem, venuj sa predčítavaniu, napomínaniu a vyučovaniu. 14 Nezanedbávaj dar milosti, ktorý máš v sebe, ktorý si dostal prostredníctvom prorocstva, a keď na teba starší kládli ruky. 15 O toto sa staraj a tomu sa venuj, aby tvoje napredovanie bolo všetkým zjavné. 16 Dávaj pozor na seba a na učenie; buď v tom vytrvalý. Lebo ak toto budeš robiť, zachrániš aj seba aj tých, čo ťa počúvajú.

▣ **4:11 "Prikazuj"** prítomný čas, aktívny, prikazovací spôsob slova ktoré označovalo prísne vojenské rozkazy (pozri 1:3,18).

▣ **"a uč"** ďalší prítomný čas, aktívny tvar, prikazovací spôsob. Pavel povzbudzuje Timotea aby prebral zodpovednosť. Tento zbor bol narušený falošnými učiteľmi a ich "spriaznencami" (napríklad mladými vdovami, pozri II Tim. 3:6-7).

▣ **4:12 " Nikto nech tebou nepohŕda pre tvoju mladosť. "** Prítomný čas, aktívny, prikazovací spôsob s negatívnym členom, čo zvyčajne vyjadruje potrebu zastaviť skutok počas toho ako prebieha. Výraz "mladý" v rímskej a gréckej kultúre mohol hovoriť o mužovi ktorý mal menej ako 40 rokov. Je možné, že falošní učitelia narážali na Timoteov vek, čím chceli napadnúť a znehodnotiť jeho učenie (pozri I Kor. 16:11). Timotej bol Pavlov apoštolský spoločeník. Pavel podobne povzbudzuje aj Títa v Títovi 2:15.

▣ **" v reči, správaní, láske, vo viere a mravnej čistote "** Timotej mal ukázať svoju pripravenosť pre vedenie (prítomný čas, dep., prikazovací spôsob) svojim životným štýlom (pozri v. 6c a 7b). Mal žiť presný opak toho, čo žili falošní učitelia! K tejto vete existuje v rámci gréckych rukopisov variácia. Textus Receptus po "v láske" pridáva "v duchu." Toto sa nachádza v majuskulách K, L, a P a tiež v neskorších minuskulách. Avšak chýba v I, A, C, D, F, G, a Vulgáte, sýrskych aj koptských prekladoch, čo naznačuje, že sa jedná o neskorší prídavok.

▣ **4:13 " Kým neprídem "** (pozri 3:14)

▣ **" venuj sa "** Toto je ďalší prítomný čas, aktívny tvar, prikazovací spôsob. Pavel zdôrazňuje tri verejné úlohy, ktoré má Timotej ako vedúci spoločnej bohoslužby: (1) verejné čítanie Písma; (2) kázanie; a (3) vyučovanie. Ranná cirkev prebrala základný spôsob bohoslužby zo synagógy (pozri Skutky 13:15; 15:21).

▣ **4:14 " nezanedbávaj "** prítomný čas, rozkazovací spôsob s negatívnym členom, čo zvyčajne znamená zastavenie konania počas jeho plynutia. Znamená to, že Timotej poprel svoje obdarovanie, alebo že by mohol poprieť jeho obdarovanie? Myslím, že to druhé.

▣ **" dar milosti, ktorý máš v sebe "** Každý veriaci dostáva duchovný dar pri jeho obrátení (pozri I Kor. 12:7,11,18). V týchto súvislostiach, Timoteov duchovný dar bol rozpoznávaný vedúcimi zboru v Lystre (pozri Skutky 16:2) a potvrdený pri zvláštnej udalosti (pozri 1:18). Duchovné obdarovanie je dané Trojjediným Bohom (pozri I Kor. 12:4-6) konkrétnemu veriacemu pre spoločné dobro tela Kristovho (pozri I Kor. 12:7,11). Presný čas obdarovanie nie je doslovne vyjadrený, presný počet darov nie je vyhranený a presný nástroj prijímania darov nie je odhalený. To čo je zjavné je, že všetci veriaci sú obdarovaní pre službu (pozri Ef. 4:12).

▣ **" kládli ruky "** Toto bol spôsob odovzdania úradu / zasvätenia do úradu v novozmluvnej cirkvi (pozri Skutky 6:6; 13:3; II Tim. 1:6), ktorý bol prebratý zo SZ (pozri Num. 8:10; Deut. 34:9).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: SKLADANIE RÚK V BIBLIÍ

Toto gesto osobného zapojenia je použité v Biblii niekoľkými rôznymi spôsobmi.

1. Zložiť prísahu (t.j. položiť ruku pod bedro [1M 24:2,9; 47:29])
2. Odovzdanie vedenia rodiny (1M 48:14,17,18)
3. Stotožnenie sa so smrťou obetovaného zvierat'a ako zástupcu
  - a. Kňazi (2M 29:10,15,19; 3M 16:21; 4M 8:12)
  - b. Ludia (3M 1:4; 3:2,8; 4:4,15,24; 2Krn 29:23)
4. Postavenie ľudí do služby Bohu v špeciálnej úlohe alebo službe (4M 8:10; 27:18,23; 5M 34:9; Sk 6:6; 13:3; 1Tim 4:14; 5:22; 2Tim 1:6)
5. Účasť na súdnom kamenovaní hriešnika (3M 24:14)
6. Ruka na ústach označuje tichosť alebo súhlas (Sdc 18:19; Jób 21:5; 29:9; 40:4; Mich 7:16)
7. Ruka na vlastnej hlave označovala ľútosť, žiaľ (2Sam 13:19)
8. Prijímanie požehnania pre zdravie, šťastie a zbožnosť (Mt 19:13,15; Mk 10:16)
9. Týka sa fyzického uzdravenia (Mt 9:18; Mk 5:23; 6:5; 7:32; 8:23; 16:18; Lk 4:40; 13:13; Sk 9:17; 28:8)
10. Prijímanie Ducha Svätého (Sk 8:17-19; 9:17; 19:6)

Nachádzame tu nedostatok jednotnosti v oddieloch, ktoré historicky boli použité na podporu ekleziastického uvedenia vodcov do služby (t.j. ordinácia).

1. V Sk 6:6, apoštoli kládli ruky na siedmych lokálnych služobníkoch.
2. V Sk 13:6, proroci a učители kládli ruky na Barnabáša a Pavla pre misijnú službu.
3. V 1Tim 4:14, sú to miestni starší, ktorí boli zapojení do počiatkového povolania a uvedenia do služby Timoteja.
4. V 2Tim 1:6, Pavel kládol ruky na Timoteja.

Táto rôznosť a nejednoznačnosť zobrazuje nedostatok organizácie v cirkvi prvého storočia. Raná cirkev bola omnoho dynamickejšia a pravidelne používala duchovné dary veriacich (1K 14). NZ jednoducho nie je napísaná na podporenie alebo načrtnutie modelu vládnutia alebo procedúry pri ordinácii.

☐ “ **ktorý si dostal prostredníctvom proroctva** ” Znamená to, že Timoteov duchovný dar mu bol daný (1) keď bol oddelený pre službu (pozri 1:14) alebo (2) proroctvom a skladaním rúk (pozri II Tim. 1:6); alebo (3) že proroci rozpoznali jeho obdarovanie a starší ho oddelili do služby (pozri 1:18)? Myslím si, že tretia možnosť je najlepšou.

NASB, NKJV “ starších sboru ”

NRSV “ zbor starších ”

TEV “ starší ”

NJB, NIV “ zbor starších ”

Musím priznať, že do tohto textu vnášam istú frustráciu. Mám teologickú predpojatosť voči dichotómii "kňaz/laik" ktorá sa v kresťanstve vyvinula. Verím že všetci veriaci sú povolani a obdarovani k dospelosti (vo viere) a službe (pozri I Kor. 12; Ef. 4:11-12). Všetci veriaci sú svätí a služobníci!

Reformačný koncept "kňazstva veriaceho", prvý krát vyslovený Martinom Lutherom, postráda biblický základ - všetci veriaci majú vykonávať úlohu kňazov (pozri Exod. 19:5-6; Num. 16:3). Biblicky sa musí jednať o "kňazstvo veriacich"!

Teraz, takto uvažujúc, si zároveň uvedomujem, že Boh povoláva veriacich k tomu, aby viedli veriacich. Je jasné, že niektorí boli povolani a vybaveni k tomu, aby viedli, riadili, motivovali, povzbudzovali a organizovali Boží ľud.

Avšak, títo vedúci nie sú výnimoční veriaci alebo privilegovaní veriaci, ale služobní veriaci (pozri Mat. 18:1-4; 20:20-28; 23:11). Moderné chápanie ordinácie má tendenciu podceňovať niekoľko biblických právd: 1. všetci veriaci majú svoje služobné funkcie 2. Všetci veriaci sú obdarovaní pre službu. Ordinácia sa vyvinula z neoficiálneho uistenia o obdarovaní a modlitebnom odovzdaní sa špecifickej službe k zložitému, vysokými múrmi obohnanému elitárstvu! Tento koncept sa musí zmeniť; táto paradigma musí byť prehodnotená; tento nebiblický vývoj musí byť spochybnený. Moderné kresťanstvo priveľmi zakladá na tradícii a elitárstve a má malé biblické základy. Takže kde je autorita, v jednoznačných statiach Novej zmluvy, alebo v denominačných tradíciách?

▣ 4:15

NASB “ O toto sa staraj ”

NKJV “ Toto si vezmi k srdcu ”

NRSV “ Na to maj starosť, ”

TEV “ O toto sa staraj, ”

NJB “ O toto sa staraj ”

Toto je ďalší prítomný čas, aktívny rozkazovací spôsob. V septuaginte bol tento výraz používaný na vyjednávanie (pozri Iz. 33:18; Skutky 4:25). V NZ má aktívny význam namáhavého cvičenia.

▣

NASB “ a tomu sa venuj ”

NKJV “ a tomuto ži, ”

NRSV, TEV “ v tom buď, ”

NJB “tvoje zamestnanie”

Ďalší prítomný čas, prikazovací spôsob. Znamená "vlož sa do tohto učenia." Nech sa stane prioritou v tvojom živote a službe. Božia pravda musí jasne, zjavne formovať naše životy takým spôsobom aby ostatní jasne videli Krista v nás!

▣ “ **aby tvoje napredovanie bolo všetkým zjavné** ” Pamätajme na to že Timotej mal žiť pred veriacimi aj neveriacimi tak aby nemali dôvod kritizovať jeho službu evanjali (pozri 3:2,7,10; 5:7,8,14; 6:14). Presný protikald tohto pokroku v zbožnosti je možné vidieť medzi falošnými učiteľmi (pozri II Tim. 2:16 a 3:9).

▣ **4:16 “ Dávaj pozor na seba a na učenie ”** Tu máme ďalší prítomný čas, aktívny, prikazujúci spôsob. Timotej sa musí venovať aj vlastnému duchovnému dospievaniu a obžive. Je to dobré slovo pre pastory dnešných dní (pozri v. 6c; 7b; 12b).

▣ “ **buď v tom vytrval**” Ďalší prítomný čas, aktívny tvar, prikazovací spôsob. Timotej musí byť príkladom vytrvalosti, pretože falošní učitelia a ich nasledovníci zjavne nedokázali byť vytrvalí.

Spása nesúvisí len s bezprostredným vyznaním pokánia, vierou a zbožnosťou, ale tiež s vytrvalosťou v týchto veciach. Vytrvalosť je dôkazom pravej spásy! V skutočne biblickom kresťanstve je cesta na ktorú vykročíme, cesta ktorú žijeme a cesta ktorú dokončíme a tieto všetky sú podstatné!

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: POTREBA VYTRVAŤ

Biblické doktríny súvisiace s kresťanským životom sa ťažko vysvetľujú, pretože sú prezentované v typicky východných dialektických dvojiciach. Tieto dvojice sa javia ako navzájom nezlúčiteľné, no obidve sú biblické. Západní kresťania mali sklony vyberať si jednu pravdu a ignorovať alebo podceňovať protikladnú pravdu. Uvediem príklad.

1. Je spasenie len počiatočné rozhodnutie dôverovať Kristovi alebo je to celoživotný záväzok k učeníctvu?
2. Je spasenie vyvolením prostredníctvom milosti suverénneho Boha alebo je to viera ľudí a reakcia v pokání na Božiu ponuku?
3. Keď raz prijmem spasenie, nemôžme ho nikdy stratiť alebo existuje potreba neustálej vytrvalosti?

Otázka vytrvalosti bola sporná počas celej histórie cirkvi. Problém sa zrejme začína v konfliktných oddieloch NZ:

A. Texty o istote

1. Ježišove výroky (Jn 6:37; 10:28-29)
2. Pavlove výroky (Rim. 8:35-39; Ef 1:13; 2:5, 8-9; Flp 1:6; 2:13; 2Tes 3:3; 2Tim 1:12; 4:18)
3. Petrove výroky (1Pt 1:4-5)

B. Texty o potrebe vytrvať

1. Ježišove výroky (Mt 10:22; 13:1-9,24-30; 24:13; Mk 13:13; Jn 8:31; 15:4-10; Zj 2:7,17,20; 3:5,12,21)
2. Pavlove výroky (Rim. 11:22; 1K 15:2; 2K 13:5; G 1:6; 3:4; 5:4; 6:9; Flp 2:12; 3:18-20; Kol 1:23)
3. Výroky autora listu Hebrejom (2:1; 3:6,14; 4:14; 6:11)
4. Jánove výroky (1J 2:6; 2Jn 9)
5. Otcov výrok (Zj 21:7)

Biblické spasenie vychádza z lásky, milosrdenstva a milosti suverénneho trojjediného Boha. Nijaký človek nemôže byť spasený bez toho, aby to inicioval Duch (Jn 6:44,65). Najprv prichádza Boh so svojou predstavou, a potom vyžaduje, aby ľudia reagovali vierou a pokáním – aj na začiatku, aj naďalej. Boh pracuje s ľuďmi v zmluvnom vzťahu. Sú v ňom aj výsady, aj zodpovednosti!

Spasenie je ponúkané všetkým ľuďom. Ježišova smrť vyriešila problém hriechu padlého stvorenia. Boh zabezpečil cestu a chce, aby všetci tí, ktorí sú stvorení na Jeho obraz, reagovali na Jeho lásku a zabezpečenie v Ježišovi.

Ak by ste si chceli prečítať viac o tomto predmete z nekalvinistickej perspektívy, pozrite sa do:

1. Dale Moody, *The Word of Truth*, Eerdmans, 1981 (s. 348-365)
2. Howard Marshall, *Kept by the Power of God*, Bethany Fellowship, 1969
3. Robert Shank, *Life in the Son*, Westcott, 1961

Biblia rieši dva zložité problémy v tejto oblasti: (1) mať istotu ako „možnosť žiť neplodným, sebeckým životom“ a (2) povzbudzovať tých, ktorí majú problém so službou a s osobným hriechom. Problémom je, že isté nesprávne skupiny berú nesprávnu zvesť a budujú teologické systémy na limitovaných oddieloch z Písma. Niektorí kresťania zúfalo potrebujú zvesť o istote, kým iní prísne varovanie! V ktorej skupine sa nachádzate vy?

▣ **“ Lebo ak toto budeš robiť, zachrániš aj seba aj tých, čo ťa počúvajú ”** Toto môže súvisieť s desiatym veršom alebo s falošnými učiteľmi (pozri 2:15). Pavol sa vždy staral aj o vlastnú obranu, aby

nebol diskvalifikovaný (pozri I Kor. 9:27). V NZ je použitých niekoľko časov sloviess, ktoré opisujú spásu: (1) aorist (označuje vykonannú činnosť), Skutky 15:11; Rim. 8:24; II Tim. 1:9; Títovi 3:5 (Rim. 13:11 kombinuje aorist so zameraním na budúcnosť); (2) perfektnm (označuje stav bytia), Ef. 2:5,8; (3) prítomný čas (prebiehajúca činnosť), I Kor. 1:18; 15:2; II Kor. 2:15; I Pet. 3:21; 4:18; a (4) budúci čas (v slovese alebo vyplýva z kontextu), Rim. 5:9,10; 10:9; 11:26; 13:11; I Kor. 3:15; 5:5; Filip. 1:28; I Tes. 5:8-9; I Tim. 4:16; Heb. 1:14; 9:28; I Pet. 1:5. Preto, spása začína s rozhodnutím viery a vykonáva sa cez život viery, cez ktorý sa raz zjaví aj nášmu zraku (pozri I Jánov 3:2).

OTÁZKY NA DISKUSIU

Tento komentár je študijnou pomôckou. Znamená to, že samotný výklad Biblie je vašou vlastnou zodpovednosťou. Každý z nás musí kráčať vo svetle ktoré dostal. Vy, Biblia a Duch Svätý sú základom výkladu. Nemôžete to prenechať komentátorovi.

Tieto otázky na diskusiu Vám majú pomôc rozmýšľať o pasáži tejto knihy. Ich zámerom je stimulovať naše myslenie, nie viesť k definitívnym odpovediam.

1. Ved' koreňom všetkého zla je láska k peniazom. Sú títo falošní učitelia kresťania? Boli vôbec kresťania?
2. Prečo je abstinencia a askéza nebezpečná pre cirkev?
3. Čo znamená 10. verš? Bude nakoniec každý spasený?
4. Ako mal Timotej prekonávať to že bol mladistvý?

I TIMOTEVI 5

ROZDELENIE KAPITOLY PODEA SÚČASNÝCH PREKLADOV

UBS	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Povinnosti ostatným	voči Starostlivosť členov cirkvi	o Pastier a stádo	Zodpovednosť za veriacich	Pastorálna prax
5:1-2	5:1-2	5:1-2	5:1-2	5:1-2
	Ctiť vdovy	skutočné		vdovy
5:3-16	5:3-16	5:3-8 5:9-16	5:3-8 5:9-10 5:11-16	5:3-8 5:9-16
	Ctiť starších			Starší
5:17-23	5:17-25	5:17-22 5:23	5:17-22 5:23	5:17-22 5:23
5:24-6:2a		5:24-6:2a	5:24-25	5:24-25

ČÍTANIE TRETIEHO KOLA (POZRI S. VII)

SLEDOVANIE PÔVODNÉHO ZÁMERU AUTORA NA ÚROVNI SEKCIÍ.

Tento komentár je študijnou pomôckou. Znamená to, že samotný výklad Biblie je vašou vlastnou zodpovednosťou. Každý z nás musí kráčať vo svetle ktoré dostal. Vy, Biblia a Duch Svätý sú základom výkladu. Nemôžete to prenechať komentátorovi

Prečítajte celú kapitolu naraz (počas jedného sedenia). Rozpoznajte hlavné témy. Porovnajte vaše rozdelenie textu podľa hlavných tém s rozdelením moderných prekladov. Rozdelenie textu do perikop nie je súčasťou inšpirovaného textu, ale je kľúčové pre vystihnutie pôvodného zámeru autora. Pôvodný zámer autora má byť srdcom výkladu. Každá perikopa má len a len jednu tému.

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom. Prvý odstavce 2. Druhý odstavce
3. Tretí odstavce
4. Atd'.

PREHLAD TEXTOVÝCH SÚVISLOSTÍ

A. V rámci širších historických súvislostí tejto knihy je pravdepodobné, že tieto pastorálne rady sú tiež podfarbené konaním falošných učiteľov.

1. problémy s vdovami (5:3-16)
2. problémy so staršími (5:17-25)
3. problémy s otrokmi (6:1-2a)
4. problémy s falošnými učiteľmi (6:2b-10)

a. doktrína

b. bohatstvo

B. Tento odstavce obsahuje tri výrazy, ktoré sú použité s dvomi rozdielnymi významami.

1. "starší"

a. starší muž (v. 1)

b. predstaviteľ domácej cirkvi (v. 17)

2. "vdova"

a. žena ktorá bola vydatá a ostala sama v starostlivosti zboru (verše 3-8)

b. zvláštna kategória žien ktoré boli zborom najaté na prácu (v. 9-16)

3. "úcta"

a. rešpekt (verše 3, 17)

b. plat (verše 3, 17)

c. alebo obidve možnosti

C. Kapitola 5 v istom zmysle súvisí s kapitolou 3. "Starší" z 5:17 je odkazom na "biskup" z 3:1 a "zoznam" vdôv z 5:9 odkazuje na "ženy" z 3:11. Uvedomujem si, že rozlišovanie medzi vdovami ktorým cirkev pomáhala (v. 3-8) a vdovami ktoré slúžili v zbere sa zdá byť trochu ťažkopádne, ale je niekoľko dôvodov, kvôli ktorým sa držím takéhoto pohľadu:

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom. Podmienky pre vdovy sú prísne (pozri v. 5,9-10). Znamená to, že cirkev pomáhala len niektorým výnimočným vdovám?
2. "Zoznam" z 9. veršu vyzerá ako zvláštny zoznam vdôv.
3. "Zoznam" (pozri 5:9) alebo záruka (doslovne "prvá viera") vo verši 12 naznačuje viac než len sľub že sa opäť nevydajú. Prečo by bol opätovný sobáš problémom? Znamenal by koniec závislosti na podpore zboru, ale čo ak to bola pracovná zmluva so zborom? Takýmto spôsobom by cirkev pomohla ľuďom v núdzi (napríklad platom), ale zároveň by od nich získaval službu (napríklad pomoc ďalším ženám).
4. Diskusia o starších, začínajúca veršom 17, zahŕňa platenú pomoc v cirkvi.

ŠTÚDIUM SLOV A VIET

EKUMENICKÝ PREKLAD : 5:1-2

1 Staršieho nekarhaj tvrdo, ale ho napomínaj ako otca, mladších ako bratov, 2 staršie ženy ako matky, mladšie ako sestry so všetkou mravnou čistotou.

▣ **5:1 "Nekarhaj tvrdo"** aorist aktívny, spôsob je konjunktív s negujúcim členom. Gramatické spojenie sa využíva na zamedzenie začiatku aktivity. Toto je dôrazný grécky výraz, ktorý doslovne znamená "zasdiť ranu" (pozri 3:13). Kresťania majú konať inak, majú konať v láske s cieľom zmierenia. Táto rada možno so sebou nesie starozmluvné napomenutie k účte k starším Lev. 19:32.

▣ **"staršieho"** Toto doslova znamená "starší" (PRESBYTEROS). Tento výraz je v nasledujúcom texte použitý v dvoch významoch: (1) starší muž (v. 1) a (2) predstaviteľ miestnej domácej cirkvi (v. 17 pozri aj I Pet. 5:1,5).

ZVLÁŠTNA TÉMA: VEK

I. Úvod

A. Citát z dokumentu "Budúcnosť pre rodinu" (A Future for the Family), zostavenom Kresťanskou komisiou pre život (Christian Life Commission) z roku 1973, s. , článok dokumentu "Starí ľudia v hebrejsko-kresťanskom svete" (Hebrew-Christian Geriatrics), autor L. D. Johnson:

"Náš prístup k starnúcim, vnímajúc jeho protiklad k našim sentimentálnym rečiam, odhaľuje že Bibliu radšej horlivo odporúčame než poslúchame." Pravdepodobne žiadna civilizovaná spoločnosť nepreukazovala o starých ľuďoch menej záujmu než tá naša. Sme uctievači mladosti. Staráme sa o nich, rozmaznávame ich a prehnane chránime, sme k nim veľmi zhovievaví, závidíme im a robíme zo seba

bláznov, keď sa ich snažíme napodobniť. Našou najvyššou hodnotou je mladosť a najnižšou je staroba.

Avšak absurdita takéhoto prevráteného rebríčka hodnôt by mala byť zjavná. Jeden zo šiestich ľudí západného sveta má nad šesťdesiat rokov a pomer stále rastie v prospech starších."

B. Kultúry sa veľmi odlišovali aj podľa toho ako nakladali so starými ľuďmi:

1. Východné kultúry preukazovali starým ľuďom veľký rešpekt a starali sa o nich.
2. Americkí indiáni opustili starých a nechali ich umrieť.

C. Existujú biblické návody ktoré v tejto oblasti pomáhajú.

II. Biblický prehľad

A. Stará zmluva

1. Vek je Božím požehnaním tých, čo kráčali podľa zmluvy

a. *Príslovia 16:31*

b. *Genesis 15:15*

c. *Exodus 20:12; Duet. 6:2; 22:6-7; 25:15*

d. *Jób 5:17-26 (najmä v. 26)*

e. *Žalm 91:14-16*

f. *Žalm 92:1-15 (najmä verše 14-15)*

2. Aj požehnaný vek má svoje špecifické problémy.

a. *veľmi obrazný opis staroby môžem nájsť v Kaz. 12:1-5*

b. *Izák mal slabý zrak, Gen. 27:1*

c. *Jákob mal slabý zrak, Gen. 48:10*

d. *Éli mal slabý zrak, I Sam. 3:2*

e. *Barzillaj slabo počul a stratil chuť v ústach, II Sam. 19:31-35*

f. *Dávid mal slabý obeh krvi, I Kráľov 1:1-4*

g. *Abija mal slabý zrak, I Kráľov 14:1*

3. Boh nás nikdy neopustí, ani v starobe

a. *Žalm 37:23-26*

b. *Žalm 71:9,18*

c. *Žalm 73:24*

4. Vek, ako znak Božieho požehnanie, má vyvolávať rešpekt.

a. *Leviticus 19:32*

b. *Rút 4:15*

c. *Príslovia 23:22*

d. *Nedostatok rešpeku je a bude súdený*

(1) Deuteronomium 28:50

(2) I Samuel 2:31-32

(3) Izaiáš 3:5

(4) Náreky 4:16; 5:12

e. *Múdrosť Šalamúnova, 2:10*

f. *Múdrosť Sírachova (Kazateľ) 8:6*

5. Požehnaný vek so sebou prináša múdrosť a súdnosť.

a. *I Kráľov 12:8*

b. *Jób 12:12,20*

c. *Jób 15:10*

d. *(Kazateľ 25:6)*

e. *Existujú výnimky*

(1) *Jób 32:6 a ďalej*

(2) *Kazateľ 4:13*

6. Čo sa považuje za vysoký vek?

a. *Leviticus 27:1-8, 60 rokov*

b. *Žalm 90:10, bežne - 70, výnimočne - 80*

c. *Izaiáš 65:20, 100 rokov*

d. *(Kazateľ 18:9 - 100 rokov)*

B. Nová zmluva

1. *I Timoteovi*

a. *úloha vdov, 5:3 a ďalej*

b. *postoj voči starším osobám, 3:1-2*

c. *veriaci sú zodpovední za svoje rodiny, 3:8*

III. Niektoré praktické návrhy

A. učte svoje deti rešpektu voči starším (sami ho raz budete potrebovať!).

B. spravte rodinný záväzok navštevovať starších členov vašej rodiny. Ak je to možné tak osobne, ak nie, tak prostredníctvom telefónu, listov, oslovujte starších príbuzných. Najmä počas sviatkov.

C. Urobte si výlet k staršiemu susedovi alebo do domova dôchodcov. Povzbudte váš zbor aby sa začali starať o domov dôchodcov a pravidelne ho navštevovali.

D. Zabezpečte, aby boli vaše deti so starými rodičmi, či už pokrvnými, alebo "adoptovanými." E. Povzbudzujte cirkevné zbory k rozvíjaniu služieb dospelým a senioRim. Nech zamestnajú človeka ktorý sa o túto službu bude starať.

F. Osobne - začnite sa pripravovať na dôchodok, plánovať ho.

▣ **“ale ho napomínaj ako otca”** prítomný čas, aktívny, imperatív. Pavel kladie dôraz na to, aby Timotej jednal s členmi domácej cirkvi ako s členmi najbližšej rodiny (pozri Marek 3:31-35). Úcta a rešpekt voči "otcom a matkám" môže odrážať desatoro (pozri v. 4).

▣ **5:2 “mladšie ako sestry so všetkou mravnou čistotou”** Pavel pri mladších ženách zdôrazňuje práve mravnú čistotu kvôli (1) Timotejovmu veku a (2) sexuálnemu zneužívaniu od falošných učiteľov (pozri II Tim. 3:6).

EKUMENICKÝ PREKLAD: 5:3-8

3 Maj v úcte vdovy, ktoré sú naozaj vdovami. **4** Ak niektorá vdova má deti alebo vnúčatá, tie nech sa najprv naučia ctíť si príbuzných a odplácať sa rodičom, lebo to je milé Bohu. **5** Tá,

ktorá je naozaj vdovou a je osamelá, dúfa v Boha a dňom i nocou vytrvalo prosí a modlí sa; 6 ale tá, čo žije v rozkošiach, je zaživa mŕtva. 7 To im prikazuj, aby boli bezúhonné. 8 No ak sa niekto nestará o svojich blízkych, najmä o členov rodiny, ten zaprel vieru a je horší než neveriaci.

▣ **5:3 “Maj v úcte vodvy”** Výraz "maj v úcte" vo veršoch 3 a 17 môže naznačovať plat alebo podporu ktorú dávala cirkev (1) vdovám v núdzi (pozri v. 3-8); (2) ženám oddeleným pre službu (pozri v. 9-16); a (3) starším (pozri v. 17-22). Zdá sa, že cirkev, nasledujúc SZ a synagógu (pozri Deut. 24:17-22; Exod. 22:22-24; Iz. 1:17; Skutky 6:1ff; 9:39,41), sa starala o vdovy. Bolo to Pavlovým záujmom aby tí, ktorým cirkev pomáhala, tú pomoc skutočne potrebovali, respektíve nemali rodinu ktorá by sa o nich starala (pozri v. 4,16). Falošní učitelia vykorystovali vodvy (pozri v. 6,15). Pavol vyzýva cirkev aby pomáhala skutočným vdovám.

▣ **5:4 “ak”** Jedná sa o podmieňovaciu vetu prvého typu (tak ako vo verši 8). Boli vdovy, ktoré boli vlastnými rodinami zanedbávané (pozri v. 8,16).

▣ **“lebo to je milé Bohu”** toto je pravdepodobne odkaz na desatoro, na príkaz ctíť si otca i matku (pozri Exod. 20:12), v tomto prípade ovdovenú matku. V SZ sa Boh zastáva slabých, sociálne znevýhodnených a bezmocných. Výzva obraňovať "vdovy, siroty a cudzincov" je v tejto časti tak príznačná ako veta z deuteronomia (zopakovaná v Jeremiášovi). Veriaci prejavujú lásku a rešpekt foči YHWH tým, že si ctia Jeho slovo a budú udržiavať silné rodinné putá a dodržiavať rodinné povinnosti.

▣ **5:5 “Tá, ktorá je naozaj vdovou a je osamelá,”** Pavel dáva konkrétny návod ktorý v jeho dobe podmieňoval prijímanie pomoci zo zboru (ale nie zostavenie zoznamu vo verši 9): (1) perfektnum - žije a bude ďalej žiť sama; (2) perfektnum - je a ďalej bude zbožnou ženou; (3) prítomný čas - vyhýba sa pozemským radostiam vďaka neustálej modlitbe. Anna (Lukáš 2:37) a Dorkas (Skutky 9:36) (aj keď nie je konkrétna zmienka o tom, že by bola vdovou), by tieto podmienky spĺňali.

▣ **5:6**

NASB “ale tá, čo žije v rozkošiach,”

NKJV “ ale rozkošiaca”

NRSV “ ale rozkošnica”

TEV “tá čo sa oddáva rozkošiam”

NJB “tá ktorá uvažuje len o rozkošiach”

V rámci danej kultúry to mohlo znamenať (1) vdovy ktoré začali s prostitúciou aby si zarobili na živobytie alebo (2) sexuálne vykorystovanie falošnými učiteľmi (pozri II Tim. 3:5-7). Vyzerá to ako veľmi príkre varovanie (pozri v. 15).

▣ **“je zaživa mŕtva”** Znamená to duchovnú smrť (perfektnum, aktívne, indikatív). Tento verš opisuje vdovy v domácej cirkvi v Efeze. Falošní učitelia nenavodili túto smrť len sebe, ale sú duchovne zodpovední aj za smrť ostatných.

▣ **5:7**

NASB “ To im prikazuj”

NKJV “a to im prikazuje”

NRSV “dávaj tieto príkazy”

TEV “daj im tieto usmernenia”

NJB “usmertni ich takto”

Tento výraz znamená "prísny vojenský rozkaz" (pozri 1:3,18; 4:11). Neboli to návrhy! Neboli to možnosti pre slobodnú osobnú voľbu.

▣ **“aby boli bezúhonné”** Toto bolo aj je tým správnym povolaním veriacich. Ktokoľvek sa nestará o vlastných príbuzných, najmä o bezprosterdnú rodinu, zapredal vieru a v očiach spoločenstva je horší ako neveriaci (verše 7,8). Toto je odrazom Ježišovho učenia v Marek 7:9-13. Súvisí to, zdá sa, s dôrazom na to, aby neexistoval dôvod na kritiku ako od veriacich, tak od neveriacich (pozri 3:2,7,10; 5:7; 6:14). Kresťania musia vždy žiť taký život, ktorý ostatných priťahuje k viere v Krista. Pozitívny príklad takéhoto konania môžeme vidieť vo verši 4, kým teraz sa zaoberáme negatívnym. Pozri zvláštnu tému: Podmienky pre ženy pracujúce v cirkvi pri 3:12.

▣ **5:8 “ak”** Toto je podmieňovacie súvetie prvého typu, čo znamená, že niektorí veriaci zanedbávali ich rodiny (pozri v. 4,16)

▣ **“zaprel vieru a je horší než neveriaci”** Som presvedčený, že sa jedná o odkaz na osobné svedectvo v rámci spoločenstva (pozri v. 7; 3:4-5), nie o výpoveď o ich spásu. Aj veriaci pomáhajú ich vlastným rodinám. Avšak, v iných textoch sa používa toto slovo "zapriet" ako vyjadrenie úplného odmietnutia Boha (pozri II Tim. 2:12; Títovi 1:16; II Pet. 2:1; Júda 4). V rámci súvislostí tohto textu to môže mať súvislosti so konaním alebo učením falošných učiteľov "ktorí odpadli od viery" (pozri 1:19-20; 4:1-2; 6:9-10,20-21) alebo s ich nasledovníkmi (pozri v. 6,15).

EKUMENICKÝ PREKLAD: 5:9-16

9 Do zoznamu nech je zapísaná vdova nie mladšia ako šesťdesiatročná, raz vydatá, 10 ak má svedectvo, že robila dobré skutky: vychovávala deti, bola pohostinná, umývala veriacim nohy, pomáhala sužovaným a venovala sa každému dobrému dieľu. 11 Mladšie vdovy však odmietni, lebo keď ich zmyselnosť odcudzí od Krista, chcú sa vydať 12 a majú výčitky, že porušili prvú vernosť. 13 Zároveň zaháľajú a učia sa chodiť z domu do domu, a nielen že zaháľajú, ale aj klebetia, sú priveľmi zvedavé a hovoria, čo sa nesluší. 14 Preto chcem, aby sa mladšie vydávali, rodili deti, starali sa o domácnosť a aby protivníkovi nedávali nijakú zámienuku na ohováranie. 15 Niektoré sa totiž už odvrátili a šli za satanom. 16 Ak má niektorá veriaca žena vdovy v príbuzenstve, nech im pomáha, aby cirkev nebola zaťažená a mohla sa starať o tie, čo sú skutočne vdovami.

▣ **5:9 “Do zoznamu nech je zapísaná vdova nie mladšia ako šesťdesiatročná”** prítomný čas, pasívum, prikazovací spôsob, negatívny člen - zastavenie činnosti ktorá prebieha. Je to teda ďalšia podmienka pre vdovy ktoré môžu byť súčasťou skupiny slúžiacich. Výraz "zoznam" je grécky výraz pre "právny register." Zoznam vdôv môže byť synonymom pre "diakonky" (pozri 3:11;

Rim. 16:1). "Apoštolská konštitúcia" POZRI: The “Apostolic Constitutions,” napísaná na začiatku druhého storočia, vymenúva tri typy služieb žien: panny, diakonky a vdovy.

NASB “raz vydatá”

NKJV “a bola ženou jedného muža”

NRSV “bola len raz vydatá”

TEV “naviac musí byť len raz vydatá”

NJB “ktorá má len jedného manžela”

O význame týchto slov sa viedla rozsiahla diskusia (pozri 3:1,12). Čokoľvek to znamenalo, bolo to veľmi dôležité pre domáce zbory v Efeze a na Kréte (pozri 3:1,12; 5:9; Títovi 1:6). Pevné, náboženské rodiny boli (a sú) silným svedectvom pre stratený a zmätený svet.

Pre podrobnejšie poznámky pozri komentár k 3:2. Vo v. 14 sú mladé vdovy vyzývané k tomu, aby sa opäť vydali. To naznačuje, že druhé manželstvo nebolo považované za hriech (pozri Rim. 7:2-3; I Kor. 7). V európskom baptizme sa "muž jednej ženy" alebo "raz vydatá" vykladá ako biblické zamietnutie druhého manželstva, najmä pre kazateľov. Avšak to neplatilo pre kultúru stredného východu. Takáto teória odráža skôr rastúci asketizmus rannej cirkvi, ale nie NZ. Grécke myslenie

negatívne ovplyvnilo prvé zbory pozostávajúce z obrátených pohanov. Pravá biblická viera nie je nikdy uzavretosť pred svetom, ale svedectvo v rámci sveta.

▣ **5:10 “ak má svedectvo, že robila dobré skutky”** V pokračovaní veršu 10 nasleduje zoznam piatich konkrétnych dobrých skutkov (podmieňovacie súvetie prvého typu). Pozri zvláštnu tému: Podmienky pre ženy pracujúce v cirkvi pri 3:12. Tieto dobré skutky vystihujú to, čo miestne spoločenstvo očakávalo od žien.

▣ **“ak”** Toto "ak" patrí do série priatich podmieňovacích súvetí prvého typu. Každé z nich predstavuje podmienku pre ženu ktorá pracuje pre zbor.

▣ **“ak vychovávala deti,** ” Toto neznamena, že sa nesmie jednať o bezdetnú ženu, ale že ak vychovávala deti, musia byť zbožné. Tento dôraz sa spomína opäť a opäť (pozri kapitolu 3), dôraz na presvedčivý, zbožný a verný rodinný život.

▣ **“ak bola pohostinná”** nemyslí sa tým na privítanie kohokoľvek vo vlastnom dome, ale na starostlivosť o cestujúcich kresťanských predstaviteľov.

▣ **“umývala veriacim nohy”** Bol to zvyk, služba, ktorou si domácnosť uctila, prijala, hosťa. Ježiš to urobil aj pre vlastných žiakov, aby ich naučil pokore (pozri Jánov 13). Tu, zdá sa, je to zároveň metaforické vyjadrenie pokornej služby (a možno zároveň pohostinnosti ktorá bola v danej kultúre očakávaná).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: SVÄTÍ.

Toto slovo je gréckym ekvivalentom hebrejského "KADAŠ," ktorého základným významom je oddelenie niekoho, niečoho, vymedzeni miesta, pre výhradné použitie Jahveho. Poukazuje to na napríklad termín "posvätený."

YHWH je oddelený od ľudí svojou prirodzenosťou (večným nestvoreným Duchom) a Jeho charakterom (morálnou dokonalosťou). On je štandard, ktorým je všetko ostatné hodnotené a súdené. On je transcendentný, Jediný Svätý, niet iného.

Boh stvoril ľudí pre spoločenstvo, ale pád (Gen. 3) zapríčinil vzťahovú a morálnu bariéru medzi Svätým Bohom a hriešnou ľudskosťou. Boh sa rozhodol obnoviť Jeho zámer so stvorením; preto volá svojich ľudí k svätosti (pozri Lev. 11:44; 19:2; 20:7,26; 21:8). Prostredníctvom viery (vzťahu viery) v YHWH sa Jeho ľudia stávajú svätými. Sú takými prostredníctvom ich zmluvnej pozície pred Bohom, a zároveň s pozvaním k svätému životu (pozri Mat. 5:48).

Svätý život je možný pretože veriaci sú plne prijatí a je im odpustené, oboje skrze život a dielo Ježiša a prítomnosť Svätého Ducha v ich mysliach a srdciach. Takto vzniká paradoxná situácia 1. - sme svätí kvôli Kristovej spravodlivosti prisúdenej nám 2. sme povolaní žiť sväto kvôli prítomnosti Ducha. Veriaci sú "svätí" (HAGIOI) kvôli tomu, že ich živote je prítomná (1) vôľa Svätého (Otca); (2) dielo Svätého Syna (Ježiša); a (3) prítomnosť Svätého Ducha.

NZ vždy odkazuje na svätých v množnom čísle (okrem jedinej zmienky vo Filip. 4:12, ale aj jej kontext je v množnom čísle). Byť zachránený znamená byť časťou rodiny, tela, budovy! Biblická viera začína s osobným prijatím, ale rozvíja sa do širšieho spoločenstva. Všetci sme obdarovaní (pozri I Kor. 12:11) k zdraviu, rastu a dobru tela Kristovho - cirkvi (pozri I Kor. 12:7). Sme zachránení aby sme slúžili!

Svätosť je charakteristikou tejto rodiny!

▣ **“pomáhala sužovaným”** Opäť je to pravdepodobne odkaz na službu pomoci veriacim, ale možno je chápaná aj širšie, ako pomoc tým čo sú v núdzi, zranení, stratením blízkym. Každá z týchto podmienok poukazuje na služobné srdce starších vdov.

▣ **5:11 “Mladšie vdovy však odmietni, lebo keď ich zmyselnosť odcudzí od Krista, chcú sa vydat’”** Nezabúdajme na to, že biblická teológia manželstva je pozitívna (pozri Gen. 1 & 2). Táto veta pravdepodobne súvisí so sľubom, ktoré vdovy dali keď sa stali pomocníkmi v domácich zboroch

(pozri v. 12). Nejedná sa o výrok, ktorý by znevažoval manželstvo, ale o výrok, ktorý je prezieravý voči sľubom daným v mene Krista, ktoré nie sú dodržané (čo sa prejavuje napríklad aj pri rozvoде).

▣ **5:12 “a majú výčitky”** Niektoré preklady obsahujú slovo "preklatie. Je to však príliš prísny preklad gréckeho slova "KRINO". Sľuby dané Bohu boli a sú vážnymi sľubmi (pozri Lev. 27 a Num. 30), ale nesúvisia s otázkou spásy.

▣

NASB “že porušili prvú vernosť”

NKJV “že opovrhli prvou vierou”

NRSV “porušili ich prvý záväzok”

TEV “lebo zrušili prvú vieru”

NJB “lebo porušili prvotnú vernosť”

Grécky výraz PISTIS, ktorý zvyčajne prekladáme ako "viera," "dôvera," "presvedčenie," má SZ súvislosť s výrazmi "vernosť" a "dôveryhodnosť." V tomto zmysle je použitý aj tu, v zmysle toho že ich prvoradým sľubom bola vernosť službe Kristovi (doslovne "prvej viere").

▣ **5:13 “chodiť z domu do domu”** Pravdepodobne bolo úlohou vdov pomáhať s každodennou starostlivosťou a s roznášaním jedla pre členov rôznych domácich zborov (ako to bolo aj v synagóge). Možno navštevovali jeden dom za druhým v rámci svojej služby - starostlivosti o veriacich.

▣ **“klebety a zaháľanie”** Prvý výraz je použitý v III Jánov 10 na falošných učiteľov, ktorí boli privedení pred predstaviteľov cirkvi. Problém je konkrétne vypovedaný v Títovi 1:11. Tým problémom neboli len klebety, ale herézy! Druhý výraz je použitý v súvislosti s čarodejnictvom v Skutky 19:19. V rámci týchto súvislostí to však súvisí so ženami, ktoré považujú za svoju úlohu miešať sa do problémov iných.

▣ **“hovoria, čo sa nesluš”** v súvislostiach pastorálnych listov sa jedná o podvodné správanie falošných učiteľov voči mladých ženám. II Tim. 3:5-7), je možné, že šírili falošné učenia od domáceho zboru k domácejmu zboru, prípadne od domácnosti k domácnosti (od gazdinej ku gazdinej, pozri Títovi 1:11). To je aj príčinou toho, že im Pavel nedovolil hovoriť v domácich cirkvách (pozri 2:9-15) a nedovolí im pomáhať v cirkvi.

▣ **5:14 “Preto chcem, aby sa mladšie vydávali ”** Manželstvo (v tomto prípade druhé manželstvo) nie je zlé ani menej duchovné (pozri I Kor. 7:8,39). Práca v domácnosti je Božím povolaním (pozri 2:15).

▣ **“aby protivníkovi nedávali nijakú zámienu na ohováranie”** "Protivník" je v jednotnom čísle. Môže to byť odkaz na (1) satana (pozri v. 15) alebo (2) falošného učiteľa (pozri II Tim. 3:5-7). Tieto vdovy, keď obnovili svoj milostný život, otvorili sa tým diabolským útokom a kritike od celého spoločenstva, veriaceho aj neveriaceho.

Výraz "príležitosť" je vojenským pojmom pre "predvoj" alebo "základňa pre výboje" (pozri Rim. 7:8,11). Fyzické telo nie je zlé, ale je to bitevné pole v oblasti pokušenia. Ľudská sexualita nie je problémom. Problémom sú ľudia, ktorí využívajú Božie dary mimo Božieho zámeru.

▣ **5:15 “Niektoré sa totiž už odvrátili a šli za satanom”** Timotej pravdepodobne oboznámil Pavla so špecifickou situáciou niektorých vdov, napríklad tých ktoré sú spomenuté vo veršoch 6 alebo 13 Falošní učitelia sa zamerali na tieto mladé vdovy ako na svojich vyslancov (keďže sú spomenutí aj muži ktorí ich viedli, pozri 1:20). Za falošnými učiteľmi je totiž činnosť toho zlého.

▣ **5:16 “ak”** Opäť podmienka prvého typu. Pavel požaduje od kresťanských rodín aby si plnili svoje úlohy (prítomní čas, aktívny tvar, prikazovací spôsob). Chce tiež aby bolo postarané o tých, čo rodiny nemajú (pozri v. 4,8).

EKUMENICKÝ PREKLAD: 5: 17-22

17 Starší, ktorí svoju službu konajú dobre, sú hodní dvojitej odmeny; najmä tí, čo sa usilovne venujú slovu a vyučovaniu. 18 Ved' Písmo hovorí: Mlátiacemu volovi nedávaj náhubok a: Hoden je pracovník svojej mzdy. 19 Žalobu na staršieho neprijímaj, iba ak ju potvrdia dvaja alebo traja svedkovia. 20 Tých, čo hrešia, pokarhaj pred všetkými, aby aj ostatní žili v bázni. 21 Zaprisahávam ťa pred Bohom a Ježišom Kristom i pred vyvolenými anjelmi, aby si sa podľa tohto správal bez predsudkov a nič nekonal z náklonnosti k niekomu. 22 Unáhlene neklad' na nikoho ruky. Nemaj nič spoločné s hriechmi iných. Zachovaj sa čistý.

▣ **5:17 "starší"** Výraz "starší" (PRESBYTEROS) bol starozmluvným typom vedenia, kým "biskup" (EPISKOPOS, pozri 3:1) bol typ vedenia odvodený z gréckych mestských štátov. Tieto dva výrazy sa v rámci NZ používajú ako synonymá (pozri Skutky 20:17, 28, kde sa výraz starší používa na pastierov zboru a tiež Títovi 1:5,7, kde starší a biskup sú výrazy použité na toho istého predstaveného).

Nová zmluva sa nedá použiť na to, aby sme na jej obsahu vystavali sväté cirkevné zriadenie. Zaznamenáva totiž všetky tri typy vývoja: (1) biskupskú (Jakub ako autoritatívny vodca); (2) presbyterskú (spomínané skupiny starších); a (3) kongregačnú (spoločenstvo ktoré volilo..).

Množné číslo uvedené tu a v Skutky 20:17 a Títovi 1:5 možno poukazuje na domáce cirkvi. Ranná cirkev nepoužívala oddelené budovy až do tretieho storočia. Nikto nemal takú domácnosť, aby v nej mohol privítať všetkých veriacich; preto viacero rôznych kresťanských domácností vo väčších mestách otvorilo svoje dvere aby hostovalo pravidelné stretnutia kresťanskej komunity. Tento prístup taktiež chránil cirkev pred tým, aby bola zatknutá naraz.

Nie je presne jasné akým spôsobom bolo zorganizované vedenie niekoľko domácich zborov. Ako cirkev rástla, organizácia sa stala nevyhnutnou. Avšak forma tento organizácie nie je tak podstatná ako zbožnosť predstavených.

▣ **"sú hodní dvojitej odmeny"** prítomný čas, pasívum, prikazovací spôsob. Môže to byť zmienka o plate (pozri Gal. 6:6) alebo uznani (pozri I Tesaloničanom 5:12-13). Text ktorý nasleduje po 18. verši naznačujú že by sa mohlo jednať o plat.

▣ **"najmä tí, čo sa usilovne venujú slovu a vyučovaniu."** Starší sú v rámci NZ vždy spomínaní v množnom čísle, čo môže naznačovať skupinu niekoľkých predstavených miestnych domácich cirkví z jedného väčšieho mesta, napríklad Efezu (pozri Skutky 20:17 a ďalej). Pastieri mali byť schopní zvestovať aj vyučovať (pozri 3:2; II Tim. 2:24; Ef. 4:11).

Jedni predstavení majú jeden dar, kým ostatní majú ďalšie. Vedúci sa musia zamerať na ich obdarovanie a nechať ostatných obdarovaných, aby sa chopili svojej úlohy. Niektorí veriaci sú výnimočným spôsobom obdarovaní pre vedenie, často niekoľkými spôsobmi. Tí, ktorí pokrývajú niekoľko oblastí, majú byť odmenení podľa ich úsilia a chránení / podporovaní v oblastiach kde sú neefektívni. My, ako telo Kristovo, sa radujeme z obdarovania našich členov, ale taktiež si musíme uvedomovať, že sa navzájom naliehavo potrebujeme (pozri I Kor. 12:7)!

▣ **5:18 "Ved' Písmo hovorí: "** Toto je citátom z Deut. 25:4. Je použitý aj v I Kor. 9:6-7,14. Výnimočnosť osemnásteho veršu je v tom, že starozmluvný citát v ňom má rovnaké postavenie ako novozmluvný, ten, ktorý môžeme nájsť v Lukášovi 10:7 ("pracovník je hodný svojej mzdy"). Toto poukazuje na Pavlovo chápanie, že inšpirovanú novú zmluvu áva na jednu úroveň s vznikajúcou novou zmluvou (pozri II Pet. 3:15-16). Pavlovo uisťovanie o systéme platených vedúcich je veľmi zaujímavé.

1. Ved' koreňom všetkého zla je láska k peniazom. Podľa židovských zvykov si zvyčajne nevzal peniaze od tých ktorých učil (Filipi a Tesalonyky boli výnimkou).
2. Práve táto téma bola použitá falošnými učiteľmi na to, aby napadli Pavla (ako v Korinte, pozri II Kor. 11:7-9; 12:13).
3. Pravdepodobne existuje spojenie medzi týmito Pavlovými poznámkami a učením falošných učiteľov, ale nie je udané o čo presne sa jedná.

▣ **5:19** “**Žalobu na staršieho neprijímaj, iba ak ju potvrdia dvaja alebo traja svedkovia.**” prítomný čas, stredný rod, prikazovací spôsob, záporný člen, toto spojenie znamená "zastav prebiehajúcu činnosť". Poukazuje to na zmätok a obvinenia spôsobené falošnými učiteľmi. Samotný systém je z Mojžišových spisov (pozri Num. 35:30; Deut. 17:6; 19:15).

▣ **5:20** “**Tých, čo hrešia,**” Všimnime si prítomný čas tohto prídavia, aktívny tvar. V daných súvislostiach je to narážka na vedúcich, ktorí pokračujú v hriešnom živote (pozri I Kor. 3:10-15). Nie je to nevyhnutne jednorázovou záležitosťou. Pavel dáva inštrukcie pre vyrovnanie sa s hriechom veriaceho v Rim. 16:17-18; I Kor. 5; Gal. 6:1-5; I Tes. 5:14; II Tes. 3:6-15; I Tim. 1:20; 5:19-20; a Títovi 3:10-11.

▣ “**pokarhaj pred všetkými, aby aj ostatní žili v bázni.**” Zdá sa, že hovorí o verejnom disciplinárnom konaní (pozri Gal. 2:14; Jakub 5:16) ktoré niektorí starší začali voči tým, ktorí:

1. prestupovali ich autoritu
2. propagovali falošné učenie
3. zaoberali sa iným nevhodným konaním

▣ “**pokarhaj**” je v pastorálnych listoch bežným výrazom (pozri II Tim. 4:2; Títovi 1:9,13; 2:15). "všetkými" môže znamenať:

1. ostatné domáce cirkvi
2. ostatní starší z danej oblasti
3. ostatní veriaci

▣ **5:21** “**Zaprisahávam ťa pred Bohom a Ježišom Kristom i pred vyvolenými anjelmi,**” Takéto silné prísahné vyjadrenie sa v pastorálnych listoch nachádza niekoľko krát (pozri 5:21; 6:13; II Tim. 4:1; a v podobnom zmysle v II Tim. 2:14). Pavel bral to čo vyučoval veľmi vážne.

▣ “**pred vyvolenými anjelmi**” Je veľmi prekvapujúce, že sú spomínaní "vyvolení anjeli" a nie Svätý Duch. Je to použité v zmysle (1) tých ktorí slúžia Božiemu ľudu a ktorí sú s nimi (pozri Žalm 138:1; I Kor. 4:9; Mat. 18:10; Lukáš 9:26; a Heb. 1:14) alebo (2) tých výnimočných anjelov, ktorí sú pri Božom tróne, ktorí sú výnimočne spätí s Jeho prítomnosťou (v rabínskej literatúre išlo o sedem anjelov Božej prítomnosti).

▣ “**aby si sa podľa tohto správval bez predsudkov a nič nekonal z náklonnosti k niekomu.**” Timotej nemá mať obľúbencov ani vytvárať a držať frakcie! Výraz "správať sa" pochádza z gréckeho slova "strážiť". Ako Boh stráži nás (pozri II Tes. 3:2; Júda 24) a naše dedičstvo (pozri I Pet. 1:4-5), máme aj my brániť Jeho pravdu! Máme chrániť aj samých seba pred falošným učením (pozri II Tim. 4:15; II Pet. 3:17; I Jánov 5:21).

Všimnime si zmluvnú vzájomnosť: Boh stráži nás; veriaci majú obraňovať Jeho pravdu a samých seba! Je možné že toto poverenie Timoteovi súvisí s uprednostňovaním a predpojatosťou ktorú mali falošní učelia, keď tvrdili že sú výnimočnou skupinou, resp. že majú výnimočné poznanie a výnimočnú voľnosť.

▣ **5:22** “**Unáhle neklad' na nikoho ruky.**” Tento verš je v prítomnom čase, aktívnom tvare, prikazovacom spôsobe. Vysvetľuje sa dvomi spôsobmi: (1) ako odkaz na oridnovanie (pozri 3:10; 4:14) alebo (2) ako odkaz na prijatie a znovuustanovenie staršieho, ktorý urobil pokánie z toho, za čo bol verejne pokarhaný (pozri v. 20). Zdá sa, že druhý výklad lepšie zapadne do kontextu veršov 24 a 25 a do historického kontextu falošných učiteľov.

▣ “**Nemaj nič spoločné s hriechmi iných.**” Toto môže mať súvis s (1) príliš rýchlou ordináciou do úradu (pozri 3:6) alebo (2) príliš rýchlym znovuuvedením starších do vedenia zboru. Tu treba pamätať na to akými činnosťami falošní učelia nakazili zbory. Naše skutky si niekto môže vysvetliť ako schvaľovanie alebo umožnenie pochybení ostatných (pozri II Jánov 11).

▣ **“Zachovaj sa čistý.”** V niektorých prekladoch je pridané "od hriechu", ako (správne) vysvetlenie charakteru čistoty. Doslovný preklad je len uvedené "zachovaj sa čistý." (pozri 4:12; 5:2). Hriech je prístup, konanie, súvislosť (asociácia)

EKUMENICKÝ PREKLAD: 5:23

23Nepi už iba vodu, ale pre svoj žalúdok a časté choroby užívaj trochu vína.

▣ **5:23 “Nepi už iba vodu,”** Timotej úplne abstinoval od vína. Pavel mu odkazuje že víno v malých dávkach za lekárske účelom by pre vedúceho v cirkvi nemalo byť problémom. Vo vtedajšej dobe v okolí stredozemného mora sa víno pilo často. "trochu vína" mohlo znamenať (1) pridať do vody trochu vína (nie muštu), aby ju prečistilo, alebo (2) pi z času na čas, keď sa žalúdok ozve, trochu vína. Víno nie je problémom; nesprávny spôsob použitia vína a zneužitie vína, ktoré vykonáva padlé ľudstvo, sú tým problémom. Biblia je jasne proti opitosti (pozri Prísl. 23:29-35; Iz. 5:11,22; 28:1-8), ale nevyučuje úplnú abstinenciu (pozri 3:3,8). V súčasnosti, v dnešnej dobe a kultúre, musí úplná abstinencia súvisieť s duchovným postojom podľa Rim. 14:1-15:13; I Kor. 8 a 10:23-33). Pozri aj zvláštnu tému: Postoj k alkoholu a alkoholizmu pri verši 3:3.

▣ **“pre svoj žalúdok a časté choroby”** Sú to dva opisy odlišných chorôb, alebo je to odkaz na jeden a ten istý problém? Znamená tento verš, že Timotej bol fyzicky slabou osobou? Timoteova práca bola náročnou a zložitou. Ak bol aj fyzicky slabý, robí to z neho ešte viac obdivuhodnú a vznešenú osobnosť.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 5:24-25

24Hriechy niektorých ľudí sú celkom zjavné ešte než dôjdu pred súd; u iných vyjdú najavo až na súde. 25Podobne sú celkom zjavné aj dobré skutky; a tie, čo nie sú také, nemôžu zostať skryté.

▣ **5:24-25** Tieto verše môžu mať súvis s varovaním vo v. 22. Nakoniec ich môžeš poznať podľa ovocia (pozri Mat. 7). Pavel týmito slovami odkazuje na falošných a pravých učiteľov. Dokazujú sa aj svojim učením, aj spôsobom života (zjavnými hriechmi) a ďalšími hriechmi (napríklad skrytými hriechmi alebo prístupmi/motívami) odhalenými v deň súdu.

OTÁZKY NA DISKUSIU

Tento komentár je študijnou pomôckou. Znamená to, že samotný výklad Biblie je vašou vlastnou zodpovednosťou. Každý z nás musí kráčať vo svetle ktoré dostal. Vy, Biblia a Duch Svätý sú základom výkladu. Nemôžete to prenechať komentátorovi.

Tieto otázky na diskusiu Vám majú pomôcť rozmýšľať o pasáži tejto knihy. Ich zámerom je stimulovať naše myslenie, nie viesť k definitívnym odpovediam.

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom. Urobte zoznam platených pracovných pozícií v miestnom cirkevnom zbore, ktoré sa spomínajú v kapitole 5.
2. Urobte zoznam podmienok, ktoré musela splňať vdova ktorá mala dostávať podporu z cirkevného zboru.
3. Akým spôsobom verše 7,8, a 14 súvisia s I Timoteovi 3?
4. Akým spôsobom súvisí verš 20 s veršami 24 a 25?
5. Je úplná abstinencia od alkoholu biblickým učením?

TIMOTEOVI 6

ROZDELENIE PERIKOP V SÚČASNÝCH PREKLADOCH

UBS	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Povinnosti ostatným voči	Úcta voči pánom	Zodpovednosť za veriacich		Otroci
(5:1-6:2a)	6:1-2	(5:1-6:2a)	(5:1-6:2a)	6:1-2a
Falošné učenie pravé bohatstvo	Prestúpenie chamstivosť	Záverečné nariadenia	Falošné učenie a skutočné bohatstvo	Skutočný učiteľ a falošný učiteľ
6:2b-10	6:3-10	6:2b-10	6:2b-5	6:2b-10
Dobry boj viery	Dobré svedomie		Osobné odporúčania	Timoteovo povolanie opäť povolané
6:11-16	6:11-16 Nariadenia bohatým	6:11-16	6:11-16	6:11-16 Bohatí kresťania
6:17-19	6:17-19 Bráň vieru	6:17-19	6:17-19	6:17-19 Posledné varovania a záver
6:20-21a	6:20-21	6:20-21a	6:20-21a	6:20-21
6:21b		6:21b	6:20b	

ČÍTANIE V TREŤOM KOLE (POZRI S. VII)

SLEDOVANIE PÔVODNÉHO ZÁMERU AUTORA NA ÚROVNI SEKCIÍ.

Tento komentár je študijnou pomôckou. Znamená to, že samotný výklad Biblie je vašou vlastnou zodpovednosťou. Každý z nás musí kráčať vo svetle ktoré dostal. Vy, Biblia a Duch Svätý sú základom výkladu. Nemôžete to prenechať komentátorovi

Prečítajte celú kapitolu naraz (počas jedného sedenia). Rozpoznajte hlavné témy. Porovnajte vaše rozdelenie textu podľa hlavných tém s rozdelením moderných prekladov. Rozdelenie textu do perikop nie je súčasťou inšpirovaného textu, ale je kľúčové pre vystihnutie pôvodného zámeru autora. Pôvodný zámer autora má byť srdcom výkladu. Každá perikopa má len a len jednu tému.

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom.
2. Druhý odstavec
3. Tretí odstavec
4. Atd'.

TEXTOVÉ SÚVISLOSTI

A. Otázka falošných učiteľov je späť (pozri 1:3-11,19-20; 4:1-5; 6:3-11,17-19). Celý list pojednáva o problémoch ktoré otvorili heretici, problémoch v oblasti učenia a morálky.

B. Verše 1-2 sú zdanlivo mimo tému, ale možno tiež súvisia s odkazmi falošných učiteľov o kresťanských otrokoch, ich právach a slobodách. UBS4 TEV odvodzuje štruktúru tohto textu na základe nosnej témy - Pavel dáva Timoteovi inštrukcie o tom ako pristupovať k rôznym skupinám v cirkvi.

1. Veď koreňom všetkého zla je láska k peniazom. starší muži a ženy (5:1-2)
2. vdovy (5:3-11)
3. starší (5:17-25)
4. otroci (6:1-2)

C. Je prekvapujúce, že I Timoteovi nekončí sériou osobných pozdravov. Pavel ostal v Efeze dlhšie než v ktoromkoľvek inom meste a mal ohromujúce výsledky v oblasti šírenia evanjelia. V tomto meste poznal veľa verných veriacich. Prečo pozdravoval len Timotea?

Tento list má byť zjavne čítaný aj v pridružených zboroch, v domácich cirkvách (používa "vy", množné číslo vo v. 21). Akokoľvek, bol to tiež osobný list s radami a nariadeniami pre Timotea, Pavlovho apoštolského zástupcu.

ŠTÚDIUM SLOV A FRÁZ

EKUMENICKÝ PREKLAD: 6:1-3

1 Všetci otroci, čo sú pod jarmom, nech majú svojich pánov v náležitej úcte, aby nebolo potupované Božie meno a naše učenie. 2 Tí, čo majú veriacich pánov, nech ich neznevažujú preto, že sú bratmi, ale nech im o to ochotnejšie slúžia, lebo sú veriaci a milovaní a usilujú sa robiť dobre. 3 Toto uč a prikazuj.

▣ **6:1** “Všetci otroci, čo sú pod jarmom,” Kresťanstvo sa v oblasti otroctva prispôbilo kultúre danej doby. Dve tretiny rímskeho sveta boli otroci. Bola to pravda, spravodlivosť a láska Boha, ktoré nakoniec spôsobili koniec otroctva. Pavel sa rozhodol vyrovnávať s ľudskými postojmi v rámci danej kultúry namiesto jej násilného prekonávania (podobne ako pri spoločenskej úlohe žien).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: PAVLOVE NAPOMENUTIA OTROKOV

1. Byť spokojný, ale ak sa ukáže príležitosť stať sa slobodným, využiť ju (1K 7:21-24)
2. V Kristovi nie je otrok alebo slobodný (G 3:28; Kol 3:11; 1K 12:13)
3. Pracujte ako pre Pána; On zaplatí (Ef 6:5-9; Kol 3:22-25; 1Pt 2:18-20)
4. V Kristovi otroci sa stavajú bratmi (1Tim 6:2; Filem verše 16-17)
5. Zbožní otroci prinášajú slávu Bohu (1Tim 6:1; Tít 2:9)

PAVLOVE NAPOMENUTIA OTROKÁROM

Kresťania otroci a otrokári majú toho istého Pána; a tak, mali by sa navzájom správať s úctou (Ef 6:9; Kol 4:1).

▣ “**nech majú svojich pánov v náležitej úcte**” Prvý verš zjavne prehovára ku otrokom ktorí sú kresťania a slúžia pánom, ktorí kresťanmi nie sú, kým verš 2 je odkazom pre otrokov ktorí sú kresťania a slúžia pánom ktorí sú taktiež kresťanmi. Kresťanský otrok sa má voči veriacim aj neveriacim chovať tak, aby to prinášalo česť Bohu a evanjeliu Ježiša Krista (pozri Ef. 6:6-7). Verš 1 usmerňuje rovnakým spôsobom ako 3:2;7;10; 5:7,8,14; a Títovi 2:5, ktoré znamenajú "žiadnu zámienku pre kritiku." Pozri tiež verš 14 v rovnakej kapitole.

▣ **6:2-3** “**Tí, čo majú veriacich pánov, nech ich neznevažujú**” doslovný preklad je "pozerat' nadol," je to v prítomnom čase, prikazovacom spôsobe, s negujúcim členom. Takáto gramatická formácia znamená zastavenie činnosti počas je priebehu. Táto veta súvisí so systémom učenia podľa ktorého všetko čo ako veriaci robíme musí byť najvyššej kvality ako pre Krista (pozri I Kor. 10:31; Ef. 6:6-7; Kol. 3:17; I Pet. 4:11).

Výraz "pánov" nie je bežným výrazom pre označenie majiteľa otrokov: "KYRIOS" (pozri Ef. 6:5,98; Kol. 3:22; 4:1), ale DESPOTÉS. Zvyčajne je tento pojem ("KYRIOS") použitý na označenie Boha Otca a Syna, ale v rámci pastorálnych listov je systematicky používaný na označenie pozemských pánov nad otrokmi (pozri 6:1,2; II Tim. 2:21; Títovi 2:9).

☐ **“Toto uč a prikazuj.”** Dva krát prítomný čas, aktívny, prikazovací spôsob, čo naznačuje trvajúcu povinnosť (pozri 4:11). Táto veta je záverom tohto vyučovania (pozri NASB, NKJV) alebo úvodom k tomu, čo nasleduje (pozri NRSV, TEV, NJB).

EKUMENICKÝ PREKLAD: 6:4-10

4 Ak niekto učí inak a nepridržiava sa zdravých slov nášho Pána Ježiša Krista ani učenia pravej zbožnosti, 5 je namyslený, ničomu nerozumie a chorobne rád sa škriepi a háda. Z toho vzniká závisť, svár, rúhania, upodozrievanie, 6 vzájomné nezhody ľudí, ktorí majú zvrátenú myseľ. Sú to ľudia, ktorým chýba pravda a domnievajú sa, že zbožnosť je prostriedok obohatenia. 7 Veľkým ziskom je však zbožnosť spojená so spokojnosťou. 8 Nič sme si totiž neprinesli na svet a nič si z neho nemôžeme odnieť. 9 Ak máme pokrm a odev, budme s tým spokojní. 10 Lebo tí, čo chcú zbohatnúť, upadajú do osídel pokušenia a sú pod vplyvom mnohých nerozumných a škodlivých žiadostí, ktoré ponárajú ľudí do skazy a záhuby.

☐ **6:4 “Ak”** Podmienka prvého typu (predpokladaná pravda) sa týka aj kontextu vo veršoch 3 až 5. Falošní učitelia odmietajúci Pavlovo učenie skutočne boli (pozri 1:3-7; 4:1-3).

☐ **“učí inak”** grécky výraz "HETEROS" znamená "iný, iného druhu." Falošné učenie bolo kombináciou židovského zákonníctva a gréckej filozofie, podobné tomu v Kolosách a Efeze.

☐ **“nepridržiava sa zdravých slov”** pozri poznámku k 1:10.

☐ **“nášho Pána Ježiša Krista”** Pavel uisťuje, že pôvod "zdravého učenia" je v Kristovom učení ktoré bolo Pavlovi odovzdané. Falošní učenia odmietali oboje, Kristovo aj apoštolské učenie.

☐ **“ani učenia pravej zbožnosti”** pozri poznámku k 2:2. Cieľom Kristovho učenia bola vždy zbožnosť (pozri 3:16). Falošní učitelia sa snažili oddeliť pravdu od života, ospravedlenie od posvätenie, ohlasovanie (indikatív - pravda evanjelia) od príkazu (imperatív - zbožnosť evanjelia). Pozri aj zvláštnu tému: Posvätenie pri II Tim.2:21.

☐ **6:4**

NASB, NRSV “je namyslený”

NKJV, NJB “je pyšný”

TEV “je nadutý”

Perfektum, pasívny tvar, oznamovací spôsob. Doslovný preklad je: "oslepený dymom" v zmysle pýchy 3:6; 6:4; II Tim. 3:4). Pozri zvláštnu tému: slabosti a cnosti v NZ pri 1:9.

☐ **“chorobne rád sa škriepi a háda”** Pavel neustále Timoteovi zdôrazňuje, aby sa nezapájal do bezvýsledných debát s falošnými učiteľmi (pozri I Tim. 1:3,4; 4:7; II Tim. 2:14; 4:4; Títovi 1:14). Zaujíma ma akým spôsobom by sme to dnes mohli využiť?

Výraz "chorobne rád" je doslovným aj metaforickým prekladom gréckeho výrazu "NOSEÓ". V gréčtine sa totiž výraz choro používa aj metaforicky na vyjadrenie silnej túžby po niečom. Títo falošní učitelia nehľadali zbožnosť, ale hľadali ezoterické poznanie o neodhaľených okrajových častiach pravdy. Chceli diskutovať o otázných témach učenia, čo viedlo len k hádkam a rozdeleniam spôsobeným pýchou.

Čím som starší tým viac si uvedomujem že neviem a čím menej rozumiem, tým som šťastnejší! Základné pravdy kresťanstva sú jasné a opakované! Aj tak, z nejakej príčiny, sme hladní po poznaní "všetkých" detailov a náznakov a tak tkáme teologické siete ktoré obsahujú všetky dedukcie o zložitých, otázných, apokaliptických a prorockých častiach. Hľadáme slávu v našich detailných

systémoch miesto nášho vzťahu s Kristom. Pre dogmatika, pre systematického teológa, môže byť ťažšie prejsť cez ucho ihly než pre bohatého!!

Zvestujte jasné pravdy! Diskutujte o okrajovom v láske! Buďte k všetkým milostiví! Dospelosť nás spraví menej odsudzujúcich a viac podobných Kristovi.

▣ **6:5 “Pudí, ktorí majú zvrátenú myseľ”** Buď (1) celý kontext odkazuje na falošných učiteľov, alebo (2) len prvých pár veršov odkazuje na falošných učiteľov a zvyšok odkazuje na dôsledky ich učení pre miestnu cirkev (pozri Aricheov a Hattonov: A Handbook on Pavel's Letters to Timoteovi a Títovi, UBS). Myslím si, že mladé vdovy, a možno aj niektorí otroci (pozri 6:1-2), boli akýsiami vyslancami falošných učiteľov (pozri Gordon Fee: Prvého a Druhého Timoteovi a Títovi v The New International Biblical Commentary Vol. 13).

▣ **“ktorým chýba pravda”** Obidve posledné vety obsahujú príčastia v pasívnom perfekte, čo poukazuje na pevne daný stav mysle a srdca, ktorý pochádza od externého činiteľa, v tomto prípade pravdepodobne od zlého. On je otcom nie len lži, ale aj náboženskej špekulácie a teologického elitizmu. Pozri zvláštnu tému venovanú pravde pri verši 2:4.

NASB “domnievajú sa, že zbožnosť je prostriedok obohatenia”

NKJV “ ktorí sa domnievajú, že pobožnosť je ziskom”

NRSV “ že pobožnosť je telesný zisk”

TEV “považujú nábožnosť za spôsob akým zbohatnúť”

NJB “ nábožnosť pokladajú za zdroj zisku”

Zdá sa, že v tomto vyjadrení môžu byť zahrnuté dve veci: (1) falošní učelia vyučovali teológiu úspechu a majetku alebo (2) nechali si za svoje vyučovanie platiť (pozri Títovi 1:11; II Pet. 2:3). Pravdepodobnejšia je dráha. Preklad King Jakub pridáva na záver piateho verša vetu "od toho sa strá.", avšak takýto dodatok sa vyskytuje len v rukopise Corrector D. Skoršie rukopisy ako I, A alebo D.

▣ **6:6 “spojená so spokojnosťou”** Toto slovo nevyjadruje pyšnú sebestačnosť, ale dostatočnosť dodanú Duchom Svätým, nepochádzajúcu z osobného dostatku ale závislosti na Bohu v Kristovi (pozri Filip. 4:11-13).

▣ **6:7 “Nič sme si totiž nepriniesli na svet”** Môže to byť narážkou na niekoľko SZ pasáží (pozri Jób 1:21; Ž. 49:17; Kaz. 5:15). Je to zdôvodnením výroku vo v. 6. Verše 6 a 8 sú podobné s výrokmí ktoré môžeme nájsť v gréckej stoeickej filozofickej škole. Pavel bol s týmito moralistami oboznámený. Mnoho z jeho zoznamov hriechov a cností je podobných s tými, čo sú dielom gréckych pisateľov. Pozri zvláštu tému: Pavlovo použitie Kosmos pri 1:6.

▣ **6:8** Veriaci sa musia vedieť uspokojiť s tým ako ich Boh denne zabezpečuje tým, čo potrebujú (pozri Prísl. 30:8; Mat. 6:11). Pavlovo použitie slova "obohatenie" vo v. 5 je začiatkom jeho podrobnejšieho rozoberania závidy falošných učiteľov (pozri v. 6-10 a 17-19).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: BOHATSTVO

I. Perspektíva Starej Zmluvy ako celku

A. Boh je majiteľ všetkých vecí

1. 1 Mojžišova 1-2

2. 1 Kronická 29:11

3. Žalm 24:1; 50:12; 89:11

4. Izaiáš 66:2

B. Ľudia sú správcovia bohatstva pre Božie zámery

1. 5 Mojžišova 8:11-20
2. 3 Mojžišova 19:9-18
3. Jób 31:16-33
4. Izaiáš 58:6-10

C. Bohatstvo je časť uctievaní

1. Dva desiatky
a.4 Mojžišova 18:21-29; 5 Mojžišova 12:6-7; 14:22-27
b.5 Mojžišova 14:28-29; 26:12-15
2. Príslovia 3:9

D. Bohatstvo je vnímané ako dar od Boha pre Zmluvnú vernosť

1. 5 Mojžišova 27-28
2. Príslovia 3:10; 8:20-21; 10:22; 15:6

E. Varovanie proti bohatstvu na účet iných

1. Príslovia 21:6
2. Jeremiáš 5:26-29
3. Hozeáš 12:6-8
4. Micheáš 6:9-12

F. Bohatstvo nie je zlé samo o sebe, ak sa nestane prioritou

1. Žalm 52:7; 62:10; 73:3-9
2. Príslovia 11:28; 23:4-5; 27:24; 28:20-22
3. Jób 31:24-28

II. Jedinečná perspektíva Prísloví

A. Bohatstvo položené do sféry osobného snaženia

1. Darebáctvo a lenivosť odsúdené – Príslovia 6:6-11; 10:4-5,26; 12:24,27; 13:4; 15:19; 18:9; 19:15,24; 20:4,13; 21:25; 22:13; 24:30-34; 26:13-16
2. Tvrdá práca zastávaná – Príslovia 12:11,14; 13:11

B. Chudoba v kontraste s bohatstvom použitá na ilustráciu spravodlivosti v kontraste so zlomyseľnosťou – Príslovia 10:1nn; 11:27-28; 13:7; 15:16-17; 28:6, 19-20

C. Múdrosť (poznávanie Boha a Jeho slova a žitie tohto poznania) je lepšie ako bohatstvo – Príslovia 3:13-15; 8:9-11,18-21; 13:18

D. Varovania a napomenutia

1. Varovania
a. Pozor na ručenie za susedovu pôžičku – Príslovia 6:1-5; 11:15; 17:18; 20:16; 22:26-27; 27:13
b. Pozor na získavanie bohatstva zlými prostriedkami – Príslovia 1:19; 10:2,15; 11:1; 13:11; 16:11; 20:10,23; 21:6; 22:16,22; 28:8

c. Pozor na požičiavanie – Príslovia 22:7

d. Pozor na pominuteľnosť bohatstva – Príslovia 23:4-5

e. Bohatstvo nepomôže v súdny deň – Príslovia 11:4

f. Bohatstvo má mnohých priateľov – Príslovia 14:20; 19:4

2. Napomenutia

a. Štedrosť hájená – Príslovia 11:24-26; 14:31; 17:5; 19:17; 22:9,22-23; 23:10-11; 28:27

b. Spravodlivosť lepšia než bohatstvo – Príslovia 16:8; 28:6,8,20-22

c. Modlitba za potrebu, nie prebytok – Príslovia 30:7-9

d. Dávanie chudobným je dávanie Bohu – Príslovia 14:31

III. Perspektíva Novej Zmluvy

A. Ježiš

1. Bohatstvo vytvára jedinečné pokušenie dôverovať sebe samým a našim zdrojom namiesto Bohu a Jeho zdrojom

a. Matúš 6:24; 13:22; 19:23

b. Marek 10:23-31

c. Lukáš 12:15-21,33-34

d. Zjavenie 3:17-19

2. Boh zaopatrí naše fyzické potreby

a. Matúš 6:19-34

b. Lukáš 12:29-32

3. Siatie je spojené so žatím (duchovné ako aj hmotné)

a. Marek 4:24

b. Lukáš 6:36-38

c. Matúš 6:14; 18:35

4. Pokánie vplýva na bohatstvo

a. Lukáš 19:2-10

b. 3. Mojžišova 5:16

5. Ekonomické zneužívanie je odsúdené

a. Matúš 23:25

b. Marek 12:38-40

6. Súd posledných čias bude súvisieť s našim nakladaním s bohatstvom – Matúš 25:31-46

B. Pavel

1. Praktický pohľad ako v Prísloviach (práca)

a. Efežanom 4:28

b. 1. Tesaloničanom 4:11-12

c. 2. Tesaloničanom 3:8,11-12

d.I Timoteovi 5:8

2. Duchovný pohľad ako u Ježiša (veci sú pominuteľné, byť spokojný)

a.I Timoteovi 6:6-10 (spokojnosť)

b.Filipanom 4:11-12 (spokojnosť)

c.Hebrejom 13:5 (spokojnosť)

d.I Timoteovi 6:17-19 (štedrosť a dôvera v Boha, nie v bohatstvo)

e.I Korinťanom 7:30-31 (premena vecí)

IV. Závery

A. Neexistuje žiadna systematická biblická teológia týkajúca sa bohatstva.

B. Neexistuje jedna definitívna pasáž o tomto predmete, teda postrehy musia byť odvodené z viacerých pasáží. Dávajte si pozor, aby ste nevčítali svoje názory do tých izolovaných textov.

C. Príslovia, ktoré boli napísané múdrymi mužmi (mudrcmi) majú inú perspektívu ako ostatné biblické žánre. Príslovia sú praktické a individuálne zamerané. Vyvažujú a majú byť vyvažované zvyškom Pisma (Jer 18:18).

D. Naša doba potrebuje analyzovať svoje pohľady a prax ohľadom bohatstva vo svetle Biblie. Naše priority sú nesprávne postavené, ak kapitalizmus alebo komunizmus sú naše jediné vodítka. Prečo a ako niekto uspeje sú dôležitejšie otázky ako koľko niekto zhromaždil.

E. Zhromažďovanie majetku musí byť vyvážené pravým uctievaním a zodpovedným správcovstvom (2K 8-9).

▣ **6:9 “Lebo tí, čo chcú zbohatnúť, upadajú do osídel pokušenia”** Veriaci na seba privádzajú mnoho (zlého) kvôli závidi po pozemských veciach, moci a popularite (pozri Pro. 23:4; 28:20; Mat. 6:19-34). “Pokušenie” je prekladom gréckeho výrazu “PEIRASMOS.”

ZVLÁŠŤNA TÉMA: GRÉCKE VÝRAZY PRE „OVEROVANIE“ A ICH VÝZNAMY

Existujú dva grécke výrazy, ktoré nesú myšlienku overiť niekoho za určitým účelom.

1. Dokimazó, dokimion, dokimasia

Je to metalurgický výraz pre testovanie rýdzosti niečoho (obrazne niekoho) ohňom. Oheň odkryje pravý kov tým, že vypáli (očistí) odpad. Tento fyzický proces sa stal významným slovným spojením, používaným pre Boha a/alebo satana a/alebo ľudí, ktorí niekoho overujú (skúšajú). Tento výraz sa používa len v pozitívnom zmysle overovania, ktoré smeruje k prijatiu. V NZ sa používa pre overovanie:

a. Volov, Lk 14:19

b. Seba, 1K 11:28

c. Našej viery, Jk 1:3

d. Dokonca Boha, Hb 3:9

Predpokladalo sa, že výsledky tohto overovania budú pozitívne (Rim. 1:28; 14:22; 16:10; 2K 10:18; 13:3; Flp 2:27; 1Pt 1:7). Z tohto dôvodu tento výraz nesie myšlienku niekoho, kto bol overený a osvedčil sa ako:

a. Hodnotný

- b. Dobrý
- c. Nefalšovaný
- d. Cenný
- e. Rešpektovaný

2. Peirazó, peirasmus

Tento výraz má význam overovania (skúšania) za účelom nájdenia viny alebo odmietnutia. Často sa používa v spojení s Ježišovým pokušením na púšti:

- a. Vyjadruje pokus nachytať Ježiša (Mt 4:1; 16:1; 19:3; 22:18,35; Mk 1:13; Lk 4:38; Hb 2:18)
- b. Tento výraz (peirazó) sa používa ako titul pre satana v Mt 4:3; 1Tes 3:5.
- c. Ježiš ho použil v zmysle, aby Boh nebol overovaný/pokúšaný (Mt 14:7; Lk 4:12)
- d. Hovorí tiež aj o pokuse urobiť niečo, ktorý zlyhal (Sk 9:20; 20:21; Hb 11:29)
- e. Je použitý v spojení s pokušením a skúškami veriacich (1K 7:5; 10:9,13; G 6:1; 1Tes 3:5; Hb 2:18; Jk 1:2,13,14; 1Pt 4:12; 2Pt 2:9). Boh dovoľuje trom nepriateľom ľudí (svet, telo a diabol), aby sa prejavili v určenom čase a mieste.

▣ **6:10 “Ved’ koreňom všetkého zla je láska k peniazom.”** Toto mohlo byť populárnym príslovím.

Peniaze nie sú problémom; láska k peniazom je problém! V gréčtine slovo "koreň" nemá určitý člen, čo znamená, že sa jedná o jeden z mnohých problémov (pozri II Tim. 2:25-26; 3:2-5,7-9). Peniaze sú nástrojom, nie cieľom.

▣ **“Z túžby po nich niektorí zblúdili z cesty viery a spôsobili si mnoho bolestí.”** "Viera" na tomto mieste znamená spásu, alebo zbožný život? V týchto súvislostiach zanechali falošní učitelia vieru a snažia sa ovplyvniť aj iných (pozri Marek 13:22). Závisť a finančné vykorisťovanie (spolu so sexuálnym vykorisťovaním, ako prisudzovanie si zvláštneho poznania a chápania) sú opäť a opäť sa objavujúcimi charakteristikami falošných učiteľov. Ak sa stanú peniaze tým konečným, stanú sa bohom. “Mamon” v Mat. 6:24 je v preklade NASB prevedené do peňažného vyjadrenia. "Mamon" je nahradený slovom "paniaze" v snahe lepšie vystihnúť fakt, že v Sýrii existovalo božstvo peňazí, nazývané "Mamon." Láska k peniazom sa môže stať modloslužobníctvom. Môže spôsobiť katastrofálne výsledky v tomto živote i v budúcom (pozri 4:1; 5:8; II Tim. 2:25-26; Títovi 1:16).

Je ťažké vystihnúť rozdiel medzi strateným falošným učiteľom a oklamaným veriacim. Často vyzerajú, myslia a konajú podobne. Len Boh pozná srdce. On urobí konečné rozhodnutie. Ježišove slová v Mat. 7 (“podľa ovocia ich budete poznať”) a 13 (podobenstvo o štyroch pôdach) sú pre naše obľúbené systematické teológie veľmi znepokojujúce.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 6:12-17

12 Ty však, Boží človek, sa tomu vyhýbaj! Usiluj sa o spravodlivosť, zbožnosť, vieru, lásku, trpezlivosť, miernosť. 13 Bojuj dobrý boj viery a pevne sa pridržaj večného života, do ktorého si povoláný a ku ktorému si sa prihlásil dobrým vyznaním pred mnohými svedkami. 14 Prikazujem ti pred Bohom, ktorý všetkému dáva život, a pred Ježišom Kristom, ktorý vydal svedectvo svojim dobrým vyznaním pred Pontským Pilátom: 15 Plň si poslanie bez poškvrny a bez úhony až do zjavenia sa nášho Pána Ježiša Krista, 16 ktoré v stanovenom čase ukáže blahoslavený a jediný Panovník, Kráľ kraľujúcich a Pán panujúcich, 17 on, ktorý jediný má nesmrteľnosť a prebýva v neprístupnom svetle, ktorého nikto z ľudí nevidel a ani nemôže vidieť. Jemu česť a večná moc. Amen.

▣ **6:11 “sa tomu vyhýbaj!”** Timotej dostal príkaz (prítomný čas, aktívny tvar, prikazovací spôsob, pozri II Tim. 2:22) aby tiekol od vecí ktoré sú rozobraté vo veršoch 3-10. Je to v kontraste s vecami ktoré ma učiť a prikazovať (pozri v. 2b), ktoré sú vypísané vo veršoch 5:1-6:2a. Kresťanstvo zahŕňa prvotnú voľbu i neustále voľby!

TEV “Ty však, Boží človek, ”

NKJV “ Ty však, človeče Boží,”

NJB “ Ale ty, ó, človeče Boží,”

Tento čestý titul bol v SZ použitý na Mojžiša, Eliáša, Elizea, Samuela a Dávida. V II Tim. 3:16, 17 je použitý na označenie každého veriaceho pretvoreného Božím slovom. Falošní učitelia nie sú ani Boží muži ani nie sú pretvorení Božím Slovom.

▣ **“usiluj”** ďalší prítomný čas, aktívny, prikazovací spôsob, trvajúci príkaz. Prvý prikazovací spôsob ("vyhýbaj") je negatívny, druhý príkaz ("usiluj") je pozitívny. Obidva sú nevyhnutné pre zdravé učenie a osobnú spravodlivosť.

▣ **“spravodlivosť”** Toto je rozhodne o svätom živote (pozri Jakub 3:13-18), nie o danej (súdnej) spravodlivosti, ako v Rimanom (pozri kapitolu 4). Pozri zvláštnu tému k Títovi 2:13. Rimanom 1-8 (sumár učenia) hovorí o našom postavení v Kristovi (napríklad ospravedlnenie). Pastorálne listy (listy proti falošnému učeniu) hovoria o našom vlastní nášho majetku (napríklad o posvätení). Pozri zvláštu tému: Spravodlivosť pri Títovi 2:12. Tento súpis vlastností ktoré charakterizujú človeka podobného Kristovi sú presným protikladom spôsobu života falošných učiteľov. Podľa ich ovocia ich budete poznať (pozri Mat. 7).

▣ **“zbožnosť”** Táto téma sa znovu vracia (pozri 3:10; 4:7-8; 6:3,5-6; II Tim. 3:5). Večný život má znaky, ktoré možno pozorovať. Poznať Boha znamená aj byť ako Boh (alebo priateľ si to, pozri Mat. 5:48).

NASB, NJB “trpezlivosť”

NKJV “trpezlivo”

NRSV, TEV “vytrvalo”

Grécky výraz "HYPOMONÉ" má niekoľko možných anglických prekladov. V Greek-English Lexicon of the New Testament od autorov Bauer, Arndt, Gingrich a Danker je toto slovo definované ako vytrvalosť v ťažkostiach a utrpení (s. 846). Timotej musel s neochvejnou trpezlivosťou čeliť (1) problémom; (2) tým, čo tieto problémy zapríčinili; a (3) tým ktorí boli týmito problémami ovplyvnení. Pozri zvláštnu tému pri 4:16.

▣ **“miernosť”** Timoteovou úlohou nebolo len trpezlivo znášať, ale mal tak robiť s vernosťou, v duchu láskavosti (pozri 3:3; II Tim. 2:25; Títovi 3:3; Gal. 6:1; Jakub 1:21; 3:13,17; I Pet. 2:18; 3:4).

▣ **6:12 “Bojuj dobrý boj viery”** veta je v prítomnom čase, stredno rode - deponentné sloveso, v prikazovacom spôsobe. Príbuzné sloveso a podsatné meno sú tu použité na zdôraznenie ich atletickej (pozri 1:18; Heb. 12:1-3) alebo vojenskej (pozri. Ef. 6:10-18) metafory (Pavel taktiež "bojoval dobrý boj," pozri II Tim. 4:7). Slovo "agónia", ktoré označuje smrteľný zápas, je najdoslovnejším prekladom tejto atletickej metafory.

▣ **“pevne sa pridržaj večného života”** aorist, stredný rod, prikazovací spôsob (pozri v. 19). Je to opäť metafora k atlétovi ktorý zvíťazil a dostal trofej či korunu. Opäť je tu kladený dôraz na to aby ľudstvo dávalo bezprostrednú odpoveď (pozri v. 12b) a pokračovalo v odpovediach viery. Ako vyplýva aj z nasledujúcej vety, odhaľujúcej Božiu zachovávajúcu moc (pozri v. 12c). Sú to pravdivé a platné zmluvné aspekty spásy; sú paradoxné, ale sú pravdivé! Večný život je to čo ohlasujeme ako zavŕšenú nádej evanjelia (napríklad oslávenie, pozri Rim. 8:30).

▣ **“do ktorého si povolany”** Tento dôraz na Božie vyvolenie a zmocnenie (pozri I Kor. 1:9) musí byť spojený s našim každodenným životom viery. Vyvolenie a vytrvalosť musia ísť ruka v ruke, sú to dve strany jednej mince.

ZVLÁŠŤNA TÉMA: VYVOLENIE/PREDURČENIE A POTREBA TEOLOGICKEJ VYVÁŽENOSTI

Vyvolenie je úžasná doktrína. No nie je to povolanie k zvýhodňovaniu niekoho, ale k tomu, aby sme boli kanálom, nástrojom alebo prostriedkom vykúpenia iných! V SZ bol tento výraz používaný hlavne pre službu; v NZ je používaný hlavne pre spasenie, ktoré vyúsťuje do služby. Biblia nikdy nezmeruje zdanlivý rozpor medzi Božou suverenitou a ľudskou slobodnou vôľou, ale potvrdzujú oboje! Dobrým príkladom biblického napätia je Rim 9, kde sa hovorí o Božej suverénnej voľbe a Rim 10, kde sa píše o nevyhnutnej reakcii zo strany ľudstva (10:11,13).

Kľúč k tomuto teologickému napätiu môžeme nájsť v Ef 1:4. Ježiš je Boží vyvolený muž a v Ňom sú potenciálne vyvolení všetci (Karl Barth). Ježiš je Božie „áno“ na potrebu padlého ľudstva (Karl Barth). Ef 1:4 tiež pomáha vyjasniť túto otázku tvrdením, že cieľom predurčenia nie je nebo, ale svätosť (Kristova podoba). Často nás lákajú výhody vyplývajúce z evanjelia, no zodpovednosti ignorujeme! Božie povolanie (vyvolenie) je pre tento čas, aj pre večnosť!

S doktrínami sa stretávame v ich vzťahu k iným pravdám, nie ako s osamotenými, s ničím nesúvisiacimi pravdami. Dobrou analógiou toho je napríklad celá konštelácia hviezd verzus jedna hviezda. Boh prezentuje pravdu vo východných, nie v západných žánroch. Nesmieme odstraňovať napätie, spôsobené dialektickými (paradoxnými) dvojicami doktrinálnych právd.

1. Predestinácia verzus ľudská slobodná vôľa
2. Istota veriacich verzus potreba vytrvalosti
3. Pôvodný hriech verzus ľubovoľný hriech
4. Bezhrešnosť (perfekcionizmus) verzus hrešiť menej
5. Počiatkové okamžité ospravedlnenie a posvätenie verzus progresívne posvätenie
6. Kresťanská sloboda verzus Kresťanská zodpovednosť
7. Boh ako nadprirodzený verzus Boh ako imanentný
8. Boh je nekonečne nepoznatelný verzus Boh je poznateľný v Písme
9. Kráľovstvo Božie – prítomné verzus budúce uplatnenie
10. Pokánie ako dar Boží verzus pokánie ako nutnosť ľudskej zmluvnej reakcie
11. Ježiš Boh verzus Ježiš človek
12. Ježiš je rovný s Otcovi verzus Ježiš je podriadený Otcovi

Teologický koncept „zmluvy“ zjednocuje Božiu suverenitu (ktorý sa vždy ujíma iniciatívy a stanovuje program) s povinnou počiatkovou a pokračujúcou kajúcnou reakciou viery zo strany ľudí. Dávajte si pozor na jednostranné paradoxné dokazovanie textu, ktoré znevažuje druhú stranu mince! Dávajte si pozor na presadzovanie svojej obľúbenej doktríny alebo teologického systému!

▣ **“ku ktorému si sa prihlásil dobrým vyznaním”** Grécke slovo v pôvodine znie "HOMOLOGIA", označuje verejné prejavenie alebo vyznanie (pozri I Jánov 1:9). Zdá sa, že je to odkazom na Timoteov krst ako verejný prejav jeho viery. Ranní kresťania vyjadrovali svoju vieru slovami "Ježiš je Pán" (pozri Rim. 10:9-13) ako ich osobné aj verejné vyjadrenie viery v Ježiša. Táto jednoduchá veta vystihuje Jeho ľudskosť, božskosť, zmierenie aj vyvýšenie (pozri Filip. 2:6-11).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: VYZNÁVANIE

Existujú dve formy rovnakého gréckeho koreňa, používané pre vyjadrenie priznania alebo vyznávania, homologeó a exomologe. Zložený výraz je zo slova homo – ten istý; legó – hovoriť; a ex – z. Základný význam tohto slova je: „povedať tú istú vec, súhlasiť s ňou“. Ex zdôrazňuje myšlienku verejného prehlásenia/vyhlásenia.

A. Anglické preklady tejto slovnej skupiny sú:

1. Chváliť
2. Súhlasiť
3. Vyhlasovať
4. Vyznávať
5. Priznať

B. Táto slovná skupina mala dve zdanlivo odlišné použitia:

1. Chváliť (Boha)
2. Priznať hriech

Tieto sa mohli rozvinúť z ľudského vnímania Božej svätosti a vnímania vlastnej hriechnosti. Uznať jednu pravdu znamená uznať obidve.

C. NZ použitie tejto slovnej skupiny sú:

1. Sľúbiť (Mt 14:7; Sk 7:17)
2. Súhlasiť alebo mať zhodný názor na niečo (Jn 1:20; Lk 22:6; Sk 24:14; Hb 11:13)
3. Chváliť (Mt 11:25; Lk 10:21; Rim. 14:11; 15:9)
4. Dať súhlas
  - a. Človeku (Mt 10:32; Lk 12:8; Jn 9:22; 12:42; Rim. 19:9; Flp 2:11; 1Jn 2:23; Zj 3:5)
  - b. Pravde (Sk 23:8; 2K 11:13; 1Jn 4:2)
5. Verejne niečo vyhlásiť (právne vnímanie sa zmenilo na náboženské uistenie (Sk 24:14; 1Tim 6:13)
  - a. Bez prijatia viny (1Tim 6:12; Hb 10:23)
  - b. S prijatím viny (Mt 3:6; Sk 19:18; Hb 4:14; Jk 5:16; 1Jn 1:9)

☐ “**pred mnohými svedkami**” Môže to byť narážkou na (1) Timoteovu ordináciu (pozri 5:14; II Tim. 1:6); (2) jeho verejné vyjadrenie viery pred miestnym zborom (pozri Skutky 16:1-2); alebo (3) jeho krst.

☐ **6:13 “Prikazujem ti pred Bohom”** verše 13-16 sú v gréčtine jednou vetou. Tak ako Timotej vyznal Ježiša verejne (pozri Mat. 10:32-33), teraz mu Pavel prikazuje aby Ho vyznal v Božej prítomnosti (pozri 5:21; II Tim.4:1). Pavel "prikazuje" alebo poveruje Timotea v rámci pastorálnych listoch často. Niekedy je to odkazom na veci ktoré by Timotej mal robiť (pozri 1:3,18; 4:11; 5:21; 6:13; II Tim. 4:1) a niekedy na to čo by mal ostatným povedať (pozri 5:7,21; 6:17; II Tim. 2:14).

☐ “**ktorý všetkému dáva život**” Boh je pôvodcom a zdrojom všetkého života (pozri v. 16; 1:17; II Tim. 1:10). Mimo Neho nie je žiaden život. Starozmluvný výraz YHWH je odvodený od hebrejského "byť" (pozri Exod. 3:14 - je to slovná hra ktorá sa týka tejto skutočnosti). Boh je jediným kto môže dať a udržať fyzicý i večný život. Tento výraz súvisí s dvoma výrazmi (1) dať život (pozri I Sam. 2:6; I Tim. 6:13) a (2) zachovávať život (pozri Jdgs. 8:19; I Sam. 27:9,11; I Kráľ. 21:31; Lukáš 17:33; Skutky 7:19). YHWH robí oboje prostredníctvom Krista.

▣ **“a pred Ježišom Kristom, ktorý vydal svedectvo svojim dobrým vyznaním pred Pontským Pilátom”** Ježiš je nazvaný "verným svedkom" (pozri Zj. 1:5; 3:14). Výraz "pred" (ENÓPION) môže znamenať (1) pred v zmysle miestnom alebo (2) "v čase." Takže to môže byť odkazom na celý Ježišov svedecký život, ale aj odkazom na Jeho súd (pozri Mat. 27:2; Ján 18:37).

▣ **6:14 “Plň si poslanie bez poškvrny a bez úhony”** Môže to byť odkazom na verše 11 a 12. Timotej mal žiť v poslušnosti a čistote, nie ako falošní učitelia. . Pozvi zvláštnu tému pri 3:2.

▣ **“až do zjavenia sa”** V II Tim. 1:10 a Títovi 2:11 je tento výraz (EPIPHANEIA) použitý na Ježišov prvý príchod, ale tu a v II Tes. 2:8; II Tim. 4:1,8; Títovi 2:13 je použitý na Jeho druhý príchod. Druhý príchod bol vždy silným podnetom k žitiu kresťanského života. Pozri zvláštnu tému k Títovi 2:13.

▣ **6:15 “ktoré v stanovenom čase ukáže”** Tento istý výraz je použitý v 2:6 a Títovi 1:3 na Ježišov prvý príchod. Zamlčaný podmet, odhalený v ďalšej časti súvetia, opisuje Boha Otca, Jeho poznanie a vládu na prvým i druhým príchodom Mesiáša (pozri Mat. 24:36; Skutky 1:7).

▣ **“blahoslavený a jediný Panovník, Kráľ kraľujúcich a Pán panujúcich,”** Táto modlitba je podobná tej v 1:17. Tieto opisné vety bezprostredne aj v rámci širšieho kontextu súvisia s bohom Otcom: “blahoslavený” (1:1); 2. “jediný Panovník” (1:17; pozri Kazateľ 46:5); 3. “Pán panujúcich” (Deut. 10:17; Ž. 136:3) Výraz "Kráľ kráľov" je paralelou k "Pán pánov" a je použitý na Ježiša v Zj. 17:14; 19:16. Pôvodne je to odkaz na kráľov Mezopotámie, ale počas intertestimoniálneho obdobia (historického obdobia medzi SZ a NZ) ho začali Židia používať ako pomenovanie pre YHWH.

▣ **6:16 “on, ktorý jediný má nesmrteľnosť”** Gramatický rozbor: "smrť" s negujúcou alfou (pozri I Kor. 15:53-54). Pravdepodobne je to základný význam SZ mena / titulu “YHWH,” vždy živý, ten jediný živý (pozri Exod. 3:14-16). Všimnite si dôsledok monoteizmu: "ktorý jediný má"! YHWH je pôvodom a zdrojom života a niet iného! Pozri poznámku pri 2:5.

▣ **“a prebýva v neprístupnom svetle”** Rabíni nazvali "oblak slávy" ako "shekinach", etymologicky odvodeného od hebrejského slova "prebývať" (s implikáciou "prebývať neustále," pozri Exod. 24:17; 23:20).

▣ **“ktorého nikto z ľudí nevidel a ani nemôže vidieť”** v SZ tvorila Božia svätosť také oddelenie od ľudí, že žiaden hriešny človek nemohol vidieť Boha a ostať nažive (pozri Gen. 16:13; 32:30; Exod. 20:19; 33:18-20; Sud. 6:22-23; 13:22; Iz. 6:5; Ján 6:46; I Jánov 4:12). V NZ Ho veriaci videli v pravde zjaveného v Ježišovi (pozri I Jánov 1:18; 6:46) a jedného dňa Ho uvidia osobne (pozri Mat. 5:8; Heb. 12:14; Zj. 22:40).

▣ **“Jemu česť a večná moc.”** U Pavla často prepukne chvála na Boha Otca (pozri 1:17). Syn je Otcov nástroj stvorenia, zjavenia, vykúpenia i súdu. Jednako patrí večné kráľovstvo Otcovi, cez Syna (pozri Dan. 7:13; I Kor. 15:25-28).

▣ **“Amen”** je hebrejským jazykovým zvratom vyjadrujúcim uistenie.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: AMEN

I. STARÁ ZMLUVA

A. Výraz „Amen“ je z hebrejského slova, ktoré znamená:

1. „pravda (emeth, BDB 49)
2. „pravdivosť“ (emun, emunah, BDB 53)
3. „viera“ alebo „vernosť“
4. „dôvera“ (dmn, BDB 52)

B. Jeho etymológia vychádza z fyzicky stabilného postoja osoby. Protikladom by bolo niečo nestabilné, kľzavé (5M 28:64-67; 38:16; Ž 40:2; 73:18; Jer 23:12) alebo tackajúce (Ž 73:2). Z tohto

literárneho použitia sa rozvinulo obrazné rozšírenie verného, dôveryhodného, oddaného a spoľahlivého (1M 15:16; Hab 2:4).

C. Zvláštne použitia

1. Stĺp, 2Kr. 18:16 (1Tim 3:15)
2. Istota, 2M 17:12
3. Stálosť, 2M 17:12
4. Stabilita, Iz 33:6; 34:5-7
5. Pravda, 1Kr. 10:6; 17:24; 22:16; Pr 12:22
6. Pevnosť, 2Krn 20:20; Iz 7:9
7. Spoľahlivosť (Tóra), Ž 119:43,142,151,168

D. V SZ sú pre aktívnu vieru použité dva ďalšie hebrejské výrazy.

1. Bathach (BDB 105), dôvera
2. Yra (DBD 431), strach, rešpekt, uctievanie (1M 22:12)

E. Z výrazu dôvera alebo dôveryhodnosť sa rozvinulo liturgické použitie, ktoré sa používalo na upevnenie pravdy alebo dôveryhodného výrazu niekoho iného (5M 27:15-26; Neh 8:6; Ž 41:13; 70:19; 89:52; 106:48).

F. Teologický kľúč k tomuto výrazu nie je ľudská vernosť, ale vernosť YHWH (2M 34:6; 5M 32:4; Ž 108:4; 115:1; 117:2; 138:2). Jediná nádej padlého ľudstva je milosrdná verná zmluvná oddanosť YHWH a Jeho sľuby. Tí, ktorí poznajú YHWH, majú byť ako On (Hab 2:4). Biblia je históriou a záznamom toho, ako Boh obnovuje svoj obraz (1M 1:26-27) v ľuďoch. Spasenie obnovuje schopnosť ľudstva mať intímne spoločenstvo s Bohom. Preto sme boli stvorení.

II. NOVÁ ZMLUVA

- A. Použitie slova „amen“ ako záverečné liturgické utvrdenie dôveryhodnosti výroku je v NZ bežné (1K 14:16; 2K 1:20; Zj 1:7; 5:14; 7:12).
- B. Použitie tohto výrazu ako záver modlitby je v NZ bežné (Rim. 1:25; 9:5; 11:36; 16:27; G 1:5; 6:18; Ef 3:21; Flp 4:20; 2Tes 3:18; 1Tim 1:17; 6:16; 2Tim 4:18).
- C. Ježiš je jediný, ktorý použil tento termín (často zdvojený v Jánovi) na uvedenie dôležitých výrokov (Lk 4:24; 12:37; 18:17,29; 21:32; 23:43)
- D. V Zj 3:14 je tento termín použitý ako titul pre Ježiša (možno aj titul pre YHWH v Iz 65:16)
- E. Koncept vernosti alebo viery, dôveryhodnosti alebo dôvery je vyjadrený v gréckom výraze pistos alebo pistis, čo sa prekladá ako „dôvera“, „viera“, „verit“.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 6:17-19

17 Bohatým v tomto veku prikazuj, aby neboli namyslení a neskladali nádej v neisté bohatstvo, ale v Boha, ktorý nás štedro zabezpečuje všetkým, čo potrebujeme. 18 Prikazuj im, aby konali dobro, aby boli bohatí na dobré skutky, boli štedrý a vedeli sa rozdeliť s inými. 19 Tak si budú zhromažďovať poklad ako istý základ do budúcnosti, aby dosiahli skutočný život.

6:17-19 Je otázkou mnohých, či verše 17-19 boli len neskoršou myšlienkou ktorú Pavel pridal alebo či získal viac informácií o domácich cirkvách v Efeze. Je tiež možné, že Pavel napísal verše 17-21 osobne, tak ako zvykol zakončovať svoje listy (pozri II Tes. 3:17-18).

▣ **6:17 “Bohatým v tomto veku prikazuj, aby neboli namyslení”** Tak ako verš 10 varuje pred zlými žiadosťami po peniazoch, verš 18 varuje tých, čo peniaze majú, aby im nedôverovali viac ako Kristovi (pozri Mat. 6:19-21; 13:22; 19:23-30; Jakub 1:9-11; 5:1-6).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: TENTO VEK A VEK, KTORÝ PRÍDE

SZ proroci vnímali budúcnosť ako predĺženie prítomnosti. Pre nich bude budúcnosť obnovením geografického Izraela. Napriek tomu aj oni videli nový deň (Iz 65:17; 66:22). S pokračujúcim dobrovoľným odmietaním YHWH Abrahámovým potomstvom (dokonca aj po exile) sa v židovskej intertestamentálnej apokalyptickej literatúre (t.j. 1 Enochova, IV Ezdrášova, 2 Baruchova) rozvinul nový model. Tieto písomnosti začínajú rozlišovať medzi dvomi vekmi: súčasným vekom zla, kde vládne Satan a prichádzajúcim vekom spravodlivosti, kde vládne Duch a inaugurovaný Mesiáš (často ako dynamický bojovník).

V tejto oblasti teológie (eschatológie) je zrejmý rozvoj. Teológovia to nazývajú „progressívne zjavenie“. NZ potvrdzuje túto novú kozmickú realitu dvoch vekov (t.j. dočasný dualizmus).

Ježiš	Pavel	Židom
Mt 12:32	Rim 12:2	1:2
Mt 13:22 a 29	1 Kor 1:20; 2:6,8; :18	6:5
Mk 10:30	2 Kor 4:4	11:3
Lk 16:8	Gal 1:4	
Lk 18:30	Ef 1:21; 2:1,7; 6:12	
Lk 20:34-35	1 Tim 6:17	
	2 Tim 4:10	
	Tít 2:12	

V NZ teológii sa tieto dva židovské veky prelínajú kvôli neočakávaným a prehliadaným predpovediam dvoch príchodov Mesiáša. Vtelenie Ježiša naplnilo SZ proroctvá nastolenia nového veku (Dan 2:44-45). No SZ tiež vnímala Jeho príchod ako Sudcu a Dobyvateľa. Napriek tomu prvýkrát prišiel ako trpiaci Sluha (Iz 53; Zach 12:10), pokorný a mierny (Zach 9:9). Vráti sa v moci tak, ako to predpovedala SZ (Zj 19). Toto dvojstupňové naplnenie spôsobilo prítomnosť Kráľovstva (jeho inauguráciu), ktorá je zároveň aj budúcnosť (ešte sa celkom nenaplnilo). Toto je NZ napätím medzi „už a ešte nie“!

▣ **“neskladali nádej v neisté bohatstvo”** Gramatická analýza: neurčitok perfekta aktívneho. Ľudia majú tendenciu dôverovať vlastným zdrojom, nie Božím (pozri 4:10; 5:5). Časť z Ježišových najsilnejších slov bola namierená voči bohatstvu (pozri Lukáš 18:18-30).

▣ **6:18 “Prikazuj im”** za týmito slovami nasleduje trojica Pavlových vodítok pre tých, čo vlastnia pozemský majetok: (1) pokračovať v robení dobra (pozri 5:10; II Tim. 2:21; 3:17; Títovi 3:1,8,14); (2) byť pripravení deliť sa; a (3) byť štedrý (pozri II Kor. 8-9).

▣ **6:19** Tento verš pripomína Ježišovu kázeň na vrchu, najmä šiestu kapitol (pozri Lukáš 12:15). Používa dve metafory: (1) zhromažďovanie pravého bohatstva a (2) stavbu istého a pevného základu. Múdre používanie bohatstva robí oboje! Prostredníctvom toho získavajú veriaci podiel na skutočnom živote (napríklad večnom živote, pozri v. 12).

EKUMENICKÝ PREKLAD: 6:20-21

20 Timotej, zachovávaj, čo ti bolo zverené. Vyhýbaj sa bezbožným prázdny rečiam a falošnému učeniu, ktoré sa lživo nazýva poznaním. **21** Niektorí, čo sa k nemu priznávajú, zblúdili od viery. (Milosť s vami. Amen.)

6:20-21 Tieto záverečné verše mohol napísať Pavel vlastnou rukou, čím zvykol potvrdzovať autenticitu listu (pozri II Thess. 3:17-18).

▣ **6:20 “zachovávaj, čo ti bolo zverené”** Gramatická analýza: sloveso je v aoriste, aktívnom, imperatíve. Výraz "zverené" súvisí s pojmom používaným v bankovníctve "depozit." V rámci pastorálnych listov je trikrát použitý ako odkaz na evanjelium (pozri 1:11) alebo súbor kresťanských právd (pozri Skutky 6:7; 13:8; 14:22; Gal. 1:23; 3:23; 6:10; Filip.1:27; Júda v. 3,20). Veriaci sú správcami evanjelia (pozri I Kor. 4:1-2; II Tim. 1:12,14).

▣ **“Vyhýbaj sa bezbožným prázdny m rečiam a falošnému učeniu, ktoré sa ľživo nazýva poznaním.”** “Vyhýbaj sa” je zvrtné prídavné v prítomnom čase, prikazovacom spôsobe. I Timoteovi je v prvom rade list o heréze, nie o cirkevnej štruktúre. Návody ktoré táto kniha obsahuje sú priamo previazané s problémami ktoré zapríčinili falošní učители. Nie sú to nevyhnutne univerzálne návody pre všetky zbory každej doby na každom mieste.

▣ **“poznaním”** Falošní učители v rámci pastorálnych listov boli kombináciou židovských zákonníkov a gréckych gnostikov (podobne ako v Kolosách a Efeze). Poznanie, zvyčajne tajomné alebo výnimočne zjavené poznanie, bolo výsadou týchto učiteľov. Títo učители nejakým spôsobom oddelili pravdu od života a premenili spásu na poznanie, oddelené od zbožnosti.

▣ **6:21**

NASB “Niektorí, čo sa k nemu priznávajú, zblúdili od viery.”

NKJV “vykonávajúc to, niektorí zblúdili ohľadne viery”

NRSV “ ktorú niektorí vyznávajúc zablúdili ohľadne viery”

TEV “ u ktorému sa niektorí priznali a zblúdili od viery”

NJB “ ved' niektorí, čo sa k nej hlásili, zblúdili od viery”

to isté slovo je použité aj v 1:6 na opisanie falošných učiteľov; pozri tiež 1:19; 4:1-2; 5:15; 6:10. V tejto knihe je veľa výrazných varovaní.

Pamätame na to, že kresťanstvo je (1) osoba ktorú prijímame; (2) učenie ktorému veríme; a (3) zodpovedajúci život ktorý žijeme! Ak sa ktorýkoľvek z týchto bodov prestane klásť dôraz, alebo sa vynechajú, vyvolá to problémy veľkých rozmerov (pozri Mat. 7:21-27).

▣ **“Milosť s vami”** "Vami" je v množnom čísle. Znamená to, že tento list sa mal čítať verejne. Všimnime si, že Pavel sa modlí za to aby ich Boh obdaril svojou milosťou a poznaním (pozri v. 20)! Množné číslo doprvádza závery všetkých pastorálnych listov (pozri II Tim. 4:22; Títovi 3:15).

OTÁZKY NA DISKUSIU

Tento komentár je študijnou pomôckou. Znamená to, že samotný výklad Biblie je vašou vlastnou zodpovednosťou. Každý z nás musí kráčať vo svetle ktoré dostal. Vy, Biblia a Duch Svätý sú základom výkladu. Nemôžete to prenechať komentátorovi

Tieto otázky na diskusiu Vám majú pomôcť rozmýšľať o pasáži tejto knihy. Ich zámerom je stimulovať naše myslenie, nie viesť k definitívnym odpovediam.

1. Ved' koreňom všetkého zla je láska k peniazom. Prečo kresťanská cirkev nenapadla problém otroctva? (Ďalšie Pavlove state, ktoré pojednávajú o otroctve sú v I Kor. 7:21-24; Gal. 3:28; Ef. 6:5-9; Kol. 3:22-25; Filemonovi verše 16,17; Títovi 2:9; I Pet. 2:18).
2. Aké učenie obsahujú verše 1 a 2 o súčasnom vzťahu zamestnanec/zamestnávateľ?
3. Čo je heréza?
4. Aký je rozdiel medzi falošným učiteľom a rozdielnym spôsobom výkladu (Písma)?

5. Sú peniaze zlé?

6. Opíšte čo možno najviac teológiu falošných učiteľov.

LIST TÍTOVI

POZADIE LISTU

A. List Titovi je časťou zbierky pavlovských listov, ktorá je známa ako "Pastorálne listy". To preto, lebo I Timoteovi, Titovi a II Timoteovi pojednávajú o Pavlovom admonitions jeho spolupracovníkom v otázkach

- (1) ako pristupovať k falošným učiteľom,
- (2) ako ustanoviť vedenie v miestnych zboroch a
- (3) ako povzbudiť ku godliness.

Pravdepodobné chronologické poradie týchto kníh je: I Timoteovi a/alebo Titovi a potom neskôr II Timoteovi. List Titovi sa zaoberá s tými istými predmetmi ako I Timoteovi. List Titovi mohol byť napísaný skôr, pretože jeho úvod je taký dlhý a teologicky involved, podobne ako list Rímskym.

B. Geografické pohyby Pavlove a jeho spolupracovníkov nekorešponduje s Pavlovými cestami podľa Sk. . Mnohí sa preto domnievajú, že toto je dôkazom, že Pavel bol prepustený z väzenia a vykonal štvrtú misijnú cestu.

C. atovanie tejto štvrtej misijnej cesty by malo byť niekde medzi ranými šesťdesiatimi rokmi až rokom 68 pretože Pavel bol sťatý za Nerovej vlády a Nero spáchal samovražu r. 68. (viacerí bádatelia sa domnievajú, že Pavel bol sťatý v prenasledovaní roku 65) scholars assume Pavel was beheaded in the persecution of A.D.

II. TITUS - ČLOVEK

A. Títovi bol jeden z Pavlových najvernejších spolupracovníkov. Dôkazom toho je skutočnosť, že Pavel ho poslal do problémových spots v Korinte a na Kréte.

B. Mal pohanský pôvod (Timoteus bol Grék len z polovice) a obrátil sa na základe Pavlovho kázania. Pavel odmietol obrezať ho. Gal. 2,3).

C. V pavlovských listoch sa často spomína (porov. 2 Kor. 2,13; 7,6-15; 8,6-24; 12,18; Gal. 2,1-3; 2I Tim. 4,10), preto je veľmi prekvapujúce, že Lukáš ho v Sk nespomína. Niektoré komentáre teoretizujú, že

- (1) mohol byť Lukášovým príbuzným (možno brat) a uvádzať jeho meno by sa mohlo považovať za kultúrne nevhodný akt z Lukášovej strany alebo
- (2) Títovi je Lukášov major zdroj informácií o Pavlovom živote a službe a preto (podobne ako Lukáš) nechcel byť zmieňovaný

D. K Pavlovi a Barnabášovi sa pripojil na koncile združujúcom všetkých významných v Jeruzaleme, ktorý je zaznamenaný v Sk 15, kde sa diskutovala a ustálovala záležitosť vzťahu nových veriacich z pohanov k mojžišovskému zákonu.

E. Táto kniha sa sústreďuje na rady, ktoré dal Pavel Titovi vo veci jeho služby na Kréte. Títus koná ako Pavlov oficiálny vyslanec.

F. Posledná informácia v NZ o Titovi je, že bol poslaný slúžiť o Dalmácie (porov. 2Tim 4,10).

III. FALOŠNÍ UČITELIA

A. Na Kréte bola zjavne skupina falošných učiteľov, ktorí boli v opozícii voči Pavlovmu evanjeliu.

B. Ich teologické učenie viedlo do konfliktu so zbožným spôsobom života, ktorý sa očakáva od všetkých veriacich.

1. zmienky o zbožnom živote: 1,1.16; 2,7.14; 3,1.8.14
2. zoznamy charakterových kvalít: 2,11-14; 3,4-7

C. Tieto falošné učenia majú zreteľnú židovskú príchut' (porov. 1,10.14; 3,8-9). Tieto herézy sú kombináciou židovského legalizmu a gréckeho špekulatívneho myslenia (gnosticismus, pozri ZVLÁŠTNÁ TÉMA v 1,1. Podobajú sa na falošných učiteľov, o ktorých píše I Timoteovi, Kolosanom a Efežanom. Pastorálne listy sa sústreďujú na problém falošného učenia a nie výlučne na organizovanie cirkvi.

ČÍTANIE - PRVÝ CYKLUS (POZRI S. VI)

Toto je komentár, ktorý sprevádza pri štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za vašu vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí chodiť vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch, ste priority v interpretácii. Nemôžete to prenechať komentátorovi. Prečítajte celú biblickú knihu na jedno sedenie. Svojimi vlastnými slovami formulujte centrálnu tému celej knihy.

1. Téma celej knihy
2. Literárny typ (žáner)

ČÍTANIE - DRUHÝ CYKLUS (VIĎ STR. I-VII.)

Toto je komentár, ktorý sprevádza pri štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za vašu vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí chodiť vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch, ste priority v interpretácii. Nemôžete to prenechať komentátorovi.

Druhý raz prečítajte celú biblickú knihu na jedno sedenie. Naznačte hlavné predmety a vyjadrite predmet v jednoduchej vete.

1. Predmet prvej literárnej jednotky.
2. Predmet druhej literárnej jednotky.
3. Predmet tretej literárnej jednotky.
4. Predmet štvrtej literárnej jednotky.
5. atď.

TÍTOVI 1

ČLENENIE TEXTU V MODERNÝCH PREKLADOCH*

UBS	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pozdrav	Pozdrav	Pozdrav	Úvodné pozdravy	Oslovenie
1:1-4	1:1-3 1:4a 1:4b	1:1-3 1:4a 1:4b	1:1-3 1:4a 1:4b	1:1-4
Títova práca na Kréte	Overení starší	Administrácia	Titova práca na Kréte	Ustanovenie starších
1:5-9	1:5-9 Úloha starších	1:5-9	1:5-9	1:5-9 Postavenie sa proti falošným učiteľom
1:10-12a 1:12b-16	1:10-16	1:10-16	1:10-16	1:10-14 1:15-16

ČÍTANIE CYKLU TRI (POZRI S. VII)

SLEDOVANIE PÔVODNÉHO AUTOROVHO ZÁMERU NA ÚROVNI ODSEKOV TEXTU.

Toto je komentár, ktorý sprevádza pri štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za vašu vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí chodiť vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch, ste priority v interpretácii. Nemôžete to prenechať komentátorovi.

Prečítajte kapitolu na jedno sedenie Identifikujte tému Porovnajte svoje členenie predmetu s piatimi modernými prekladmi Členenie textu nie je inšpirované, ale je kľúčom k sledovaniu pôvodného autorovho zámeru, ktorý je srdcom interpretácie. Každý odsek (paragraf) má jeden a len jeden predmet.

1. Prvý odsek
2. Druhý odsek
3. tretí odsek atď.

Hoci nie sú inšpirované, rozdelenie textu na odseky je kľúčom k pochopeniu a sledovaniu pôvodného autorovho zámeru. Každý moderný preklad má rozdelené a zhrnuté paragrafy. Každý paragraf á jednu centrálnu tému, pravdu alebo myšlienku. Každá verzia zahŕňa (encapsulates) túto tému svojim zvláštnym spôsobom. Keď čítate text, pýtajte sa sami seba, ktorý preklad zodpovedá vášmu chápaniu témy a členeniu veršov.

V každej kapitole musíme najskôr čítať Bibliu a pokúsiť sa identifikovať jej témy (subjects)(odseky), potom porovnať naše chápanie s modernými verziami. Len vtedy, keď chápeme pôvodný autorov zámer sledovaním jeho logiky a spôsobu jej prezentovania, môžeme naozaj pochopiť Bibliu. Len pôvodný autor je inšpirovaný - čitatelia nemajú právo meniť alebo modifikovať posolstvo. Čitatelia Biblie majú zodpovednosť aplikovať inšpirovanú pravdu do svojej doby a svojich životov.

Upozornenie: všetky technické pojmy a skratky sú úplne objasnené v Prílohe 1,2 a 3.

ŠTÚDIUM SLOV A FRÁZ

EKUMENICKÝ PREKLAD: 1:1-3

1 Pavol, služobník Boha a apoštol Ježiša Krista, pre vieru Božích vyvolených a pre poznanie pravdy, ktorá je v súlade s nábožnosťou, 2 v nádeji na večný život, ktorý prisľúbil pravdivý Boh pred večnými vekmi. 3 V určenom čase však zjavil svoje slovo v ohlasovaní, ktoré mi bolo zverené v súlade s príkazom nášho Spasiteľa, Boha.

▣ **1:1 “Pavol”** Tento grécky výraz znamená „malý.“ Otázkou je, či si toto meno dal Pavel sám, alebo ho tak pomenovali rodičia? Pavel sa považoval za najmenšieho zo svätých, pretože predtým prenasledoval cirkev. (porov. Sk 7,58; 8,1; 9,1-2; 22,4.19-20; 26,10-11; I Kor. 15,9; Ef. 3,8; I Tim. 1,15). Väčšina židov v diaspore (tí, ktorí žili mimo Palestíny) dostala v tomto období pri narodení dve mená, jedno židovské a jedno grécke.

▣ **“Služobník Boha”** - bol čestný titul, používaný o Starozmuvných vodcoch (porov. Deut. 34,5; Joz.1,1-2; 24,29; II Sam. 7,5; Ž 89,3; 105,42; Dan. 6,20; 9,11). Pavel bežne používa spojenie "služobník Krista" Rim 1,1; Gal. 1,10; Fil. 1,1). Ale tu je "služobník Boha" To môže ukazovať na skutočnosť, že falošní učitelia boli nejakým spôsobom spätí s judaizmom.

1. V úvode tohto listu je Boh spomenutý päťkrát (porov. v. 1-4)

2. Toto môže tiež objasniť, prečo je titul "spasiteľ" použitý trikrát pre Boha Otca a rovnako trikrát pre Ježiša. Na základe 1,10,14 a 3,8-9 je jasné, že v sporoch na Kréte bol židovský elemet.

▣ **“apoštol”** Doslova znamená "poslaný", čo v rámci rabínskeho judaizmu označovalo, že niekto je poverený oficiálnou autoritou. Podobá sa to na náš koncept ambasádora (porov. 2 Kor. 5,20). Toto bol Pavlov spôsob uplatnenia a posilnenia jeho autority v Kristovi, podobne ako predošlý titul "sluha Boží". Ustanovoval zakladal budoval svoju poverenie aby splnomocnil Títa. (He was establishing his credentials so as to empower Títovi.) Plurálne formy v 1Tim 6,21; 2 Tim 4,22 a Tit 3,15 jasne ukazujú, že tento list mal byť čítaný celej cirkvi

▣ **“pre vieru”** Podstatné meno nemá člen, preto sa môže vzťahovať na (1) osobnú dôveru v Krista;(2) verný spôsob života (v SZ zmysle); alebo (3) základ kresťanského učenia (porov. Sk 6,7; 18,8; 14,22; Gal. 1,23; 3,23; 6,10; Fil. 1,27; Juda 3,20). Pavlovym poslaním bolo aj (1) povzbudzovať vieru tých, ktorí už boli spasení ale aj (2) priviesť tých, ktorí boli vyvolení od večnosti k osobne viere (v zátvorke preložiť: “calling out the called”). Oboje je dôležité a nie je jasné, ktorá z týchto úloh je tu zdôraznená.

▣ **“Božích vyvolených”** Toto doslova znamená "podľa k viere vyvolených" (“according to faith of elect ones.”) V SZ vyvolenie bolo použité o službe Bohu, pokiaľ v NZ je použité o Božej záchrane (porov. Rim 8,29-30; 9,1ff; Ef. 1,4-11; II Tim. 1,9). Tento význam vyvolenia je dobre vyjadrený v Sk 13,48. Cirkev je Boží vyvolenec (porov. Rim 8,32; Kol. 3,12; II Tim. 2,10). Cirkev nebola novou jednotkou, ale rozšírením SZ Božieho ľudu. Pozri zvláštnu tému o vyvolení (Predestinácia) v I Tim. 6,12.

▣ **“poznanie”** je grécky zložený výraz epiginóskó, ktorý naznačuje empirické poznanie. To je idióm pravého obrátenia (porov. J 8,32; I Tim. 4,3; II Tim. 2,25; I J 2,21; III J

1). To bolo v kontraste k falošným učiteľom, ktorých dôraz bol na tajnom poznaní, ktoré nebolo spojené s posväteným životom. Toto isté spojenie je použité v I Tim. 2,4, ale s dôrazom na Božiu vôľu vzťahujúcu sa na všetkých ľudí.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: GNOSTICIZMUS

A. Väčšina našich vedomostí o tejto heréze prichádza z gnostických spisov z druhého storočia. Avšak, jeho idey boli prítomné ešte v prvom storočí (Kumránske zvitky) a spisy apoštola Jána.

B. Problém v Efeze (I Timoteovi), na Kréte (Títovi) a Kolosách bol hybrid kresťanstva, zárodku gnosticizmu a zákonického judaizmu.

C. Niektoré zo zásad gnosticizmu Valentina a Cerinta z druhého storočia:

1. Hmota a duch boli spoluexistujúci vo večnosti (ontologický dualizmus). Hmota je zlá, duch je dobrý. Boh, ktorý je duch nemôže byť priamo zapojený do modelovania zlej hmoty.
2. Medzi Bohom a hmotou existuje emanácia (eony alebo anjelské úrovne). Posledný, alebo najnižší bol YHWH zo Starej Zmluvy, ktorý stvoril vesmír (kosmos).
3. Ježiš bol emanácia, ako aj YHWH, len na vyššej úrovni, bližšie k pravému Bohu. Niektorí dávajú Jeho na najvyššie miesto, ale aj tak nižšie od Boha a už určite nie ako vtelené božstvo (Jn 1:14). Keďže hmota je zlá, Ježiš nemohol mať ľudské telo a zostať bohom. Vyzeral ako človek, ale v skutočnosti bol duch (1Jn 1:1-3; 4:1-6).
4. Spasenie sa získava skrze vieru v Ježiša s dodatkom špeciálnych vedomostí, ktoré boli známe len špeciálnym ľuďom. Vedomosti (heslá) boli potrebné pre možnosť dostať sa do neba. Židovský legalizmus bol tiež potrebný k dosiahnutiu Boha.

D. Gnostickí falošní učitelia zastávali dva opačné etické systémy

1. Pre niektorých, životný štýl nebol vôbec prepojený so spasením. Pre nich, spasenie a duchovnosť boli zahrnuté v tajomných vedomostiach (heslách) skrze anjelské sféry (eony).
2. Pre iných, životný štýl bol kľúčový pre spasenie. V tejto knihe, falošní učitelia zdôrazňovali, že asketický životný štýl je dôkaz pravého spasenia (2:16-23).

E. Dobré knihy k tejto téme sú:

1. The Nag Hammadi Library od Jakub M. Robinson a Richard Smith
2. The Gnostic Religion od Hans Jonas

▣ **“pravdy, ktorá je v súlade s nábožnosťou”** Toto je silný kontrast voči exkluzivizmu falošných učiteľov. Oni zdôrazňovali poznanie ako vlastníctvo elitnej skupiny. Pravda musí byť vo vzťahu ku každodennému životu (porov. 1Tim 2,2). Nábožnosť (eusebeia) je bežná téma v pastoračných listoch (porov. 1Tim 2,2; 3,16; 4,7.8; 6,3.5.6.11; II Tim. 3,5; Títovi 1,1; zložená forma, theosebeia, v I Tim. 2,10; a prídavné meno eusebós in II Tim. 3,10; Títovi 2,12). Pozri poznámku v 1Tim. 4,7. Toto jasne reflektuje chyby falošných učiteľov. Veriaci nie sú len povolaní do neba, keď zomrú, ale aj k podobnosti Kristovi teraz (porov. Rim 8,28-29; II Kor. 3,18; Gal. 4,19; Ef. 1,4; I Tes. 3,13; 4,3). Zmysel evanjelia nekončí, kým všetci nebudú poznať Spasiteľa a odrážať Jeho charakter. Pozri zvláštnu tému: Pravda v Pavlových listoch v I Tim. 2,4.

▣ **1,2 “v nádeji na večný život”** Predložka *epi* naznačuje “závisieť na.” RSV a TEV majú “ktorý je založený na”. Pojem “nádej” má viacznačnosť s ohľadom na dovŕšenie Božieho večného plánu vykúpenia. Večný život v Pavlových listoch je vždy život nového veku, eschatologický život (porov. Rim 2,7; 6,22.23; Gal. 6,8; I Tim. 1,16; Tit 1,2; 3,7). V jánovských spisoch odkazuje na prítomnú realitu založenú na dôvere v Krista ako Spasiteľa (porov. J 3,15; 10,28; 12,25; 17,2-3; I J 1,2; 2,25; 3,15; 5,11.13.20). Oboje je správne. Nový vek bol uvedený Ježišovým prvým príchodom. Veriaci sú už súčasťou tohto nového veku. Nový vek bude zavŕšený pri druhom príchode.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: NÁDEJ

Pavol často používal tento výraz niekoľkými rôznymi ale podobnými spôsobmi. Často bolo spojené s dovŕšením viery veriaceho (t.j. 1Tim 1:1). Toto môže byť vyjadrené ako sláva, večný život, konečné spasenie, Druhý príchod, atď. Dovŕšenie je isté, ale časový prvok je budúci a neznámy. Často bol spájaný s „vierou“ a „láskou“ (1K 13:13; 1Tes 1:3; 2Tes 2:16). Čiastočný zoznam niektorých Pavlových použití sú:

1. Druhý príchod, G 5:5; Ef 1:18; 4:4; Tít 2:13
2. Ježiš je naša nádej, 1Tim 1:1
3. Veriaci predstavený Bohu, Kol 1:22-23; 1Tes 2:19
4. Nádej je položená v nebi, Kol 1:5
5. Dôverovať evanjeliu, Kol 1:23; 1Tes 2:19
6. Konečné spasenie, Kol 1:5; 1Tes 4:13; 5:8
7. Božia sláva, Rim. 5:2; 2K 3:12; Kol 1:27
8. Spasenie pohanov Kristom, Kol 1:27
9. Istota spásy, 1Tes 5:8
10. Večný život, Tít 1:2; 3:7
11. Výsledky kresťanskej zrelosti, Rim. 5:2-5
12. Vykúpenie všetkého stvorenia, Rim. 8:20-22
13. Dovŕšenie prijatia, Rim. 8:23-25
14. Titul pre Boha, Rim. 15:13
15. Pavlova túžba pre veriacich, 2K 1:7
16. SZ ako návod NZ veriacim, Rim. 15:4

▣ **“pravdivý Boh”**. Naša viera spočíva na Božej vernosti a dôveryhodnosti ohľadom jeho zaslúbení (porov. Num. 23,19; I Sam. 15,;29; Rim. 3,4; II Tim. 2,13; Hb. 6,18). Naša nádej spočíva na Božom nemennom charaktere Ž. 102,27; Mal. 3,6; Hb. 13,8; Jk 1,17).

▣ **“prisľúbil pred večnými vekmi”** Toto je aorist indikatívu mediálneho. Mediálny slovesný rod vyjadruje subjekt, Boha (porov. Rim 4,21; II Tim. 1,9). Slovné spojenie "pred vekmi doslova znamená "pred večnými vekmi". To sa môže vzťahovať na Božie spásne sľuby a ustanovenia pred stvorením (porov. Mt. 25,34; J 17,24; Ef. 1,4; I Pt. 1,19-20; Zj. 13,8).

▣ **1:3**

NASB, NKJV “v náležitý čas”

NRSV

NJB “v ustanovený čas”

TEV “v pravý čas”

Toto slovné spojenie je v pluráli (t.j. “pred večnými časmi”) a môže vyjadrovať celú Christ event, (porov. 1Tim 2,6; 6,14-15; Gal. 4,4). Toto sa môže vzťahovať na (1) prenikavosť gréčtiny; (2) politický mier Ríma; a (3) náboženské očakávanie sveta po strate uctievania a viery v homérovských bohov.

▣ **“zjavil”** znamená "jasne priviedol na svetlo" alebo "jasne odhalil". Ježiš je jasne odhalený v evanjeliách a apoštolskom kázaní (porov. 2Tim 1,10).

▣ **“svoje slovo”** Toto sa môže vzťahovať na (1) evanjeliové posolstvo o Kristovi alebo (2) na Krista samotného (porov. J 1,1; Zj. 19,13).

▣ **“ktoré mi bolo zverené”** Pavel hlboko chápal svoj dohľad nad evanjeliom (porov. 1 Kor. 9,17; Gal. 2,7; I Tes. 2,;4; I Tim. 1,11) a tiež aj zodpovednosť za všetkých veriacich (porov. 1 Kor. 4,1-2 a I Pt. 4,10).

▣ **“náš Spasiteľ, Boh.”** Toto je obvyklý titul pre Boha v pastorálnych listoch (prov. 1,3; 2,10; 3,4). Ale v každom kontexte je použitý aj o Ježišovi (porov. 1,4; 2,13; 3,6). Bol to titul (podobne ako "pán") ktorý si nárokovali rímski cisári.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 1:4

Títovi, svojmu pravému dieťaťu v spoločnej viere: Milosť a pokoj od Boha Otca a Ježiša Krista, nášho Spasiteľa.

▣ **1:4 “Títovi”** Tento list je adresovaný Títovi, ale mal byť prečítaný verejne vo všetkých zboroch po domoch (porov. plurál "s vami" v 3,15). Títus bol Pavlov verný pohanský apoštolský legát. Je to neobvyklé, že sa nespomína v Skutkoch (pozri Úvod II.) C.).

▣ **“svojmu pravému dieťaťu”** Pavel používa tie isté výrazy aj o Timoteovi v 1Tim. 1,2 a “milované dieťa” v 2Tim. 1,2 o Onezimovi v liste Filemonovi v.10 Je to rodinná metafora pre Pavlových konvertitov a priateľov.

▣ **“v spoločnej viere”** “Spoločná” tu nie je použité vo význame "nečistá" ako v Sk 10,14 a 11,8, ale vo význame "univerzálna" alebo "normálna" Podobné spojenie nachádzame v Júdu v.3 Je spoločá v zmysle, že je pre všetkých ľudí a dosiahnuteľná všetkými ľuďmi. Toto môže byť priama antitéza voči elitárstvu a exkluzivizmu falošných učiteľov.

▣ **“Milosť a pokoj od Boha Otca.”** Tieto dva výrazy často formujú Pavlovu úvodnú modlitbu. Je možné, že "milosť" (charis) je slovná hra s "pozdravy" (charein, porov. Jak 1,1; Sk 15,23), podobné grécke slovo, ktoré bývalo v úvode väčšiny gréckych listov. Pavel používa normálny kultúrny úvod, charein a mení ho na jedinečné kresťanské "charis". Výraz "pokoj" sa môže vzťahovať na bežný hebrejský pozdrav "Šalom". Ak je to tak, potom Pavel kombinuje pozdravy z oboch kultúr do jedného kresťanského pozdravu.

Textus Receptus (porov. KJV) a grécke rukopisy A C2, a K, pripájajú “milosrdenstvo” k milosti a pokoji.

Možno je to asimilácia (prispôsobenie) z 1Tim. 1,2 a II Tim. 1,2. Kratšia forma sa nachádza v rukopisoch I, C*, D, G, a P ako aj v latinskej Vulgate. UBS4 dáva kratšiemu čítaniu rating "A" (isté).

▣ **“Ježiš Kristus, náš Spasiteľ”** Toto spojenie spája Boha Otca, YHWH zo SZ a Ježiša, Mesiáša použitím pojmu Spasiteľ (porov. 1,3-4; 2,10.13; 3,4,6). Je použitý o Bohu vo v. 3 a o Ježišovi vo v.4.

Požítie SZ božích titulov aplikovaných na Ježiša bol bežný spôsob NZ autorov na prehlásenie o Ježišovom božstve.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 1:5-9

5 Preto som ťa nechal na Kréte, aby si dal do poriadku, čo ešte treba, a aby si v mestách ustanovil starších, ako som ti prikázal: 6 má to byť bezúhonný muž, jednej ženy, má mať veriace deti, ktoré nie sú obviňované z neporiadneho života a neposlušnosti. 7 Ved' biskup ako Boží správca musí byť bezúhonný, nie samolúby, nie hnevlivý, nie pijan, nie bitkár, nesmie túžiť po nečestnom zisku, 8 musí byť pohostinný, musí milovať dobro, musí byť uvážlivý, spravodlivý, pobožný, zdržanlivý. 9 Musí sa pridržať pravého slova podľa učenia, má byť schopný povzbudzovať v zdravom učení i usvedčovať odporcov.

▣ **1:5 “Preto”** Títovou úlohou bolo (1) dať do poriadku veci, ktoré mali nedostatky alebo ostali nedokončené a (2) ustanoviť starších (porov. Sk 14,23). Problémom nebolo reformovať existujúcu

štruktúru, ktorá by sa ukázala ako neprimeraná, ale vytvoriť štruktúru. Tu vidíme iný typ správnej štruktúry ako v 1Tim. 3, ktorý bol poverený adresovaný do fungujúceho zboru v Efeze. Všimnite si Titovo ustanovenie a nie zborové hlasovanie.

Všimnite si výraz: "v mestách" Musíme pamätať na to, že obaja, Timoteus aj Títovi boli apoštolskými legátmi a nie miestnymi pastormi alebo regionálnymi vodcami.

☐ **“Kréta”** Toto bola pôvodná vlasť Filištíncov a predgréckej Minoan kultúry. Sk 27,7-13 konštatuje, že Pavel navštívil tento ostrov počas svojej cesty do Ríma, ale nezaznamenáva, že by tam vtedy kázal. Preto sa mnohí komentátori (vrátane tohto autora) domnievajú, že pastorálne listy zohľadňujú štvrtú misijnú cestu po tom, ako bol Pavel prepustený z rímskeho väzenia niekedy v raných 60-tych rokoch.

☐ **“aby”** Toto je hina (účelová veta), charakteristická pre Pavlove listy (porov. 1,9.13; 2,4.5.8.10.12.14; 3,7.8.13.14).

☐ **“ustanoviť”** Pavel nariaďuje Títovi ustanoviť starších v týchto nových cirevných zboroch, podobne ako to urobili spolu s Barnabášom v Sk 14,23. Pavel nenariadil Timoteovi aby urobil to isté, pretože cirkevné zbory po domoch v Efeze boli stabilizovaná práca. (porov. 1Tim 3).

☐ **“starší”** Pojem presbuteroi je synonymom s pojmom "biskupi" (porov. v. 7) a "pastori" (porov. Sk 20,17.28; Tit 1,5.7). Tento pojem má židovské pozadie, pokiaľ pojem "dozorcovia" má grécke mestsko-štátne politicko-administratívne pozadie. Všimnite si kvalifikáciu v 1Tim 3,6 že nemajú byť novo obrátení, je vynechané. To naznačuje, že tu šlo o novo formované cirkvi.

☐ **“ako som Ti prikázal”** Toto je IMPERATÍV AORISTU MEDIÁLNEHO. Titus konal ako Pavlov apoštolský splnomocnenec.

☐ **1,6 “ak je niekto...”** (Ekumenický preklad.: má to byť...) Toto je podmienkové súvetie prvého typu. Pavel predpokladal, že v každom meste by boli kvalifikovaní muži.

☐

NASB “je mimo výčitiek”

NKJV, NRSV “bezúhonný”

TEV “bez závady”

NJB “bezúhonný charakter”

Toto je kľúč k všetkým kvalifikáciám, v pozitívnom ako i v negatívnom zmysle, tak v 1Tim ako aj v Títovi. (porov. v. 6,7; 1 Tim. 3,2.7.10; 5,7; 6.14). Toto nie je ten istý presný grécky pojem, ktorý sa nachádza v 1Tim 3, ale jeho synonymum, použité tým istým spôsobom. Služobník musí byť dobrým svedkom pre ľudí v rámci spoločenstva viery ako aj pre neveriacich v spoločnosti. (porov. 2,5.8.10; Sk 2,47; 4,4.31; 5,13.42). Pozrite si Zvláštnu tému v 1Tim 3,2.

Tieto kvalifikácie sa musia interpretovať vo svetle dvoch cieľov: (1) vodcovia musia byť akceptovateľní pre veriacich i neveriacich, evanjelizácia je konečným cieľom a (2) vodcovia musia byť pozorovateľne odlišní od falošných učiteľov. Je ťažké vedieť presne, ako aplikovať tieto kvalifikácie v rôznych kultúrach a časových obdobiach. Veriaci sa musia brániť voči historicky podmieneným pravidlám a zostať otvorení pre Bohom dané princípy. Moja skúsenosť s modernými západnými cirkvami je, že dbajú na jednu alebo viac z týchto kvalifikácií, ale ignorujú alebo podceňujú ostatné. Pridávajú k týmto smerniciam a nárokovujú si biblickú autoritu pre tieto prídavky. 115 tieto pravidlá interpretujú vo svetle dnešných dní miesto toho, aby to robili vo svetle kutúry prvého storočia, ktorá bola narušená falošnými učiteľmi. 4. berú viacvýznamové slovné spojenia a robia z nich dogmatické pravidlá, ktoré aplikujú univerzálne.

Oboznámte sa prosím s úplnejšou diskusiou v 1 Tim 3.

☐ **“muž jednej ženy”** Tento výrok zapríčinil veľa diskusií Je zrejmé, že to bola podobne dôležitá záležitosť aj v cirkvi v Efeze (porov. 1Tim 3,1.12; 5,7). Môže sa to vzťahovať na (1) polygamiu; (2) opätovné vstúpenie do manželstva po rozvoze; (3) druhé manželstvo po smrti manželského partnera

alebo (4) muž, ktorý je verný a pozorný voči svojej žene a rodine. Raná cirkev prikladala veľkú hodnotu rodinným vzťahom a akýkoľvek problém v tejto oblasti diskvalifikoval z vedúcej pozície v cirkvi. Prvé nebolo problémom v rímskej ríši, ale mohlo byť problémom v židovskej komunite (Jakob, Elkanah, Dávid, Šalamún); druhé bolo veľkým problémom v ríši ako aj v rámci židovstva, kde vychádzal z rabínskej diskusie medzi konzervatívnou Šamajovou školou a liberálnou Hillelovou. Tretie venovala raná cirkev veľkú pozornosť, najmä Tertulian a ešte stále je problémom v Európe; avšak v 1Tim, 5,9 (porov. Rim 7,1-2; I Kor. 7) sa vdovy mohli vydávať bez výhrad. Štvrtá možnosť sa týka znevažovania manželstva falošnými učiteľmi. (porov. 1Tim 4,3). V tomto zmysle je to iný spôsob tvrdenia o nutnosti silného rodinného života, bez toho, aby boli vylúčení neženatí muži (pamätajte, Ježiš a Pavel boli slobodní)

▣ **“má mať veriace deti, ktoré nie sú obviňované z neporiadneho života a neposlušnosti.”** Toto je diskutované v 1Tim 3,4-5). Kvality vodcovstva sa dajú vidieť na rodinnom živote človeka. Akýkoľvek druh ťažkostí medzi mužom a ženou alebo deťmi alebo starými rodičmi bol základom pre disvalifikáciu v podmienkach ranej cirkvi. Hlavnou vecou je, aby nebol dôvod na kritiku. To, ako človek riadi svoj dom, ukazuje, aké sklony bude mať pri vedení cirkvi. Tí z nás, ktorí sú služobníkmi z povolania, sa trápia kvôli tejto kvalifikácii. Kazateľove deti často rebelujú dokonca aj v prítomnosti bohobojného rodinného zázemia. Možno náš nedostatok dogmatického prístupu v tomto bode by mal byť zohľadnený podobne aj pri ostatných kvalifikáciách.

Vzťahuje sa v.6 na deti kazateľa alebo sú to ďalšie dve kvalifikácie pre pastora? Obomi spôsobmi sa to sústreďuje na rodinný spôsob života a postoj voči autorite. Myslím si, že v rozšírenom zozname kvalifikácií sa to vzťahuje na perspektívneho vodcu.

▣ **1:7 “biskup”** Tento pojem episkopos sa bežne prekladá ako "dozorca" alebo "biskup". Kontext ukazuje, že sa vzťahuje na tú istú osobu (porov. 1,5.7 a Sk 20,17.28). Tento pojem má grécke mestsko-štátne, politickoadministratívne pozadie. Pozri poznámku v 1Tim. 3,2.

▣ **“ako Boží správca”** Toto sa vzťahuje na správcu domácnosti (porov. 1 Kor. 4,1; 9,17). Tento rodinný výraz sa vzťahuje na kvalifikácie podľa v.6 Kazateľ ako otec rodiny ukazuje, ako bude viesť cirkev. Vo v. 7 je päť negatívnych charakteristík a vo v.8 šesť pozitívnych. Pozri Zvláštnu tému: Neresti a cnosti v NZ, v 1Tim. 1,9.

▣

NASB, NKJV “nie svojvoľný”

NRSV, TEV “nie arogantný”

NJB “nikdy arogantný”

Toto je zložený pojem z autus (one's self) a edomai (pleasure). To charakterizuje osobu, ktorá je svojvoľná, tvrdohlavá, arogantná, samolúba (porov. 2 Pt. 2,10).

▣ **“nie hnevlivý,”** Toto je pojem orgē, ktorý sa vzťahoval na výbuch hnevu. To je opak pojmov “mierumilovný” a “mierumilovný” /nie hašterivý) zo zoznamu kvalifikácií v 1Tim 3,3. (Toto charakterizuje náchylnosť k hnevu alebo drastickému kolísaniu nálady.

▣

NASB, NRSV “oddaný vínu”

NKJV “nie oddaný vínu”

TEV “alebo opilec”

NJB “ani ťažký alkoholik”

Zdá sa, že toto je narážka zo Septuaginty z Prísl. 23,29-35. Musí sa znovu zdôrazniť, že Biblia vystupuje proti opilstvu, ale neučí totálnu abstinenciu (porov. Gen. 27,28; Ž. 104,14.15; Kaz. 9,7;

Prísl. 31,6-7). Totálna abstinencia pochádza zo záväzku individuálneho veriaceho voči Pánu Ježišovi na základe obmedzenia osobnej slobody jednotlivca kvôli láske voči iným v rámci kultúry v ktorej on

či ona slúži (porov. Rim 14,1-15,13; I Kor. 8-9; 10,23-33). Pozri Zvláštnu tému: Biblický postoj voči alkoholu (fermentácia) a alkoholizmu (závislosť) v I Tim. 3,3.

NASB “nie útočný”

NKJV, NRSV,

TEV, NJB “nie násilný”

Toto je doslova "nie striker." To sa môže vzťahovať na zneužívanie alkoholu alebo na určité typy osobností (porov. 1Tim 3,3).

NASB “nie zaľúbený do nečistého zisku”

NKJV “nie chamtivý po peniazoch”

NRSV “alebo chamtivý po zisku”

TEV “alebo chamtivý po peniazoch”

NJB “ani lakomý”

Tento istý problém je reflektovaný u falošných učiteľov vo v.11. Pozri plnšie poznámky v 1Tim 3,8.

▣ **1:8 “pohostinný”** Doslova “milujúci cudích”. Hostince boli v Pavlových dňoch notoricky domami prostitúcie. Preto potrebovali mať kresťania a najmä kresťanskí vodcovia svoje domy otvorené pre putujúcich misionárov a pre núdznych z komunity (porov. 1Tim 5,10; Rim. 12,13; Hb. 13,2; 1Pt.4,9; 3J v. 5).

▣ **“musí milovať dobro”** Obidva prvé pojmy vo v.8 sú zložené z phileos a agathos. Toto slovné spojenie bolo bežným výrazom potvrdenia (phrase of affirmation) v grécko-rímskej kultúre. Často sa nachádzal v ich nápisoch Jeho opak sa nachádza v II Tim. 3,3, čo charakterizuje falošných učiteľov.

NASB, NJB “múdry”

NKJV “rozvážnej mysle”

NRSV “rozumný”

TEV “disciplinovaný”

Tento pojem vo svojich rôznych formách je bežný v pastorálnych listoch (porov. 1Tim 2,9.15; 3,2; 2 Tim 1,7; Tit 1,8; 2,2.4.5.6.9.12.15). Pojem reflektuje vyhýbanie sa extrémom. To naznačuje vyvážený spôsob života.

NASB “spravodlivý, zbožný”

NKJV “spravodlivý, pobožný”

NRSV, NJB “čestný, zbožný”

TEV “čestný, pobožný”

Tieto kvality sa nespomínajú v 1Tim 3. Často sa spájali v gréckej kultre. Sú to pojmy, ktoré reflektujú vzťah medzi úlohami (povinnosťami) voči Bohu a úlohami voči človeku.

▣ **“zdržanlivý”** Toto popisuje Pavlovu kázeň pred Félixom a Drusillou v Sk 24,24nn. použité je aj v spojení s jednou s Pavlových atletických metafor v 1Kor. 9,25. Rovnako je použité aj o kvalite kresťanskej dospelosti v Tit 2,2 a 2Pt 1,6. Podstatné meno sa vyskytuje aj v zozname "ovocia Ducha" v Gal. 5,23. Reflektuje niekoho, kto pomocou Ducha, bol schopný ovládať vášne (city) a ťažky padlého

systemu sveta, pokusenía Satana (démónské) a padlého hriešneho charakteru. Označuje veriaceho, ktorý sa stal riadený Kristom.

▣ 1:9

NASB, NKJV “drží pevne verné slovo”

NRSV “musí mať pevné chápanie slova, ktoré je vierohodné”

TEV “musí sa pevne držať posolstva, ktorému možno dôverovať”

NJB “pevne držať nemenné posolstvo”

Toto je PARTICÍPIUM PRÉZENTA MEDIÁLNEHO. Veriaci majú byť článkom v reťazi apoštolského historického kresťanstva. Musia pochopiť a húževnato sa držať Starého a Nového Zákona, ktorý je sebazjavením jediného pravého Boha. Je to tak ich ako aj náš jediný sprievodca pre vieru a praktický život.

▣

NASB, NRSV “ktorý je v súlade s učením”

NKJV “ako bol učený”

TEV “ktorý súhlasí s učením”

NJB “z tradície”

Cirkevní vodcovia musia bez zmien pokračovať v apoštolskej pravde, ktorej boli učení.

▣ **“má byť schopný povzbudzovať v zdravom učení”**. Kazateľ, na základe osobnej prípravy, duchovného obdarovania a lásky musí byť schopný pracovať s veriacimi a neveriacimi. Jeho úloha zahŕňa učenie, kázanie a modelovanie (t.j. living out) evanjelium a korigovať falošné učenia (porov. 2Tim 4,2).

▣ **“i usvedčovať odporcov.”** Niekoľko nasledujúcich veršov (porov. v. 10-16) opisuje postoje a konanie týchto falošných učiteľov. Bol v nich evidentný židovský prvok (porov. v. 10.14).

EKUMENICKÝ PREKLAD: 1:10-16

Je totiž mnoho neposlušných, táravých a zvodcov, najmä medzi obrezanými. 11 Tých treba umlčať, veď rozvracajú celé domácnosti, keď pre nečestný zisk učia, čo sa nesmie. 12 Ich vlastný prorok, jeden spomedzi nich, povedal: Kréťania sú ustaviční klamári, zlé zvieratá, lenivé bruchá. 13 Toto svedectvo je pravdivé. Preto ich prísne karhaj, aby ozdraveli vo viere. 14 Nech sa nepridávajú židovských bájí a prikázaní ľudí, ktorí sa odvrátili od pravdy. 15 Čistým je všetko čisté. Ale poškvreným a neveriacim nič nie je čisté, naopak, poškvrený je aj ich rozum, aj svedomie.

Tvrdia, že poznajú Boha, ale skutkami to popierajú. Sú odporní a neposlušní a nie sú súci na nijaký dobrý skutok.

▣ 1:10

NASB “odbojní mužovia”

NKJV, NJB “vzpurní”

NRSV “odbojní ľudia”

TEV “ktorí rebelujú”

Toto je pojem "byť podriadený" (hupotassó) s ALPHA PRIVATIVE (porov. 1,6). To znamená "nie pod autoritou" Kontextuálne sa vzťahuje na "odporcov" vo v. 9. Popísaní sú v 3,9-11.

NASB "prázdní táraji a zvodcovia"

NKJV, NRSV "irozprávači hlúpostí a zvodcovia"

TEV "zvádžajú iných svojimi nezmyslami"

NJB "ktrí hovoria nezmysly a snažia sa, aby tomu ostatní verili"

Primárnym problémom pastorálnych listov sú falošní učители a ich konvertiti. Čo veríme a ako žijeme, sú kľúčové aspekty kresťanstva.

▣ **"medzi obrezanými"** Toto spojenie pripomína jedného z Pavlových teologických oponentov na Jeruzalemskom koncile (Sk 15) a v cirkvách v Galácii (Gal. 2,12nn). Nie je isté, ako títo raní židovskí legalisti, ktorí trvali na tom, aby sa ľudia stali židmi a dodržiavali mojžišovský zákon predtým, ako by mohli dôverovať Ježišovi a stať sa kresťanmi, súvisia s falošnými učiteľmi v Kolosách, Efeze alebo v pastorálnych listoch. Tieto pozdejšie herézy zdá sa, že boli kombináciou židovského legalizmu a gréckeho filozofického myslenia (gnostici). Pozri úvod do 1Tim, C. Falošní učители.

Po smrti apoštolov a rapidnom rozšírení kresťanstva sa rozšírili mnohé factious skupiny na blízkom východe a v stredomorí. NZ poskytuje smernice, ako identifikovať týchto falošných učiteľov, najmä Mt 7 a 1J, ktorý sa sústreďuje na primeraný spôsob života a pravé učenie.

▣ **1:11 "Tých treba umlčať"** Toto je INFINITÍV PREZENTA zo zloženého tvaru "to put on the mouth" (t.j. umlčať alebo zapchať ústa). Cirkevní vodcovia musia dohliadať, kto hovorí v zboroch po domoch. Tento istý princíp platí aj dnes. Náboženské a akademické slobody nedávajú nikomu právo oslovovať zhromaždený Boží ľud!

▣ **"rozvracajú celé domácnosti"** Toto sa môže vzťahovať na zbory v domácnosti (house churches) (porov. Rim 16,5; 1 Kor. 16,19; Kol. 4,15; 1 Tim. 3,15) alebo na zneužívanie vdov a tých, ku ktorým hovorili (porov. 2Tim 3,6).

▣ **"pre nečestný zisk"**. Toto ukazuje pravú podstatu falošných učiteľov (prov. 1Tim 1,7; 6,5.10; 2

Pet. 2,3.14; Jud 16). Cirkevní vodcovia z 1Tim 3 musia byť slobodní od tohto pokušenia. (porov. 1Tim 3,3.8; 6,9-10).

▣ **1:12 "Ich vlastný prorok, jeden spomedzi nich"** Epimenides žil v 6. storočí pr. Kristom a bol z Kréty. Fakt, že Pavel cituje jedného z ich básnikov ukazuje na grécky vplyv na tento ostrov a v (prekonávanej) heréze. Pavel cituje z gréckych filozofov a básnikov minimálne trikrát v týchto listoch. (porov. Sk 17,28; 1Kor 15,13; Tit 1,12). Jeho domáce mesto Tarsus bolo známe pre svoje vzdelávacie inštitúcie. Pavel bol vysoko vzdelaný tak v gréckej ako aj hebrejskej kultúre.

Pavel mohol nazvať Epimenidesa prorokom, pretože pravdivo písal o obyvateľoch Kréty alebo možno aj preto, že ho Kréťania považovali za rečníka, inšpirovaného gréckymi bohmi. Bol známy ako jeden z najmúdrejších ľudí na Kréte.

▣ **"Kréťania sú ustaviční klamári."** Toto je hexametrická poetická forma. Kréťania verili a vychvaľovali sa tým, že Zeus bol pochovaný na ich ostrove. Pojem "cretinous" znamenal "klamár." V tomto kontexte sa zdá, že sa táto charakteristika vzťahuje na falošných učiteľov a nie na cirkvi alebo bežnú populáciu.

▣ **"lenivé bruchá."** Základný význam tohto spojenia je hltavosť (lakomstvo) (porov. Fil 3,19).

▣ **1:13 "prísne ich karhaj,"** Toto doslova znamená "odrezať nožom." Toto je IMPERATÍV PRÉZENTA AKTÍVNEHO. Tento silný výraz je použitý len tu v NZ. Ďalšie napomenutie k vážnemu karhaniu môžeme nájsť v 1Tim.a prikázani ľudí, 5,25; II Tim. 4,2; Tit 2,15.

▣ **"aby ozdraveli vo viere."** To ukazuje, že disciplína má byť spásna a nie represívna. (porov. 1 Kor. 5,5; Hb. 12,5-13). Zámená vo v.13 sa vzťahuje na falošných učiteľov (porov. 2Tim 2,25-26).

Pojem "zdravý" je recurrent téma v pastorálnych listoch, ktorá odkazuje na niečo zdravé (porov. 1Tim 1,10; II Tim. 1,13; 4,3; Tit 1,9.13; 2,1.2.8).

▣ **1:14 "židovské báje"** Tieto mýty mohli byť spojené so židovskými špekuláciami o Mesiášovej genealogii. 3,9; 1Tim. 1,4; II Tim. 4,4).

▣ **"a prikázania ľudí."** Toto, v kontexte, zdá sa, odkazuje na ústnu tradíciu židov, pozdejšie kodifikovanú v babylonskom a palestínskom talmude. (porov. Iz 29,13; Mk 7,7-8; Kol 2,16-23).

▣ **"ktorí sa odvrátili od pravdy"** Toto je PARTICÍPIUM PRÉZENTA MEDIÁLNEHO. Títo falošní učители pokračujú v odvracaní sa od evanjelia. Pozri Zvláštnu tému: Pravda v 1Tim. 2,4.

▣ **1,15 "Čistým je všetko čisté."** "Všetko" je v gréckej vete postavené na začiatku kvôli zdôrazneniu. Pre niektorých veriacich je ťažké pochopiť túto pravdu. (porov. 1Tim 4,4; Mk 7,15-23; Lk 11,41; Rim. 14,14.20; I Kor. 10,23-33)! Toto sa možno vzťahuje na asketizmus tak bežný v gréckych náboženských filozofických tradíciách. (porov. 1Tim 4,3; Kol. 2,20-22). Legalistickí kresťania často strácajú biblickú vyváženosť v tomto bode.

▣ **"Ale poškrvneným a neveriacim nič nie je čisté,"** Prvý slovesný tvar je prídavné sloveso, perfektum pasívne a druhé je perfektum pasívne, indikatív. Nanačuje to pevný stav daný vonkajším činiteľom, tu pravdepodobne zlým. Tento typ osôb prekrúti všetko a každého na osobný úžitok (ex. Sk 20,29).

▣ **1:16 "Tvrdia, že poznajú Boha,"** "Boh" je na prvom mieste v gréckej vete kvôli zdôrazneniu. Títo falošní učители si nárokujú, že sú pobožní! Nárokujú si zbožnosť založenú na ľudských nariadení (porov. Iz 29,13; Kol. 2,16-23), ale v skutočnosti sú znesvätení. Niektorí v tom vidia ďalší dôkaz židovského prvku v heréze kvôli pojmu "Boh" skôr ako Kristus.

▣ **"ale skutkami to popierajú."** Toto je INDIKATÍV PRÉZENTA MEDIÁLNEHO. Voľba životného štýlu veriacich je dôkazom ich pravého obrátenia (porov. Mt. 7,16.20; 1J a Jak).

▣ **"odporní"** Tento pojem sa často používa v Septuaginte, kde sa prekladá ako "ohavný" a často sa spája s modloslužbou. Doslova znamená "smradľavý" (porov. Zj. 21,8).

▣ **"neposlušní a nie sú súci na nijaký dobrý skutok."** To je šokujúce slovné spojenie (porov. 1 Kor. 3,10-15; 2 Pt. 1,8-11)! Výraz "nie sú súci" doslova znamená "zlyhanie v skúške" (dokimos with the ALPHA PRIVATIVE, porov. 2Tim 3,8). Pozri Zvláštnu tému: Grécky pojem pre "skúšanie v 1Tim 6,9.

DISKUSNÉ OTÁZKY

Toto je komentár na sprevádzanie štúdiom Písma, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí chodiť vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch, ste priority v interpretácii. Nemôžete to prenechať komentátorovi.

Tieto diskusné otázky sú poskytnuté, aby Vám pomohli rozmýšľať o hlavných problémoch tejto sekcie knihy. Majú provokovať myslenie a nie sú konečné.

1. Prečo je zoznam kvalifikácií pre vodcov v 1Tim 3,1-13 odlišný od zoznamu v Tit 1?
2. Ako sa vzťahujú tieto zoznamy, ktoré reflektujú grécko-rímsku kultúru prvého storočia na svoju dobu a svoju cirkev?
3. Ako je tento zoznam ovplyvnený učeniami a životným štýlom falošných učiteľov?
4. Sumarizujte celý zoznam v jednej vete, ktorá opíše kresťanského vodcu.
5. Zohľadňuje tento odsek odlišnú cirkevnú správu ako 1Tim?
6. Aký typ falošných učiteľov bol na Kréte? Boli to kresťania alebo nie?

7. Vymenujte verše, ktoré reflektujú židovský aspekt u falošných učiteľov.
8. Vymenujte verše, ktoré reflektujú grécky filozofický aspekt u falošných učiteľov.
9. Vysvetlite univerzálny princíp vo v.15

TÍTOVI 2. KAPITOLA
ČLENENIE TEXTU V MODERNÝCH PREKLADOCH

UBS		NKJV		NRSV	TEV	NJB
Učenie učenia	zdravého	Kvality cirkvi	zdravej	Pastor a stádo (2,1-3,11)	Zdravé učenie	Niektoré špecifické morálne inštrukcie
2,1-10		2,1-10		2,1-2 2,3-5 2,6-8 2,9-10	2,1-5 2,6-8 2,9-10	2,1-10
		Školení milosťou	spásnou			Základ kresťanského morálneho života
2,11-15		2,11-15		2,11-14 2,15-3,8a	2,11-14 2,15	2,11-15 2,15

TRETÍ CYKLUS ČÍTANIA (viď s. VII)

SLEDOVANIE ZÁMERU PÔVODNHO AUTORA NA ÚROVNI ODSEKOV TEXTU.

Toto je komentár, ktorý sprevádza pri štúdiu, čo znamená, že vy ste zodpovední za vašu vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí chodiť vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch, ste priority v interpretácii. Nemôžete to prenechať komentátorovi.

Prečítajte kapitolu na jedno sedenie Identifikujte tému Porovnajte svoje členenie predmetu s piatimi modernými prekladmi Členenie textu nie je inšpirované, ale je kľúčom k sledovaniu zámeru pôvodného autora, čo je srdcom interpretácie. Každý odsek (paragraf) má jeden a len jeden predmet.

1. Prvý odsek
2. Druhý odsek
3. tretí odsek atď.

KONTEXTUÁLNY VHLAD DO VERŠOV 1-10

A. Pavlove napomenutia pre rôzne skupiny ľudí

1. starší muži (verše 1-2)
2. staršie ženy. v. 3 (porov. 1Tim 2,9-15)
3. mladšie ženy (v. 4-5)
4. mladší muži (v.6)
5. Títovi, verše 7-8,15 (porov. 1Tim 4,12-13)
6. otroci (verše 9-10)

B. V Tit 2 sú kvalifikácie pre cirkevných vodcov nájdené v Tit 1,5-9 a I Tim. 3 rozvinuté aj pre veriacich obidvoch pohlaví a všetkých vekových skupín.

C. Cieľ toho, aby kresťania žili zbožný život je jasne vyjadrený vo v. 11-14, čo je v gréčtine jedna veta.

D. Títovi 2 je reálny kontrast voči životnému štýlu falošných učiteľov, ktorý je opísaný v 1,10-16.

ŠTÚDIUM SLOV A SLOVNÝCH SPOJENÍ

EKUMENICKÝ PREKLAD: 2:1-3

1Ty však hovor, čo je v súlade so zdravou náukou. 2Starší muži nech sú triezvi, úctyhodní, uvážliví, zdraví vo viere, láske, vytrvalosti.

▣ **2:1 “Ty však”** Toto ukazuje ohromný rozdiel medzi falošnými učiteľmi a Títom, pravým vodcom/učiteľom (porov. 1Tim 6,11; II Tim. 3,1.14).

▣ **“hovor”** Toto je IMPERATÍV PRÉZENTA AKTÍVNEHO (porov. 1Tim 4,13; II Tim. 4,2). Evanjelium a jeho dôsledky musia byť jasne artikulované.

▣ **“čo je v súlade so zdravou náukou.”** Zdravá náuka (zdravé učenie) je téma, ktorá sa vždy znovu vracia 1,9.13; 2,1.2.8; I Tim. 1,10; II Tim. 1,13; 4,3). Všimnite si, že v tomto kontexte zdravé učenie nie je doktrínálne, ale praktický životný štýl, ľudia, ktorí sú sústredení na podobnosť Kristovi.

▣ **2,2 “Starší muži”** Toto je to isté slovo, ktoré je preložené "starší" v Tit 1,5 a v 1Tim 5,1.17, ale tento kontext si vyžaduje odlišný preklad (porov. Filem. 9). V tejto kultúre by sa to vzťahovalo na mužov nad 60 rokov.

▣

NASB, NRSV “byť mierny”

NKJV, TEV “rozvážny”

NJB “zdržanlivý”

Toto doslova znamená “byť triezvy,” čo by sa mohlo vzťahovať na opilstvo (porov. 1,6.7). Pojem sa používal aj metaforicky o mentálnej bdelosti alebo ostražitosti (porov. 1Tim 3,2.11).

▣ **“úctyhodní”** Teno pojem je použitý vo v. 2,4,5,6 a 12. Pozri poznámku k "mierny" v I Tim. 3,2.

▣

NASB, NJB “ctihodný”

NKJV “vážny”

NRSV “múdry”

TEV “dôstojný”

Tento pojem sa v pastorálnych listoch vysytuje viackrát (porov. 2,2.7; I Tim. 2,2; 3,4.8.11; a form pojmu v II Tim. 2,2; 3,4). Podľa Bauerovho, Arndtovho, Gingrichovho a Dankerovho slovníka to môžeme preložiť “dôstojnosť, vznešnosť, vážnosť, úctyhodnosť, svätosť alebo bezúhonnosť” (porov. s. 47).

Tento pojem súvisí s latinským “Augustus” (porov. Sk 25,21.25; 27,11). Vzťahuje sa na uctievanie alebo zbožný obdiv voči niekomu (cisárovi) a opisuje, ako by mal človek konať alebo cítiť sa v jeho prítomnosti.

▣ **“Zdravý”** Toto je znovu sa vracajúce metaforické použitie pojmu z v.1. Kresťania majú byť zdraví a stabilní vo svojej viere, vo svojej láske a vo svojej vytrvalosti (porov. 1Tim 6,11; II Tim. 3,10), ako aj vo svojom učení. Pre Pavla boli viera a život neoddeliteľné - čo bolo úplne naopak u falošných učiteľov.

▣ **“vytrvalosť”** Pozri Zvláštnu tému v 1Tim 4,16 a v odlišnej forme v 2Tim 2,11.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 2:3-5

3 Takisto staršie ženy nech sa správajú, ako sa patrí na svätých, nech neohovárajú, nech nie sú zotročené mnohým vínom, nech učia to, čo je dobré, **4** aby viedli mladšie ženy k rozumnosti, aby milovali svojich mužov a deti, **5** aby boli uvážlivé, čisté, aby sa starali o domácnosť, aby boli dobré, poddané vlastným mužom, aby Božie slovo nebolo vystavené rúhaniu.

▣ **2:3 “nech sa správajú, ako sa patrí na svätých”** Toto je zložený pojem z hieros, to, čo je sväté a zasvätené (z hieron, chrám) a prepei, to, čo je primerané alebo správne. Staršie kresťanské ženy sa majú správať bohabojným a svätým spôsobom. 1Tim 2,10).

NASB “nie škodoradostnými klebetami”

NKJV, NRSV,

TEV “nie ohováračné”

NJB “nie šírace ohovárky”

Pojem, ktorý je použitý tu (diabolos) je ten istý, ako je použitý pre diabla, the “slanderer” (porov. J 6,20; I Tim.

3,6. Pozri Zvláštna téma: Satan v I Tim. 5,10). Tu je to PLURÁL a nemá ČLEN (porov. 1Tim 3,11; II Tim. 3,3). Ján Calvin povedal, že “utáranosť je choroba žien a vekom sa zhoršuje”. Problém, na ktorý sa vzťahuje, nie je len klebetenie, ale možno zdieľanie nepravdivých informácií (porov. 1Tim 5,13). Mladé vdovy mohli byť náhradnými hovorcami falošných učiteľov v domoch a domácich zboroch v Efeze (porov. 2Tim 3,5-7). Či táto fráza (porov. 1Tim 3,11; II Tim. 3,3) sa vzťahuje na ten istý problém, nie je isté.

▣ **“nech nie sú zotročené mnohým vínom,”** Toto je PARTICÍPIUM PERFEKTA PASÍVNEHO To je silnejšie vyjadrenie ako v Tit 1,7 alebo v 1Tim 3,3.8. Alkoholizmus (pozri Zvláštnu tému v 1Tim 3,3) musel byť problémom na Kréte, čo ukazuje, že NZ ustanovenia môžu zosilňovať alebo zmiernovať v určitých kultúrach.

▣ **“nech učia to, čo je dobré”** Na základe I Tim. 2,12 toto zrejme znamená učiteľky po domoch alebo mentorky mladších žien. Verše 4-5 podávajú obsah tohto učenia. Pozrite si Zvláštnu tému v 1Tim 3,3.

▣ **2:4 “aby viedli mladšie ženy k rozumnosti”** Koreň pojmu sóphrón sa nachádza vo v. 4,5,6 a 12. Jeho základný význam je "byť zdravej mysle" To ochraňuje vyvážený život v sebaovládaní.

▣ **“aby milovali svojich mužov a deti”** Božia vôľa pre vydaté ženy je, aby milovali manželov a deti. Falošní učitelia rozvracali domy (porov. 1,11; II Tim. 3,6).

▣ **2,5** Charakteristika mladých žien ako poslušných gazdiniiek bola očakávaná sociálna norma v kultúre stredomoria v prvom storočí. 1Tim 2,10). Je táto zvesť aplikovateľná na vydaté ženy vo všetkých kultúrach a obdobiach? To nie je jednoduchá otázka! Moderní kresťania musia pri nej pripustiť určitú slobodu v interpretácii bez dogmatizmu. Čítajte prosím "Ako čítať Bibliu pre celú jej hodnotu" od autorov Fee a Stuarta a "Evanjelium a Duch" od Gordona Fee.

NASB “pracovníčky doma”

NKJV “gazdinky”

NRSV “dobré správkyne domácnosti”

TEV “dobré ženy v domácnosti”

NJB “ako majú pracovať vo svojich domoch”

V tejto fráze je problém v gréckom manuskripte. Najstaršie majuskulné rukopisy (!*, A, C, D*, F, G, I), najstarší cirkevní otcovia a najstaršie minuskulné rukopisy majú rovnaký pojem "domáci robotník" (oikourgos, "dom" + "robotník"), ale niektoré staré texty (!c, Dc, H, L, P) majú gazdiná (oikouros, "dom" + "ochrana"), čo sa podobá na 1Tim. 5,14, oikodespotés (správca domu, "dom" + "master").

Tento pojem, oikoorgos, je veľmi zriedkavý (Bruce M. Metzger, Commentary on the Greek New Testament, p. s 54. Jeden zo základných zásad textovej kritiky je, že najneobvyklejší pojem alebo slovné spojenie je pravdepodobne pôvodné, pretože opisovatelia by ho skôr zmenili na niečo obvyklejšie.

▣ **"poddané vlastným mužom"** Pojem "podriadit" alebo "submit" pochádza z vojenského pojmu, ktorý sa vzťahoval na postupnosť velenia. Toto je PARTICÍPIUM PRÉZENTA MEDIÁLNEHO (porov. Ef. 5,21nn; Kol. 3,18; 1 Tim. 2,11-12; 1 Pt. 3,1). Všimnite si, že Pavel v Ef 5,21, spája podriadenosť s naplnením Duchom 5,18) a považuje to za vzájomnú povinnosť všetkých kresťanov. Čítajte prosím poznámky k 1 Tim. 2,11-12.

▣ **"aby Božie slovo nebolo vystavené rúhaniu"** Spôsoby života veriacich sú závažné. Aj toto je opätovne sa vracajúca téma pastorálnych listov: "nedat' príčinu na kritiku" (porov. v. 8.10; 1 Tim. 3,2.7.10; 5,8.14; 6,1; Tit 1,6-7.8.10). Spôsoby života veriacich a ich slová majú priviesť iných ku Kristovi (porov. Mt. 28,19-20).

EKUMENICKÝ PREKLAD: 2:6-8

6Takisto napomínaj mladších mužov, aby boli rozumní **7** vo všetkom. Ty sám buď vzorom dobrých skutkov. Tvoja náuka nech je neskazená, čestná, **8** nech sú to zdravé a nepochybné slová, aby sa protivník zahanbil, keď nebude môcť o nás povedať nič zlé.

▣ **2,6** Mladším mužom je dané len jedno usmernenie ("byť rozumní," porov. v. 2.4.5). To je jediný IMPERATÍV

vo v. 2-6. Gramaticky nie je isté, či sa "vo všetkom" vo v. 7vzťahuje na tento verš a preto je ďalším usmernením pre mladých mužov, alebo sa vzťahuje na empatické "ty", čo by sa vzťahovalo na Títa.

▣ **2,7** "Ty sám buď vzorom." Toto je PARTICÍPIUM PRÉZENTA MEDIÁLNEHO, použité ako IMPERATÍV (porov. 1Tim 4,12).

▣ **"dobrých skutkov"** Toto je opakovaný dôraz (porov. 1,16; 2,7.14; 3,1.8.14). Spôsob života bol dôkaz a príťažlivosť kresťanského posolstva.

▣

NASB "s čistotou učenia"

NKJV "v učení preukazujúc integritu"

NRSV "vo svojom učení prejav integritu"

TEV "buď úprimný. . .V tvojom učení"

NJB "úprimnosťou. . .keď učíš"

Zdá sa, že toto opisuje spôsob, ako má Títovi učiť (na rozdiel od nečistého života a motívov falošných učiteľov) a nie len obsah jeho kázania a učenia. Ak sa to vzťahuje na obsah, potom je to možno dôraz na vzkriesenie (porov. Rim 2,7; 1 Kor. 15,42.53.54).

S týmto slovným spojením sa spája viacero problémov v gréckych rukopisoch. V "A Textual Commentary on the Greek New Testament" Bruce M. Metzger konštatuje, že pojem apthorian (incorruption) (1) má dobrú rukopisnú podporu (t.j. !*, A, C, D*); (2) je vhodný do kontextu; (3) vysvetľuje ostatné varianty; a (4) z existujúcich možností je najneobvyklejší. Najbežnejšia alternatíva (t.j. !c, Dc, L a väčšina neskorších minuskulných rukopisov) je adiapthorian (úprimnosť) (s. 654).

▣ **2,8** **"zdravé slová"** Toto je ten istý vracajúci sa pojem, použitý vo v. 1 a 2 ktorý znamenal "zdravý" (metaforicky v kontraste k nezdravému posolstvu falošných učiteľov).

NASB “dôstojné”

NKJV “vážne”

NRSV “vážnosť”

TEV “seriózne”

NJB “vážnosť”

Pozri celú poznámku v 2,2.

▣ “**nepochybné slová**” Táto požiadavka platí tak pre kresťanských vodcov ako aj veriacich všeobecne (porov. 1,6-7.8.10; 1 Tim. 3,2.7.10; 5,8.14; 6,1). Pozrite si Zvláštnu tému v 1Tim 3,2.

▣ “**protivník**” V kontexte sa môže vzťahovať na (1) falošných učiteľov z 1,10-16; alebo (2) neveriacich v spoločenstve, ktorí kritizovali kresťanstvo z pohanského ignorantstva. Životy veriacich majú utíšiť obidve skupiny a priťahovať ich k evanjeliu.

EKUMENICKÝ PREKLAD 2:9-10

9 Otroci nech sú vo všetkom poddaní svojim pánom, nech sú ochotní, nech neodvrávajú, 10 nech nič nespreneveria, naopak, nech preukazujú všestrannú a úplnú vernosť, aby v každom ohľade boli z každej stránky ozdobou učenia o našom Spasiteľovi, Bohu.

▣ **2:9 “Otroci nech sú vo všetkom poddaní svojim pánom”** “Byť poddaný” je INFINITÍV PRÉZENTA MEDIÁLNEHO (porov. Ef. 6,5-9; Kol. 3,22-24; 1Tim. 6,1-2). Sloveso “napomínaj” je naznačené vo v. 6. Podobne ako ženy, aj otroci sú napomenutí, aby mali dobrý bohabojný postoj voči kultúrnym štruktúram autority pre Krista. Výstup nie je osobná sloboda, ale evanjelizácia. Pozri Zvláštnu tému: Pavlove napomenutia otrokom v 1Tim 6,1.

▣ “**vo všetkom**” Tento výraz sa opakuje vo verši 10. Je dôležité, aby si veriaci uvedomili, že ich životy vo všetkých oblastiach ukazujú na Boha. Tento koncept je teologicky paralelný k vzájomnému podriadeniu, o ktorom hovorí Ef 5,21 a podriadenosti zbožných žien v 5,22-6,9 (porov. H. E. Buttov "The Velvet Covered Brick").

▣ “**nech sú ochotní**” Neuvedený, ale implikovaný význam je nie len voči majiteľom otrokov, ale predovšetkým voči Bohu (porov. Rim 12,1-2; Ef. 6,7-8).

NASB “nie argumentative”

NKJV “nie odvrávajúci”

NRSV, TEV “nie odvrávajúci”

NJB “bez argumentovania”

Ako veriaci konajú v ťažkých situáciách a podienkach je jasné a silné svedectvo o ich viere v Krista (porov. Ef. 6,5-9).

▣ **2,10 “nech nič nespreneveria”** Toto musel byť bežný problém otrokov (porov. Ef. 4,28).

▣ “**preukazujú**” znamenalo dať navonok jasný dôkaz niečoho. Naš život musí prinášať slávu Bohu a dôkaz o život premieňajúcej sile evanjelia!

▣ “**o našom Spasiteľovi, Bohu**” Toto bol bežný titul, ktorý používal cisár a ktorým ho oslovovali. Toto je charakteristické slovné spojenie pastorálnych listov na vyjadrenie božstva (porov. 1,3-2,10; 3,4). Tento istý titul je opakovane používaný aj pre Ježiša (prov. 1,4; 2,13; 3,6).

KONTETUÁLNY VHLAD DO TITUS 2,11-14

- A. Táto časť listu (verše 11-14) podáva kresťanom teologické dôvody pre zbožný život. Táto diskusia sa veľmi podobá na Tit 3,4-7 a 2 Tim 1,8-10.
- B. Verš 11 odkazuje na Mesiášov prvý príchod, inkarnáciu (porov. Tit 3,4; II Tim. 1,10). Verš 13, používa ten istý pojem “appearing,” odkazujúc na Kristov druhý príchod (porov. 1Tim 6,14; II Tim. 4,1.8). Prvý príchod charakterizovala Božia milosť; druhý bude charakterizovať Božia spravodlivosť!
- C. Verš 12 je sumár zbožných charakteristík požadovaných od vodcov v kap. 1,5-9 a u všetkých kresťanov v kap. 2,1-10.
- D. Verš 13 dáva evanjelium do charakteristicky pavlovskej kategórie “už” (Boži kráľovstvo je prítomné) a “ešte nie” (Božie kráľovstvo je budúce). Toto napätie je vlastné väčšine Pavlových diskusií o kresťanskom živote.
- E. Je otázne, či vo v.13 odkazuje len na Ježiša samotného (porov. NASB, RSV, NEB, NIV) alebo je to dvojitý odkaz na Boha Otca a na Ježiša, Syna (porov. KJV, ASV, Moffattov preklad). Existuje viacero dôvodov, prečo sa zdá, že je to odkaz na Ježišovo božstvo, zahalené do titulov, ktoré sa používali pre rímskeho cisára:
1. len jeden ČLEN s obidvomi PODSTATNÝMI MENAMI
  2. verš 14 sa vzťahuje len na Krista
  3. pojmy "veľký" a "zjaviť sa" sa nikdy nevzťahujú na Boha, Otca
  4. U Pavla i iných NZ autorov je viacero miest, kde je plné božstvo pripisované Ježišovi 5. väčšina raných cirkevných otcov to tiež chápala vo vzťahu k Ježišovi. Musí sa však poznamenať, že rané verzie tendovali k tomu, aby toto miesto chápali vo vzťahu k Jahvemú a Ježišovi.
- F. Verš 14 opisuje cirkev starozmluvnými pojmami, ktoré sa vzťahovali na Izrael. V určitom zmysle je cirkev uskutočnení Božieho zámeru pre Izrael (porov. Rim 2,28-29; Gal. 6,16; 1Pt. 2,5.9; Zj. 1,6). Avšak Izrael ostáva objektom Božej jedinečnej lásky a starostlivosti (prov Rim 11).

ŠTÚDIUM SLOV A SLOVNÝCH SPOJENÍ

EKUMENICKÝ PREKLAD: 2:11-14

11Zjavila sa totiž Božia milosť prinášajúca spásu všetkým ľuďom, **12** ktorá nás vychováva, aby sme sa zriekli bezbožnosti a svetských žiadostí a žili v týchto časoch rozvážne, spravodlivo a nábožne, **13** a očakávali blažené splnenie nádeje a príchod slávy veľkého Boha a nášho Spasiteľa Ježiša Krista. **14** On vydal za nás seba samého, aby nás vykúpil z každej neprávosti a aby si očistil svoj vyvolený ľud, ktorý sa horlivo usiluje o dobré skutky.

▣ **2,11 “Totiž”** Verše 11-14 sú spojené s 1-10, a podávajú teologický základ pre pobožný život.

▣ **“Zjavila sa Božia milosť”** - toto odkazuje na Ježišovu inkarnáciu (porov. 2Tim 1,10; Tit 3,4-7).

Život, učenie a smrť Ježiša naplno zjavila Otcovu lásku, milosrdenstvo a milosť. Keď vidíme Ježiša, vidíme Boha (porov. J 1,1-14; 14,8-11; Kol. 1,15-19; Hb. 1,1-3). Pojem epiphany (zjavenie) je použitý vo v. 13 pre Kristov druhý príchod (porov. 2,11.13; 3,4; 2 Tes. 2,8; I Tim. 6,14; II Tim. 1,10; 4,1.8). Pozri Zvláštnu tému v 2,13.

▣ **“prinášajúca spásu všetkým ľuďom”** Boh poslal Krista zomrieť za hriech všetkých ľudí, ale oni musia osobne odpovedať pokáním, vierou, poslušnosťou a vytrvalosťou. Nasledovné odseky ukazujú na univerzálny rozsah Kristovho diela: (1) “za svet” (Ján 1,29; 3,16; 6,33.51; 2 Kor. 5,19; 1 J 2,2) a (2) “všetkým ľuďom” (Rim.. 5,18; 1Kor 15,22; I Tim. 2,4-6; Hb. 2,9; 2 Pt. 3,9). Pozri plsšie poznámky v

1Tim 2,4. Boh stvoril ľudí na svoj obraz (porov. Gen. 1,26-27). V Gen. 3,15 sľúbil spasiť všetkých ľudí.

Svoj celosvetový program špecificky spomína dokonca aj pri pvolaní Abraháma (porov. Gen. 12,3) a Izraela (porov. Ex 19,5). SZ sľubuje Izraelu (židom na rozdiel od pohanov) have now been universalized to veriacich a neveriacich. Ef. 2,11-3,13). Božie pozvanie k spaseniu je celosvetové, sústredené na jednotlivca a zmocnené Duchom.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: PREDESTINÁCIA (KALVINIZMUS) VERSUS ĽUDSKÁ SLOBODNÁ VOLA (ARMINIANIZMUS)

I Títovi 2,11 vyvažuje iné NZ miesta o vyvolení. Považoval som za teologicky nápomocné poskytnúť moje komentárové poznámky z Rim. 8,29 a 9, ako aj z Ef 1.1. Rim 8,29 - Pavel používa "vopred poznal" (proginóskó, "vedieť pred") dvakrát, tu a v 11,2. V 11,2 sa vzťahuje na Božiu zmluvu lásky k Izraelu pred tým, ako vznikol čas. Pamätajte, že pojem "poznať" sa v hebrejčine vzťahoval na dôverný osobný vzťah a nie len na fakty o niekom (porov. Gen. 4,1; Jer. 1,5). Tu to bolo zahrnuté do reťaze večných udalostí (porov. Rim 8,29-30). Tento pojem sa spájal s predestináciou.

Ale sa musí stanoviť, že Božie predzvedenie nie je základom vyvolenia pretože ak by to tak bolo, potom vyvolenie by bol založené na odpovedi padlého ľudstva, čo by bol ľudský výkon. Tento pojem sa nachádza aj v Sk 26,5; 1Pt. 1,2.20 a 2Pt. 3,17."vopred poznal" (proginóskó, "poznať pred")

A. Pojmy "vopred poznať" or "predestinovať" sú obidva zložené s predložkou "pred" a preto by mali byť preložené "poznať pred" "stanoviť hranice pred" alebo "oddeliť pred." Rozhodujúce pasáže o predestinácii v NZ sú v Rim 8,28-30; Ef. 1,3-14 a Rim 9. Tieto texty jasne prízvukujú, že Boh je suverénny. Plne ovláda všetky veci. Toto je vopred stanovený boží plán, ktorý bol worked out v čase. Ale tento plán nie je arbitrary alebo selective. Je založený nie len na Božej suverenite apredzvedení, ale aj na jeho nemennom charaktere lásky, milosrdenstva a nezaslúženej milosti.

Musíme si dať pozor na náš západný (americký) individualizmus alebo na naše prifarbenie tejto skvelej pravdy evanjelikálnou horlivosťou. Musíme sa chrániť aj pred tým, aby sme neboli polarizovaní v historických teologických konfliktoch medzi Augustínom a Pelegiom alebo kalvinizmu proti arminianizmu.

B. "predurčený" (proorizó, "stanoviť hranice pred")

Predurčenie nie je učenie, ktoré by znamenalo obmedzenie BOžej lásky, milosti a milosrdenstva alebo vylúčenie niekoho z evanjelia. Je zamýšľané na posilnenie veriacich by molding ich svetonázoru. Boh je pre celé ľudstvo (1Tim 2,4; 2Pet. 3,9). Boh riadi všetky veci. Kto alebo čo nás môže oddeliť od Neho (porov. Rim 8,31-39)? Boh vidí celú históriu ako súčasnosť. Ľudia sú viazaní na čas. Naša perspektíva a mentálne schopnosti sú limitované. Toto nie je kontradikcia medzi Božou suverenitou a slobodnou vôľou ľudí. Je to zmluvná štruktúra. Toto je iný príklad pravdy podanej v dialogickom napätí. Biblické učenia sú prezentované z rôznych perspektív. Často sa javia paradoxne. Pravda je vyvážením medzi zdanlivo protirečivými pozíciami. Nesmieme odstrániť napätie výberom jednej z právd. Žiadnu biblickú pravdu nesmieme izolovať do samostatného priestoru.

Rovnako je dôležité pridať, že cieľ vyvolenia nie je len nebo, keď zomrieme, ale aj podobnosť Kristovi už teraz (porov. Rim 8,29; Ef. 1,4; 2,10). Boli sme vyvolení, aby sme boli "svätí a bezúhonní." Boh vyvoluje meniť nás aby iní mohli vidieť zmenu a Bohu v Kristovi odpovedať vierou.

Predurčenie nie je osobné privilégium, ale zmluvná zodpovednosť. Toto je hlavná pravda tejto pasáže. Toto je cieľ kresťanstva. Svätosť je Božia vôľa pre každého veriaceho. Božie vyvolenie je

k podobnosti Kristovi (porov. Ef. 1,4), nie zvláštna existencia (pozícia). Boží obraz, ktorý bol daný človekovi vo stvorení (porov. Gen. 1,26; 5,1,3; 9,6), má byť obnovený.

C. „Prispôsobení obrazu Jeho Syna”—Boží konečný cieľ je obnovenie obrazu, ktorý bol stratený v páde. Veriaci sú predurčení aby sa podobali Kristovi (porov. Ef. 1,4).

II. Rim 9

Kapitola 9 je z hľadiska Božej suverenity tou najsilnejšou pasážou Novej zmluvy (ďalšou je Ef. 1:3-14). V kontraste s tým Rimanom 10 konštatuje ľudskú slobodnú vôľu jasne a opakovanie (pozri „každý“ v. 4; „ktokoľvek“ verše 11,13; „všetci“ v. 12 (dva krát).

Pavel sa nesnaží zmierniť a odstrániť toto teologické napätie. Obidve sú totiž pravdivé!

Väčšina biblických učení je podávaná paradoxnými alebo dialektickými pármami. Väčšina teologických systémov je (na druhej strane) logickými polopravdami. Augustianizmus a kalvinizmus na jednej strane a semi-pelagianizmus a arminianizmus na druhej strane majú aj pravdivé aj chybné tvrdenia. Biblické napätie medzi doktrínami je vhodnejšie než textovo prepracovaný, dogmatický, racionálny teologický systém ktorý deformuje Bibliu do predznamenaneho interpretačného rámca.

Táto istá pravda (nachádzajúca sa v Rim. 9:23) je aj v Rim. 8:29-30 a Ef. 1:4,11. Táto kapitola je najsilnejším vyjadrením Božej zvrchovanosti v Novej zmluve. Niet pochýb o tom, že stvorenie a vykúpenie sú výhradne Božou kompetenciou. Táto veľká pravda by nikdy nemala byť zľahčovaná či podceňovaná. Avšak, musí byť vyvažovaná tým, že Boh sa rozhodol pre zmluvu ako nástroj jeho vzťahu s ľudskými stvoreniami, Jemu podobnými. Je zjavné, že niektoré zmluvy v rámci SZ, ako napríklad Genesis 15, sú bez podmienok, nevzťahujú sa na celé ľudstvo ale sú podmienené reakciou konkrétnych ľudí (napríklad Eden, Noah, Mojžiš, Dávid). Boh má plán vykúpenia Jeho stvorenstva; žiaden človek nemôže ovplyvniť tento plán. Boh sa rozhodol dovoliť jednotlivcom byť súčasťou Jeho plánov. Táto možnosť byť ich súčasťou vytvára teologické napätie medzi suverenitou (Rim. 9) a slobodnou ľudskou vôľou (Rim. 10).

Nie je správne vybrať jeden biblický dôraz a ignorovať druhý. Toto napätie v učení je kvôli tomu, že východné kultúry prezentovali pravdu dialektickým spôsobom, v pároch ktoré tvorili napätie. Na učenia musíme hľadiť v rámci ich vzťahu k ostatným učeniám. Pravda je mozaikou.

III. Ef 1

A. Vyvolenie (Election) je skvelé učenie. Ale nie je to volanie k favoritizmu, ale volanie stať sa kanálom, nástrojom alebo prostriedkom pre vykúpenie ďalších ľudí. V SZ bol tento pojem použitý primárne pre službu. V NT sa primárne používa pre spásu, ktorá vyúsťuje do služby. Biblia nikdy nezmieruje zdanlivé protirečenie medzi Božou suverenitou a slobodnou vôľou ľudí, ale potvrdzuje oboje! Dobrým príkladom biblického napätia môže byť Rim 9 o Božom suverennom vyvolení a Rim 10 o nutnej odpovedi ľudstva (porov. 10,11,13).

Kľúč k tomuto teologickému napätiu sa dá nájsť v 1,4 Ježiš je Boží vyvolený muž a všetci sú potenciálne vyvolení v ňom (Karl Barth). Ježiš je Božie "áno" k potrebám padlého ľudstva (Karl Barth).

Ef 1,4 teda pomáha objasniť predmet tvrdením, že cieľ predestinácie nie je len nebo, ale posvätenie (podobnosť Kristovi). Často nás priťahuje ošoh z evanjelia a ignorujeme zodpovednosť! Božie povolanie (vyvolenie) je pre čas ako aj pre večnosť!

Učenia sa dostávajú do vzťahu s inými pravdami, nie ako jednoduché pravdy bez vzťahu. Dobrou analógiou môže byť konštalácia verzus samotná hviezda. Boh podáva pravdu vo východných a nie západných žánroch. Nesmieme odstrániť napätie, ktoré spôsobujú dialektické (paradoxné) páry právd učenia (Boh ako transcendentný versus Boh ako imanentný, bezpečie versus perseverancia; Ježiš ako

rovný s Otcom versus Ježiš ako podriadený Otcovi; sloboda kresťana versus zodpovednosť zmluvnému partnerovi, atď.)

Teologický koncept "zmluvy" zjednocuje suverenitu Boha (ktorý je vždy iniciatívny a určuje agendu) s mandatorny initial a continuing kajúcnou odpoveďou viery človeka. Vystríhajte sa biblicky potvrdzovať jednu stranu paradoxu a podceňovania druhej! Vystríhajte sa presadzovať len vaše obľúbné učenie alebo systém teológie.

„povolal nás“ v Ef. 1:4 je v auroste, strednom, indikative, čo zdôrazňuje subjekt. Zamieriava nás to teda na Otcovo rozhodnutie ešte pred časom. Božie vyvolenie / povolanie nesmie byť chápané v zmysle moslimského predurčenia, ani v ultra-kalvínskom zmysle „niektorí verzus ostatní,“ ale v zmysle zmluvy.

Boh prisľúbil že vykúpi padlé ľudstvo (pozri Gen. 3:15). Boh povolala Abraháma takým spôsobom, že cez neho si vyvolil všetkých ľudí (pozri Gen. 12:3; Exod. 19:5-6). Boh sám si zvolil všetkých ľudí ktorí budú žiť vierou v Kristovi. Boh je vždy ten, ktorý preberá iniciatívu v oblasti spásy (pozri Jánov 6:44,65). Tento text a Rim. 9 sú biblickými základmi pre učenie o predestinácii, ktoré bolo zdôrazňované Augustínom a Kalvínom.

Boh si vyvolil veriacich nie len pre spásu (ospravedlnenie), ale aj k posväteniu (pozri Col:12). Má to súvis s (1) našim postojom pred Kristom (pozri 2 Kor. 5:21) alebo (2) Božou vôľou obnovovať a znásobovať Jeho osobnosť (charakter) v Jeho deťoch (pozri 2:10; Rim. 8:28-29; Gal. 4:19). Božou vôľou pre Jeho deti je aj nebo v budúcnosti aj podoba Kristovi dnes!

„V Ňom“ je kľúčovým „zmýšľaním“ v Efežanom 1:4. Otcovo žehnanie, milosť a spása prichádzajú cez Krista (pozri Jánov 14:6). Všimnite si opakovanie tejto gramatickej formy (lokatív Notice the repetition of this grammatical form (LOCATIVE miestny) vo verši 3, „v Kristovi“; oproti 4, „v Ňom“; v. 7, „v Ňom“; v. 9 „v Ňom“; v. 10, „v Kristovi,“ „v Ňom“; v. 12, „v Kristovi“ a v. 13, „v Ňom“ (dva krát).

Ježiš je Božie „áno“ padlému ľudstvu (Karl Barth). Ježiš je vyvolený človek a všetci sú potencionálne vyvolení v Ňom. Všetky požehnanie Boha Otca prúdia cez Krista.

Veta „pred založením sveta“ je použitá aj v Mat. 25:34; Ján 17:24; I Pet. 1:19-20 a Zj. 13:8. Poukazuje na vykupiteľskú činnosť Trojjedinéh oBoha ešte pred Gen. 1:1. Ľudia sú limitovaní tým že žijú v čase, pre nás je všetko buď minulosťou, prítomnosťou alebo budúcnosťou, avšak pre Boha to tak nie je.

Cieľom predestinácie je svätosť, nie pocit privilegovanosti. Božie povolanie nepatrí niekoľkým vyvoleným Adamovým deťom, ale všetkým! Je to povolanie byť takým človekom a ľudstvom, akým Boh zamýšľal. Je to povolanie byť podobní Jemu (pozri I Tes. 5:23; II Tes. 2:13); na Jeho obraz (pozri 1,26-27).

Zmeniť predestináciu na teologickú doktrínu namiesto svätého života je tragédiou. Naše teológie sú často hlasnejšie než biblický text. Výraz „nevinný“ (amómos) alebo „sloboný od viny“ je použitý na (1) Ježiša (pozri. Hb. 9:14; I Pet. 1:19); (2) Zachariah a Elizabeth (pozri Lukáš 1:6); (3) Pavel (pozri Fil 3:6); a (4) všetci skutoční kresťania (pozri Fil 2:15; I Tes. 3:13; 5:23). Božia neodvolateľná vôľa pre všetkých kresťanov je nie len nebo v budúcnosti, ale podoba Kristova teraz (pozri Rim 8:29-30; Gal. 4:19; I Pet. 1:2). Veriaci majú odrážať Boží charakter za účelom evanjelizácie strateného sveta.

Gramaticky môže výraz „v láske“ súvisieť so štvrtým i piatym veršom. Avšak vo zvyšku listu Efežanom sa tento výraz používa vždy v súvislosti s ľudskou láskou voči Bohu (pozri 3:17; 4:2,15,16).

V Ef. 1:5 výraz „nás predurčil“ je v príchastí, aoriste aktívnom. Tento grécky výraz je zloženým tvarom z „pred“ a „označiť“. Je to odkazom na predurčený Boží vykupiteľský plán (pozri Lukáš 22:22; Skutky 2:23; 4:28; 17:31; Rim. 8,29-30). Vykúpenie je jedným z niekoľkých právd ktoré sa vzťahujú na záchranu ľudstva. Je časťou teologicky súvisiacich či nadväzujúcich právd. Nikdy nemalo byť zdôrazňované samostatne! Biblická pravda bola daná v sérii paradoxných párov naplnených napätím. Denominacionalizmus (rozdrobenie cirkvi) prispel k tendencii odstraňovať teologické napätia zdôrazňovaním len jednej stránky dialekticky podávaných právd (predestinácia vs. slobodná

ľudská vôľa; bezpečie veriacich vs. vytrvalosť svätých; dedičný hriech vs. rozhodnutie hrešiť; bezhriešnosť vs. hrešiť menej; okamžité prehlásené posvätenie vs. postupné posvätenie; viera v skutky; kresťanská sloboda vs. kresťanská zodpovednosť; transcendencia vs. imanencia).

Božie vyvolenie nie je založené na predzvedení ľudského výkonu, ale na Jeho milostivom charaktere (pozri v. 9 & 11). Praje si aby všetci (nie len niektorí výnimoční ako gostici alebo súčasní ultra kalvinisti) boli spasení (pozri Ezek. 18:21-23,32; Ján 3:16-17; I Tim. 2:4; 4:10; Títovi 2:11; II Pet. 3,9).

Božia milosť (Boží charakter) je teologickým kľúčom k tejto časti (pozri v. 6a, 7c, 9b), tak ako Božia milosť je kľúčom k ďalšej pasáži o predestinácii, Rim. 9-11.

Jedinou nádejou padlého ľudstva je milosť a milosrdenstvo Boha (pozri Iz 53:6 a niekoľko ďalších textov citovaných v Rim. 3:9-18).

Pre interpretáciu týchto prvých teologických kapitol je kľúčové uvedomiť si, že Pavel zdôrazňuje to, čo nesúvisí s ľudským výkonom: predurčenie (kap. 1), milosť (kap. 2), Boží večný plán vykúpenia (tajomstvo, 2:11- 3:13). Toto malo slúžiť na vyváženie dôrazu falošných učiteľov ktorí dávali do popredia ľudské zásluhy a pýchu.

▣ **2:12 “Vychováva nás”** Toto doslova znamenalo výchovu alebo vyučovanie dieťaťa (porov. I Tim 1,20; II Tim. 2,25; 3,16).

Milosť je personifikovaná ako milujúci rodič (porov. Hb. 12,5nn).

▣ **“bezbožnosť”** Toto je slovná hra medzi asebeia (bezbožnosť, ALPHA PRIVATE) a eusebia (bohabojnosť). Oni majú reflektovať "dva spôsoby" (var.: dve cesty) SZ múdroslovnej literatúry (porov. Josh. 24,14-15; Ž 1; Prísl. 4,10-19; Mt. 7,13-14). Máme sa odvrátiť od zlého, pretože Kristus dal seba, aby nás vyslobodil od zlého; máme sa obrátiť k dobrému, pretože Kristus nám dal príklad. Milosť nás učí aj pozitívnu a aj negatívnu lekcii!

▣ **“svetské žiadosti”**(porov. 3,3; I Tim. 6,9; 2 Tim. 2,22; 3,6; 4,3)

▣ **“rozvážney”** Pozri pozn. k I Tim. 3,2.

▣ **“spravodlivo”** (porov. v. 2,4,5,6)

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: SPRAVODLIVOSŤ

„Spravodlivosť“ je taká dôležitá téma, že študent Biblie musí urobiť rozsiahle osobné štúdium tohto konceptu.

V SZ je Boží charakter opísaný ako „spravodlivý“ alebo „čestný“ (BDB 841). Tento mezopotamský termín vychádza z riečnej trstiny, ktorá sa používala ako stavebný nástroj na posúdenie horizontálnej rovnosti múrov a plotov. Boh si tento výraz vybral, aby sa používal obrazne o Jeho vlastnej prirodzenosti. On je ostrá hrana (meradlo), podľa ktorého sa hodnotia všetky veci. Tento koncept zdôrazňuje Božiu spravodlivosť, ako aj Jeho právo súdiť.

Človek bol stvorený na Boží obraz (1M 1:26-27; 5:1,3; 9:6). Ľudstvo bolo stvorené pre spoločenstvo s Bohom. Celé stvorenie je scénou alebo pozadím scény pre Božie jednanie s ľuďmi. Boh chcel, aby ho jeho najvyššie stvorenie – ľudstvo – poznalo, milovalo, slúžilo Mu a bolo ako On. Oddanosť ľudstva bola vyskúšaná (1M 3) a pôvodná dvojica túto skúšku nezvládla. To vyústilo do narušenia vzťahu medzi Bohom a ľudstvom (1M 3; Rim. 5:12-21).

Boh slúbil, že toto spoločenstvo napraví a obnoví (1M 3:15). Robí to na základe svojej vôle a svojho Syna. Ľudia nedokázali obnoviť toto porušenie (Rim. 1:18-3:20). Po páde človeka Božím

prvým krokom bol smerom k obnove koncept zmluvy založenej na Jeho pozvaní a zo strany ľudstva reakcia, založená na pokání, vernosti a poslušnosti. Kvôli pádu ľudia nedokázali primerane reagovať (Rim. 3:21-31; G 3). Sám Boh sa musel ujať iniciatívy, aby obnovil ľudí, ktorí túto zmluvu porušili. Urobil to tým, že:

1. Vyhlásil hriechne ľudstvo za spravodlivé v diele Kristovom (t.j. vonkajšia spravodlivosť)
2. Zadarmo dal ľudstvu spravodlivosť v diele Kristovom (t.j. prisúdená spravodlivosť)
3. Zabezpečil prebývanie Ducha, ktorý produkuje spravodlivosť v ľuďoch (t.j. podoba Kristovi, obnovenie obrazu Božieho)

Napriek tomu Boh požaduje zmluvnú odpoveď. Boh vyhlasuje (t.j. slobodne dáva) a poskytuje, no ľudia musia reagovať a pokračovať odpoveďou

1. V pokání
2. Vo viere
3. V životnom štýle poslušnosti
4. Vo vytrvalosti.

Spravodlivosť je preto zmluvná, obojstranná transakcia medzi Bohom a Jeho najvyšším stvorením. Je založená na Božom charaktere, na Kristovom diele a uschopňovaní zo strany Ducha, na čo musí každý jednotlivec osobne a neustále primeraným spôsobom reagovať. Tento koncept sa nazýva „ospravedlnenie vierou“. Je zjavený v evanjeliách, no nie týmito slovami. Primárne ho definuje Pavol, ktorý používa grécky výraz „spravodlivosť“ v rôznych formách viac ako 100 krát.

Pavol, ktorý bol vyškolený ako rabin, používa výraz dikaiosuné v jeho hebrejskom význame termínu SDQ, ako sa používa v Septuaginte a nie vo význame z gréckej literatúry. V gréckych písomnostiach sa tento termín spája s niekým, kto vyhovoval očakávaniam božstva a spoločnosti. V hebrejskom zmysle je to vždy rozvinuté v zmluvných podmienkach. YHWH je spravodlivý, etický, morálny Boh. Chce, aby Jeho ľudia odrážali Jeho charakter. Vykúpené ľudstvo sa stáva novým stvorením. Táto „novota“ vyúsťuje do nového životného štýlu zbožnosti (rímskokatolícke zameranie na ospravedlnenie). Keďže Izrael bol teokraciou, neexistovalo jasné vymedzenie medzi sekulárnym (normy spoločnosti) a svätým (Božia vôľa). Toto odlišenie je vyjadrené v hebrejských a gréckych výrazoch, ktoré sa prekladajú ako „právo“ (vo vzťahu k spoločnosti) a „spravodlivosť“ (vo vzťahu k náboženstvu).

Evanjelium (dobrá správa) Ježiša je, že padlé ľudstvo bolo obnovené, aby malo spoločenstvo s Bohom. Pavlov paradox je, že Boh cez Krista oslobodzuje vinných. Toto sa stalo cez Otcovu lásku, milosrdenstvo a milosť; cez život, smrť a vzkriesenie Syna a privádzanie, smerovanie k evanjeliu, ktoré je prácou Ducha. Ospravedlnenie je Božím skutkom zdarma, no musí vyústiť do zbožnosti (Augustínova pozícia, ktorá odráža oboje – dôraz reformácie na evanjelium zdarma a dôraz rímskokatolíckej cirkvi na zmenený život lásky a vernosti). Pre reformátorov je výraz „spravodlivosť Božia“ genitív objektívny (t.j. čin urobena hriechneho ľudstva prijateľným pre Boha [posvätenie v pozícii], kým pre katolíkov je to genitív subjektívny, čo je proces stávania sa podobnejším Bohu [Skúsenostné progresívne posväcovanie]. V skutočnosti určite platí oboje!).

Z môjho pohľadu je celá Biblia od 1M 4 až po Zjavenie Jána 20 záznamom o tom, ako Boh obnovuje spoločenstvo z raja. Biblia začína s Bohom a ľudstvom v spoločenstve na tejto zemi (1M 1-2) a končí v rovnakom prostredí (Zj 21-22). Boží obraz a zámer bude obnovený!

Na doloženie vyššie uvedenej diskusie si všimnite nasledujúce NZ oddiely, ktoré ilustrujú túto grécku slovnú skupinu.

1. Boh je spravodlivý (často v spojitosti s Bohom v postavení Sudcu)
  - a. *Rimanom 3:26*
  - b. *2 Tesaloničanom 1:5-6*

c. II Timoteovi 4:8

d. Zjavenie 16:5

2. Ježiš je spravodlivý

a. Skutky 3:14; 7:52; 22:14 (titul Mesiáša)

b. Matúš 27:19

c. I Jánov 2:1,29; 3:7

3. Božia vôľa pre Jeho stvorenie je spravodlivosť

a. 3 Mojžišova 19:2

b. Matúš 5:48 (5:17-20)

4. Božie prostriedky pre zabezpečenie a produkovanie spravodlivosti

a. Rimanom 3:21-31

b. Rimanom 4

c. Rimanom 5:6-11

d. Galat'anom 3:6-14

e. Dané Bohom

1) Rimanom 3:24; 6:23

2) 1 Korint'anom 1:30

3) Efežanom 2:8-9

f. Prijaté vierou

1) Rimanom 1:17; 3:22,26; 4:3,5,13; 9:30; 10:4,6,10

2) 2 Korint'anom 5:21

g. Cez skutky Syna

1) Rimanom 5:21

2) 2 Korint'anom 5:21

3) Filipanom 2:6-11

5. Božia vôľa je, aby Jeho nasledovníci boli spravodliví

a. Matúš 5:3-48; 7:24-27

b. Rimanom 2:13; 5:1-5; 6:1-23

c. I Timoteovi 6:11

d. II Timoteovi 2:22; 3:16

e. I Jánov 3:7

f. I Petrov 2:24

6. Boh bude súdiť svet spravodlivosťou

a. Skutky 17:31

b. II Timoteovi 4:8

Spravodlivosť je Božou charakteristikou, ktorú zadarmo dáva ľudstvu cez Krista. Je to

1. Božie nariadenie

2. Boží dar

3. Kristov skutok

No je to tiež proces stávania sa spravodlivým, ktorému sa treba rázne a vytrvalo venovať a jedného dňa bude naplnený pri Druhom príchode. Spoločenstvo s Bohom je obnovené pri spasení, no pokračuje počas celého života a stane sa „stretnutím na vlastné oči“ pri smrti alebo pri Parousia!

Tu je dobrý citát prevzatý z Dictionary of Pavel a His Letter od IVP:

„Kalvín, viac ako Luther, zdôrazňuje vzťahový aspekt Božej spravodlivosti. Zdá sa, že Lutherov pohľad na Božiu spravodlivosť obsahuje aspekt zbavenia viny. Kalvín zdôrazňuje úžasnú podstatu komunikácie alebo odovzdania Božej spravodlivosti nám“ (s. 834).

Pre mňa má vzťah veriaceho s Bohom tri aspekty:

1. Evanjelium je osoba (Východná cirkev a Kalvínov dôraz)

2. Evanjelium je pravda (Augustínov a Lutherov dôraz)

3. Evanjelium je zmenený život (katolícky dôraz)

Všetky tri sú pravdivé a musia byť ponímané spolu kvôli zdravému a biblickému kresťanstvu. Ak je ktorýkoľvek z nich príliš zdôrazňovaný alebo zľahčovaný, objavujú sa problémy.

Musíme vítať Ježiša!

Musíme veriť v evanjelium!

Musíme sa meniť n Kristovu podobu.

▣ **“v týchto časoch”** Pozri zvláštnu tému v 1Tim 6,17.

▣ **2:13 “a (aby sme) očakávali”** Toto je PRÉZENT MEDIÁLNY, ktorý sa vzťahuje na kontinuálne osobné očakávanie KRistovho príchodu.

▣ **“blažené splnenie nádeje”** Toto je iný odkaz na druhý príchod.

▣ **“príchod”** Pozri ZVLÁŠTNU TÉMU nižšie

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: NZ POJMY PRE KRISTOV NÁVRAT

Toto je doslova: "až do parúzie", čo znamená "prítomnosť" a používalo sa pre kráľovskú návštevu. Ďalšie Mt pojmy použité pre druhý príchod sú (1) epifaneia - "face to face appearing"; (2) apokalupsis, "odhalenie"; a (3) "deň Pánov" a variácie tohto slovného spojenia. Predchodcom výrazu "Pán" v tomto odseku je tak JHVH (vo v.10 a 11) a Ježiš (vo v.7.8.14). Táto gramatická dvojznačnosť bola obvyklým spôsobom, ktorým NZ autori prehasovali Ježišovo božstvo.

NZ ako celok je napísaná v rámci starozmluvného pohľadu na svet, ktorý prehlasoval 1. terajší zlý, rebelujúci vek 2. prichádzajúci nový vek spravodlivosti 3. nastolí ho pôsobenie Ducha prostredníctvom diela Mesiáša (Pomazaného). Teologický predpoklad progresívneho zjavenia sa vyžaduje pretože NZ autori sligtly modifikovali očakávanie Izraela. Miesto vojenského, národne zameraného (Izrael) príchodu Mesiáša, sú dva príchody. Prvý príchod bol inkarnácia božstva (deity) v pčatí a narodení Ježiša z Nazareta.

Priešiel ako nevojenský, nie sudcovský Izaiášov trpiaci služobník. 53; teda pokojný jazdec na mladom oslovi (nie na vojnovom koni alebo kráľovskej mulici) u Zachariáša 9,9. Prvý príchod uviedol nový mesiášsky vek, Božie kráľovstvo na zemi. V jednom zmysle kráľovstvo je tu, ale samozrejme, v inom je ešte stále budúcnosťou. Je to napätie medzi dvomi príchodmi Mesiáša, ktorý, v určitom

zmysle slova, je presahom dvoch židovských vekov, ktoré nebolo videné alebo prinajmenšom nebolo jasné zo SZ. V skutočnosti, tento dvojité príchod zdôrazňuje Jahveho záujem spasit' celé ľudstvo (porov. Gen. 3,15; 12,3; Ex. 19,5 a kázne prorokov, najmä Izaiáša a Jonáša).

Cirev nečaká naplnenie SZ proroctva pretože väčšina proroctiev sa vzťahuje na prvých príchod (porov. How to Read the Bible For All Its Worth, s. 165-166). To, čo veriaci očakávajú, je slávny príchod vzkrieseného Kráľa kráľov a Pána pánov, očakávané historické naplnenie nového veku spravodlivosti na zemi tak, ako je to v nebi (porov. Mt. 6,10). SZ prezentácie neboli chybné, ale boli neúplné. Príde znovu, ako to predpovedali proroci v moci a autorite JHVH.

Druhý príchod nie je biblický pojem, ale tento koncept formuje chápanie sveta a rámec štruktúry celej NZ. God will set it all straight. Spoločenstvo medzi Bohom a ľudstvom, ktoré bolo stvorené na jeho obraz, bude obnovené. Zlo (Zlý) bude súdený a odstránený. Božie ciele nezlyhajú a nemôžu zlyhať!

▣ **“slávy”**. Výraz môžeme rozumieť dvomi spôsobmi: (1) the “slávne zjavenie” (porov. NKJV) alebo (2) “zjavenie slávy” (porov. NASB, NRSV, TEV a NJB). Sláva sa často spája s Božou prítomnosťou v SZ (najmä Shekinah oblak slávy počas obdobia putovania na púšti).

Sláva je z hebrejského pojmu kabod ktorý sa vzťahuje na žiarivú nádheru. Dva grécke pojmy spojené s druhým príchodom sa tiež vzťahujú na jas alebo žiaru: epiphaneia, (porov. Mt. 25,31) a faneró (porov. Mt. 24,30). Ježiš hovoril o svojej a Otcovej sláve v J 17,1-5.22.24.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: SLÁVA (DOXA)

Biblický koncept „slávy“ je ťažké definovať. Sláva veriacich je v tom, že rozumejú evanjeliu a sláve v Bohu, nie v nich samých (1:29-31; Jer 9:23-24).

V SZ bolo najbežnejšie hebrejské slovo pre „slávu“ (kbd, BDB 217) pôvodne obchodným výrazom súvisiacim s párom váh („byť ťažký“). To, čo bolo ťažké, bolo hodnotné alebo malo skutočnú cenu. Často bol k tomuto slovu pridávaný koncept žiarivosti na vyjadrenie Božieho majestátu (2M 19:16-18; 24:17; Iz 60:1-2). On sám je cenný a úctyhodný. Je príliš výnimočný na to, aby ho padlé ľudstvo videlo (2M 33:17-23; Iz 6:5). YHWH sa dá v skutočnosti spoznať len cez Krista (Jer 1:14; Mt 17:2; Hb 1:3; Jk 2:1).

Výraz „sláva“ je v určitom pohľade dvojzmyselný.

1. môže byť paralelný so „spravodlivosťou Božou“
2. môže sa vzťahovať na „svätosť“ alebo „dokonalosť“ Boha
3. môže sa vzťahovať na Boží obraz, na ktorý bolo ľudstvo stvorené (1M 1:26-27; 5:1; 9:6), no ktorý bol neskôr zničený vzburou prvých ľudí (1M 3:1-22). Prvýkrát je tento výraz použitý na popísanie prítomnosti YHWH s Jeho ľudom počas obdobia, keď putovali po púšti v 2M 16:7,10; 3M 9:23; 4M 14:10.

▣ **“veľkého Boha a nášho Spasiteľa Ježiša Krista.”** Ježišovi je tu jednoznačne daný titul Boh! Cisári si nárokovali rovnaký titul. Pojmy “zjavenie” a “veľký” nie sú nikdy použité o JHVH. Okrem toho pri pojme Spasiteľ nie je člen. Syntax gréčtiny koiné podporuje toto ako titul pre Ježiša, pretože tu je len jeden člen s obidvomi podstatnými menami, teda ich spája spolu. Ježiš je divine (božský?) (porov. J 1,1; 8,57-58; 20,28; Rim. 9,5; Fil. 2,6; 2Tes 1,12; Hb. 1,8; 1J. 20; 2 Pt. 1,1.11). V SZ bol Mesiáš očakávaný ako bohom zmocnený človek, podobne ako sudcovia. Jeho božstvo prekvapilo každého!

▣ **2,14 “On vydal za nás seba samého”** Toto je v línii teológie Mk 10,45; 2Kor. 5,21 a Hb. 9,14. Vzťahuje sa na zástupné, náhradné zmierenie (porov. Iz 53; Gal. 1,4; I Tim. 2,5-6; Hb. 9,12-15; 1Pt. 1,18-19). Boh Otec "poslal" a Syn "vydal seba samého"!

▣ **“aby nás vykúpil”** Pojmy “výkupné” a “spasiť” (vykúpiť) majú SZ korene (NASB tlačí v.14 ako SZ citát). Oba výrazy sa vzťahujú na niekoho, kto bol kúpený späť z otroctva tak, ako bol Izrael vykúpený z Egypta.

Toto tiež naznačuje, že veriaci sú slobodní od moci hriechu skrze Krista (porov. Rim 6). Pozri zvláštnu tému: Výkupné/vykúpiť (Spasiť) v 1Tim

▣ **“očistiť”** sa vzťahuje na zvláštnu tému "Spravodlivosť v 2,13. Teologická otázka je, ako očisťuje ľudí? Je to dar zdarma skrze Krista, daný božím ustanovením alebo je to mandated, kajúcna, poslušná a vytrvajúca viera? Je to všetko od Boha alebo je nariadená odpoveď človeka?

Pre mňa, keďže podľa môjho chápania Biblia prezentuje pravdu v paradoxných pároch, je oboje slobodný akt svätého Boha a požadovaný iniciálny akt a pokračujúci akt padlého individua!

▣ **“svoj vyvolený ľud”** Toto je SZ zmluvná terminológia (porov. Ex 19,5; Deut. 14,2; 1Pt. 2,5.9.10; Zj 1,6). Cirkev je duchovný Izrael (porov. Gal. 6,16; Rim 2,29). Cirkev má poslanie evanjelizovať celé ľudstvo (porov. Mt. 28,19-20; Sk 1,8) zdieľaním evanjelia a evanjeliovým životom!

▣ **“ktorý sa horlivo usiluje o dobré skutky”** Cieľ kresťanstva nie je len nebo, keď kresťania zomrú, ale podobnosť Kristovi teraz (porov. Ef. 1,4 2,10). Božích ľudí charakterizuje horlivá túžba po dobrých skutkoch (porov. Jak a 1J).

▣ **2,15 “hovor, napomínaj a karhaj”** Sú to tri IMPERATÍVY PRÉZENTA AKTÍVNEHO: pokračuj v učení (porov. 2,1), pokračuj v napomínaní a pokračuj v karhaní (porov. 2Tim 3,16). Cirkevní vodcovia musia povzbudzovať svätých a rozpoznať falošných učiteľov!

▣ **“so všetkou naliehavosťou”** Ježiš povedal, že má všetku moc (exousia) na nebi aj na zemi (porov. Mt. 28,18).

Túto moc (autoritu) delegoval svojim apoštolom (Pavel bol posledný, narodený mimo daného času) Pavel delegoval svoju autoritu (epitagé) obidvo Timoteovi a Títovi ako svojim osobným splnomocnencom. Od smrti týchto očitých svedkov sa “pre všetky nasledujúce generácie veriacich” stala autoritou Nová zmluva (ako aj Stará zmluva) (porov. 2Tim 3,15-17).

▣ **“Nech tebou nikto nepohŕda.”** Toto je negovaný IMPERATÍV PRÉZENTA AKTÍVNEHO (porov. 1Tim 4,12). Môže sa vzťahovať na (1) tých v rámci cirkvi s ohľadom na Títov vek alebo delegovanú autoritu alebo (2) tých, ktorí boli zapletení s falošnými učiteľmi, možno dokonca vedúci zástanca.

OTÁZKY NA DISKUSIU

Toto je koentár na sprevádzanie štúdiom Písma, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí chodiť vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch, ste priority v interpretácii. Nemôžete to prenechať komentátorovi.

Tieto diskusné otázky sú poskytnuté, aby Vám pomohli rozmýšľať o hlavných problémoch tejto sekcie knihy. Majú provokovať myslenie a nie sú konečné.

1. Hovorí táto kapitola o Kristovom prvom príchode alebo o jeho druhom príchode?
2. Čo je tak významné vo v. 13?
3. Vymenujte tri úlohy kazateľa vo v. 15.
  - a.
  - b.
  - c.
4. Uzatvára v. 15 druhú kapitolu alebo otvára diskusiu 3. kapitoly?

TÍTOVI 3. KAPITOLA

VYMEDZENIE PERIKOPY V SÚČASNÝCH PREKLADOCH

UBS	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Zachovávajú dobré skutky	Milosťi dedičov milosti	Pastor a stádo (2:1-3:11)	Kresťanské správanie	Všeobecné pokyny pre veriacich
3:1-7	3:1-8	2:15-3:8a	3:1-8a	3:1-3 3:4-8a
3:8-11	Vyhýbaj sa nezhodám			Osobné rady Titovi
Osobné a pozdravy	3:9-11 Záverečné pokyny	3:8b-11 Záverečné inštrukcie	3:8b-11 Záverečné inštrukcie	3:8b-11 Praktické odporúčania, Rozlúčka a pranie dobra
3:12-14	3:12-14 Rozlúčka	3:12-14	3:12-14	3:12-14
3:15	3:15	3:15a 3:15b	3:15a 3:15b	3:15

ČÍTANIE TRETIEHO CYKLU (POZRI STR. VII)

SLEDOVANIE PÔVODNÉHO AUTOROVHO ZÁMERU NA ÚROVNI ODSEKOV

Toto je komentárový sprievodca k štúdiu, čo znamená, že vy zodpovedáte za svoj vlastný výklad Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Pri výklade ste prioritou vy, Biblia a Svätý Duch. Výklad nesmiete nechávať na komentátora.

Prečítajte kapitolu na jedno sedenie Identifikujte predmety. Porovnajte svoje rozdelenie predmetov s piatimi modernými prekladmi Rozdelenie na odseky nie je inšpirované, ale je kľúčom pre sledovanie pôvodného zámeru autora a to je jadrom výkladu. Každý odsek má len jeden predmet.

1. prvý odsek
2. Druhý odsek
3. Tretí odsek
4. atď.

KONTEXTUÁLNY VĚHAD DO 3. KAPITOLY TÍTOVI

A. Táto stručná správa charakterizuje dvomi spôsobmi celú knihu.

1. Kresťanský charakter je zdôraznený v 1:16; 2:7,14; 3:1-2, 8
2. Kresťanské učenie je sumarizované v 2:11-14 a 3:4-7
3. Veriaci majú správne žiť, pretože boli made right s Bohom Máme zobrať na seba rodinné znaky nášho Otca Cieľom kresťanstva nie je len nebo, keď zomrieme, ale podobnosť Kristovi teraz (porov. Rim. 8:28-29; II Kor. 3:18; Gal. 4:19; Ef. 1:4; I Tes. 3:13; 4:3). Cieľom nášho života je evanjeliom získať stratených. Ale Pavel chce, aby bolo jasné, že jeho dôraz na "správny život" sa nemôže ani omylom zamieňať za "skutky spravodlivosti".

B. Celá Trojica je aktívna v spáse ľudstva

1. Otcova láska 4)
2. vanutie Ducha, obnovenie a krst (v. 5)
3. Prostredníctvom Syna 6)

C. Verše 9-11 sú Pavlovým varovaním proti falošným učiteľom a vyzdvihovaním dobrých skutkov, čo je charakteristické pre pastorálne epištoly (porov. 1:10-16; I Tim. 1:3-7).

D. Verše 12-15 tvoria osobný záver povzbudenia a inštrukcií Títovi.

ŠTÚDIUM SLOV A SLOVNÝCH SPOJENÍ

EKUMENICKÝ PREKLAD: 3:1-11

1Pripomínaj im, aby sa s poslušnosťou podrobovali vládarom a vrchnostiam, aby boli ochotní na každé dobré dielo, **2** aby nikoho neohovárali, aby neboli svárliví, ale priateľskí, a aby boli mierni k všetkým ľuďom. **3**Veď aj my sme boli kedysi nerozumní a neposlušní, blúdili sme, boli sme otrokmi všetkých možných žiadostí a vášní, žili sme v zlobe a závidi, opovrhnutiahodní, nenávideli sme jedni druhých. **4**Ale keď sa zjavila dobrota nášho Spasiteľa, Boha a jeho láska k ľuďom, zachránil nás nie pre skutky spravodlivosti, ktoré sme my urobili, ale podľa svojho milosrdenstva, a to kúpeľom znovuzrodenia a obnovením v Duchu Svätom, ktorého na nás bohato vylial skrze Ježiša Krista, nášho Spasiteľa, **7**aby ospravedlnení jeho milosťou stali sme sa dedičmi podľa nádeje večného života. **8**Verná je to reč, a chcem, aby si sa všemožne usiloval o to, aby tak tí, čo uverili v Boha, snažili sa vynikať v dobrých skutkoch. Toto je dobré a pre ľudí užitočné. Vyhýbaj sa však bláznivým špekuláciám a rodokmeňom, škriepkam a hádkam o zákone; sú totiž neužitočné a márne. Sektárovi sa po jednom-dvoch napomenutiach vyhýbaj,¹¹veď vieš, že taký človek je na prevrátenej ceste; hreší a sám sa odsudzuje.

3:1 “Pripomínaj im” toto je imperatív prázenta aktívneho, čo znamená: "priebežne pripomínaj". To zrejme nadväzuje na 2:15. Títovi im má pripomínať to, čo už vedia (porov. II Tim. 2:14; II Pet. 1:12; 3:1-2; Júda 5). **POZRI** Zvláštna téma: Vices a Virtues in the NT at I Tim. 1:9.

▣ **“aby sa podrobovali”** toto je infinitív prázenta mediálneho, ktorý znamená "pokračovať v sebaopodriadení" vládarom a vrchnostiam." To bol vojenský výraz pre velenie. tento istý výraz je použitý o kresťanských ženách v 2:5 a kresťanských otrokoch v 2:9. Rovnako je vzťahovaný na všetkých kresťanov v Ef. 5:20. V podstate je to životný postoj kresťanov vo všetkých oblastiach.

▣ **“vládarom, vrchnostiam”** Tieto dva výrazy, *exousia* a *archē*, majú širokú škálu významov v stredoziemnom svete. Ale majú určité sémantické prekrytie v zmysle autority alebo moci nad inými.

1. *Exousia* je použité o civilnej autorite v Ríme. 13:1 a Títovi 3:1. I Timoteovi 2:2 a I Pet. 2:13-17 sú teologicky paralelné, preto tieto dva špecifické grécke pojmy nie sú použité.
2. *Exousia* a *archē* sú použité pre duchovné autority a mocnosti v Ef. 2:2 a Kol. 2:15. V Ef. 3:10 a 6:12 sú tieto dva pojmy spojené s "v nebesiach", čo je unique (charakteristické/jedinečné) pre Ef a odkazuje na duchovnú sféru, ktorá je aktívna v ľudských dejinách.
3. Niektoré pavlovské texty kombinujú civilné aj duchovné autority (I Kor. 15:24; Ef. 1:21; a Kol. 1:16). Pozri Zvláštna téma: Human Government at I Tim. 2:2.

▣ **“s poslušnosťou”** Gr. tex to vyjadruje infinitívom prázenta aktívneho. To je zložené slovo a slovná hra “poslúchať” (*peithomai*) plus “vládca” (*archē*). V NZ sa nachádza len tu a v Skutky 27:21. Koncept podriadenosti a poslušnosti sa opakuje v Pavlových napomenutiach kresťanským ženám, deťom a otrokom v Ef. 5:21-6:9 a Kol. 3:18-25.

▣ **“aby boli ochotní na každé dobré dielo”** Tento výrok v kontexte môže referovať k službe veriacich civilným autoritám

a/alebo k službe ich bližným. Ale podobný výrok sa nachádza aj v II Tim. 2:21 a 3:17, kde sa kontext vzťahuje na zbožný život vo všeobecnosti (porov. Títovi 2:14; II Kor. 9:8; Ef. 2:10). Falošní učitelia z 1:16 nie sú pripravení na akékoľvek dobré dielo, sekulárne alebo duchovné.

▣ **3:2** Táto veta podáva štyri veci, ktoré majú kresťania robiť vo vzťahu k svojim bližným. Kresťania boli minoritou vo svojom prostredí. Ako konali, bolo rozhodujúcim svedectvom. Tento zoznam tiež môže reflektovať, čo falošní učitelia robia a praví kresťania nemajú robiť. To je dobrá rada pre moderných kresťanov, ktorí sú zapojení do politického diania. Ako konáme, je rovnako dôležité ako čo hovoríme. Nič nemá prednosť pred evanjelizáciou!

▣

NASB “aby nikoho neohovárali”

NKJV, NRSV “aby o nikom zle nehovorili”

TEV “aby nehovorili zle o komkoľvek”

NJB “neisť ohovorať iných ľudí”

Toto je doslovne výraz “rúhanie” (pozri I Tim. 1:13,20; II Tim. 3:2; I Pet. 4:4; II Pet. 2:2,10,11,12).

Obyčajne sa používa o zlej reči o Bohu (porov. Mat. 26:65). Pavel ho používal na vyjadrenie, že evanjelium nemá byť potupované kvôli správaniu kresťanov (pozri Rim. 14:16; I Kor. 10:30 a tu).

Ako kresťania žijú, je podstatné pre evanjelizačné svedectvo cirkvi.

▣ **“aby boli priateľskí”** toto, podobne ako všetky tri tieto výrazy, sa vzťahuje na veriacich v ich konaní s neveriacimi.

Pozri pozn. v I Tim. 3:3.

▣ **aby preukazovali “miernosť”** Pozri pozn. v I Timoteovi 3:3.

▣

NKJV, NRSV “preukazovať každú zdvorilosť voči každému”

TEV “vždy preukazovať mierny postoj voči každému”

NJB “vždy zdvorilý voči ľuďom každého druhu”

Výrok sa znovu vzťahuje na veriacich v ich konaní voči neveriacim. V II Tim. 2:25 sa vzťahuje na naše konanie voči veriacim (porov. I Tim. 6:11). Téma “každý” je charakteristická pre pastorálne listy. Boh miluje všetkých ľudí, Ježiš zomrel za všetkých ľudí; Kresťania musia reagovať pozitívne voči všetkým ľuďom (porov. I Tim. 2:1,4,6; 4:10; Títovi 2:11).

▣ **3:3 “Ved’ aj my sme boli kedysi”** Konanie popísané v tomto verši charakterizuje padlé ľudstvo a aj kresťanov predtým, ako boli spasení (porov. Rim. 1:29-31; II Kor. 6:9-11; Ef. 2:3; 4:17-21; Gal. 5:19-21).

▣ **“nerozumní”** Toto je výraz pre “myslenie” alebo “rozmyšľanie” negované (porov. Lukáš 6:11; 24:25; Rim. 1:14,21; Gal. 3:1,3; I Tim. 6:9; II Tim. 3:9). Je to silný výraz pre zlé, neprimerané myslenie.

▣ **“neposlušní”** Toto je výraz “believing” - negovaný. Použitý je o (1) kráľovi Agrippovi v Skutky 26:19; (2) pohanoch v Rim. 1:30; Ef. 2:2; 5:6; (3) židoch v Lukáš 1:17; Rim. 11:30,32; Heb. 4:6; a (4) falošných učiteľoch v Títovi 1:16; II Tim. 3:2.

▣ **“blúdili sme”** Toto je participium prézenta aktívneho, ktoré doslova znamená “zvádžajúci” alebo “podvádžajúci” Pôvodne sa vzťahovalo na pútnikov nebeskej oblohy a do angličtiny sa dostalo ako “planet” (planéta). Metaforicky sa používalo pre to, čo bolo in error (v omyle). Tento pojem, podobne

ako aj predošlé dva, je použitý v Pavlovom opise ľudského hriechu v Rim. 1:27 a II Tes. 2:11. Všimnite si aj jeho použitie v I Tim. 4:1-2; II Tim. 3:13; I Pet. 2:25; II Pet. 2:18; 3:17; a Júda 11. Pasívny tvar naznačuje konanie iného aktéra, tu satana alebo démonov.

☐ **“boli sme otrokmi”** Toto patricípium prezenta aktívneho, ktoré doslova znamená "slúžiť ako otroci" ľudským túžbam (žiadostiam) (porov. Rim. 6:6,12).

☐ **“všetkých možných”** Toto je adjektívum “mnohofarebný”, ktoré sa používalo o dúhe. Používalo sa o mnohostranných veciach (t.j. v I Pet. 1:6 a Jakub 1:2 o mnohých súženiach, ktorým sú kresťania vystavení a v I Pet. 4:10 o pestrofarebnnej, mnohostrannej povahe Božej milosti)

☐ **“žiadosti”** Toto je zložený výraz z “nad” (*epi*) a “mysel’ alebo duša” (*thumos*). Vzťahovalo sa na silnú túžbu po niečom, často v negatívnom zmysle. tento pojem je použitý aj v Rim. 1:24 na opísanie padlého ľudstva.

☐ **“vášni”** Anglický výraz "hedonism" máme z tohto gréckeho slova (porov. Lukáš 8:14; Jakub 4:1-3). Osobné ukojenie sa stáva tyranom!

☐ **“žili sme v zlobe a závisti”** Toto je iný opis z Rim. 1:29 - charakteristiky padlého ľudstva.

☐

NASB, NKJV “nenávisťne, nenávidiaci sa navzájom”

NRSV “opovrhnutiahodní, nenávidiaci sa navzájom”

TEV “ostatní nás nenávideli a my sme nenávideli ich”

NJB “nenávidiaci ostatných a sami nenávisťní”

Toto používa dva synonymné grécke pojmy pre nenávisť. Tento zoznam problémov pripomína Mt 7:20, “teda po ich ovocí ich poznáte.” Toto opisuje veriacich pred obrátením a dúfajme, nie potom, a stále opisuje falošných učiteľov a ich nasledovníkov.

☐ **3:4-7** Toto je jedna dlhá veta v gréčtine, ktorá definuje evanjelium (podobne ako 2:11-14). Môže pochádzať z hymnusu, vyznania alebo piesne.

☐ **3:4 “Ale keď (sa zjavila) dobrotá”** Tu môžeme vidieť, aký kontrast robí milosť! Máme cudzie slovo "filantropia" z tohto slova, ktoré je zložené z dvoch gréckych pojmov: "bratská láska" (*file-*) a "ľudstvo" (človek): (*anthropos*). Toto slovo sa nachádza len tu a v Skutky 28:2. Boh miluje ľudí, stvorených na Jeho obraz, dokonca aj keď padli (porov. Rim. 5:8).

☐ **“nášho Spasiteľa, Boha”** Toto je opis Jahweho (porov. II Kráľ. 13:5; Ž. 106:21; Iz. 19:20; 43:3,11; 45:15,21; 49:26; 60:16; Lukáš 1:47). Toto môže zohľadňovať aj moderné tituly pre cisára (porov. I Tim. 1:1). Toto je charakteristická fráza pastorálnych listov. Všimnite si, že Ježiš je nazvaný týmto istým titulom v v. 6 (porov. I Tim. 1:1; 2:3; 4:10; Lukáš 2:11; Ján 4:42; Skutky 5:31; 13:23; II Tim. 1:10). Porov. Títovi 1:3-4; 2:10-13; 3:4-6. Srdce Boha stvoriteľa je sústredené na záchranu, vykúpenie, odpustenie, obnovenie a znovuzjednotenie jeho spurného stvorenia (porov. Ján 3:16; Rim. 5:8).

☐ **“zjavila sa”** Toto sa vzťahuje na Ježišov prvý príchod. Rovnaký výraz je použitý v 2:13 pre Ježišov druhý príchod (porov. I Tim. 6:14). **POZRI** Zvláštna téma at 2:13. God's promised salvation was born at Bethlehem (porov. 2:11).

☐ **3:5 “Zachránil nás”** Toto je indikatív aoristu aktívneho, čo znamená ukončený dej v minulosti. time. Toto je hlavné sloveso v dlhej gréckej vete od v. 4 po v. 7. **POZRI** Zvláštna téma: Grécke sloveso, Časy použité pre spasenie v II Tim. 1:9.

☐ **“nie pre skutky spravodlivosti, ktoré sme my urobili”** Táto fráza je postavená na začiatku gréckej vety kvôli zdôrazneniu. Spasenie sa nezakladá na ľudskom úsilí, ale na Božom (porov. 3:20,2-28; 4:4-5; Rim.9:11; Gal. 2:16; Ef. 2:8-9; Filip. 3:9; II Tim. 1:9). Toto je teologické napätie medzi "viera bez skutkov" a "viera prejavovaná v skutkoch" (porov. Ef. 2:8-10; Jakub 2:14-26). Židovskí gnostickí falošní učители zdôrazňovali ľudské zásluhy!

▣ **“v spravodlivosti”** Veriaci sa majú usilovať o spravodlivosť (t.j. podobnosť Kristovi) po prijatí spásy (porov. I Tim. 6:11), ale padlé ľudstvo sa nikdy nemôže priblížiť k svätému Bohu na základe a svojej vlastne samo-spravodlivosti (porov. Iz. 64:6 a série sz citátov v Rim. 3:10-18). Pozri zvláštnu tému: Spravodlivosť v 2:12.

▣ **“ale podľa svojho milosrdenstva”** Jediná nádej padlého ľudstva je v milujúcej a milosrdnej Božej milosti. To je jeho charakter a cieľavedomé konanie, ktoré prinieslo možnosť odpustenia a obnovenia (porov. Gen. 3:15; Mal. 3:6; Ef. 2:4-7; I Pet. 1:3).

▣ **“kúpeľom znovuzrodenia”** Toto je doslovne "skrže kúpeľ znovuzrodenia". Pojem "kúpeľ" (*loutron*) je použitý v NZ len dvakrát (Ef. 5:26 a tu). Aj v Septuaginte bol používaný zriedkavo. Môže sa vzťahovať na (1) miesto kúpeľa, (2) vodu kúpeľa, alebo (3) samotné dianie kúpeľa. V Leviticus boli umývania symbolom očisťovania a čistoty osoby alebo vecí (porov. Zvitky od Mŕtveho mora).

Aj pojem “znovuzrodenie” (*palingenesia*) je zriedkavý a nachádza sa len v Mat. 19:28 a tu. Je to zložený pojem zo “znovu” (*palin*) a “narodenie” (*genesis*). Vzťahuje sa na nové narodenie, ktoré prináša dokonané dielo Krista a the wooing of the Spirit. Udalosťou znovuzrodenia je vodný krst, pôvodcom je Svätý duch (porov. verše 5-6), prostriedkom je smrť a vzkriesenie Krista (porov. v. 6), a základom toho všetkého je Otcova láska a milosrdenstvo (porov. v. 4). Toto nie je text, ktorý podporuje znovuzrodenie v krste. Krst bol príležitosťou pre verejné vyznanie (porov. Skutky 2:38) a symbol smrti, pochovania a vzkriesenia veriaceho s Kristom v symbolickom akte (porov. Rim. 6:3-9; Kol. 2:12). V ranej cirkvi bol krst príležitosťou pre človeka na verejné vyznanie viery (“Ježiš je Pán” porov. Rim. 10:13). Dôraz je činnosť Ducha Svätého (tj pôrod a obnovenie).

▣ **“obnovením”** Aj toto je zriedkavý pojem, použitý v NZ len dvakrát, tu a v Rim. 12:2. Znamená spôsobiť, aby sa niekto alebo niečo stal novým. Podobný výraz sa nachádza v Kol. 3:10. Gramaticky je synonymom s "narodiť sa znova". Má len jednu predložku (*dia*) pre obidva výrazy. Preto to nie sú dve diela milosti, ale dva aspekty jedného diela. To znamená, že sú jednou udalosťou, riadenou Svätým Duchom. To sa podobá na Ján 3:5-8 a I Pet. 1:23.

▣ **3:6 “vylial”** - môže sa vzťahovať na Otca (porov. v. 4) alebo Svätého Ducha (porov. v. 5). To isté sloveso s tou istou dvojnásobnosťou je použité aj v Skutky 2:17-18,33; 10:45, kde je prevzaté z Joel 2:28-30.

▣ **“skrže Ježiša Krista, nášho Spasiteľa”** Titul “Spasiteľ”, ktorý je vo v.4 vzťahnutý na Boha Otca, je tu použitý na Boha Syna. Takú istú zámenu titulov nachádzame aj v Títovi 1:3 a 4; a 2:10 a 13.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: TROJICA

Všimnite si činnosť všetkých troch Osôb Trojice. Výraz „trojica“, prvýkrát spomenutý Tertuliánom, nie je biblické slovo, ale koncept je rozšírený.

A. Evanjeliá

1. Mt 3:16-17; 28:19 (a paralely)

2. Jn 14:26

B. Skutky – Skutky 2:32-33,38-39

C. Pavel

1. Rimanom 1:4-5; 5:1-5; 8:1-4,8-10

2. 1 Korint'anom 2:8-10; 12:4-6

3. 2 Korint'anom 1:21; 13:14

4. Galat'anom 4:4-6

5. Efežanom 1:3-14,17; 2:18; 3:14-17; 4:4-6

6. 1 Tesaloničanom 1:2-5

7. 2 Tesaloničanom 2:13

8. Títus 3:4-6

D. Peter – 1 Petrov 1:2

E. Júda – verše 20-21

Koncept plurality u Boha je naznačený v SZ

A. Použitie plurálov pre Boha

1. Meno Elohim je plurál, ale keď je použité v súvislosti s Bohom, vždy sa naň viaže sloveso v singulári

2. „my“ v 1M 1:26-27; 3:22; 11:7

B. Anjel Hospodinov ako viditeľný predstaviteľ Božstva

1. 1M 16:7-13; 22:11-15; 31:11,13; 48:15-16

2. 2M 3:2,4; 13:21; 14:19

3. Sudcov 2:1; 6:22-23; 13:3-22

4. Zachariáš 3:1-2

C. Boh a Duch sú oddelení, 1M 1:1-2; Ž 104:30; Iz 63:9-11; Ez 37:13-14

D. Boh (YHWH) a Mesiáš (Adon) sú oddelení, Ž 45:6-7; 110:1; Zach 2:8-11; 10:9-12

E. Mesiáš a Duch sú oddelení, Zachariáš 12:10

F. Všetci traja sú spomenutí v Iz 48:16; 61:1

Ježišovo Božstvo a osoba Ducha spôsobili problémy prísne monoteistickým raným veriacim:

1. Tertulián – podriadil Syna Otcovi

2. Origenés – podriadil Božskú podstatu Syna a Ducha

3. Arius – poprel Božstvo Syna a Ducha

4. Monarchianizmus – verili v postupnú manifestáciu Boha ako Otca, Syna a potom Ducha

Trojica je historicky vyvinutá formulácia založená na biblickom materiály.

1. Úplné Ježišovo Božstvo, rovnaké s Otcom, potvrdené v r. 325 n.l. Nicejským koncilom

2. Osobnosť a Božstvo Ducha, rovnaké s Otcom a Synom bolo potvrdené Koncilom v Konštantinopole (381 n.l.)

3. Učenie o trojici je plne vyjadrené v Augostínovom diele De Trinitate

Je to naozaj tajomstvo. Ale NZ potvrdzuje jednu Božskú podstatu s tromi vecnými osobnými manifestáciami.

▣ 3:7 “aby” Toto je vyjadrenie účelu (*hina*) podobne ako v 3:8, 13 a 14.

▣

NASB “ospravedlnení jeho milosťou”

NKJV, NRSV “ospravedlnení jeho milosťou”

TEV jeho milosťou môžeme byť v poriadku s Bohom

NJB “ospravedlnení jeho milost’ou

Toto je participium aoristu pasívneho (porov. Rim. 1:16-17; 3:24) vzťahnuté na svet “Spravodlivosť.” Pozri celú poznámku k 2:12. Pasívum vyjadruje aktivitu Ducha. “Ospravedlnenie z viery” je forenzná (právna) metafora použitá tak často Pavlom na zdôraznenie Božej iniciujúcej milosti (porov. I Tim. 1:2,14; II Tim. 1:2; Títovi 1:4). Veriacim bolo odpustené a sú akceptovaní kvôli tomu kto je On a čo On urobil, nie preto, kým sú oni a čo oni urobili!

▣ “**stali sme sa dedičmi**” Toto je finálna aplikácia rodinnej metafory použitej na opísanie veriacich (porov. Rim. 4:13; 8:14-17; Gal. 3:29; 4:7; Heb. 6:7; Jakub 2:5).

▣ “**večný život**” Pozri poznámku k 1:2.

▣ **3:8 “Verná je to reč”** Toto je spoločný znak piatich Pavlových prehlásení v pastorálnych listoch (porov. I Tim. 1:15; 3:1; 4:9; II Tim. 2:11). Ku ktorým veršom presne sa vzťahuje, bolo debatované medzi komentátormi; väčšina predpokladá, že sa vzťahuje na v. 4-7.

▣ “**a chcem**” (porov. I Timoteovi 1:7)

▣ “**aby**” Toto je ďalšia *hina* (účelová veta), podobne ako 3:7, 13, a 14.

▣ “**tí, čo uverili v Boha**” Toto je participium perfekta aktívneho, ktoré opisuje minulé dej s pokračujúcimi dôsledkami, ktoré sa stali stálym stavom bytia. Obvykle v NZ je objektom viery Ježiš, ale často zámeno (jemu) použité pre Boha je nejednoznačné a môže sa vzťahovať na Otca alebo na Syna.

▣ “**(aby) sa snažili vynikať v dobrých skutkoch**”. Výraz “snažili sa” je formou slovesa “premyšľať” alebo “starostlivo zvažovať”, ktoré sa v NZ nachádza len tu. The INFINITIVE “snažiť sa” je z výrazu, ktorý sa obvykle prekladá “spravovať, viesť, usmerňovať” (porov. I Tim. 3:4,5,12). Veriaci musia sústavne premyšľať a ujímať sa vedenia keď žijú zbožný život in living godly lives pre evanjelium. Pavel potvrdzuje znovu, že ľudia sú ospravedlnení (right with God) nie na základe svojich dobrých skutkov, ale tiež, že Božím cieľom pre každého veriaceho sú jeho vlastné dobré skutky (porov. Ef. 2:8-10 a Jakub 2:14-23). Motiváciou je vďačnosť za nezaslúženú Božiu milosť, účinkom je podobnosť Kristovi, cieľom je evanjelizácia.

▣ “**pre ľudí**” Znovu, univerzálny dôraz je Božia láska k celému ľudstvu a chce, aby boli všetci spasení. Kľúčovým spôsobom ako privádzať neveriacich k Bohu, sú zmenené životy veriacich (porov. Mat. 5:16; I Pet. 2:12).

▣ **3:9 “Vyhýbaj sa však**” Toto je imperatív prézenta mediálneho, ktorý znamená “pokračovať v his is a PRESENT MIDDLE IMPERATIVE, meaning “pokračovať v zdržanlivosti voči alebo vyhýbať sa” (porov. II Tim. 2:16).

▣ “**bláznivým špekuláciám**” Tento pojem je v gréčtine na začiatku kvôli zdôrazneniu (porov. I Tim. 6:4-5; II Tim. 2:14,23). Timotej je Pavlov apoštolský zástupca. Nemá debatovať a špekulovať, ale odovzdávať apoštolskú pravdu s autoritou.

▣ “**rodokmene**” Ten istý typ falošných učiteľov, ktorí boli v Efeze (porov. I Tim. 1:4) boli aj na Kréte. Tieto rodokmene boli pravdepodobne židovské, vzťahujúce sa na mesiášske špekulácie a nie gnostické anjelské stupne (eons).

▣ Vo v. 9 je skupina podstatných mien, spojených spojkou “a”(kai), čo sa môže vzťahovať na rôzne aspekty alebo jednu všeobecnú tendenciu. Tieto podstatné mená sú: “špekulácie” “rodokmene” “škriepky” a “hádky”. Všetky sa vyskytujú v buď I alebo II Timoteovi.

▣ “**o zákone**” Toto ukazuje na židovský prvok u falošných učiteľov (porov. 1:10,14; I Tim. 1:3-7).

▣ “**sú totiž neužitočné a márne**” Teologické štiepanie vlasu a špekulácie nie sú vždy užitočné pre Kristovo telo. Títovi, podobne ako Timotej, hovorí s Pavlovou apoštolskou autoritou.

▣ **3:10 “vyhýbaj sa**” Toto je ďalší imperatív prézenta mediálneho, podobne ako vo v.9 Tento istý výraz “vyhnúť sa, alebo odmietnúť” je použitý v I Tim. 4:7; 5:11 a II Tim. 2:23. Ten istý koncept je

použitý aj v Rim. 16:17; Gal. 1:8-9; II Tes. 3:6-14. Pri našom pokuse o dialóg so sektárskymi ľuďmi nesmieme prejavovať žiadne gesto alebo pozdrav, ktorý by mohol byť chápaný ako prijatie alebo súhlas (porov. II Jánov 10).

NASB “sektárskemu človekovi”

NKJV "rozvratníkovi"

NRSV “každému, kto spôsobuje rozdelenia”

TEV “Tým, ktorí spôsobujú rozdelenia”

NJB “ak niekto spochybňuje čo učíš”

V gr. je tu použitý pojem *hairetikos* (ktorý sa v NZ nachádza len tu). Z neho máme výraz “heretik”. Tento pojem pôvodne znamenal “postaviť sa na strany” alebo “zvoliť si pre seba”. V NZ sa používa (1) o “sektách” v Skutky 5:17; 24:14; (2) of “roztržkách” in I Kor. 11:19; Gal. 5:20 a (3) of “učeniach” in II Pet.2:1.

▣ **“po jednom-dvoch napomenutiach”** Toto je konzistentné s inými nz pasážami o cirkevnej disciplíne (porov. Mat. 18:15-17; Gal. 6:1; II Tes. 3:15; Jakub 5:19). To môže zohľadňovať Lev. 19:17.

▣ **3:11 “ved’ vieš, že taký človek”** Toto je participium perfekta aktívneho. Ich konanie jasne ukazuje, a pokračuje v ukazovaní, kto naozaj sú (porov. Mat. 7).

▣ **“je na prevrátenej ceste”** Toto je indikatív perfekta pasívneho. Táto forma sa v NZ nachádza len tu. Toto je zložený výraz z *ek* (z) a *strephó* (obrátiť), znamenajúci preto "obrátiť sa od" je to slovná hra oproti výrazu "obrátiť sa ku Kristovi (konverzia) v Mat. 18:3 alebo *epistrephó*, ktoré zohľadňuje SZ pojem pre obrátenie (*shub*) k Bohu (Mat. 13:15; Marek 4:12; Lukáš 22:32; Ján 12:40; Skutky 3:19; 25:27; Jakub 5:19-20). Títo falošní učitelia sa teraz obracajú od Boha (porov. 1:14, *apostrephó*) k herézam a falošným učeniam. Pasívny slovesný rod indikuje externého nositeľa deja. V tomto kontexte to musí byť Satan.

▣ **“hreší”** Toto je indikatív prezenta aktívneho, ktorý vyjadruje habituálne, pokračujúce charakteristiky životného štýlu (porov. I Tim. 5:20).

▣ **“sám sa odsudzuje”** Toto je participium prezenta aktívneho. Táto forma sa nachádza len tu v NZ Naše konanie a slová odhaľujú naše srdcia (porov. I Tim. 5:24; Mat. 7; Marek 7).

EKUMENICKÝ PREKLAD: 3:12-14

12Keď pošlem k tebe Artema alebo Tychika, poponáhľaj sa prísť ku mne do Nikopolisu, lebo som sa rozhodol, že tam prezimujem. 13Zéna, znalca zákona, a Apolla ystroj starostlivo na cestu aby im nič nechýbalo. 14Nech sa aj naši naučia vynikať v dobrých skutkoch, kde je naliehavá potreba, aby neboli bez ovocia.

▣ **3:12 “Artemas”** Tento muž je nám neznámy, ale nie Bohu.

▣ **“Tychikos”** je spomenutý v Skutky 20:4; Ef. 6:21-22; Kol. 4:7-8 a II Tim. 4:12. On je nositeľom listov z väzenia. Títo dvaja muži mali prevziať Títovu vedúcu pozíciu na Kréte, aby on mohol ísť k Pavlovi na zimu. To ukazuje, že tento list, hoci bol písaný Títovi, mal informovať, inštruovať a povzbudiť celú cirkev na Kréte. Mnohé Pavlove vyhlásenia Títovi nedávajú veľký zmysel, ak by mal Títovi odísť čoskoro po prijatí listu, pokiaľ by kresťanom nebolo zrejmé, že ich Pavel oslovuje prostredníctvom svojich slov Títovi.

▣ **“poponáhľaj sa prísť ku mne”** Pavel nechcel byť sám (porov. II Tim. 4:9,21), Myslím si, že kvôli tomu, že mal ťažké problémy s očami, ktoré možno pochádzali od jeho obrátenia na ceste do

Damašku (porov. Skutky 9:3-9,12,17-18). Predpokladám, že jeho "osteň v tele" (porov. II Kor. 12:7) bol pravdepodobne tento problém s očami. Všimnite si neobvyklé konštatovanie v Gal. 4:15. Aj v Gal. 6:11 Pavel konštatuje o svojom vlastnom rukopise, že je veľmi veľký. Napísal posledných niekoľko riadkov svojho listu, aby ho overil (porov. II Tes. 2:2; 3:17; I Kor. 16:21; Kol. 4:18; Filemonovi 19).

▣ **“Nikopolis”** Existuje niekoľko miest, ktoré majú toto meno, čo znamená "mesto víťazstva". Pravdepodobne to bolo pobrežné mesto v blízkosti miesta bitky pri Actiu.

▣ **3:13**

NASB “usilovne pomôž. . .na cestu”

NKJV “vyšli. . .na ich cestu unáhlene”

NRSV “usiluj sa vyslať . . .na cestu”

TEV “Urob najlepšie, čo môžeš, aby si pomohol. . .so začiatkom ich cesty”

NJB “horlivo im pomôž na cestu”

Toto je príslovka *spoudaiós*, ktorá znamená "horlivo alebo zanietené alebo cielene" (porov. Lukáš 7:4 a príbuzný pojem vo Filip. 2:28). Je v kombinácii s imperatívom aoristu aktívneho *propempó*, ktorý znamenal vybaviť všetko potrebné pre cestu (porov. III Jánov 6; a Skutky 15:3). Zenas a Apollo podľa všetkého konali misijnú aktivitu. Pavel žiada podobné od domácich zborov v Ríme v Rim. 15:24.

▣ **“Zenas, znalec zákona”** Nie je známe, či bol znalcom židovského alebo gréckeho zákona (právník)

▣ **“Apollos”** bol veľmi výrečný kazateľ z Alexandrie, ktorému pomohli Priscila a Aquila (prov.

Skutky 18:24,28; 19:1; I Kor. 1:12; 3:5,6,22; 4:6; 16:12). Títo dvaja muž boli pravdepodobne nositeľmi Pavlovho listu Títovi.

▣ **3:14 “Nech sa aj naši naučia vynikať v dobrých skutkoch”** Toto je imperatív prezenta aktívneho (porov. 1:16; 2:7,14; 3:18), povzbudenie misionárov je evanjelizačná aktivita (porov. 2:7,14; 3:8).

▣ **“aby neboli bez ovocia”** Pojem "bez ovocia" je nejednoznačný. Myslím, že je paralelný k Pavlovmu “nadarmo” (porov. *eik'* in I Kor. 15:2; Gal. 3:4; 4:11 alebo *kenos* v I Kor. 15:10,58; II Kor. 6:1; Gal. 2:2; Filip. 2:16; I Tes. 2:1; 3:5), ktoré sa vzťahuje na efektívne evanjelizačne a misijne zmýšľajúce cirkvi. Pavel založil zbory vo vybraných oblastiach so zámerom evanjelizovať celú oblasť. Ak z nejakého dôvodu tieto prvotné zbory stratili zo zorného poľa cieľ vo "veľkom vyslaní", potom ich založenie bolo márne!

EKUMENICKÝ PREKLAD: 3:15A

15Pozdravujú ťa všetci, ktorí sú so mnou. Pozdrav tých, čo nás milujú vo viere.

▣ **3:15 “Pozdravujú ťa vetci, ktorí sú so mnou.”** Pavel obvykle, ale nie vždy (I Tim.), uzatvára svoje listy s pozdravmi (1) od misijného tímu, ktorý ho sprevádza a (2) veriacim v cirkvi alebo lokalite, do ktorej píše.

▣ **vo viere** Pojem "viera" môže byť použitý pre učenie (ako v Skutky 6:7; 13:8; 14:22; Gal. 1:23; 3:23; Filip. 1:27; Júda 3,20) alebo ako spôsob pre vyjadrenie osobného vzťahu k Bohu skrze Krista (porov. Ján 1:12; 3:16). Môže byť použitý aj v SZ zmysle o vernosti a vierohodnosti. Táto fráza pravdepodobne znamená, že falošní učitelia na Kréte odmietli Pavlovu apoštolskú autoritu a učenie.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 3:15B

▣ **Milosť so všetkými vami.** ” Veta je formulovaná v pluráli. Tento list sa mal čítať v domácich cirkvách na Kréte tak, ako aj všetky pastorálne listy (porov. I Tim. 6:21; II Tim. 4:22).

▣ King Jakub Version uzatvára s "Amen", ale to nie je prítomné v raných gréckych rukopisoch

P₆₁, I*, A, C, alebo D*. Možno pozdejší odpisovatelia pozorovali jeho použitie v Rim. 16:27; Gal. 6:18; Filip. 4:20; II Tes. 3:18; I Tim. 6:16; a II Tim. 4:18 a pripojili ho t tak, ako to urobili aj v Rim. 15:33; 16:20,24; I Kor. 16:24; II Kor. 13:14; Ef. 6:24; Filip. 4:23; I Tes. 5:28; I Tim. 6:21; II Tim. 4:22; a Títovi 3:15.

OTÁZKY NA DISKUSIU

Toto je komentárový sprievodca k štúdiu, čo znamená, že vy zodpovedáte za svoj vlastný výklad Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Pri výklade ste prioritou vy, Biblia a Svätý Duch. Výklad nesmiete nechávať na komentátora. Diskusné otázky sú poskytované ako pomoc na premyslenie hlavných tém tohto odseku knihy. Majú provokovať myslenie a nie sú definitívne.

1. Prečo sa majú kresťania podriaďovať civilnej vláde? Čo ak vládnuce authority nie sú kresťania?
2. Čo je hlavný dôraz v. 4-7?
3. Je krst nutný pre spasenie? Prečo? Prečo nie?
4. Prečo sa majú veriaci podriaďovať civilnej autorite?
5. Čo je heretik?
6. Načrtnite teologické vyjadrenie vo v. 5-7.
7. Čo zahŕňajú "dobré skutky" z v. 8 a 14 ?
8. Sú falošní učitelia židia alebo gnostici? Prečo?

II TIMOTEOVI 1

ROZDELENIE PERIKOPY V SÚČASNÝCH PREKLADOCH

UBS	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pozdrav	Pozdrav	Pozdrav	Úvod	Pozdrav a vďaka
1:1-2	1:1	1:1	1:1	1:1-2
	1:2a	1:2a	1:2a	
	1:2b	1:2b	1:2b	
Vernosť evanjelium	Timotejova viera a dedičstvo	Vďakyvzдание a napomenutie	Vďakyvzдание a povzbudenie	1:3-5
1:3-14	1:3-7	1:3-7	1:3-7	
				Dary, ktoré Timotej prijal 1:6-11
	Nehanbi sa za evanjelium	Výzva prejavit' odvahu(1:8-2:13)		
	1:8-12	1:8-14	1:8-10	
	Buď verný vo viere		1:11-14	
	1:13-18			1:12
1:15-18		1:15-18	1:15-18	1:13-14 1:15-18

ČÍTANIE TRETIEHO CYKLU (POZRI STR. VII)

SLEDOVANIE PÔVODNÉHO AUTOROVHO ZÁMERU NA ÚROVNI ODSEKOV

Toto je komentárový sprievodca k štúdiu, čo znamená, že vy zodpovedáte za svoj vlastný výklad Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Pri výklade ste prioritou vy, Biblia a Svätý Duch. Toto nesmiete nechávať na komentátora. Prečítajte kapitolu na jedno sedenie Identifikujte predmety. Porovnajte svoje rozdelenie predmetov s piatimi modernými prekladmi Rozdelenie na odseky nie je inšpirované, ale je kľúčom pre sledovanie pôvodného zámeru autora a to je jadrom výkladu. Každý odsek má len jeden predmet.

1. prvý odsek
2. Druhý odsek
3. Tretí odsek
4. atď.

ŠTÚDIUM SLOV A SLOVNÝCH SPOJENÍ

EKUMENICKÝ PREKLAD: 1:1-2

1Pavel, z Božej vôle apoštol krista Ježiša, podľa zaslúbenia života v Kristu Ježišovi, 2milovanému dieťaťu Timotejovi. Milosť, milosrdenstvo a pokoj od Boha Otca a krista ježiša, nášho Pána.

▣ **1:1 “Pavel”** Saul z Tarzu je prvý raz nazvaný Pavlom v Sk 13:9. Je pravdepodobné, že väčšina Židov z diaspory mala hebrejské meno (Saul) a grécke meno (Pavel). Ak je to tak, potom dali Saulovi toto meno jeho rodičia, ale prečo sa potom "Pavel" zrazu objavuje v Skutky 13? Možno (1) ho iní začali volať týmto menom alebo (2) on začal pozerať na seba ako na "malého" alebo "najmenšieho." Grécke meno *Paulos* znamenalo "malý." Niekoľko teórií sa rozvíjalo o pôvode jeho gréckeho mena: (1) tradícia druhého storočia, že Pavel bol malý, tučný, plešatý, krivonohý, s huňatým obočím a vystupujúcimi očami, je odvodená z mimokanonickej knihy z Tesaloník, ktorá sa volala Pavel a Tekla, je pravdepodobný zdroj mena; (2) Pavel sa nazýva "najmenší zo všetkých svätých" pretože prenasledoval cirkev (porov. Skutky 9:1-2; I Kor. 15:9; Ef. 3:8; I Tim. 1:15).

Niektorí videli túto "najmenšost" ako pôvod titulu, ktorý si zvolil sám. Ale ak v knihe Galatánom zdôrazňuje nezávislosť od rovnosti s jeruzalemskými Dvanástimi, je toto málo pravdepodobné (porov. II Kor. 11:5; 12:11; 15:10).

▣ **“apoštol”** Tento výraz pochádza z gr. slova "poslat" (*apostelló*). Ježiš si vyvolil dvanástich mužov, aby boli s Ním a vo zvláštnom zmysle ich nazval "apoštolovia" (porov. Lukáš 6:13). Tento pojem bol často použitý o Ježišovi, ktorý bol poslaný Otcom (porov. Mat. 10:40; 15:24; Marek 9:37; Lukáš 9:48; Ján 4:34; 5:24, 30, 36, 37, 38; 6:29,38,39,40,57; 7:29; 8:42; 10:36; 11:42; 17:3, 8,18,21,23,25; 20:21). V židovských zdrojoch, apoštol bol niekto poslaný ako oficiálny reprezentant niekoho iného, podobne ako "ambasádor" (porov. II Kor. 5:20).

▣ **“Krista”** Toto je grécky ekvivalent hebrejského pojmu *messiah*, ktorý znamenal "pomazaný."

To naznačovalo niekoho, kto bol "povolaný a vybavený Bohom pre špecifickú úlohu".V SZ boli pomazané tri skupiny vodcov - kňazi, králi a proroci. Ježiš naplnil všetky tri tieto pomazané úrady (porov. Heb. 1:2-3). On je ten zaslúbený, ktorý mal uviesť nový vek spravodlivosti.

▣ **“Ježiš”** Toto hebrejské meno znamenalo "YHWH zachraňuje," "YHWH je spása," alebo "YHWH prináša spásu." Je to to isté, ako SZ meno "Jošua." "Ježiš" je odvodené od hebrejského slova pre spásu, *Hozeáš*, suffované na zmluvné meno pre Boha, "YHWH." Bolo to meno komunikované Bohom prostredníctvom anjela Márii (porov. Mat. 1:21).

▣ **“z Božej vôle”** Takáto istá úvodná veta je použitá v I Kor. 1:1; II Kor. 1:1; Ef. 1:1; a Kol. 1:1. Pavel bol presvedčený, že Boh ho vyvolil aby bol apoštolom. Tento zvláštny zmysel povolania začal pri jeho obrátení na ceste do Damasku (porov. Skutky 9:1-22; 23:3-16; 26:9-18). Pavel často presadzoval svoju Bohom danú autoritu a povolanie na potvrdenie svojich listov ako pochádzajúcich od Boha (t.j. inšpirovaných, porov. II Tim. 3:16; I Kor. 2:9-13; I Tes. 2:13).

▣

NASB, NKJV “podľa zaslúbenia života”

NRSV “pre zaslúbenie života”

TEV “poslaný ohlasovať zaslúbený život”

NJB “v súlade s jeho zaslúbením života”

Pavel tvrdí, že jeho spasenie, povolanie a vystrojenie do služby sa zakladá na Božom zaslúbení pravého života, večného života skrze Krista (porov. 1:1,2,9,13). Pavel odkazuje na svoj koncept Božieho vlastnenia a dávanai života niekoľko krát v pastorálnych listoch (porov. 1:1; I Tim. 6:15-16,19; Títovi 1:2).

▣ **1:2 “milovanému dieťaťu Timotejovi.”** To je metaforické vyjadrenie Pavlovho duchovného otcovstva Timotea v evanjéliu (porov. 2:1; I Tim. 1:2; Títovi 1:4). Tento úvodný verš ukazuje ich vzájomnú lásku.

▣ **“Milosť, milosrdenstvo a pokoj”** Všimnite si spoločné znaky a rozdiely v Pavlových úvodných pozdravoch

1. “Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca a od Pána Ježiša Krista” (Rim. 1:7; I Kor. 1:3; II Kor. 1:2; Gal. 1:3; Ef. 1:2; Filip. 1:2; I Tes. 1:2; Filemonovi 1:3)

2. "Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca" (Kol. 1:2)
3. "Milosť vám a pokoj!" (I Tes. (1Tim 1:1)
4. "Milosť, milosrdenstvo, pokoj od Boha Otca a od Krista Ježiša, nášho Pána." (I Tim. 1:2; II Tim. 1:2)
5. "Milosť a pokoj od boha Otca a Krista Ježiša, nášho Spasiteľa" (Títovi 1:4)

Všimnite si, že je tu variabilita, ale určité prvky sú štandardné.

1. "Milosť" - začínajú všetky pozdravy. To je christianizovaná forma štandardného gréckeho úvodu listu. Zameriava sa na Boží charakter.
2. "Pokoj" je výsledok ľudskej dôvery v dôveryhodného Boha, viery v jeho vernosť.
3. "Milosrdenstvo" je iný spôsob opisu Božieho charakteru a je unikátny (jedinečný) pre I a II Timoteovi. Tento výraz bol použitý v Septuaginte na preklad hebrejského pojmu *hesed* (t.j. zmluvn láska a vernosť). Boh je milosrdný a vierohodný.
4. Otec a Syn sú spomenutí v každom pozdrave (v I Tes. sú uvedené v predchádzajúcej vete. Vždy sú gramaticky späté. Toto bol jediný spôsob, ktorým NZ pisatelia vyjadrovali plné božstvo Ježiša z Nazareta. Toto platí aj o použití sz titulov pre JHVH na Ježiša (t.j. Pán a Spasiteľ).

▣ "od Boha Otca a Krista Ježiša nášho Pána." Úvodná veta, ktorá nasleduje "milosť, milosrdenstvo a pokoj" má jednu PREDLOŽKU (*apo*), ktorá sa vzťahuje na Otca a Syna v rovnakom gramatickom vzťahu (porov. I Tim. 1:2; Títovi 1:4 a II Tim. 1:2). Toto bola Pavlova metóda používaná na vyjadrenie Ježišovho božstva.

"Otec" nie je použité v zmysle pohlavnej generácie alebo v zmysle chronologického poradia, ale na vyjadrenie intímneho rodinného vzťahu. Boh vybral rodinné pojmy aby sa pomocou nich zjavil ľudstvu (porov. Hozeáš 2-3, kde je Boh ukázaný ako verný milenec a Hozeáš 11, kde je zobrazený ako milujúci otec a matka).

Boh zjavenia nie je primárny hýbateľ alebo prvotná príčina z gréckej filozofie, ale Otec Ježiša Krista. Biblia nie je ľudsky zdôvodniteľná filozofia, ale Božie sebaodhalenie, zjavenie, ktoré nemôže byť odhalené ľudskou analýzou. Pozri Zvláštna téma: Otec v I Tim. 1:2.

▣ "Pán" Bo zjavil svoje zmluvné meno Mojžišovi v Exod. 3:14 YHWH. Bolo to z KAUZATÍVNEJ FORMY hebrejského slovesa "byť". Židia sa neskôr báli vyslovovať toto sväté meno, keď čítali Písma, aby ho nebrali nadarmo a neporušili jedno z Desiatich prikázaní (porov. Exod. 20:7; Deut. 5:11). Preto ho nahrádzali iným slovom, *Adon*, ktoré znamenalo "manžel, vlastník, pán." Toto je východisko prekladu JHVH výrazom Pán.

Keď NZ autori volali Ježiša "Pán" (*kurios*), konštatovali Ježišovo božstvo. Toto prehlásenie sa v ranej cirkvi stala krstná formula "Ježiš je Pán" (porov. Rim. 10:9-13; Filip. 2:6-11).

EKUMENICKÝ PREKLAD: 1:3-14

3Ďakujem Bohu, ktorému slúžim ako predkovia s čistým svedomím, keď vo svojich prosbách dňom i nocou neprestajne pamätám na teba, **4**Keď si spomínam na tvoje slzy, túžim ťa vidieť, aby som bol naplnený radosťou. **5**Pripomínam si tvoju nepokryteckú vieru, ktorá prebývala najprv v tvojej starej mame Loide i v tvojej matke Eunike, no som presvedčený, že aj v tebe. **6**Preto ti pripomínam: Roznecuj Boží dar milosti, ktorý je v tebe, a to vkladáním mojich rúk na teba. **7**Boh nám totiž nedal ducha zbabelosti, ale Ducha moci, lásky a rozvážnosti. **8**Nehanbi sa teda za svedectvo o našom Pánovi, ani za mňa, jeho väzňa, ale spolu so mnou znášaj utrpenie pre evanjelium v moci Božej. **9**Boh nás zachránil a povolal nás svätým povolaním, nie

podľa našich skutkov, ale podľa svojho vlastného rozhodnutia a milosti, ktorú nám dal v Kristu Ježišovi pred vekmi. ¹⁰Táto milosť sa teraz stala známou zjavením nášho Spasiteľa Krista Ježiša; on odstránil smrť a svojím evanjeliom vyviedol na svetlo život a neporušiteľnosť. ¹¹Ja som bol ustanovený za zvestovateľa, apoštola a učiteľa tohto evanjelia. ¹²Kvôli tomu aj trpím. Ale nehanbím sa, veď viem, komu som uveril, a som presvedčený, že on má moc až do onoho dňa zachovať, čo mi bolo zverené. ¹³Za vzor zdravých rečí maj to, čo si počul odo mňa vo viere a láske v Kristu Ježišovi. ¹⁴Skrze ducha Svätého, ktorý prebýva v nás, zachovávaj to dobré, čo ti bolo zverené.

▣ **1:3 “Ďakujem Bohu”** to je typické pre antický list z oblasti Stredozemného mora, zahrnúť modlitbu vďaka na začiatku listu. Pavel obvykle nasleduje tento spôsob (porov. Rim. 1:8; I Kor. 1:4; Ef. 1:15-16; Filip. 1:3-4; Kol. 1:3-4; I Tes. 1:2; II Tes. 1:3; Filemonovi 4).

▣ **“ktorému slúžim . .ako predkovia”** Pavel nepovažoval kresťanstvo za odlišnú alebo novú vieru oproti SZ (porov. Skutky 24:14; 26:5-6; Rim. 4; II Kor. 11:22; a Filip. 3:5).

▣ **“čisté svedomie”** Pozri pozn. v I Tim. 1:5.

▣ **“pamätám”** Pavel si pamätá Timotejov život, rodinu a povolanie do služby. Pojem *mneia* používa štvorakým spôsobom vo v. 3-6.

1. vo v. 3 Pavel neprestajne pamätá na Timoteja vo svojich modlitbách
2. vo v. 4 používa formu participia, aby pripomenul Timotejovi ich slzavé odlúčenie
3. vo v. 5 používa zložený výraz z (*hupo + mneia*) aby Timotejovi pripomenul úprimnú vieru jeho rodiny
4. vo v. 6 používa zloženú slovesnú formu z pojmu (*ana + mneia*), aby Timotejovi pripomenul jeho povolanie a vystrojenie do služby.

Je to teologicky nápomocné a povzbudivé pozrieť späť na náš život a vidieť Božiu ruku, ktorá sa podieľala v každom období (viera rodiny, osobná viera, povolanie a vystrojenie do služby, zbožní priatelia a mentori).

▣ **1:4** Pavel a Timotej mali vynikajúci vzťah v službe Kristovi. Ich priateľstvo ich povzbudzovalo a posilňovalo pre službu (porov. 4:9,21).

▣ **1:5 “nepokrytecká viera”** - je použité v zmysle "čistá viera" (porov. I Tim. 1:5).

▣ **“v tebe”** Z kontextu nie je jasné (a 3:15 ako aj Sk 16:1) či sa to vzťahuje na judaizmus (Timotejovej starej matky a možno aj matky) alebo kresťanstvo (Timotejovo obrátenie). To zrejme odkazuje k viere v JHVH a jeho vykupiteľský plán.

▣

NASB “som presvedčený, že aj v tebe”

NKJV “Som presvedčený je aj v tebe”

NRSV “Som si istý, že žije aj v tebe”

TEV “Som si istý, že ju máš aj ty”

NJB “som si istý, že prebýva aj v tebe”

Toto je indikatív perfekta pasívneho. Táto veta v gréčtine je silným potvrdením pokračujúcej dôvery v dielo Ducha v Timotejovom živote a službe.

▣ **1:6 “Preto ti pripomínam”** Toto je indikatív perfekta aktívneho, ktorý naznačuje pokračujúcu potrebu rozduchávať, alebo oživiť alebo rozvíriť plameň. Je v tom vôľový aspekt obdarovania. Toto nemá naznačovať, že Timotej nechal plameň Božieho povolania a obdarenia vyhasnúť, ale že v

ťažkých situáciách ako jeho súčasná úloha, má prijímať posilnenie z Božieho predchádzajúceho povolania a vystrojenia.

☐ **“Boží dar”** Koreň pojmu "dar" (charizma), pochádza z pojmu "milosť" (*charis*). Toto sa môže vzťahovať na Svätého ducha alebo, v tomto kontexte na jeho dary pre službu. Každý veriaci má nadprirodzený dar alebo dary pre službu (IKor. 12:7,11,18). Pavel a Timotejova domáca cirkev rozpoznavali Timotejov dar (porov. I Tim.4:14).

☐ **“vkladaním mojich rúk”** toto nemôže byť dôkazom "apoštolskej postupnosti" Pozri Zvláštna téma v I Tim. 4:14. Vkládanie rúk bolo v Biblii používané z viacerých dôvodov.

1:7 “Boh nám totiž nedal ducha (zbabelosti)” staré grécke texty NZ boli písané veľkými písmenami (unciálami), preto je písanie veľkých písmen v moderných prekladoch záležitosťou interpretácie. Nie je tu člen v gréckom texte. existujú aj nz paralely pre malé "d" (porov. Rim. 8:15; I Kor. 2:12) ale v oboch kontextoch je Svätý Duch špecificky spomenutý. Väčšina moderných prekladov tu má pred slovom "ducha" neurčitý člen (t.j.KJV, ASV, NKJV, NASB, RSV, NRSV, NEB, REB a NIV). Ale iní sa domnievajú, že tu sa odkazuje na Svätého Ducha (porov. TEV, NJB a Williamov preklad NZ). V skutočnosti to môže byť zámerná nejednoznačnosť (porov. NEB a NJB).

Boh dal každému veriacemu najväčší dar, Ducha, ako aj duchovný dar (dary) pre službu, ale tiež aj odvážnu a silnú túžbu slúžiť, zdieľať sa a vydať sa na cestu podobnosti Kristovi.

Robert Girdlestone, *Synonymá Starej zmluvy*, má zaujímavú diskusiu o použití pojmu “duch” v NZ (str. 61-63).

1. zlí duchovia
2. ľudský duch
3. Svätý Duch
4. veci, ktoré Duch koná "v" a "prostredníctvom" ľudských duchov
  - a. “nie duch otroctva” oproti “Duch synovstva”, Rim. 8:15
  - b. “duch miernosti,” I Kor. 4:21
  - c. “Duch viery” II Kor. 4:13
  - d. “Duch múdrosti a zjavenia” Ef. 1:7
  - e. “nie duch zbabelosti” vs. “moci, lásky a rozvážnosti,” II Tim. 1:7
  - f. “duch bludu” vs. “Duch pravdy”, I Jánov 4:6

NASB, NJB “duch plachosti”

NKJV “duch strachu”

NRSV “duch zbabelosti”

TEV “duch . .nás nerobí plachými”

Je tu jeden negatívny a tri pozitívne aspekty obdarenia Bohom

NASB “disciplína”

NKJV “zdravá myseľ”

NRSV “sebadisciplína”

TEV, NJB “sebakontrola”

Pozri pozn. v I Tim. 3:2 k *sóphrón*.

1:8-14 Toto je v gréčtine jedna veta.

▣ **“Nehanbi sa”** Toto je kľúčová veta prvej kapitoly (porov. verše 8,12,16; pozri tiež Marek 8:38; Rim. 1:16). Gramatická forma, ktorá je tu použitá, je konjunktív aoristu pasívneho (deponentný), čo neznamena, že by sa Timotej hanbil, ale skôr je to povzbudenie, aby sa ani nezačal hanbiť.

Pavel sa mohol zmieňovať o SZ poňatí hriechu, ktorý prináša problémy a spravodlivosti, ktorá prináša požehnanie (porov. Deut. 27-28; Jób, Ž. 73). Pavel netrpel pre hriech, ale pre Krista.

▣ **“za svedectvo o našom Pánovi ani za mňa, jeho väzňa”** Pavel napomína Timoveja, aby pokračoval v kázani Kristovho utrpenia (porov. Gen. 3:15; Iz. 53; Skutky 3:18; 26:23) a aby sa tiež identifikoval s Pavlom ako duchovný väzeň evanjelia a fyzický väzeň kvôli evanjeliu! Káž dobrú správu bez ohľadu na cenu alebo konzekvencie!

▣ **“spolu so mnou”**. Kvôli Pavlove teológii o tesnej identifikácii veriacich s Kristom v smrti (porov. Rim. 6; Gal. 2:20) a utrpení (porov. Rim. 8:17; II Kor. 1:5; Filip. 3:10; tiež v I Pet. 4:13), Pavel často tvorí nové grécke slová vytvorené pomocou predpony *syn*, ktorá znamená "spoločnú účasť na": (1) utrpení s (1:8 a 2:3); (2) zomrieť s (2:11); (3) žiť s (2:11); a (4) kraľovať s (2:12).

▣ **“(znášaj) utrpenie pre evanjelium”** toto je imperatív aoristu aktívneho (porov. 2:3, 9; 4:5; Rim. 8:17; I Pet. 3:14; 4:12-19). Kľúčom tejto vety je "pre evanjelium" a nie naše vlastné zlo (porov. I Pet. 2:15-16). Moderní kresťani amusia rozpoznať, že utrpenie pre evanjelium je normou a nie výnimkou (porov. Mat. 5:10-12; Ján 15:18-21; 16:1-2; 17:14; Skutky 14:22; Rim. 5:3-4; II Kor. 4:16-18; 6:4-10; 11:23-28; Filip. 1:29; I Tes. 3:3; II Tim. 3:12; Jakub 1:2-4).

▣ **1:9 “Boh nás zachránil a povolal”** Toto sú dve participiá aoristu aktívneho spojené spojku "a" (*kai*). V Rim. 8:29-30 "povolanie" prichádza pred "spasením", čo sa vzťahuje na Božiu suverenitu (vyvolenie), ale tu sa "povolanie" vzťahuje na službu (povolal nás svätým povolaním, porov. verše 6-8 a Zvláštna téma vo v.9). Toto je NZ ekvivalent zmluvnej reči SZ, použitej o Izraeli. Veriaci v Ježiša sú ľuďom Božej zmluvy.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: GRÉCKE SLOVESNÉ ČASY POUŽITÉ PRE SPASENIE

Spasenie nie je produkt, ale vzťah. Nekončí sa tým, keď niekto uverí v Krista; to je len začiatok! Nie je to poisťka proti požiaru, ani lístok do neba, ale neustále meniaci sa život na Kristovu podobu.

SPASENIE AKO DOKONČENÝ ČIN (AORIST)

- Skutky 15:11
- Rimanom 8:24
- II Timoteovi 1:9
- Títovi 3:5
- Rimanom 13:11 (kombinuje aorist s orientáciou do budúcnosti)

SPASENIE AKO STAV BYTIA (PERFEKTUM)

- Efežanom 2:5,8

SPASENIE AKO NEUSTÁLÝ PROCES (PRÍTOMNÝ)

- 1 Korint'anom 1:18; 15:2
- 2 Korint'anom 2:15

SPASENIE AKO BUDÚCE NAPLNENIE (BUDÚCNOSŤ v slovesnom čase alebo obsahu)

- Rimanom 5:9,10; 10:9,13 (naznačené v Mt 10:22; 24:13; Mk 13:13)
- 1 Korint'anom 3:15; 5:5
- Filipanom 1:28; 1 Tesaloničanom 5:8-9
- Hebrejom 1:14; 9:28

☐ **“svätým povolaním”** Toto sa môže vzťahovať na Boha ako svätého, ale v tomto kontexte sa pravdepodobne vzťahuje na Božiu vôľu pre ľud svätej zmluvy. Božia vôľa vždy smerovala k ľudu "stvorenému na Jeho obraz" (porov. Gen. 1:26-27) aby reflektoval Jeho obraz! Mesiášovo dielo obnovilo Boží obraz, stratený v rebélii Adama a Evy v Gen. 3. Cieľom kresťanstva je podobnosť Kristovi (porov. Rim. 8:29; Gal. 4:19; Ef. 1:4).

ZVLÁŠTNA TÉMA: POVOLANÍ

Boh vždy berie iniciatívu v povolani, vyvolení a priťahovaní veriacich ku Sebe (Jn 6:44,65; 15:16; 1K 1:12; Ef 1:4-5,11). Výraz „povolanie“ je použitý niekoľkými teologickými spôsobmi:

- A. Hriešnici povolaní k spaseniu milosťou Božou v dovŕšenom diele Kristovom a usvedčení Ducha (t.j. klétos, Rim. 1:6-7; 9:24, čo je teologicky podobné 1K 1:1-2 a 2Tim 1:9; 2Pt 1:10).
- B. Hriešnici volajú meno Pána, aby boli spasení (t.j. epikaleó, Sk 2:21; 22:16; Rim. 10:9-13). Táto výpoveď je židovská fráza uctievania.
- C. Veriaci sú povolaní žiť život podobný Kristovi (t.j. klésis, 1K 1:26; 7:20; Ef 4:1; Flp 3:14; 2Tes 1:11; 2Tim 1:9).
- D. Veriaci sú povolaní do služby diela (Sk 13:2; 1K 12:4-7; Ef 4:1).

☐ **“nie podľa našich skutkov”** Toto bol Pavlov hlavný bod kázania judaizátorom v Ak 15 a Galaťanom. Falošní učitelia v pastorálnych listoch tiež mali židovskú mentalitu skutkov spravodlivosti. Toto odmietnutie skutkov spravodlivosti je vracajúca sa téma v Pavlových listoch (porov. Rim. 3:20; 27-28; 4:4-5; 8; 9:11; Gal. 2:16; Ef. 2:8-9; Filip. 3:9; II Tim. 1:9; Títovi 3:5).

☐ **“podľa svojho vlastného rozhodnutia a milosti”** Božia vôľa a charakter sa nemôžu oddeliť. On konal v prospech padlého ľudstva na základe toho, kto On je (porov. Ef. 1:4-5, 11). Evanjelium odráža Otcovo srdce, milujúce konanie Syna a moc Ducha. Spasenie bolo Božou ideou, Božou iniciatívou a uskutočnilo sa s Božím zabezpečením!

☐ **“ktorú nám dal v Kristu ježišovi pred vekmi.”** Evanjelium nebolo "plán B", Vždy bolo Božím plánom zachrániť padlé ľudstvo, ľudstvo, stvorené na Jeho obraz a stvorené pre spoločenstvo s Ním. Keď Genesis 3 podáva rebéliu ľudstva, súčasne podáva aj Božie zaslúbenie a plán (porov. Gen. 3:15; Rim. 16:25-26; Ef. 2:11-3:13).

K tomuto predurčenému plánu skrze Krista sa často vracajú kázne apoštolov v Skutky (porov. 2:23; 3:18; 4:28; 13:29 ako aj v Ježišových vlastných slovách v Marek 10:45; Lukáš 22:20). Pravdepodobne na to naráža Títovi 1:2 a Zj. 13:8. Izrael bol len prvou etapou v Božom pláne vykúpenia sveta (porov. Gen. 12:3; Exod. 19:5). NZ bol vždy jedinou nádejou hriešneho ľudstva!

☐ **1:10 “zjavením”** Výraz *epiphany* sa tu vzťahuje na Kristov prvý príchod (porov. I Tim. 6:14; Títovi 2:11), ale v II Tim. 4:1 a Títovi 2:13 sa tento istý pojem vzťahuje na jeho druhý príchod. Pozri Zvláštna téma v Títovi 2:13.

▣ **“náš Spasiteľ Kristus Ježiš”** Spasiteľ je SZ titul pre JHVH (porov. Ž. 106:21; Iz. 43:3,11,15,21; 49:26; 60:16; 63:8; Hoz. 13:4; Lukáš 1:47). V NZ sa používa o Ježišovi ako Božom Mesiášovi (porov. Lukáš 2:11; Ján 4:42; 13:23; Ef. 5:23; Filip. 3:20; I Jánov 4:14).

Len v pastorálnych listoch sú obidva tituly použité v tesnej blízkosti pre Boha Otca a Boha Syna.

A. Boh

1. Boh náš Spasiteľ (1Tim 1:1)
2. Boh náš Spasiteľ (I Tim. 2:3)
3. Boh, spasiteľ všetkých ľudí (I Tim. 4:10)
4. Boh náš Spasiteľ (Títovi 1:3)
5. Boh, náš Spasiteľ (Títovi 2:10)
6. Boh, náš Spasiteľ (Títovi 3:4)

B. Kristus

1. náš Spasiteľ (II Tim. 1:10)
2. Kristus Ježiš, náš Spasiteľ (Títovi 1:4)
3. veľký Boh a náš Spasiteľ Ježiš Kristus (Títovi 2:13)
4. Ježiš Kristus, náš Spasiteľ (Títovi 3:6)
5. náš Pán a Spasiteľ Ježiš Kristus (I Peter 1:11)
6. náš Pán a Spasiteľ Ježiš Kristus (II Peter 2:20)
7. náš Pán a Spasiteľ Ježiš Kristus (II Peter 3:18)

Pastorálne listy, ktoré boli písané od polovice do konca šesťdesiatyc rokov, reagovali aj proti nároku rímskeho cisára že je boh a spasiteľ (podobne ako aj použitiu týchto titulov v mysterijných kultoch). Pre kresťanov boli tieto tituly vyhradené pre JHVH a jeho Mesiáša.

▣ **“ktorý odstránil smrť”** Pozri Zvláštna téma nižšie.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: ZRUŠENÝ (*KATARGEÓ*)

Katargeó bolo jedným z Pavlových obľúbených slov. Použil ho najmenej 25 krát, má však veľmi širokú významovú škálu.

A. Jeho etymologický koreň je v slove argos.

1. neaktívny
2. nečinný
3. nepoužívaný
4. zbytočný
5. neúčinný

B. Zložený tvar s predložkou kata sa používal na vyjadrenie

1. neaktívnosti
2. nečinnosti

3. toho čo bolo zrušené
4. to čo bolo zavŕšené
5. toho čo už bolo neúčinné

C. V Lukášovi je použité na opis stromu ktorý nerodil, a teda neúčinného stromu (pozri Lukáš 13:7).

D. Pavol ho používa v prenesenom významom dvomi základnými spôsobmi

1. Boh ktorý znefunkčňuje veci škodiace ľudstvu

a. ľudskú hriešnu prirodzenosť (Rim. 6:6)

b. mojžišovský zákon vo vzťahu k Božiemu sľubu „semenu“ (Rim. 4:14; Gal. 3:17; 5:4,11; Ef. 2:15)

c. duchovné mocnosti (I Kor. 15:24)

d. „protiprávny“ človek (II Tes. 2:8)

e. fyzická smrť (I Kor. 15:24,26; II Tim. 1:10; Heb. 2:14)

2. Boh nahradzujúci staré (starú zmluvu, dobu) novou

a. veci ktoré súvisia s mojžišovským zákonom (Rim. 3:3,31; 4:14; II Kor. 3:7,11,13,14)

b. analógia manželstva použitá v zákone (Rim. 7:2,6)

c. veci tejto doby (I Kor. 13:8,10,11)

d. toto telo (I Kor. 6:13)

e. vedúci v súčasnej dobe (I Kor. 1:28; 2:6)

Toto slovo je prekladané rôznymi spôsobmi, ale jeho základným významom je znefunkčniť niečo, urobiť to neplatným, zbytočným, neúčinným, bezmocným, ale nie nevyhnutne zničiť, anihilovať alebo zbaviť existencie..

☐ **“vyviedol na svetlo život a neporušiteľnosť”** Pojem "život" je použitý viackrát v pastorálnych listoch a môže znamenať (1) večný život (I Tim. 1:16; 6:12; Títovi 1:2; 3:7); (2) skutočný život (I Tim. 6:19); (3) terajší a budúci život (I Tim. 4:8); (4) zasľúbenie života v Kristovi (II Tim. 1:1); a (5) život a nesmrteľnosť skrze Krista (II Tim. 1:10).

V pastorálnych listoch sa používajú dva príbuzné pojmy na vyjadrenie nikdy nekončiaceho, života nového veku: (1) "porušiteľnosť" s ALPHA PRIVATIVE (t.j. negovaný výraz ne-porušiteľnosť) (II Tim. 1:10; Títovi 2:7; Rim. 2:7; I Kor. 15:52-54); alebo (2) "smrť" s ALPHA PRIVATIVE (t.j. negovaný výraz: ne-smrteľnosť) (I Tim. 6:16 a I Kor. 15:53-54).

Toto nie je grécky koncept, podľa ktorého má každý človek nesmrteľnú preexistenčnú "dušu". Nesmrteľnosť veriacich začína ich osobnou kajúcnou vierou v Krista. Boh je jediným zdrojom nesmrteľnosti (porov. I Tim. 1:17; 6:16). On ju dáva zdarma skrze Krista (a len cez Krista).

☐ **“svojím evanjeliom”** Tento grécky pojem pôvodne znamenal "odmena za prinesenie dobrej správy." V rámci kresťanstva sa začalo jednoznačne používať v súvislosti s vynikajúcim posolstvom o Božom odpustení a prijatí skrze Ježišov život, učenie, smrť a vzkriesenie. Neskôr sa stalo pojmom, ktorý sa používal na označenie kníh o Ježišovom živote (t.j. štyri evanjeliá). Ježiš je dobrá správa o Božej láske a Božom zabezpečení pre hriešnikov.

▣ **1:11 “Ja som bol ustanovený”** je vyjadrené indikatívom aoristu pasívneho. V tomto verši Pavel hovorí o daroch, ktoré mu Boh dal a o cieľoch, ktoré sa spájajú s evanjeliom (porov. I Tim. 2:7).

▣ **“zvestovateľ”** Toto nie je ani tak dar, ako skôr úloha (porov. TEV). Kázanie nie je nikdy uvádzané ako dar, ale v istom zmysle je zásadným aspektom všetkých darov vodcovstva (porov. Ef. 4:11), a všetky zahŕňajú ohlasovanie. Toto PODSTATNÉ MENO je zo SLOVESA *k'ruśso*, ktoré znamenalo verejne oznamovať alebo vyhlasovať. Neskôr sa stalo odborným výrazom, ktorý označoval spôsob odkazovania na apoštolské kázanie, najmä v jeho forme záznamov Petrových a Pavlových kázni v knihe Skutkov.

▣ **“apoštol”** “Apoštol” pochádza z gréckeho slova, ktoré znamená "poslať" (*apostelló*). Ježiš si vyvolil dvanásť zo svojich učeníkov aby boli s Ním a v zvláštnom zmysle ich nazval "apoštolmi" (porov. Lukáš 6:13). NZ forma sa často používa o Ježišovom vyslaní Otcom (porov. Mat. 10:40; 15:24; Marek 9:37; Lukáš 9:48; Ján 4:34; 5:24,30,36,37,38; 6:29,38,39,40,57; 7:29; 8:42; 10:36; 11:42; 17:3,3,18,21,23,25; 20:21). V židovských prameňoch sa tento termín používal o niekom, kto bol poslaný ako oficiálny reprezentant niekoho, podobne k výrazu “ambasádor”.

Tento pojem mal zvláštny autoritatívny význam. Používal sa o tých, ktorí poznali Krista počas jeho fyzického života a služby (porov. Skutky 1:21-26). Pavel tvrdil, že tiež videl Pána v svojom videní a povolani na ceste do Damasku (Skutky 9). Títo muži boli zvláštnym spôsobom povolaní a vystrojení Duchom, aby zaznamenali a vysvetľovali udalosti, učenie a zázraky Ježišovho pozemského života.

Tento pojem sa začal používať o dare, ktorý priebežne pôsobí v cirkvi (porov. I Kor. 12:28; Ef. 4:11). Ich presná funkcia nie je nikde špecifikovaná, môže ísť o zakladanie zborov v nových oblastiach alebo o regionálne vedenie (porov. Skutky 14:4,14; 18:5; I Kor. 4:9; Gal. 1:19; Filip. 2:25; I Tes. 2:6).

▣ **“učiteľ”** Toto je zmienené ako duchovný dar v Skutky 13:1; Rim. 12:6-7; I Kor. 12:28; a Jakub 3. Je to spájané s darom pastiera v Ef. 4:11 a I Tim. 3:2; II Tim. 2:24. Keď je použitý ako samostatný dar, môže odkazovať na vzťahovať na vyučovanie novoobrátených, ale keď je may refer to the training of new converts, ale keď je spojené s pastorm, môže odkazovať na vzdelávanie veriacich v učení (porov. II Tim. 2:15; 3:16-17). KJV a NKJV pridávajú pojem "pohanov". To sa však nenachádza v gréckych majuskulných rukopisoch !* a A, ale sa nachádza vo väčšine ostatných starých textov. Vyskytuje sa v I Tim. 2:7 a je pravdepodobne prídavkom raného opisovateľa.

▣ **1:12 “Kvôli tomu aj trpím.”** Toto sa musí vzťahovať na v. 8. Pavel osobne poznal cenu duchovného vodcovstva (porov. II Kor. 4:7-12; 6:3-10; 11:24-28).

▣ **“Ale nehanbím sa”** Toto sa vzťahuje na Pavlovo napomenutie Timotejovi vo v. 8 a 16. Pavlove problémy boli v určitom zmysle dôkazom jeho úspechu v ohlasovaní evanjelia!

▣ **“ved' viem, komu”** Všimnite si, že dôraz je na osobný vzťah a nie na okolnosti.

▣ **“som uveril”** Toto je indikatív perfekta aktívneho, čo doslovne znamená: "uveril som a verím." Vzťahuje sa to na Pavlovu skúsenosť obrátenia na ceste do Damasku (porov. Skutky 9).

▣ **“a som presvedčený”** Toto je indikatív perfekta pasívneho Vzťahuje sa na Pavlovu dôveru v Boha a od Boha, dokonca aj uprostred prenasledovania a uväznenia, ktorým prechádzal.

▣ **“On má moc... zachovať”** Tento výrok "On má moc..." je vynikajúcim opisným označením Boha (porov. Rim.16:25; Ef. 3:20 a Júda 24). Boh nie len môže, ale je aj ochotný ochrániť naše vyznanie viery v Krista (porov. I Pet. 1:4-5) a náš verný spôsob života! Spasenie nie je len Bohom iniciovaná, Bohom vypôsobená a Bohom dokonaná udalosť, ale rovnako aj kresťanský život.

▣ **“čo mi bolo zverené”** Boh stráži vyznanie veriaceho (porov. I Pet. 1:4-5). Ale aj veriaci musia strážiť svoje správcovstvo evanjelia (porov. I Tim. 6:20; II Tim. 1:14). Kresťanstvo je zmluva s benefítmami a privilégiami, ale tiež s požiadavkami a zodpovednosťami!

▣ **“do onoho dňa”** Toto je SZ spôsob odkazu na koniec vekov (porov. v. 18). SZ jasne odhalila jednu vrcholnú intervenciu Boha do dejín ľudstva. Ale z progresívneho zjavenia NZ veriaci vedia, že sú dva príchody, inkarnácia (uviedenie Božieho kráľovstva) a Druhý príchod (dokonanie Božieho kráľovstva).

▣1:13

NASB “uchovať”

NKJV “udržat”

NRSV “pridržit”

TEV “držat’ pevne”

NJB “držat”

Toto je veľmi bežné “mám” (*echô*), ale ako preklady ukazujú, má široké sémantické pole. NZ forma je imperatív prezenta aktívneho. Timotej musí pokračovať v držaní apoštolskej pravdy, ktorá mu bola Pavlom zverená (porov. 3:14; Títovi 1:9).

▣ **“vzor”** Pojem vzor v gréčtine znamenal "náčrt" a používal sa o náčrtoch architektat.j. pl (t.j. plán). Pavel dal Timotejovi celkový plán.

▣ **“zdravých rečí”** Toto je opätovne sa vracajúca téma pastorálnych listov, ktorá sa vzťahuje na zdravé učenie (porov. I Tim. 1:10; 4:6; 6:3; II Tim. 1:13; 4:3,4; Títovi 1:9,13; 2:1,2). Tento verš sa očividne vzťahuje na prítomnosť a problémy, ktoré spôsobili falošní učitelia.

▣ **“vo viere a láske”** Toto sa týka spôsobu, akým majú predstavení zachovávať, odpovzdať a brániť pravdu evanjelia (porov. I Kor. 13).

▣ **1:14 “Zachovávať skrze Ducha Svätého”** Toto je imperatív aoristu aktívneho. Všimnite si, že veriaci musia zachovávať, ale Svätý Duch je prostriedkom a mocou, ktorou sa to robí! Pozri pozn. v 1:12.

▣ **“ktorý prebýva v nás”** Toto je participium prezenta aktívneho. Hranice medzi dielom Ducha a Syna nie je možné pevne vymedziť. G. Campbell Morgan povedal, že najlepšie meno pre Ducha je "iný Ježiš"

Toto je náčrt porovnania diela a titulov pre Syna a Ducha:

1. Duch je nazývaný "Duch Ježišov" alebo podobnými výrazmi (porov. Rim. 8:9; I Kor. 15:45; II Kor. 3:17; Gal. 4:6; I Pet. 1:11).

2. Obe osoby sú nazvané tými istými pojmami

a. “Pravda”

(1) Ježiš (Ján 14:6)

(2) Duch (Ján 14:17; 16:13)

b. “Obhajca” (advokát - spomocník)

(1) Ježiš (I Jánov 2:1)

(2) Duch (Ján 14:16; 16:7)

3. Obe osoby prebývajú vo veriacom

a. Ježiš (Mat. 28:20; Ján 14:20,23; 15:4-5; Rim. 8:10; II Kor. 13:5; Gal. 2:20; Ef. 3:17; Kol.1:27)

b. Duch (Ján 14:16-17; Rim. 8:9,11; I Kor. 3:16; 6:19; II Tim. 1:14)

c. Otec (Ján 14:23; II Kor. 6:16)

▣

NASB “To dobré, čo ti bolo zverené”

NKJV “tú dobrú vec, ktorá ti bola vykonaná”

NRSV “dobrý poklad zaverený tebe”

TEV “dobré veci, ktoré ti boli zverené”

NJB “tie vzácne veci, dané do úschovy”

Ide o niečo, čo bolo inému zverené za účelom úschovy. Možno je to slovná hra s pojmom *pistis*, ktorý sa prekladá pojmami viera a dôvera. Veriaci zverili svoju vieru Bohu (porov. 1:12). Boh im potom zveril posolstvo evanjelia (porov. I Tim. 6:20). Veriaci sú správcami posolstva evanjelia. Jedného dňa vydáme počet pred Ním (porov. II Kor. 5:10) z toho, ako sme konali s týmto depozitom pravdy!

EKUMENICKÝ PREKLAD: 1:15-18

¹⁵Vieš, že sa odo mňa odvrátili všetci, čo sú v Ázii, medzi nimi

Fygelos a Hermogenés. ¹⁶Kiež Boh dá milosrdenstvo Onéziforovmu domu, lebo ma mnohokrát osviežil a nehanbil sa za moje okovy,¹⁷no keď prišiel do Ríma, usilovne ma hľadal a aj ma našiel. ¹⁸Kiež mu Pán dá nájsť milosrdenstvo u Pána v onen deň. A ty vieš najlepšie, koľké služby mi preukázal v Efeze.

▣ **1:15 “odvrátili sa odo mňa”** Niektorí Pavlovi pomocníci (porov. 4:10,16) ho opustili v jeho uväznení (porov. 1:8,16) ale to neznamená, že nutne opustili vieru v Krista. Toto sa pravdepodobne vzťahovalo na Pavlov proces v Ríme.

▣ **“Fygelos a Hermogenés”** O Fygelovi a Hermogenovi nič nevieme.

▣ **1:16-18** Verše 16-18 sú rozšírenou modlitbou (optatív aoristu aktívneho)

▣ **1:16 “Onéziforos”** Toto je veriaci a jeho rodina (alebo cirkev v dome), ktorí Pavla neopustili (porov. 4:19). Spôsobom, ktorý nie je bližšie špecifikovaný (emocionálne, finančne) tento muž povzbudil Pavla pokiaľ bol vo väzení, ako aj poskytoval potrebnú službu v Efeze (porov. v. 18).

▣ **1:18 “Pán. . .Pán”** V hebrejčine je jasné rozlíšenie medzi JHVH (Pán) a Adon (Pán, porov. Ž. 110:1). Do gréčtiny sú obidva pojmy preložené ako *kyrios*. Zdá sa, že táto modlitba je adresovaná Mesiášovi a odkazuje na "deň JHVH" a sz výraz pre koniec vekov (onen deň) - ako deň požehnaní alebo súdu.

Nám sa to javí ako zvláštna modlitba. Niektorí komentátori sa domnievali, že Onaéziforos zomrel, Ak je to tak, potom je toto jediná modlitba v Biblii za zosnulého. Pavel prosí o Božie požehnanie pre jeho "dom" (t.j. rodinu alebo cirkev v jeho dome), za jeho vernú službu (porov. Deut. 7:9; 5:10 a ten istý koncept v I Kor. 7:14).

OTÁZKY NA DISKUSIU

Toto je komentárový sprievodca k štúdiu, čo znamená, že vy zodpovedáte za svoj vlastný výklad Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Pri výklade ste prioritou vy, Biblia a Svätý Duch. Toto nesmiete nechávať na komentátora.

Diskusné otázky sú poskytované ako pomc na premyslenie hlavných tém tohto odseku knihy. Majú provokovať myslenie a nie sú definitívne.

1. Chápal Pavel kresťanstvo ako oddelené od SZ viery alebo ako jej rozvinutie?
2. Aký je význam vkladania rúk?
3. Vymenujte teologicky významné body vo v.9.
4. Ako Ježiš odstránil smrť?
5. Ako rôzne je použité slovo "zachovať" vo v. 12 a 14?
6. Prečo Pavla opustili jeho spolupracovníci? Naznačuje to, že už viac neboli veriacimi?

II TIMOTEOVI 2

ROZDELENIE PERIKOPY V SÚČASNÝCH PREKLADOCH

UBS	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Dobry vojak Krista Ježiša 2:1-7	Bud' silny v milosti 2:1-13	Vyzva prejavit odvahu(1:8-2:13) 2:1-7	Lojalny vojak Krista Ježiša 2:1-7	Ako sa má Timotej stavať k ťažkostiam 2:1-2 2:3-7 2:8-13
Osvedčený pracovník 2:14-26	Osvedčení a neosvedčení pracovníci 2:14-26	Pastier a stádo (2:14-4:5) 2:14-19 2:20-3:9	Osvedčený pracovník 2:14-19 2:20-26	Zápas s bezprostredným nebezpečenstvom od falošných učiteľov 2:14-18 2:19 2:20-21 2:22-26

ČÍTANIE TRETIEHO CYKLU (POZRI STR. VII)

SLEDOVANIE PÔVODNÉHO AUTOROVHO ZÁMERU NA ÚROVNI ODSEKOV

Tento komentár je štúdiným sprievodcom, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch ste priority v interpretácii. Toto nesmiete nechávať na komentátora.

Prečítajte kapitolu na jedno sedenie. Identifikujte predmety. Porovnajte svoje rozdelenie predmetov s piatimi modernými prekladmi. Rozdelenie na odseky nie je inšpirované, ale je kľúčovo dôležité pre sledovanie pôvodného autorovho zámeru, ktorý je srdcom interpretácie. Každý odsek má len jeden predmet.

1. prvý odsek
2. Druhý odsek
3. Tretí odsek
4. atď.

ŠTÚDIUM SLOV A SLOVNÝCH SPOJENÍ

EKUMENICKÝ PREKLAD: 2:1-7

1Ty teda, dieťa moje, posilňuj sa milosťou v Kristu Ježišovi za to, čo si skrze mnohých svedkov počul odo mňa, predkladaj verným ľuďom, ktorí budú schopní učiť aj druhých. 3Spolu so mnou znášaj utrpenie ako dobrý vojak Krista Ježiša. 4Nikto, kto bojuje, nemieša sa do záležitostí všedného života, aby sa zapáčil veliteľovi, ktorý ho najal do vojenskej služby. 5A ak niekto preteká, nedostane veniec, ak nepreteká podľa pravidiel. 6Roľník, ktorý namáhavo pracuje, má ako prvý dostať podiel z úrody. 7Rozmýšľaj, o čom hovorím. Pán ti dá porozumieť všetkému.

▣ **2:1 “Ty teda”** Toto sa pravdepodobne vzťahuje na 1:15-18, kde Pavel stavia do kontrastu tých, ktorí ho opustili s tými, ktorí ostali verní.

▣ **“dieťa moje”** - sa vzťahuje na Pavla ako Timotejovho otca v evanjeliu (porov. 1:2; I Tim. 1:2; Títovi 1:4).

▣ **“bud’ silný”** toto môže byť: (1) imperatív prézenta pasívneho “pokračuj byť urobený silným” (*Word Pictures in the Greek New Testament* od A. T. Robertsona a *Analytical Greek New Testament* od Barbary a Timoteja Friberga) alebo (2) imperatív prézenta mediálneho “naďalej bud’ silný” (*The Analytical Greek Lexicon Revised* od Harolda K. Moultona a preklad Charlsa B. Williamsa). Podieľa sa veriaci na posilnení alebo ho robí silným Boh? Toto je napätie medzi Božou suverenitou a slobodnou vôľou ľudí. V NZ je oboje podieľa na spasení a kresťanskom živote. Boh koná s padlým ľudstvom v zmluvnom vzťahu. Sú tu aj práva a aj zodpovednosti, požiadavky aj privilégia! Milosť je vždy prioritou, ale človek má odpovedať!

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: ZMLUVA

SZ výraz berith (BDB 136), zmluva nie je ju ľahko definovať. V hebrejčine neexistuje sloveso, ktoré by sa s ním zhodovalo. Všetky pokusy odvodiť etymologickú definíciu sa ukázali ako nepresvedčivé. No jasná centrálnosť tohto konceptu prinútila bádateľov skúmať používanie tohto slova, aby sa pokúsili stanoviť jeho funkčný význam.

Zmluva je prostriedkom, ktorým jeden pravý Boh jedná s Jeho ľudským stvorením. Koncept zmluvy, dohody alebo súhlasu je podstatný pre pochopenie biblického zjavenia. Napätie medzi Božou suverenitou a ľudskou slobodnou vôľou sú jasne viditeľné v koncepte zmluvy. Niektoré zmluvy sú založené na Božom charaktere, činoch a zámeroch.

1. Samotné stvorenie (1M 1-2)
2. Povolanie Abraháma (1M 12)
3. Zmluva s Abrahámom (1M 15)
4. Ochrana a sľub Noachovi (1M 6-9)

Napriek tomu si podstata zmluvy vyžaduje reakciu.

1. Vierou musí Adam poslúchať Boha a nejesť zo stromu uprostred Edenu
2. Vierou musí Abrahám opustiť svoju rodinu, nasledovať Boha a veriť v budúce potomstvo
3. Vierou musí Noach vybudovať obrovskú loď ďaleko od vody a zhromaždiť zvieratá
4. Vierou vyviedol Mojžiš Izraelcov z Egypta a prijal zvláštne usmernenie pre náboženský a sociálny život so sľubmi požehnaní a kliatby (5M 27-28)

To isté napätie, zahrňujúce Boží vzťah k ľudstvu, je adresované v „Novej zmluve“. Toto napätie môžeme jasne vidieť v porovnaní Ez 18 s Ez 36:27-37 (YHWH konanie). Zmluva je založená na Božích láskavých skutkoch alebo na delegovanej ľudskej reakcii? Toto je horúca otázka Starej a Novej zmluvy. Ciele oboch sú rovnaké: (1) obnova spoločenstva strateného v 1M 3 a (2) vytvorenie spravodlivých ľudí, ktorí odrážajú Boží charakter.

Nová zmluva v Jer 31:31-34 rieši napätie odstránením ľudskej výkonnosti ako prostriedku na dosiahnutie prijatia. Boží zákon sa stáva vnútornou túžbou namiesto vonkajších výkonov. Cieľ zbožných, spravodlivých ľudí zostáva ten istý, ale mení sa metodológia.

Padlé ľudstvo sa dokázalo ako nedostatočné na to, aby mohlo byť obrazom Boha. Problémom nebola zmluva, ale ľudská hriešnosť a slabosť (Rim. 7; G 3).

Rovnaké napätie medzi SZ bezpodmienečnými a podmienečnými zmluvami zostáva v NZ. Spasenie je úplne bezplatné v dokončenom diele Ježiša Krista, no vyžaduje si pokánie a vieru (na začiatku a potom naďalej). Je to aj právne prehlásenie, aj povolanie ku Kristovej podobe, indikatívne

vyjadrenie prijatia a imperatív v súvislosti so svätosťou! Veriaci nie sú spasení prostredníctvom svojich skutkov, ale vedie ich to k poslušnosti (Ef 2:8-10). Zbožný život sa stáva dôkazom spasenia, nie prostriedkom spasenia. Avšak, večný život má pozorovateľné charakteristiky! Toto napätie je jasne viditeľné v liste Hebrejom.

▣ **2:2 “to, čo si počul odo mňa”** Timotej má odovzdávať Pavlovo apoštolské učenie a nie svoje vlastné názory a teórie (porov. 1:13).

▣ **“skrze mnohých svedkov”** Zdá sa, že to odkazuje na tých, ktorí počuli Pavla kázať a učiť, keď bol Timotej prítomný. Timotej má Pavla napodobňovať vo všetkých oblastiach!

▣ **“predkladaj”** - toto je imperatív aoristu mediálneho. Toto je to isté slovo, ako je použité v 1:12,14. Pozri pozn. v 1:12.

▣

NASB, NKJV “verným mužom”

NRSV “verným ľudom”

TEV, NJB “spolahlivým ľudom”

Toto je grécke podstatné nebi *pistis*, ktoré sa prekladá ako "viera, dôvera". Tu je použité ako prídavné meno *pistos*, v sz zmysle o dôveryhodných, veriacich, nádejných potenciálnych cirkevných predstaviteľoch.

Toto je princíp delegovania a multiplikácie. Ježiš venoval svoj čas niekoľkým vybraným ľuďom, aby prostredníctvom nich získal mnohých. Dve vynikajúce knihy rozvíjajúce tento koncept sú *Majstrov plán evanjelizácie* a *Majstrov plán učenia*, obidve od Roberta E. Colemana.

▣ **2:3 “Spolu so mnou znášaj utrpenie”** Toto je imperatív aoristu aktívneho. To je opakujúca sa téma (porov. 1:8,12; 2:3,9; 4:5). Pozri plnšiu poznámku v 1:8. Služba často vyvoláva reakciu od stratených susedov, verejnej správy alebo kultúry.

▣ **“ako dobrý vojak”** Pavel často opisuje kresťanský život pomocou vojenských (porov. v.4) alebo atletických (porov. v.3) metafor (porov. Rim. 13:12; II Kor. 6:7; 9:7; 10:4; Ef. 6:11-17; Filip. 2:25; Filemonovi 2; I Tim. 1:18; 6:12; II Tim. 4:7).

▣ **2:4 “Nikto, kto bojuje.”** Pavel používa tri príklady povolání na vyjadrenie povzbudenia Timotejovi.

▣ **“nemieša sa do záležitostí všedného života”** Toto je participium prezenta mediálneho, ktoré zdôrazňuje pokračujúcu akciu v prospech subjektu. To neznamená, že sekulárne veci sú zlé, len nemôžu byť prioritou alebo cieľom (porov. II Pet. 2:20).

▣ **2:5 “Ak”** Toto je podmieňujúca veta tretej triedy, ktorá hovorí o podmienenej akcii.

▣ **“preteká podľa pravidiel”** To sa vzťahovalo na profesionálnych atlétov z povolania. Ak sa pretekár odkláňa od pravidiel, on alebo ona je diskvalifikovaný (porov. I Kor. 9:24-27).

▣ **2:6 “Roľník, ktorý namáhavo pracuje”** Pavel používa tri príklady namáhavých povolání:

1. boj vojakov za ich veliteľa
2. atléti, ktorí zápasia v rámci pravidiel, aby získali korunu
3. roľníci, ktorí ťažko pracujú, aby mali podiel na výsledkoch svojej práce.

Všetky zahŕňajú odhodlanie, úsilie, trpezlivosť a utrpenie! Všetci dostávajú svoju patričnú odmenu (porov. Prísl. 27:18).

▣ **2:7 “Rozmýšľaj o čom hovorím.”** Toto je imperatív prézenta aktívneho, ktorý vyjadruje "pokračuj v premýšľaní" starostlivo to premysli." Všimnite si pokračujúcu hru medzi ľudskou zodpovednosťou a Božím milostivým ustanovením.

▣ **“Pán ti dá porozumieť všetkému”** Pán (prostredníctvom Svätého Ducha) dá svojim ľuďom pochopenie (porov. Ján 14:16; 16:13). Toto môže odrážať novú zmluvu Jer. 31:31-34 (najmä verše 33-34).

To sa isto nevzťahuje na špecifické a kompletne poznanie v každej oblasti života, ale na plné a kompletne poznanie evanjelia a jeho dôsledkov. Duch zabezpečuje veriacich všetkým poznaním, ktoré potrebujú, aby mohli žiť pre Boha.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 2:8-13

8Maj na pamäti Ježiša Krista, vzkrieseného z mŕtvych, z potomstva Dávidovho, podľa môjho evanjelia 9pre ktoré trpím až po okovy ako zločinec. Ale Božie slovo nie je sputané. 10Preto znášam všetko kvôli vyvoleným, aby aj oni dosiahli spasenie v Kristu ježišovi s večnou slávou. 11Verná je to reč: It is a trustworthy statement: Ak sme spolu s ním zomreli, spolu s ním budeme aj žiť; 12ak vytrváme, spolu s ním budeme aj kraľovať; ak ho zaprieme, aj on zaprie nás; 13ak sme neverní, on zostáva verný, veď nemôže zaprieť seba samého.

▣ **2:8 “Maj na pamäti”** Toto je imperatív prézenta aktívneho. Pavel hovorí o Timotejovej pamäti viac krát (porov. 1:3,4,5,6; 2:8,14). Pri tomto výskyte zdôrazňuje učenie, ktoré sa týka kristológie.

▣ **“Ježiš Kristus, vzkriesený z mŕtvych”** Toto je participium perfekta pasívneho, ktoré naznačuje, že Ježiš bol vzkriesený Otcom a ostáva vzkriesený. Ježišovo vzkriesenie bolo znamnám, že Otec naplno akceptoval Synovo pozemské dielo, učenie a obeť za hriechy. Ježišovo vzkriesenie je jedným z centrálnych pilierov kresťanstva (porov. I Kor. 15).

Ježišovo vzkriesenie je rovnako aj integrálnou súčasťou raného kázania (*kerygma*) Petra a Pavla v Skutky, ktoré ukazuje často sa opakujúce základné pravdy evanjelia v ranej cirkvi.

1. Mesiaš musí trpieť
2. Ježiš vyplnil sz proroctvá
3. Nový vek Ducha prišiel v Ježišovi
4. Ježiš zomrel za hriešnikov, čo bol Boží predurčený plán
5. Ježiš bol vzkriesený zo smrti a povýšený k Božej pravici
6. Ježiš príde znovu
7. ktokoľvek mu dôveruje v pokání a viere, bude spasený

▣ **“z potomstva Dávidovho”** Toto hovorí o jeho pravom ľudskom bytí (porov. Mat. 1:1; Rim. 1:3) a naplnenie proroctva (porov. II Sam. 7:14ff).

▣ **“podľa môjho evanjelia”** Toto sú Pavlove vlastné slová v Rim. 2:16; 16:25. Toto sa vzťahuje na jeho apoštolské ohlasovanie evanjelia.

▣ **2:10 “trpím”** ” (znášam) toto znamená "dobrovoľné, aktívne, neochvejné znášanie." Pavel sa rozhodol zostať pod záťažou služby evanjelia pre dobro ostatných.

▣ **“kvôli vyvoleným”** Boh pozná svojich (porov. Títovi 1:1; Zj. 13:8). Zrejme sa to vzťahuje tak na tých, ktorí už reagovali, ako aj na tých, ktorí ešte neodpovedali (porov. Rim. 11:25-26) na evanjelium.

▣ **“aby aj oni dosiahli spasenie”** Toto spasenie je len skrze Krista a je k večnému životu (porov. I Tes. 5:9; II Tes. 2:13-14).

▣ “s **svečnou slávou**” NZ spasenie sa môže charakterizovať vecami, od ktorých je človek oslobodený a ktoré sú mu dané.

A. Oslobodený od

1. hriechu
2. Satana a démonských mocností
3. prestúpení
4. sebaklamu.

B. Je mu dané

1. pokoj s Bohom teraz
2. cieľ života teraz
3. obdarenie pre službu teraz
4. Duchom naplnený a smerovaný život teraz
5. budúce dokonanie
6. budúci domov v nebesiach
7. budúca sláva s Kristom
8. budúce kralovanie s Kristom
9. budúce telo podobné Kristovi

▣ “**sláva**” Pozri poznámku v I Tim. 1:17.

▣ **2:11 “Ak”** Toto je posledné z piatich “prehlásení vernosti” v pastorálnych listoch (porov. I Tim. 1:15; 3:1; 4:9; Títovi 3:8). Toto sa javí (verše 11-13) ako citát z vyznania alebo hymny.

1. séria štyroch viet "ak" (podmienkové súvetie prvej triedy, porov. verše 11,12,13 dvakrát)
2. prvé dve sú pozitívne; posledné dve sú negatívne
3. tretia a štvrtá veta majú ďalší riadok

▣ “**zomreli sme s ním**” Toto je jedno z viacerých zložených slov pomocou predpony *syn* v II Timotejovi. Hovorí o biblickej metafore krstu ponorením (porov. Rim. 6:1-11; Gal. 2:20). Táto forma sa vyskytuje len tu, potom v Mk 14:31 a II Kor. 7:3.

▣ “**spolu s ním budeme aj žiť**” Toto je ďalší zriedkavý výraz zložený pomocou predpony *syn* (porov. Rim. 6:8; II Kor. 7:3). Vzťahuje sa na dôveru veriaceho v trvalé spoločenstvo s Ježišom, nie len teraz vo viere, ale jedného dňa (a každého dňa) tvárou v tvár.

Prvé tri podmienkové vety "ak" končia slovesami vo futúre, ktoré predpokladajú eschatologické (t.j. koniec vekov nastavenie. Celá NZ má toto isté napätie: už, ale ešte nie. Božie kralovstvo prišlo (začalo) v Ježišovi, ale ešte nebolo dokonané. Veriaci okúšajú mnohé aspekty Kralovstva už teraz, ale iné sú vyhradené pre Druhý príchod.

▣ “**ak vytrváme**” Táto gramatická konštrukcia (podmienkové súvetie prvej triedy) predpokladá, že veriaci vytrvajú.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: VYTRVALOSŤ

Biblické doktríny súvisiace s kresťanským životom sa ťažko vysvetľujú, pretože sú prezentované v typicky východných dialektických dvojiciach. Tieto dvojice sa javia ako navzájom nezlúčiteľné, no obidve sú biblické. Západní kresťania mali sklony vyberať si jednu pravdu a ignorovať alebo podceňovať protikladnú pravdu. Uvediem príklad.

1. Je spasenie len počiatocné rozhodnutie dôverovať Kristovi alebo je to celoživotný záväzok k učeníctvu?
2. Je spasenie vyvolením prostredníctvom milosti suverénneho Boha alebo je to viera ľudí a reakcia v pokáňaní na Božiu ponuku?
3. Keď raz prijmem spasenie, nemôžme ho nikdy stratiť alebo existuje potreba neustálej vytrvalosti?

Otázka vytrvalosti bola sporná počas celej histórie cirkvi. Problém sa zrejme začína v konfliktných oddieloch NZ:

1. Texty o istote

- a. Ježišove výroky (*Jn 6:37; 10:28-29*)

- b. Pavlove výroky (*Rim. 8:35-39; Ef 1:13; 2:5, 8-9; Flp 1:6; 2:13; 2Tes 3:3; 2Tim 1:12; 4:18*)

- c. Petrove výroky (*1Pt 1:4-5*)

2. Texty o potrebe vytrvať

- a. Ježišove výroky (*Mt 10:22; 13:1-9,24-30; 24:13; Mk 13:13*)

- b. Ježišove výroky v Evanjeliu podľa Jána (*Jn 8:31; 15:4-10*)

- c. Pavlove výroky (*Rim. 11:22; 1K 15:2; 2K 13:5; G 1:6; 3:4; 5:4; 6:9; Flp 2:12; 3:18-20; Kol 1:23, 2Tim 3:2*)

- d. Výroky autora listu Hebrejom (*2:1; 3:6,14; 4:14; 6:11*)

- e. Jánove výroky (*1Jn 2:6; 2Jn 9; Zj 2:7,17,20; 3:5,12,21; 21:7*)

Biblické spasenie vychádza z lásky, milosrdenstva a milosti suverénneho trojjediného Boha. Nijaký človek nemôže byť spasený bez toho, aby to inicioval Duch. Najprv prichádza Boh so svojou predstavou, a potom vyžaduje, aby ľudia reagovali vierou a pokáňaním – aj na začiatku, aj naďalej. Boh pracuje s ľuďmi v zmluvnom vzťahu. Sú v ňom aj výsady, aj zodpovednosti!

Spasenie je ponúkané všetkým ľuďom. Ježišova smrť vyriešila problém hriechu padlého stvorenia. Boh zabezpečil cestu a chce, aby všetci tí, ktorí sú stvorení na Jeho obraz, reagovali na Jeho lásku a zabezpečenie v Ježišovi.

Ak by ste si chceli prečítať viac o tomto predmete z nekalvinistickej perspektívy, pozrite sa do:

1. Dale Moody, *The Word of Truth*, Eerdmans, 1981 (s. 348-365)
2. Howard Marshall, *Kept by the Power of God*, Bethany Fellowship, 1969
3. Robert Shank, *Life in the Son*, Westcott, 1961

Biblia rieši dva zložité problémy v tejto oblasti: (1) brať istotu ako oprávnenie žiť neplodným, sebeckým životom a (2) povzbudzovať tých, ktorí majú problém so službou a s osobným hriechom. Problémom je, že isté nesprávne skupiny berú nesprávnu zvesť a budujú teologické systémy na vyseknutých oddieloch z Písma. Niektorí kresťania zúfalo potrebujú zvesť o istote, kým iní prisne varovanie! V ktorej skupine sa nachádzate vy?

Existuje historická teologická polemika, v ktorej vystupoval Augustín verzus Pelagián a Kalvín verzus Armínius (semipelagián). Išlo v nej o otázku spasenia: ak je niekto naozaj spasený, musí vytrvať vo viere a v prinášaní ovocia?

Kalvinisti sa stavajú za tie biblické texty, ktoré vyhlasujú Božiu suverenitu a udržiavanie moci (Jn 10:27-30; Rim. 8:31-39; 1Jn 5:13,18; 1Pt 1:3-5) a slovesné časy ako participiá perfektu pasívneho v Ef 2:5,8.

Arminiáni sa radia za tie biblické texty, ktoré varujú veriacich, aby sa „pridržiavali“, „neustupovali“ alebo „pokračovali“ (Mt 10:22; 24:9-13; Mk 13:13; Jn 15:4-6; 1K 15:2; G 6:9; Zj 2:7,11,17,26; 3:5; 12:21; 21:7). Osobne neverím, že sa tu dajú aplikovať texty zo Hb 6 a 10, no veľa arminiáncov ich používa ako varovanie pred odpadlivosťou.

Podobenstvo o rozsievачovi v Mt 13 a Mk 4 adresuje otázku zdanlivej viery tak, ako Jn 8:31-59. Ak kalvinisti citujú slovesné časy perfektu použité k opisaniu spasenia, arminiáni citujú oddiely v prítomnom čase ako 1K 1:18; 15:2; 2K 2:15.

Toto je dokonalým príkladom toho, ako teologické systémy zneužívajú výkladovú metódu dokazovania za pomoci biblických textov. Obyčajne je pre skonštruovanie teologickej tabuľky, prostredníctvom ktorej sa skúmajú všetky ďalšie texty, použitý vedúci princíp alebo hlavný text. Pozor na tabuľky z akéhokoľvek zdroja! Vychádzajú zo západnej logiky, nie zo zjavenia. Biblia je východná kniha. Prezentyje pravdu v zdanlivo paradoxných dvojiciach, plných napätia. Kresťania majú potvrdzovať oboje a žiť v tomto napätí. NZ prezentyje tak istotu veriaceho, ako aj požiadavku pre neustálu vieru a zbožnosť. Kresťanstvo je počiatková reakcia pokánia a viery, po ktorej nasleduje aj pokračujúca reakcia pokánia a viery.

Spasenie nie je produkt (lístok do neba alebo protipožiarna poisťka), ale vzťah. Je to rozhodnutie a učenie. V NZ je to opísané vo všetkých slovesných časoch:

Aorist (dokončený čin), Sk 15:11; Rim. 8:24; 2Tim 1:9; Tít 3:5

Perfektum (dokončený čin s pokračujúcimi výsledkami), Ef 2:5,8

Prítomný čas (pokračujúci čin), 1K 1:18; 15:2; 2K 2:15

Futúrum (budúce udalosti alebo určité udalosti), Rim. 5:8,10; 10:9; 1K 3:15; Flp 1:28; 1Tes 5:8-9; Hb 1:14; 9:28

▣ **2:12** „spolu s ním budeme aj kral'ovať“ Toto je ďalší zložený výraz pomocou predpony *syn*, ktorý sa nachádza tu a v I Kor. 4:8. Pavel má tieto zložené pojmy veľmi rád. Čas, miesto a účastníci nie sú istí.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: NASTOLENIE BOŽIEHO KRÁĽOVSTVA

Koncept vládnutia s Kristom je súčasťou širšej teologickej témy: „Kráľovstvo Božie.“ Je to nadviazanie na SZ koncept Boha ako skutočného kráľa Izraela (pozri I Sam. 8:7). Konkrétne má byť andviazané na potomka z kmeňu Júdovho (I Sam. 8:7; 10:17-19, Gen. 49:10) a rodiny Izaja (pozri II Sam. 7).

Ježiš je zaslúbeným naplnením SZ proroctva o Mesiášovi. On nastolil Kráľovstvo Božie s Jeho vtelením v Betleheme. Božie kráľovstvo bolo ústredným pilierom Jeho zvestovania. Kráľovstvo plne prišlo v Ňom (pozri Mat. 10:7; 11:12; 12:28; Marek 1:15; Lukáš 10:9,11; 11:20; 16:16; 17:20-21).

Avšak kráľovstvo bolo tiež budúcnosťou (eschatologickou). Bolo prítomné, ale nie úplné (pozri Mat. 6:10; 8:11; 16:28; 22:1-14; 26:29; Lukáš 9:27; 11:2; 13:29; 14:10-24; 22:16,18). Ježiš prvý krát prišiel ako trpiaci sluha (pozri Iz. 52:13-53:12); ako pokorný (pozri Zech. 9:9), ale vráti sa ako Kráľ Kráľov (pozri Mat. 2:2; 21:5; 27:11-14). Koncept Jeho vlády je rozhodne súčasťou Jeho teológie

kráľovstva. Boh dal kráľovstvo Ježišovým nasledovníkom (pozri Lukáš 12:32). Koncept vlády s Kristom má niekoľko aspektov a otvorených otázok:

State ktoré usitujú o tom, že Boh dal veriacim „kráľovstvo“ cez Krista odkazujú na „nastolenie“ (pozri Mat. 5:3,10; Lukáš 12:32)?

1. Odkazujú Ježišove slová podané v židovskom kontexte prvého storočia na všetkých veriacich (pozri Mat. 19:28; Lukáš 22:28-30)?
2. Kontrastuje Pavlov dôraz na vládnutie teraz v tomto živote alebo sa dopĺňa s vyššie uvedenými textami (pozri Rim. 5:17; I Kor. 4:8)?
3. V akom vzťahu sú tí, ktorí kralujú a tí, ktorí trpia (pozri Rim. 8:17; II Tim. 2:11-12; I Pet. 4:13; Zj. 1:9)?
4. Opakujúcou sa témou Zjavenia je podiel na Kristovej oslávenej vláde:
  - a. pozemský, 5:10
  - b. mileniálny, 20:5,6
  - c. večný, 2:26; 3:21; 22:5 a Dan. 7:14,18,27

▣ **“ak ho zaprieme, aj on zaprie nás”** Nezabudnite, že to bolo obdobie prenasledovania, mučenia a smrti (porov. Mat. 10:32-33; Lukáš 9:26; I Tim. 5:8; Títovi 1:16; II Pet. 2:1; Júda 4).

▣ **2:13 “ak sme neverní, on zostáva verný”** Tento výrok je veľmi prekvapujúci. Podmienka je stále prvej triedy (predpokladá, že je to pravda), predpokladali by sme, že bude tretej triedy (potenciálna akcia). V akom zmysle je veriaci neverný? znamená to (1) zaváhanie pod prenasledovaním alebo utrpením; (2) nasledovanie falošných učiteľov; alebo (3) bezbožný spôsob života?

Toto môže reflektovať sz zmluvný koncept Božej vernosti uprostred kontinuálnej nevernosti Izraela (porov. Mal. 3:6). Konečnou nádejou veriaceho je Boží nemenný charakter a zaslúbenia. Vernosť JHVH je oboje: aj opisný titul (Deut. 7:9; Iz. 49:7; I Kor. 1:9; 10:13; II Kor. 1:18; I Tes. 5:24; II Tes. 3:3) ako aj charakteristika (Ž. 36:5; 40:10; 89:1,2,5,8; 92:2; 119:90; Heb. 6:17-18; I Pet. 4:19) ktorá je naplno zjavená v Kristovi (Heb. 6:13-20). To, že niektorí opustia vieru, neznamená, že Boh opustil ich! Slobodná vôľa funguje na každej úrovni. Božia milosť a vernosť nie sú ohrozené falošnými učiteľmi a nevernosťou ich nasledovníkov!

EKUMENICKÝ PREKLAD: 2:14-19

¹⁴Toto pripomínaj a dôrazne ich zaväzuj pred Bohom, aby sa nepúšťali do hádok o slová, ved' to nie je na nič užitočné; vedie to iba do záhuby tých, čo ich počúvajú. ¹⁵Usiluj sa osvedčiť pred Bohom ako pracovník, ktorý sa nemá za čo hanbiť, ktorý správne podáva slovo pravdy. ¹⁶Vyhýbaj sa bezbožným prázdny rečiam, lebo takíto ľudia budú čoraz viac postupovať v bezbožnosti. ¹⁷Ich slovo sa bude rozožierať ako rakovina. K týmto patria Hymeneos a Filétos. ¹⁸Títo *poblúdili* ďaleko od pravdy, keď tvrdia, že zmŕtvychvstanie už bolo, a nivočia vieru niektorých. ¹⁹Ale pevný Boží základ stojí a má túto pečať: Poznal Pán tých, ktorí sú jeho, a: Nech odstúpi od nepravosti každý, kto vyslovuje Pánovo meno.

▣ **2:14 “Pripomínaj (im)”** Toto je imperatív prezenta aktívneho. Pozri poznámku v 1:3 k “pripomínaj.”

▣ **“toto”** - môže sa vzťahovať na verše 11-13 alebo 14-19.

▣

NASB “vážne im daj za povinnosť v prítomnosti Boha

NKJV “zaťažujú ich predPánom”

TEV “Varuj ich pred BOhom”

NJB “povedz im v mene Boha”

V gréckom texte sa vyskytuje variovanie medzi “Boh” (rukopisy δ , C, F, G, I) a “Pán” (rukopisy A, D). A podobný výrok používajúci “Boh” sa nachádza v 4:1 a I Tim. 5:4,21; preto je *Theos* pravdepodobne pôvodné. Ale podobne ako v mnohých z týchto variant, tu nemáme významný teologický rozdiel. Toto je zložený pojem z *dia + marturomai*, ktorý znamená "zanietene a vážne:potvrdiť" (porov., Lukáš 16:28; Skutky 2:40; 8:25; 10:42; 18:5; 20:21,24; 23:11; 28:23; I Tim. 5:21; II Tim. 2:14; 4:1).

Timotej mal použiť svoju autoritu aj ako Pavlov apoštolský reprezentant, ale aj ako Boží hovorca ktorý má konfrontovať falošných učiteľov v zbožnosti a nie v teologických špekuláciách (porov. verše 14-26).

▣ **“nepúšťať sa do hádok o slová”** Bol tam prítomný prvok odporu (porov. v. 16; I Tim. 1:3-4; 4:7; 6:4,5,20; Títovi 3:9). Timotej je vystríhaný, aby nevstupoval do teologického dialógu s týmito falošnými učiteľmi z viacerých dôvodov.

1. bolo to neúčinné, lebo ich mysle boli znečistnené a zaslepené (porov. v. 14; I Tim. 4:2; 6:5; Títovi 3:11)
2. zneistí to iných veriacich, ktorí počujú takýto dialóg (porov. v. 14,18; I Tim. 6:20-21)
3. vedie to k ďalšej bezbožnosti (porov. v. 16,19; I Tim. 6:3)
4. bude sa to šíriť ako rakovina (porov. v. 17)

▣ **“vedie do záhuby tých, čo počujú”** “Záhuba” je v gréčtine vyjadrená pojmom, z ktorého máme slovenské slovo “katastrofa.” Doslovne to znamenalo „prevrhnúť / poraziť.“

▣ **2:15 “Usiluj sa osvedčiť”** Toto je imperatív aoristu aktívneho s infinitívom aoristu aktívneho. Vyjadruje výzvu k rozhodnému aktu vôle (porov. Rim. 6:13).

▣ **“osvedčený”** Toto je metalurgický výraz ktorý sa stal idiomom pre “a test s výhľadom na schválenie” - metafora na potvrdenie niečoho ako pravého (porov. I Kor. 11:19; II Kor. 10:18). Pozri Zvláštna téma v I Tim. 6:9.

▣ **“pred Bohom”** Boh je jediný, kto musí osvedčiť naše učenie, kázanie a životný štýl.

▣ **“ako pracovník, ktorý sa nemá za čo hanbiť”** Bezduché vyučovanie Biblie a každodenný život, ktorý sa nepodobá na Krista spôsobí, že sa veriaci budú hanbiť, keď budú stáť pred svojim Pánom (porov. II Kor. 5:10). Pavla znepokojovalo, aby nebol zahanbený pred Pánom, ale nie pred ľuďmi. (porov. 1:8,12,16).

▣ **“správne podáva”** Toto je participium prezenta aktívneho a znamená “rezať priamo (rovno)”. Pojem sa často používal o stavbe ciest, oraní brázdy alebo o kamenárovi, ktorý buduje štruktúru (porov. Prísl. 3:6; 11:5 v Septuaginte).

Tento pojem je použitý metaforicky na rezanie priamej línie. Božie Slovo je priama (spravodlivá) cesta k pravde. Slovo “rovný (vodorovný)” je pojem sz konštrukcie, odvodený od slova pre "riečnu trstinu", ktorá sa používala na potvrdenie horizontálnej rovnosti stien, ulíc atď. JHVH použil tento pojem na opísanie svojho charakteru. Prekladalo sa ako "spravodlivý" alebo "priamy" (a všetky súvisiace formy). Boh je pravítko alebo štandard, podľa ktorého sa všetko ostatné hodnotí. Apoštolská pravda reflektuje Boží charakter, apoštolský život reflektuje Boží charakter. NZ falošní učitelia zlyhali aj v jednom a aj v druhom!

▣ **“slovo pravdy”** V Ef. 1:13; Kol. 1:5 a Jakub 1:18 sa toto vzťahuje na evanjelium. Tu sa však vzťahuje na apoštolskú pravdu, ktorú kázal Pavel a zveril Timotejovi a akceptovali a žili zrelí veriaci.

Dobrá kniha o rozvoji apoštolského kázania, učenia a listoch NZ pozri *Birth of a New Testament* od Williama L. Bevinsa (Union Baptist University, Carson City, TN). Pozri Zvláštny predmet: Pravda v I Tim. 2:4.

▣ **2:16 “Vyhybaj sa bezbožným a prázdny m rečiam”** Toto je imperatív prezenta mediálneho. Je to veľká téma v pastorálnych listoch (porov. I Tim. 6:20; Títovi 3:9).

▣ **“budú postupovať”** Veriaci majú ísť po priamej ceste k spravodlivosti a pravde (porov. 2:15) ale falošní učítelia a ich nasledovníci idú cestou bezbožnosti a sebazvádzania (porov. 3:9,15).

▣ **2:17**

NASB, NRSV “ich reč sa bude šíriť ako gangréna”

NKJV “ich poslanstvo sa bude šíriť ako rakovina”

TEV “také učeni eje ako otvorená rana, ktorá požiera telo”

NJB “reč tohto druhu šíri skazenosť ako gangréna”

Aký dynamický idiom o efektoch falošného učenia! Heréza sa šíri ako rýchlo rastúca rakovina, dokonca aj medzi veriacimi a jej následky sú desivé, podobne ako táto metafora (porov. I Tim. 6:20-21).

▣ **“Hymeneos”** Pozri pozn. v I Tim. 1:20.

▣ **“Filétos”** Toto je jediná zmienka o tejto osobe v NZ.

▣ **2:18 “ktorí poblúdili ďaleko od pravdy”** Toto doslova znamená “minúť značku”, čo je metafora z lukostreľby (porov. I Tim. 1:19; 4:1; 5:8; 6:10,21). Všeobecný výraz pre hriech (*hamartia*) znamená nedosiahnúť značku. Toto sa vzťahuje na dôraz tejto kapitoly na rezanie priamej cesty (porov. 2:15-16). Boh je “priamy” (t.j. z hebrejskej obchodnej metafory s používaním riečnej trstiny), čo zodpovedá výrazom “priamy” alebo “spravodlivý.” Jeho ľudia majú odrážať jeho charakter, ale títo falošní učítelia a ich nasledovníci jasne demonštrovali svojim odklonom od apoštolskej pravdy, že opustili priamu cestu (t.j. “cestu”, čo bol raný titul pre cirkev).

▣ **“tvrdia, že zmŕtvychvstanie už bolo”** Toto je infinitív perfekta aktívneho (porov. I Kor. 15:12). Možné interpretácie sú

1. grécky dualizmus, ktorý odmietal fyzický aspekt večnosti
2. dôraz gréckej filozofie na božskú iskru v každej osobe, ktorá sa pri smrti zjednocuje s Bohom
3. saducejské popieranie posmrtného bytia
4. vzkriesenie sa týkalo len Krista
5. vzkriesenie už bolo (porov. II Tes. 2:1-2)
6. vzkriesenie veriaceho k novému životu sa deje pri prijatí spasenia (porov. Ján 5:25; Rim. 6:1-11; Kol. 2:12-13).

▣

tak narúšajú vieru niektorých”

NKJV “oni prevracajú vieru niektorých”

NRSV, TEV “ubíjajú vieru niektorých”

NJB “znepokojujú vieru niektorých ľudí”

Toto je indikatív prezenta aktívneho od “prevrátiť” (porov. Ján 2:15) alebo “prevrhnúť” čo sa začalo používať metaforicky pre “rozvrátiť” alebo “skaziť” (porov. Títovi 1:11 a výsledky v I Tim. 1:19; 6:21). Nie je jasné, čo presne to znamená alebo naznačuje vo vzťahu k odpadnutiu, ale určite je to duchovná katastrofa! Slová v Mt 7 “teda po ich ovocí ich poznáte” (porov. 2:19), sú pravdivé! Pojem vieru sa môže chápať trojakým spôsobom:

1. viera (učenie) o kresťanstve
2. vzťah človeka s Ježišom Kristom
3. životný štýlo, zbožnosť alebo podobnosť kresťana Kristovi

▣ **2:19 “pevný Boží základ”** Boží ľudia ako budova postavená na Kristovi ako základe, je jednou z obľúbených Pavlových metafor (porov. I Kor. 3:10ff; Ef. 2:20ff; I Tim. 3:15). V tomto kontexte sa vzťahuje na Božiu pravdu, ktorá ostáva istá a pevná na rozdiel od falošných učiteľov. Nádej veriaceho je v Božom charaktere a jeho vernosti voči sľubom.

▣ **“stojí”** Toto je indikatív perfekta aktívneho. A Handbook on *Pavel's Letters to Timoteovi and Títovi*, s. 210, (od The United Bible Societies) uvádza štyri možnosti na identifikovanie tohto "základu"

1. Kristus sám ako uholný kameň (porov. Iz. 28:16; Rim. 9:33; I Kor. 3:10-12)
2. posolstvo o Kristovi (porov. Ef. 2:20)
3. cirkev - Kristovo telo
4. pravda (zdravé učenie)

▣ **“má túto pečať”** To je možno narážka na (1) staroveký zvyk napísať účel budovy na uholný kameň alebo (2) odkaz na oficiálnu voskovú pečať vlastníctva (porov. Ján 3:33; 6:27; Rim.4:11; 15:28; I Kor. 9:2; II Kor. 1:22; Ef. 1:13; 4:30; Zj. 7:3-8).

▣ **“Poznal Pán Tých, ktorí sú jeho”** Toto môže byť narážka na Num. 16:5 v Septuaginte, historická situácia odporu a rozdelenia, ako aj Ján 10:14,27.

▣ **“Každý, kto vyslovuje Pánovo meno”** Toto môže byť zámerná nejednoznačnosť. Vzťahuje sa pojem “Pán” na JHVH alebo na Ježiša? V SZ, vzývanie mena JHVH bolo metaforou pre bohoslužbu. NZ autor preberá toto použitie "mena" ako spôsob (1) konštatovania Ježišovho božstva; (2) jeho potvrdenia ako Spasiteľa a Pána a (3) naznačujúc, že vzývať Ho znamená napodobňovať jeho konanie a charakter v každodennom živote (ako aj v bohoslužobných udalostiach).

Toto je imperatív prezenta aktívneho, ktorý sa vzťahuje na tých, ktorí hovoria, že zotrvávajú vo vzťahu s Ježišom. Meno bolo v hebrejčine spôsobom potvrdenia charakteru osoby. Ak veriaci vzývajú Ježišovo meno aby boli spasení a odrážajú Jeho meno ako nasledovníci, potom musia veriť a žiť, ako On!

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: V MENE PÁNA

Toto bolo bežným slovným spojením v NZ, ktoré označovalo osobnú prítomnosť a činnú moc Trojjediného Boha v cirkvi. Nebolo magickou formulkou ale zdôraznenie Božieho charakteru. Často je to odkaz na Ježiša ako Pána (pozri Filip. 2:11)

1. pri potvrdzovaní viery v Ježiša v krste (pozri Rim. 10:9-13; Skutky 2:38; 8:12,16; 10:48; 19:5; 22:16; I Kor. 1:13,15; Jakub 2:7)
2. pri exorcizme (pozri Mat. 7:22; Marek 9:38; Lukáš 9:49; 10:17; Skutky 19:13)
3. pri uzdravovaní (pozri Skutky 3:6,16; 4:10; 9:34; Jakub 5:14)
4. pri službe (pozri Mat. 10:42; 18:5; Lukáš 9:48)
5. v období cirkevnej kázne (pozri Mat. 18:15-20)
6. počas zvestovania pohanom (pozri Lukáš 24:47; Skutky 9:15; 15:17; Rim. 1:5)
7. v modlitbe (pozri Jánov 14:13-14; 15:2,16; 16:23; I Kor. 1:2)
8. ako spôsob hovorenia o kresťanstve (pozri Skutky 26:9; I Kor. 1:10; II Tim. 2:19; Jakub 2:7; I Pet. 4:14)

Čokoľvek robíme ako tí čo zvestujú, služobníci, pomocníci, uzdravovatelia, exorcisti, etc., robíme Jeho osobnosťou, Jeho mocou, Jeho zaopatrovaním – v Jeho mene!

☐ **“Nech odstúpi od neprávosti”** Toto je imperatív aoristu aktívneho. Môže to byť narážka na Num. 16:26-27 v Septuaginte. V kontexte sa zrejme vzťahuje na spoločenstvo s bezbožnými falošnými učiteľmi a ich nasledovníkmi.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 2:20-26

²⁰Vo veľkom dome sú nielen zlaté a strieborné nádoby, ale aj drevené a hlinené, a jedny slúžia na vznešený účel, druhé na podradný. ²¹Ak sa teda niekto očistí od týchto vecí, bude nádobou na vznešený účel, posvätenou, užitočnou Pána, pripravenou na každé dobré dielo. ²²Utekaj pred mladíckymi žiadosťami, ponáhľaj sa však za spravodlivosťou, vierou, láskou, pokojom spolu s tými, ktorí z čistého srdca vzývajú Pána. ²³Odmietaj bláznivé a neužitočné škriepky, veď vieš, že plodia iba rozbroje. ²⁴Otrok Pána sa však nesmie púšťať do rozbrojov, ale ku všetkým má byť mierny, schopný učiť, trpezlivý v nešťastí. ²⁵Musí vedieť vládne karhať protivníkov, či by im Boh azda nedaroval pokánie, aby poznali pravdu, ^{26a} aby vytriezveli z diablovho osídla, do ktorého ich polapil, aby mu boli po vôli.

☐ **2:20 “Veľký dom”** Bezprostredný kontext silno naznačuje, že to je metafora pre cirkev (porov. Ján 14:2).

☐ **“jedny slúžia na vznešený účel, druhé na podradný”** Niektorí to chápu ako opis rôznych druhov zručností, osobností a darov (porov. Rim. 9:19-24; I Kor. 12:12-31) veriacich, ale iní to chápu vo vzťahu k tvorcom problémov z verše 22-23.

☐ **2:21 “Ak sa niekto očistí”** Toto je podmienené súvetie tretej triedy, čo naznačuje potenciálnu akciu s určitým stupňom nepredvídateľnosti alebo človekovho vôľového konania. Pojem "očistiť" je konjunktív aoristu aktívneho, možno sa vzťahuje na obrátenie alebo odvrátenie od nasledovania falošných učiteľov. Zložený výraz *ek + kathairó* je použitý len tu a v I Kor. 5:7. Veriaci majú možnosť voľby vo svojej angažovanosti a použiteľnosti v diele Kráľovstva.

☐ **“posvätenou”** Toto je participium perfekta pasívneho, ktoré naznačuje niekoľko vecí: (1) boli posvätení v minulosti a tento stav alebo podmienky pokračujú (perfektum); (2) boli posvätení Bohom (pasívum).

Všimnite si podmienku, "ak sa niekto rozhodne očistiť" a následné konštatovanie o Božom konaní. Posvätenie je oboje: aj Boží akt a aj akt človeka. Tento model charakterizuje zmluvný vzťah vo všetkom Božom konaní s ľuďmi. On vždy preberá iniciatívu a určuje agendu, ale ľudia musia primerane odpovedať a pokračovať v odpovedaní.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: POSVÄTENIE

NZ tvrdí, že keď sa hriešnici obrátia k Ježišovi v pokání a viere, sú hneď ospravedlnení a posvätení. Je to ich novú pozíciu v Kristovi. Jeho spravodlivosť im bola pripísaná (Rim. 4). Sú prehlásení za spravodlivých a svätých (Boží právny čin).

No NZ tiež nabáda veriacich ku svätosti a posväteniu. Ide tu jednak o teologickú pozíciu, ktorá je založená na dokončenom diele Ježiša Krista, no zároveň aj o povolanie podobať sa Kristovi v postoji a činoch každodenného života. Tak, ako spasenie je bezplatným darom a životným štýlom, ktorý nás stojí všetko, takisto je to aj s posvätením.

Počiatočná odpoveď

Progresívna Kristova podoba

Skutky 20:23; 26:18;	Rimanom 6:19
Rimanom 15:16	2 Korint'anom 7:1
1 Korint'anom 1:2-3; 6:11	Efežanom 1:4; 2:10
2 Tesaloničanom 2:13	1 Tesaloničanom 3:13; 4:3-4,7; 5:23
Hebrejom 2:11; 10:10,14; 13:12	I Timoteovi 2:15
1 Petrov 1:12	II Timoteovi 2:21
	Hebrejom 12:14
	1 Petrov 1:15-16

▣ **“(nádoba) užitočná Pánovi”** Toto je grécky pojem, z ktorého máme slovo "despota". Vzťahuje sa na majiteľa otroka (porov. v.24) ktorý má úplnú autoritu nad niekým iným (porov. I Tim. 6:1-2; Títovi 2:9; I Pet. 2:18). Veriaci, ktorí sa očistia, sú užitoční pre Boha. Falošní učitelia nie sú užitoční!

▣ **“pripravená na každé dobré dielo”** Toto je ďalšie participium perfekta mediálneho alebo pasívneho. Toto sloveso sa nachádza len tu a v citáte z Izaiáša v I Kor. 2:9 (t.j. 64:4 a 65:17). Dobré skutky nás nerobia akceptovateľnými alebo nás neprinášajú k Bohu, ale keď sme ho stretli v Kristu, sú očakávaným výsledkom (porov. Ef. 2:10; Jakub 2:14-26)! Sme ľudia stvorení na podobnosť Kristovi a obnovenie obrazu Boha, ktorý bol stratený pri páde v Gen. 3. Zbožný život veriacich potvrdzuje ich spásu a iných priťahuje ku Kristovi. Pozri Zvláštna téma: Neresti a cnosti v NZ - v I Tim. 1:9.

▣ **2:22**

NASB, NKJV “Utekaj. . .stíhaj”

NRSV “Vyhýbaj sa. . .stíhaj”

TEV “Vyhýbaj sa. . .usiluj sa o ”

NJB “odvráť sa od. . .sústred' sa na”

Obidva výrazy sú v imperatívne prezenta aktívneho. Veriaci majú pokračovať v prejavovaní Božieho posvätenia (porov. I Tim. 6:11).

▣ **“pre mladíckymi žiadosťami”** Každé obdobie života má svoje jedinečné pokušenia (porov. Kaz. 3:1-8; 11:10; 12:1-8).

▣ **“spravodlivosť, viera, láska a pokoj”** Toto sú charakteristiky trojjediného Boha, ktoré má Jeho ľud rozvíjať a prejavovať (porov. I Tim. 1:5,14). K “spravodlivosti” pozri Zvláštna téma v Títovi 2:13.

▣ **“ktorí z čistého srdca vyzývajú Pána”** Toto je participium prezenta aktívneho, čo naznačuje pokračujúcu akciu. V Joel 2:32, Skutky 2:21 a Rim. 10:9-13 sa tento výrok vzťahuje na prvú odpoveď, ale v tomto kontexte sa vzťahuje na vyzrievajúcich veriacich. Naše zámerné a pretrvávajúce spoločenstvo so zrelými kresťanmi je tajomstvom verného, radostného a pokojného kresťanského života. Pozri Zvláštny predmt: Srdce v I Tim.1:5.

▣ **2:23 “Odmietaj”** Timotej má prikázané, aby zotrval v odmietaní účasti na bláznivých argumentoch a špekuláciách falošných učiteľov (imperatív prezenta mediálneho [deponentný]).

▣ **“bláznivé”** Tento pojem môže reflektovať hebrejsko-aramejský pojem pre "nezmyselné zlo" (t.j. *raca* porov. Mat. 5:22).

▣ **“neužitočné”** Toto je pojem, ktorý sa používa o vychovávaní detí, ale je rozšírený o ALPHA PRIVATE. Bez negovania ho Pavel často používal v pastoraálnych listoch v rôznych formách (porov. I Tim. 1:20; II Tim. 2:25; 3:16; Títovi 2:12).

Títo falošní učítelia nemajú zmysel a formovanie - a to je zámerné a úmyselné! Všetko, čo chcú robiť, je diskutovať a špekulovať o nepodstatných veciach (porov. I Tim. 1:4; 4:7; 6:4; II Tim. 2:14; 4:4; Títovi 1:14; 3:9). Tento typ arogantného diskutovania je opakovane odsudzovaný v pastorálnych listoch.

▣ **2:24-25** Tu je séria vecí, ktoré majú veriaci robiť, aby pomohli "zvedeným" vrátiť sa k Pánovi:

1. nesmú byť hašteriví (porov. I Tim. 3:3; Títovi 3:9)
2. byť láskavý ku všetkým (porov. Títovi 3:2)
3. byť schopný učiť (porov. I Tim. 3:2; Títovi 1:7)
4. byť trpezliví v nešťastí (iný pojem, ale paralelné k I Tim. 3:3; 6:11; II Tim. 3:10; Títovi 2:2)
5. byť vľúdny pri korigovaní (porov. I Tim. 3:3; Títovi 3:2)

Pavel tu zrejme reflektuje nevyhnutné kvality vodcovstva (porov. I Tim. 3) ako aj zbožné charakteristiky každého veriaceho (porov. Títovi 3:1-3).

▣ **2:25 "protivníkov"** Toto je participium prézenta mediálneho (t.j. tých, ktorí svojvoľne pokračujú v odpore voči apoštolskej pravde a etike).

▣ **"či by im Boh azda nedaroval pokánie"** "Či" nie je v gréckom texte, ale konjunktív aoristu aktívneho naznačuje podmienkovú vetu tretej triedy. Teologický predmet spojený s touto výpoveďou, je Božia suverenita vzťahujúca sa na spasenie verzus slobodná vôľa ľudí. Je viera a pokánie (porov. Marek 1:15; Skutky 3:16,19; 20:21) ľudská odpoveď alebo dar od Boha? Sú texty, ktoré silno naznačujú, že sú darom od Boha (porov. Skutky 5:31; 11:18; Rim. 2:4).

Keďže verím, že každé Písmo je inšpirované (porov. II Tim. 3:16) potom musíme porovnávať všetky texty, ktoré sa vzťahujú ku akémukoľvek danému teologickému predmetu a nepodľahnúť metóde dokazujúcich textov. (and not succumb to a proof-text method.) Je zřejmé, že jeden pravý Boh riadi všetky veci! Ale On sa rozhodol pre vzťah ku svojmu najvyššiemu stvoreniu prostredníctvom zmluvy. Boh vždy berie iniciatívu a určuje agendu, ale ľudstvo musí odpovedať a pokračovať v odpovedaní. Nikdy to nie je otázka buď /alebo. Vždy je to oboje / a vzťah. Pozri Zvláštna téma: Zmluva v 2:1

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: POKÁNIE

Pokánie (spolu s vierou) je zmluvná požiadavka ako pre Starú Zmluvu (Nacham, BDB 636, napr., 13:12; 32:12,14; Shuv, BDB 996, napr., 1Kr. 8:47; Ez 14:6; 18:30), tak i pre Novú Zmluvu.

1. Ján Krstiteľ (Mt 3:2; Mk 1:4; Lk 3:3,8)
2. Ježiš (Mt 4:17; Mk 1:15; Lk 5:32; 13:3,5; 15:7; 17:3)
3. Peter (Sk 2:38; 3:19; 8:22; 11:18; 2Pt 3:9)
4. Pavol (Sk 13:24; 17:30; 20:21; 26:20; Rim. 2:4; 2K 2:9-10)

Ale čo je pokánie? Je to smútok? Je to ukončenie hriechu? Najlepšia kapitola v NZ pre pochopenie rozličných významov tohto je 2 Korint'anom 7:8-11, kde sú použité tri príbuzné, ale rozličné grécke slová.

1. „zármútok“ (lupé, verše 8 (dvakrát), 9 (trikrát), 10 (dvakrát), 11). Znamená to žiaľ alebo smútok a má teologicky neutrálny význam.
2. „pokánie“ (metanoéó, verše 9 a 10). Je to spojené od „po“ a „rozum“, ktoré naznačuje novú myseľ, nový spôsob rozmýšľania, nový postoj k životu a Bohu. To je pravé pokánie.

3. „ľútosť“ (metamelomai, verše 8 (dvakrát), 10). Je to zložené z „po“ a „starosť“. Používa sa pri Judášovi v Mt 27:3 a Ézavovi v Hb 12:16-17. Naznačuje zármutok nad následkami, nie nad činmi.

Pokánie a viera sú požiadavkami zmluvného činu (Mk 1:15; Sk 2:38,41; 3:16,19; 20:21). Sú niektoré texty, ktoré naznačujú, že Boh dáva pokánie (Sk 5:31; 11:18; 2Tim 2:25). Väčšina textov vidí toto ako nevyhnutnú zmluvnú ľudskú reakciu na Božiu ponuku voľného spasenia.

Definície hebrejských aj gréckych pojmov sú vyžadované na plné pochopenie pokánia. Hebrejčina si vyžaduje „zmenu správania“, kým gréčtina vyžaduje „zmenu zmýšľania“. Zachránená osoba prijíma novú myseľ a srdce. On rozmýšľa inak a žije inak. Miesto, že sa pýta: „Čo ja mám z toho?“, teraz sa pýta: „Čo je Božia vôľa?“ Pokánie nie je pocit, ktorý vybledne, alebo úplna bezhriešnosť, ale nový vzťah so Svätým Bohom, ktorý postupne premieňa veriaceho na svätého.

▣ **“aby poznali pravdu”** Cesta k pravde (*al'theia*) a plné poznanie (*epignósis*) sa nedá nájsť v (1) židovských genealógiách ani v (2) gnostických špekuláciách, ale v evanjeliu Ježiša Krista (porov. 3:7; I Tim. 2:4; Títovi 1:1). Pozri Zvláštna téma: Pravda v I Tim. 2:4.

▣ **2:26 “aby vytriezveli”** Toto je konjunktív aoristu aktívneho, zložený z (*ana + n'phó*) z pojmu *n'phalios* (“byť triezvy”), použité metaforicky pre “byť bdely” (porov. I Tim. 3:2,11; Títovi 2:2).

▣ **“(diablovo osídlo) do ktorého ich polapil”** Toto je participium perfekta pasívneho zo zloženého pojmu “chytit” + “živý” čo sa používalo o love zvierat. Tu je použité o chytení väzňa alebo vojnového zajatca.

Pasívny slovesný rod a bezprostredný kontext identifikuje Satana ako konajúceho a falošných učiteľov a ich nasledovníkov ako väzňov! Ako evanjelium chytá ľudí (porov. Lukáš 5:10) tak aj ten zlý (porov. I Tim.3:7).

Zámená "on" a "ten" nie sú jednoznačné. Väčšina anglických prekladov predpokladá, že obidve sa vzťahujú na diavla. Ale je isto možné, že to posledné sa vzťahuje na Božiu vôľu aby sa títo zvedení vrátili späť k nemu (porov. v. 25).

OTÁZKY NA DISKUSIU

Toto je komentárový sprievodca k štúdiu, čo znamená, že vy zodpovedáte za svoj vlastný výklad Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Pri výklade ste prioritou vy, Biblia a Svätý Duch. Toto nesmiete nechávať na komentátora.

Diskusné otázky sú poskytované ako pomoc na premyslenie hlavných tém tohto odseku knihy. Majú provokovať myslenie a nie sú definitívne.

1. Čo je základným cieľom pastora?
2. Prečo je utrpenie časťou kresťanstva?
3. Prečo je vzkriesenie ústrednou skutočnosťou kresťanskej viery?
4. Na čo sa vzťahuje v. 12b? Čo to znamená?
5. Ako má Timotej pristupovať k falošným učiteľom?
6. Prečo je v.15 taký dôležitý pre všetkých kresťanov?
7. Dáva Boh ľuďom pokánie? Ak áno, tak niektorým alebo všetkým?
8. O kom je povedané, že polapil falošných učiteľov a ich nasledovníkov? Ako môžu uniknúť?

II TIMOTEOVI 3

ROZDELENIE PERIKOPY V SÚČASNÝCH PREKLADOCH

UBS	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Charakter ľudí v posledných dňoch	Nebezpečné časy a nebezpeční ľudia	Pastier a stádo (2:14-4:5) 2:20-3:9	Posledné dni	Nebezpečia posledných dní
3:1-9	3:1-9		3:1-9	3:1-5 3:6-9
Posledné príkazy Timotejovi (3:10-4:8)	Boží muž a Božie slovo		Posledné inštrukcie (3:10-4:8)	
3:10-17	3:10-17	3:10-4:5	3:10-4:5	3:10-13 3:14-17

ČÍTANIE TRETIEHO CYKLU (POZRI STR. VII)

SLEDOVANIE PŮVODNÉHO AUTOROVHO ZÁMERU NA ÚROVNI ODSEKOV

Tento komentár je štúdiným sprievodcom, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch ste priority v interpretácii. Toto nesmiete nechávať na komentátora.

Prečítajte kapitolu na jedno sedenie Identifikujte predmety. Porovnajzte svoje rozdelenie predmetov s piatimi modernými prekladmi Rozdelenie na odseky nie je inšpirované, ale je kľúčovo dôležité pre sledovanie pôvodného autorovho zámeru, ktorý je srdcom interpretácie. Každý odsek má len jeden predmet.

1. prvý odsek
2. Druhý odsek
3. Tretí odsek
4. atď.

ŠTÚDIUM SLOV A SLOVNÝCH SPOJENÍ

EKUMENICKÝ PREKLAD: 3:1-9

1Uvedom si však, že v posledných dňoch nastanú ťažké časy. **2**Lebo ľudia budú milovať samých seba, budú milovať peniaze, budú chvastaví, namyslení, rúhači, neposlušní voči rodičom, nevďační, bezbožní, neláskaví, neľútostní, ohovárači, nezdržanliví, bezohľadní, bez lásky k dobru, zradcovia, nerozvážni, vystatovační, viac milujúci rozkoše ako Boha. **3**Budú mať výzor pobožnosti, ale jej moc budú popierať. Aj od týchto sa odvracaj. **4**Lebo niektorí spomedzi nich vnikajú do domov a podmaňujú si ľahké ženy, obťažované hriechmi a zmietané rozličnými žiadosťami, ktoré sa síce stále učia, ale nikdy nemôžu dôjsť k poznaniu pravdy. **5**Ale ako sa Jannés a Jambrés postavili proti Mojžišovi, tak sa aj títo protivia pravde. Sú to ľudia so skazenou myslou a neosvedčení vo viere. **6**Ale už nebudú mať mnoho úspechov, lebo ich neorzumnosť sa stane zjavnou všetkým, ako sa stala aj nerozumnosť tamtych

3:1 "Posledné dni" - sa vzťahuje na presah dvoch židovských vekov. Pozri Zvláštna téma v I Tim. 6:17. Posledné dni sú teraz (porov. Skutky 2:16-17; Heb. 1:2; I Pet. 1:20; 4:7; I Jánov 2:18).

▣ **“nastanú ťažké časy”** Toto sa vzťahuje na "pôrodné bolesti" nového veku (porov. Mat. 24; Marek 8:13; Lukáš 21; Rim. 8:22; I Tim. 4:1).

Medzi komentátormi a teológmi bolo mnoho diskusií o stave ľudskej spoločnosti keď Pán znovu príde. Podľa niektorých moc evanjelia a dielo Ducha menia ľudskú spoločnosť k lepšiemu (postmilenializmus). Podľa iných predpovedá tak SZ ako aj NZ katastrofický záverdejín ľudstva (premilenializmus and amilenializmus). Pavlova diskusia o "človeku neprávosti v II Tes. 2 predpovedá eskalovanie zla a rebélie, podobne ako aj v I Tim. 4 a II Tim. 3. Ježiš príde, aby obnovil poriadok a spravodlivosť.

▣ **3:2 “budú milovať samých seba”** Pozri podobný zoznam rebélie v Rim. 1:28-32. Práve presne táto charakteristika je podstatou ľudskej rebélie. je to zložený pojem z "lásky"(*philos*) + seba (*auto*) (porov. Filip. 2:21).

▣ **“milovať peniaze”** Pozri pozn. v I Tim. 3:3 and 6:10.

▣ **“chvastaví”** Toto charakterizuje ľudskú chvastavosť alebo dôveru v seba (porov. Rim. 1:30; Jakub 4:16; I Jánov 2:16)

▣ **“namyslení”** Toto opisuje niekoho, kto si myslí, že on/ona je lepší superior a vyjadruje to slovami i činmi (porov. Lukáš 1:51; Rim. 1:30; Jakub 4:6; I Pet. 5:5). Grécky pojem je *hyperphanos*. Pozri Zvláštna téma: Pavlovo použitie *Huper* zloženín v I Tim. 1:14.

▣

NASB “grobiani”

NKJV “rúhači”

NRSV “urážajúci

TEV “budú urážliví”

NJB “drzí”

Toto je doslova "bohorúhači". Nie je isté, či hovoria proti (1) Bohu/Kristovi (porov. I Tim.1:13,20; 6:1; Zj. 16:11;21); (2) anjelom (porov. II Pet. 2:10-12) alebo (3) iným ľuďom (porov. I Tim. 6:4; Títovi 3:2; I Pet. 4:4).

▣ **“neposlušní voči rodičom”** Toto sa môže vzťahovať na Desatoro (porov. Exod. 20:12). Pre židov silné rodiny znamenali stabilnú spoločnosť. Prílišné sebaapresadzovanie ubližuje medziľudským vzťahom doma, v cirkvi, v práci atď.

▣ **“nevďační”** Tento pojem vznikol negovaním výrazu pre "milosť" viacero slov z tohto zoznamu sú negované pojmy pomocou zápornej alfy. Toto sú nevďační, na seba sústredení a disruptive ľudia.

▣ **“bezbožní”** Toto je negovaná forma pojmu *hosios*, vzťahujúci sa na človeka, ktorý dodržiaval všetky Božie zákony a preto bol považovaný za zbožného (porov. Títovi 1:8) a úprimného (porov. I Tim. 2:8). *Hosios* bolo použité na označenie Ježiša v Sk 2:27; 13:35 (citát zo Ž. 16). V Heb. 7:26 charakterizuje Ježiša, nášho veľkňaza. Pavel ho používa na označenie svojho konania voči veriacim v Tesalonikách (porov. I Tes. 2:10).

▣ **3:3**

NASB, NKJV “Neláskaví”

NRSV “neľudskí”

TEV “budú bezcitní”

NJB “bez srdca”

Toto je negovaná forma gréckeho pojmu pre prirodzenú náklonnosť (porov. Rim. 1:31). Vzťahuje sa na nedostatok lásky k ľuďom alebo lásky v rodine.

▣

NASB “nezmieriteľní”

NKJV “neodpúšťajúci”

NRSV “neobmäkčiteľní”

TEV “nemilosrdní”

NJB “neústupní”

Toto je negovaná forma gréckeho pojmu pre urobenie zmluvy alebo dohody (porov. Rim. 1:31). Vzťahuje sa na ľudí, ktorí nie sú ochotní vylepšiť alebo obnoviť vzťah.

▣ **“Ohovárači”** Toto je grécky pojem pre "ohováranie" (*diaboloí*) ktorý je súčasne pojmom pre Satana (hebrejsky) alebo Diabla (grécky). Pozri pozn. v I Tim. 3:11.

NASB, NKJV “bez sebaovládania”

NRSV, NJB “samopašníci”

TEV “násilní”

Toto je negovaná forma gréckeho pojmu *kratos*, ktorý znamená “sila, moc” Títo ľudia majú nedostatok sebakontroly (porov. Mat. 23:25; I Kor. 7:5).

▣ **“bezohľadní”** Toto je negovaná forma gréckeho pojmu pre “krotkosť, jemnosť alebo miernosť” The NJB má “krutí.”

▣ **“bez lásky k dobru”** Toto je negovaná forma gréckeho zloženého pojmu z častí *philos* + *agathos* (t.j. milujúci dobro, cf.ñ Títovi 1:8). Títo ľudia sú nepriateľmi všetkého, čo je dobré a ctnostné.

▣ **3:4 “zradcovia”** Toto je grécky zložený pojem "pred-dať" (t.j. odovzdať)", ktorý bol idiomatically použitý pre "zradcu" (porov. Lukáš 6:16; Skutky 7:52).

▣ **“ľahkomyselní”** Tento grécky pojem je zložený z *pros* + *piptó*, je použitý idiomatically pre nemyslenie a preto iracionálne konanie (porov. Skutky 19:36).

NASB “namyslení”

NKJV “povýšeneckí”

NRSV “nadutí namyslenosťou”

TEV “nadutí pýchou”

NJB “dementní pýchou”

Toto je participium perfekta pasívneho, ktoré vyjadruje podmienky, ktoré nastúpili pôsobením vonkajšieho nositeľa deja, tu - diabla. To je idiom vzťahujúci sa na podvodné oslepenie dymom (porov. I Tim. 3:6; 6:4).

▣ **“viac milujúci rozkoše ako Boha”** Pavel použil viaceré zložené pojmy s *filos*:

1. milujúci seba (3:2)
2. milujúci peniaze (3:2)
3. nemilujúci dobro (3:3)
4. milujúci rozkoš (3:4)
5. milujúci Boha (3:4)

Namiesto toho, aby sa sústreďovali na Boha a jeho vôľu, sa títo ľudia sústreďujú na seba a svoju vôľu (porov. Filip.3:19).

▣ **3:5 “budú mať výzor pobožnosti, ale jej moc budú popierať”** Toto je participium perfekta mediálneho (porov. Iz. 29:13; Rim. 2:20; Títovi 1:16). Toto je ustálený stav sebakpresadenia. Inštitucionalizované náboženstvo môže byť krutý taskmaster!

▣ **“Aj od týchto sa odvracaj”** Toto je imperatív prézenta mediálneho (porov. II Tes. 3:6). Timotej sa má zámerne a sústavne vyhýbať takýmto ľuďom. Toto je zrejmy odkaz na falošných učiteľov a ich nasledovníkov.

▣ **3:6 “vnikajú do domov”** Doslovne to znamená “prikrádať sa” (porov. Mat. 7:15; Júda 4). Títo falošní učetelia zneužívali neostražité a neinformované ženy v domácnosti.

▣ **“podmaňujú”** toto je participium prézenta. Doslovne znamená “chytiť alebo zajať pomocou kopije” (porov. Ef. 4:8; Zj. 13:10). Falošní proroci pokračujú v používaní tejto stratégie zvädzania rodín cez ženy, ktoré ostali doma počas pracovného dňa.

▣ **“Ľahké ženy, obťažované hriechmi”** Toto je participium perfekta pasívneho. Zdá sa, že toto sa vzťahuje na problém s mladými vdovami, ktoré boli zvedené na zlo.

▣ **“zmietané rozličnými žiadosťami”** Toto je participium prézenta pasívneho. Toto naznačuje ženy nepreťažité vedené zlom (porov. Títovi 3:3).

▣ **3:7** Bezprostredný kontext a dvakrát slovesné formy v neutre plurálu vo v. 6 and a dvakrát vo v. 7 potvrdzujú predošlé ako "Ľahké ženy" z v.6. Je to tragický opis hriechu a manipulácie.

▣ **3:8 “Jannés and Jambrés”** sú podľa tradície mená faraonových čarodejníkov v Exod. 7:8ff. Ich mená sa dozvedáme z rabínskeho judaizmu, z Jonatanovho targumu, ale v SZ sa nespomínajú. Pavel často používa rabínsku tradíciu (porov. I Kor. 10:4).

▣ **“tak sa aj títo protivia pravde”** Toto je indikatív prézenta mediálneho. Títo falošní učetelia majú problém s autoritou a sústavne odporujú apoštolskému učeniu. Pozri Zvláštna téma: Pravda v I Tim. 2:4.

▣

NASB “muži zvrátenej mysle”

NKJV “muži skazenej mysle”

NRSV “títo ľudia skazenej mysle”

TEV “ľudia, ktorých myseľ nefunguje”

NJB “ich mysle kazia”

Toto je participium perfekta pasívneho zloženého tvaru z *kata* + *patheiró*, , čo označuje niekoho, kto sa stal a ostáva zvrátený vonkajším pôsobením (t.j. satanom alebo démonmi) z čoho vyplýva ich vlastné úmyselné odmietanie pravdy (porov. I Tim. 6:5 Títovi 1:15).

▣

NASB “zavrhnutí vo vzťahu k viere”

NKJV “neosvedčení vo viere”

NRSV “falzifikáty viery”

TEV “ktorí sú zlyhaním vo viere”

NJB “ich viera je predstieraná”

Toto je pojem *dokimazó* s konotáciou testovania s výhľadom na osvedčenie, ale v negovanej forme. Títo zlyhali v texte viery (porov. Rim. 1:28; I Kor. 9:27; II Kor. 13:5-7; Títovi 1:16; Heb. 6:8). Toto je hrozný opis stroškotania viery! Pozri Zvláštna téma: Grécke pojmy pre "skúšanie" a ich konotácie v I Timoteovi 6:9.

▣ **3:9** “už nebudú mať mnoho úspechov” Toto sa môže vzťahovať na falošných učiteľov a ich nasledovníkov, pretože to isté sloveso je použité o nich v 2:16 a 3:13. Význam jeho koreňa je postupovať v niečom (v 2:16 v zbožnosti a v 3:13 v klamaní a zotrvaní v oklamaní).

▣ “lebo ich nerozumnot’ sa stane zjavnou všetkým” “Teda po ich ovocí ich poznáte.” (porov. Mat. 7:20; I Tim. 5:24).

EKUMENICKÝ PREKLAD: 3:10-17

10Ale ty si dôsledne nasledoval moje učenie, správanie, predsavzatie, vieru, trpezlivosť, lásku, vytrvalosť, **11**moje prenasledovania, utrpenia, ktoré ma postihli v Antiochii, Ikónii, Lystre. Koľko prenasledovaní som zniesol! A zo všetkých vytgrhol ma Pán. **12**A všetci, ktorí chcú žiť pobožne v Kristu Ježišovi, budú prenasledovaní. **13**Ale zlí ľudia a podvodníci budú napredovať v zlom, budú zvädzat’ a budú zvädzaní. **14**Ale ty zostaň v tom, čomu si sa naučil a čo ti bolo zverené, veď vieš, od koho si sa to naučil, **15**a pretože od detstva poznáš sväté Písma, ktoré ťa môžu urobiť múdrom na spasenie skrze vieru v Krista Ježiša. **16**Každé Bohom vnuknuté Písmo je aj užitočné na učenie, na karhanie, na naprávanie, na výchovu v spravodlivosti, **17**aby Boží človek bol súci a pripravený na každé dobré dielo.

▣ **3:10-11** Verš 10 je kontrastom k životu a prioritám falošných učiteľov. Pavel vymenováva skutočnosti, ktoré s ním Timotej zdieľa v službe:

1. Pavlovo apoštolské učenie (porov. I Tim. 4:6)
2. Pavlov životný štýl
3. Pavlov cieľ
4. Pavlovu vieru (porov. I Tim. 6:11)
5. Pavlovu trpezlivosť
6. Pavlovu lásku (porov. I Tim. 6:11)
7. Pavlovu vytrvalosť (porov. I Tim. 6:11)
8. Pavlovo prenasledovanie
9. Pavlove utrpenia (porov. I Kor. 4:10-13; II Kor. 4:7-11; 6:3-10; 11:23-28)

Všetky slovesá vo v. 10-11 sú v aoriste. Pavel premýšľal o svojich misijných cestách a ako ho Pán ho vyslobodil v každej situácii. Svojimi spomienkami povzbudzuje Timoteja.

▣ **3:11** “v Antiochii, Ikónii, Lystre.” Zo Sk 13 a 14 vieme, že to bola Timoteova domovská oblasť.

▣ **3:12** Toto je šokujúci verš pre moderných veriacich v západnom svete. Naša kultúra bola uchránená pred mnohými prenasledovaniami súvisiacimi s kresťanstvom. Ale s nedostatkom prenasledovania prišiel aj nedostatok moci a pobožnosti! Ježiš dosiahol dokonalosť prostredníctvom svojho utrpenia (porov. Heb. 5:8). Skutočnosti, ktoré Boh používa nato, aby sa jeho deti rozvíjali v podobnosti Kristovi, sú práve tie veci, pred ktorými utekáme! Zdravie, bohatstvo a hnutie prosperity charakterizuje našu skazenú a zhýčkanú kultúru.

Všimnite si, že text hovorí: "všetci"! Prenasledovanie je normálnou vecou pre Božie deti, ktoré chcú žiť pre Nehu v padlom svete. Áno, je normálne (porov. Mat. 5:10-12; Ján 15:18-21; 16:1-2; 17:14; Skutky 14:22; Rim. 5:3-4; 8:17; II Kor. 4:16-18; Filip. 1:29; II Tim. 1:8; 2:3; 3:12; I Tes. 3:3; Jakub 1:2-4; I Pet. 4:12-19)!

Nemáme vyhľadávať prenasledovanie, ale musíme byť naň pripravení! Ak denne umierame (porov. II Kor. 5:14-15; Gal. 2:20; I Jánov 3:16) pre Kristovu vec, potom nás fyzická smrť už viac nezastrašuje!

▣ **3:13** “zlí ľudia a podvodníci” Boli to šarlatáni podobne ako falošní čarodejníci (porov. v. 8).

- ▣ **“budú napredovať”** Toto je to isté sloveso ako v 2:16.
- ▣ **“zvádžajú”** Toto je participium prézenta aktívneho. Zvádžajú iných a súčasne sú aj oni sami zvädžaní zlým.
- ▣ **“a zvädžaní”** Toto je participium prézenta pasívneho. Sami sú hriechom chytení do pasce a Satanovi slúžia na chytenie ďalších!
- ▣ **3:14 “zostaň v tom, čomu si sa naučil”** Toto je kontrast k v. 13 a pokračuje v povzbudení z v. 10-12. Toto je imperatív prézenta aktívneho (porov. 2:13; Títovi 1:9).
- ▣ **3:15 “od detstva”** To vyjadruje Timotejovu náboženskú výchovu doma (porov. 1:5). Nie je isté, či sa to vzťahuje na judaizmus alebo na kresťanstvo.
- ▣ **sväté Písma** - môže zahŕňať viac, ako samotnú SZ, ale verš 16 ukazuje, že tu sa myslí na SZ.
- ▣ **“ktoré ťa môžu urobiť múdrym na spasenie”** Toto ukazuje na primárny cieľ Písma vo vykúpení ľudstva. Súčasne ukazuje na mechanizmus spásy - ľudstvo vierou odpovedá Božiemu Mesiášovi. Toto je podstata apoštolskej kázne (*kerygma*). Ale verš 17 ukazuje, že Písmo (čo sa v tomto texte musí vzťahovať na SZ, lebo NZ ešte nebola úplná a v obehu medzi kresťanmi) má aj ďalší cieľ - vystrojiť svätých pre podobnosť Kristovi v spôsobe života. Pavel často používal SZ na povzbudenie veriacich aby žili pobožný život.

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: KERYGMA RANEJ CIRKVI

- A. Bohom dané sľuby v Starej zmluve boli teraz naplnené príchodom Ježiša, ktorý bol Mesiáš (Sk 2:30; 3:19,24; 10:43; 26:6-7,22; Rim. 1:2-4; 1Tim 3:16; Hb 1:1-2; 1Pt 1:10-12; 2Pt 1:18-19).
- B. Boh pomazal Ježiša za Mesiáša pri Jeho krste (Sk 10:38).
- C. Ježiš po svojom krste začal svoju službu v Galilei (Sk 10:37).
- D. Jeho služba bola charakterizovaná konaním dobra a vykonávaním mocných skutkov prostredníctvom Božej moci (Mk 10:45; Sk 2:22; 10:38).
- E. Mesiáš bol ukrižovaný podľa Božieho zámeru (Mk 10:45; Jn 3:16; Sk 2:23; 3:13-15,18; 4:11; 10:39; 26:23; Rim. 8:34; 1K 1:17-18; 15:3; G 1:4; Hb 1:3; 1Pt 1:2,19; 3:18; 1Jn 4:10).
- F. Bol vzkriesený z mŕtvych a zjavil sa svojim učeníkom (Sk 2:24,31-32; 3:15,26; 10:40-41; 17:31; 26:23; Rim. 8:34; 10:9; 1K 15:4-7,12nn; 1Tes 1:10; 1Tim 3:16; 1Pt 1:2; 3:18,21).
- G. Boh Ježiša povýšil a dal mu meno „Pán“ (Sk 2:25-29,33-36; 3:13; 10:36; Rim. 8:34; 10:9; 1Tim 3:16; Hb 1:3; 1Pt 3:22).
- H. Dal svätého Ducha, aby formoval novú Božiu komunitu (Sk 1:8; 2:14-18,38-39; 10:44-47; 1Pt 1:12).
- I. Znovu sa vrátil kvôli súdu a obnove všetkých vecí (Sk 3:20-21; 10:42; 17:31; 1K 15:20-28; 1Tes 1:10).
- J. Všetci, ktorí počujú túto správu, by mali robiť pokánie a byť pokrstení (Sk 2:21,38; 3:19; 10:43,47-48; 17:30; 26:20; Rim. 1:17; 10:9; 1Pt 3:21).

Táto schéma slúžila ako základná zvesť prvej cirkvi, hoci rôzni autori Novej zmluvy mohli vo svojom učení určitú časť vynechať alebo zdôrazňovať iné konkrétne veci. Celé Evanjelium podľa Marka úzko nasleduje Petrove aspekty kerygmy. Marek je tradične vnímaný ako ten, čo zostavil písomné evanjelium na základe štruktúry Petrových kázni, ktoré kázal v Ríme. Matúš aj Lukáš nasledujú Markovu základnú štruktúru.

▣ **3:16 “Každé Písmo”** Tu nie je gramatický člen. Mohlo by sa to preložiť "každé Písmo, ale to by mohlo niektorým naznačovať, že sú to izolované pravdy (tvrdenia). Morom súčasného štúdia Biblie je metóda interpretácie pomocou “dôkazových textov” (“proof-text”) ktorá rozbíja literárny kontext a zámer inšpirovaného autora.

▣ **“je Bohom vnuknuté”** Doslova: "Bohom vdýchnuté". Tým ni je povedané "ako", ale "kto" a "prečo" je konštatované veľmi konkrétne! V II Pet. 1:21 je Duch v strede inšpirácie, ale tu je to Otec. Obidve Božie osoby sú aktívne v tejto oblasti!

▣ **“v spravodlivosti”** Pozri Zvláštna téma v Títovi 2:12.

▣ **3:17 “aby”** Toto je účelová veta (t.j. *hina*) ktorá sa má prekladať: "za účelom, aby"

▣ **“súci”** Tento pojem sa v NZ nachádza len tu. Znamená: “úplný, schopný, šikovný alebo úplne vhodný”

▣ **“pripravený”** “Súci” (*artios*) a “pripravený” (*exartizo*) sú príbuzné slovesá, použité na vystrojenie pre zadanú úlohu (porov. Ef. 4:12). To hovorí o obdarenej a fungujúcej zrelosti, ktorú prináša Duch prostredníctvom Písma.

▣ **“pre každé dobré dielo.”** K čomu nás Boh volá, (porov. Ef. 2:10), k tomu nás vystrojí (porov. 2:21)!

OTÁZKY NA DISKUSIU

Toto je komentárový sprievodca k štúdiu, čo znamená, že vy zodpovedáte za svoj vlastný výklad Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Pri výklade ste prioritou vy, Biblia a Svätý Duch. Toto nesmiete nechávať na komentátora.

Diskusné otázky sú poskytované ako pomc na premyslenie hlavných tém tohto odseku knihy. Majú provokovať myslenie a nie sú definitívne.

1. Na čo sa vzťahuje slovné spojenie "posledné dni"?
2. O akom druhu falošných učiteľov Pavel hovorí? Popíš, čo verili.
3. Vypíš 9 vecí, ktoré podľa v. 10-11 Pavel chce, aby Timotej napodoboval.
4. Čo hovoria verše 15-17 o inšpirácii?
5. V akom vzťahu je Živé Slovo - Ježiš k písanému Slovu - Biblii?

II TIMOTEJOVI 4

ROZDELENIE PERIKOPY V SÚČASNÝCH PREKLADOCH

UBS	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Posledné príkazy Timotejovi (3:10-4:8)	Káž Slovo	Pastier a stádo (2:14-4:5)	Posledné inštrukcie (3:10-4:8)	Záväzný príkaz
4:1-5	4:1-5	3:10-4:5	3:10-4:5	4:1-5
4:6-8	Pavlova rozlúčka	Záverečné nabádania	4:6-8	Večer Pavlovho života
Osobné inštrukcie	Opustený apoštol	4:6-8	Osobné slová	Finálne oznámenia
4:9-15		4:9-15	4:9-13 4:14-15	4:9-15
4:16-18		4:16-18	4:16-18	4:16-18
Záverečné pozdravy	Pán je verný 4:17-18 Príď pred zimou		Záverečné pozdravy	Rozlúčka a záverečné pranie dobrá
4:19-22	4:19-21	4:19-21	4:19-21a	4:19-21a
	Rozlúčka		4:21b	4:21b
	4:22	4:22	4:22a 4:22b	4:22

ČÍTANIE TRETIEHO CYKLU (POZRI STR. VII)

SLEDOVANIE PŔVODNÉHO AUTOROVHO ZÁMERU NA ÚROVNI ODSEKOV

Tento komentár je štúdiným sprievodcom, čo znamená, že vy ste zodpovední za svoju vlastnú interpretáciu Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Vy, Biblia a Svätý Duch ste priority v interpretácii. Toto nesmiete nechávať na komentátora.

Prečítajte kapitolu na jedno sedenie. Identifikujte predmety. Porovnajme svoje rozdelenie predmetov s piatimi modernými prekladmi. Rozdelenie na odseky nie je inšpirované, ale je kľúčovo dôležité pre sledovanie pôvodného autorovho zámeru, ktorý je srdcom interpretácie. Každý odsek má len jeden predmet.

1. prvý odsek
2. Druhý odsek
3. Tretí odsek
4. atď.

ŠTÚDIUM SLOV A SLOVNÝCH SPOJENÍ

EKUMENICKÝ PREKLAD: 4:1-5

1Pred Bohom a Kristom Ježišom, ktorý bude súdiť živých aj mŕtvych, t'a dôrazne zaväzujem v mene jeho zjavenia a jeho kráľovstva: 2Zvestuj slovo, buď pohotový v priaznivý i nepriaznivý čas, presvedčaj, karhaj, povzbudzuj so všetkou trpezlivosťou a poučaním. 3Lebo príde čas, keď ľudia neznesú zdravú náuku, ale podľa vlastných žiadostí budú sa zháňať za učiteľmi, pretože majú svrbľavé uši, 4a odvrátia sluch od pravdy, no priklonia sa k bájkam. 5Ale ty buď vo všetkom striezlivý, znášaj útrapy, konaj dielo zvestovateľa evanjelia, plň dôsledne svoju službu.

▣ **4:1 “Dôrazne t'a zaväzujem”** Pavel pokračuje v ukladaní úloh Timotejovi a nabádaní ku konaniu (porov. I Tim. 5:21; 6:13; II Tim. 2:14; 4:1). Pamätajte, že toto je Pavlov posledný list pred tým, ako bol umučený!

▣ **“Pred Bohom a Kristom Ježišom”** Otec a Syn sú spolu spojení gramatickou formou, ktorá zdôrazňuje ich rovnosť.

▣ **“ktorý bude súdiť”** Toto je SZ boží titul a funkcia, ktoré sú tu vzťahované na Ježiša. To ukazuje na Jeho plné božstvo (porov. Mat. 25:31ff; Skutky 10:42; 17:31; Rim. 2:16; I Pet. 4:5). Tak, ako bol Kristus Otcovým prostredníkom pri stvorení (porov. Ján 1:3; I Kor. 8:6; Kol. 1:16; Heb. 1:2) bude aj Otcovým prostredníkom pri súde.

▣ **“živých aj mŕtvych”** Toto sa vzťahuje na Ježišov súd celého stvorenstva pri vedomí (porov. Filip. 2:10). Niektorí budú žiť v čase druhého príchodu (porov. I Tes. 4:13-18; niektorí sú u Pána (porov. II Kor. 5:8) a niektorí (hriešnici) sú v Háde (porov. Zj. 20:13; Mat. 11:23; Lukáš 16:23).

ZVLÁŠTNÁ TÉMA: KDE SÚ MŕTVI?

I. Stará Zmluva

A. Všetci ľudia idú do Šeol-a (etymológia neznáma, BDB 1066), čím sa označuje smrť alebo hrob, väčšinou v Múdroslovej literatúre a u Izaiáša. V SZ to bola tienistá, vedomá, ale neradosná existencia (Jób 10:21-22; 38:17; Ž 107:10,14).

B. Šeol charakterizuje

- a. Spojené s Božím súdom (oheň), 5M 32:22
- b. Spojené s trestom ešte pred súdnym dňom, Ž 18:4-5
- c. Spojené s abaddon (zničenie), ale taktiež otvorený pre Boha, Jób 26:6; Ž 139:8; Am 9:2
- d. Spojené s „jamou“ (hrob), Ž 16:10; Iz 14:15; Ez 31:15-17
- e. Zlí zostupovali zaživa do šeol-a, 4M 16:30,33; Ž 55:15
- f. Zosobnené často ako zviera s veľkou tlamou, 4M 16:30; Iz 5:14; 14:9; Hab 2:5
- g. Ľudia zvaní Rephaim, Iz 14:9-11)

II. Nová Zmluva

A. Hebrejské slovo Šeol je do gréčtiny preložené ako Hades (neviditeľný svet)

B. Hades charakterizuje

- a. Hovorí o smrti, Mt 16:18
- b. Prepojený so smrťou, Zj 1:18; 6:8; 20:13-14
- c. Často analogický k miestu večného zničenia (Gehenna), Mt 11:23 (SZ citát); Lk 10:15; 16:23-24

d. Často analogický k hrobu, Lk 16:23

C. Pravdepodobne rozdelené (rabíni)

a. Spravodlivá časť zvaná raj (skutočne iné meno pre nebo, 2K 12:4; Zj 2:7), Lk 23:43

b. Zlá časť zvaná Tartarus, 2Pt 2:4, ktorá je miestom zadržania zlých anjelov (1M 6; 1Enoch)

D. Gehenna

a. Odráža SZ frázu „údolie synov Hinnómových“, (južne od Jeruzalema). Bolo to miesto kde bol fenický boh ohňa Moloch uctievaný detskými obeťami (2Kr. 16:3; 21:6; 2Krn 28:3; 33:6), čo bolo zakázané v 3M 18:21; 20:2-5.

b. Jeremiáš to zmenil z miesta pohanského uctievania na miesto YHWH súdu (Jer 7:32; 19:6-7). Stalo sa miestom ohnivého, večného súdu 1Enoch 90:26-27 a Sib 1:103.

c. Židia za čias Ježiša boli tak zhrození účasťou ich predkov na obetovaní detí, že z tejto oblasti spravili smetisko pre Jeruzalem. Mnoho Ježišových metafor pre večný súd pochádza z tejto skládky (ohneň, dym, červy, zápach, Mk 9:44,46). Výraz Gehenna používal iba Ježiš (okrem Jk 3:6).

d. Ježišove použitie slova Gehenna

i. *Oheň, Mt 5:22; 18:9; Mk 9:43*

ii. *Trvalý, Mk 9:48 (Mt 25:46)*

iii. *Miesto zničenia (duše a tela), Mt 10:28*

iv. *Paralelné so Šeol-om, Mt 5:29-30; 18:9*

v. *Charakterizuje zlých ako „synov pekla“, Mt 23:15*

vi. *Výsledok súdneho výroku, Mt 23:33; Lk 12:5*

vii. Koncept Gehenna je paralelný s druhou smrťou (Zj 2:11; 20:6,14) alebo ohnivým jazerom (Mt 13:42,50; Zj 19:20; 20:10,14-15; 21:8). Je možné, že ohnivé jazero sa stane trvalým miestom zotrvania pre ľudí (Šeol) a zlých anjelov (Tartarus, 2Pt 2:4; Júd 6 alebo priepasť, Lk 8:31; Zj 9:1-10; 20:1,3). viii. Nebolo stvorené pre ľudí, ale pre Satana a jeho nasledovníkov, Mt 25:41

E. Nakoľko sa Šeol, Hades a Gehenna prelínajú

a. Pôvodne šli všetci ľudia do Šeol-u/Hades-a

b. Ich skúsenosť (dobrá alebo zlá) sa zosilní po súdnom dni, pričom miesto pre zlých ostáva rovnaké (preto KJV prekladá hades (hrob) ako gehenna (peklo)).

c. Jediný NZ text, ktorý sa zmieňuje o útrapách pred súdom je podobenstvo z Lukáša 16:19-31 (Lazar a Boháč). Šeol je taktiež opísaný ako dnešné miesto trestu (5M 32:22; Ž 18:1-5). Nie je však možné ustanoviť doktrínu na jednom podobenstve.

III. Prechodný stav medzi smrťou a vzkriesením

A. NZ neučí „nesmrteľnosť duše“, čo je jedným z viacerých starovekých pohľadov na posmrtný život.

a. Ľudské duše existujú pred ich fyzickým životom

b. Ľudské duše sú večné pred aj po fyzickej smrti

c. Ľudské telo je často vnímané ako väzenie a smrť ako prepustenie do pred-existenčného stavu

B. NZ poukazuje na stav bez tela medzi smrťou a vzkriesením

a. Ježiš hovorí o rozdelení medzi dušou a telom, Mt 10:28

- b. Abrahám môže mať teraz telo, Mk 12:26-27; Lk 16:23
  - c. Mojžiš a Eliáš mali pri premenení fyzické telá, Mt 17
  - d. Pavel tvrdí, že pri druhom príchode duše s Kristom najprv obdržia svoje nové telá, 2Tes 4:13-18
  - e. Pavel tvrdí, že veriaci dostanú svoje nové duchovné telá pri dni vzkriesenia, 1K 15:23,52
  - f. Pavel tvrdí, že veriaci nepôjdu do Hades-u, ale po smrti sú s Ježišom, 2K 5:6,8; Flp 1:23. Ježiš premohol smrť
- a vzal so sebou do neba spravodlivých, 1Pt 3:18-22.

IV. Nebo

A. Tento výraz sa v Biblii používa v troch významoch

- a. Zemská atmosféra, 1M 1:1,8; Iz 42:5; 45:18
- b. Hviezdne nebo 1M 1:14; 5M 10:14; Ž 148:4; Hb 4:14; 7:26
- c. Miesto Božieho trónu, 5M 10:14; 1Kr. 8:27; Ž 148:4; Ef 4:10; Hb 9:24 (tretie nebo, 2K 12:2)

B. Biblia nezjavuje mnoho o posmrtnom živote. Pravdepodobne preto, že padlí ľudia nemajú spôsob ani kapacitu na to, aby to pochopili (1K 2:9).

C. Nebo je miesto (Jn 14:2-3) ako aj osoba (2K 5:6:8). Nebo môže byť obnovená záhrada Eden (1M 1-2; Zj 21-22). Zem bude očistená a obnovená (Sk 3:21; Rim. 8:21; 2Pt 3:10). Boží obraz (1M 1:26-27) je obnovený v Kristovi. Teraz je intímne spoločenstvo rajskej záhrady opäť možné.

Toto však môže byť metaforické (nebo ako obrovské prezdobené mesto zo Zj 21:9-27) a nie doslovné. 1K 15 opisuje rozdiel medzi telesným a duchovným telom ako semenkom a vyzretou rastlinou. Znovu 1K 2:9 (citát z Iz 64:4 a 65:17) je veľkým zasľúbením a nádejou! Viem, že keď ho uvidíme budeme ako On (1Jn 3:2).

V. Úžitočné zdroje

- A. William Hendriksen, The Bible On the Life Hereafter
- B. Maurice Rawlings, Beyond Death's Door

▣ **“jeho zjavenia ”** Doslova je to *epifánia*. To vyjadruje myšlienku "jasu, žiary, nádhery alebo slávy." To môže reflektovať SZ koncept Božej prítomnosti v oblaku slávy Šekina počas dejinného obdobia putovania Izraela na púšti po exode. Toto je charakteristické slovo v pastorálnych listoch pre Druhý príchod (porov. I Tim. 6:14; II Tim. 1:10; 4:1,8; Títovi 2:11,13; 3:4; II Tes.2:8). Pozri Zvláštna téma v Títovi 2:13. Pavel zaväzuje Timoteja, aby určité veci robil vo svetle reality súdneho dňa/dňa vzkriesenia. Druhý príchod má povzbudiť veriacich v každej dobe, hoci realitou bude len pre jednu generáciu. Veriaci majú žiť každý deň, ako keby to bol alebo mohol byť ich posledný!

▣ **“Jeho kráľovstvo”** Toto sa vzťahuje na Božie kralovanie v srdciach veriacich teraz, ktoré bude dovŕšené na celé stvorenstvo (porov. Mat. 6:10). Aj tu je Božie kráľovstvo priradené Synovi. Ježiš Kristus je opísaný tromi eschatologickými funkciami: (1) sudca; (2) Prichádzajúci; a (3) Kráľ.

▣ **4:2 “Zvestuj slovo”** Toto je prvý zo série deviatich imperatívov aoristu. Naším posolstvom (*logos*) je Ježiš (porov. Kol. 4:3). On je evanjelium!

▣ **“bud’ pohotový v priaznivý i nepriaznivý čas”** Toto je imperatív aoristu aktívneho. Doslovne je to “dobrý čas” (vhodné obdobie) (*eukairós*) a “zlý čas” (nevhodné obdobie) (*akairós*). Toto opisuje “veľké vyslanie” kresťanstva.

▣ **“karhaj”** Dosl.: “vystaviť na proces tak, aby sa preskúšalo” (porov. I Tim. 5:20; Títovi 1:13; 2:15).

▣ **“napomínaj”** Toto je ďalší imperatív aoristu aktívneho (porov. Lukáš 17:3; 23:40).

▣ **“popvzbuduj”** Toto je ďalší imperatív aoristu aktívneho. Vychádza z toho istého koreňa ako “nabádaj”. Karhať a napomínať bez povzbudenie a trpezlivosti nie je kresťanské (porov. 3:10; I Tim. 1:16).

▣ **“so všetkou trpezlivosťou”** Pozri poznámku k I Timoteovi 1:16.

▣ **4:3 “Lebo príde čas”** Toto zohľadňuje Pavlov deň, v určitom zmysle každý deň a v jednoznačne posledné dni (porov. 3:1; I Tim. 4:1-2).

▣ **“neznášaj zdravú náuku”** Mnohé slová z Pastorálnych listov sa nachádzajú aj v Lukášových spisoch. Je možné, že Pavel použil Lukáša ako pisára na napísanie týchto listov. Pojem “zdravý” Lukáš často používa (porov. Lukáš 5:31; 7:10; 15:27, etc.). Je to veľmi bežný opis učenia a viery v Pastorálnych listoch (porov. I Tim. 4:6; 6:3; II Tim. 1:13; 4:8; Títovi 1:9,13; 2:1,2,8).

▣ **“ale podľa vlastných žiadostí majú svrbľavé uši”** Tento výrok sa vzťahuje na falošných učiteľov (porov. v. 4) a ich nasledovníkov.

▣ **“budú sa zhaňat’ za učiteľmi”** Chcú počuť len (1) tých, ktorí s nimi súhlasia (porov. Jer. 5:31); (2) tých, ktorí učia nové a špekulatívne veci alebo (3) mnohých rôznych učiteľov (vždy navštevovať nový seminár).

▣ **4:4 “odvrátia. . . priklonia”** Prvý pojem je použitý o zvrátenosti v Títovi 1:14 alebo o odvrátení sa od apoštola v II Tim. 1:15. Druhý pojem sa často používa v Pastorálnych listoch (porov. I Tim. 1:6; 5:15; 6:20; II Tim. 4:4). Obidva sú názvukom SZ konceptu spravodlivosti ako pravítka (alebo priamej hrany); všetky výrazy pre hriech sú odklonom od štandardu. Títo falošní učelia sa odvracajú od zdravého učenia prikláňajú k mýtom!

▣ **“od pravdy”** Pozri Zvláštna téma: Pravda v I Tim. 2:4.

▣ **“bájky (mýty)”** Tento koncept je často použitý v Pastorálnych listoch (porov. I Tim. 1:4; 4:7; Títovi 1:14; 3:9; II Pet. 1:16). Pravdepodobne sa to vzťahuje na (1) gnostické *eóny* (anjelské úrovne medzi najvyšším dobrým bohom a nižšími duchovnými bytosťami, ktoré by formovala hmota); (2) židovské mesiášske genealógie; alebo (3) niektoré mimokanonické “evanjeliá”.

▣ **4:5** Toto je ďalší kontrast medzi konaním Timoteja a falošných učiteľov.

▣

NASB “bud’ triezvy vo všetkých veciach”

NKJV “bud’ bdely vo všetkých veciach”

NRSV “vždy bud’ triezvy”

TEV “Maj kontrolu nad sebou za všetkých okolností”

NJB “Vždy musíš ostať stabilný”

Toto je imperatív prezenta aktívneho. Nevzťahuje sa na abstinovanie od vína, ale na to, aby bol vyrovnaný. Pozri viac v poznámke k I Tim. 3:2.

▣

NASB “znášaj ťažkosti”

NKJV “znášaj trápenia”

NRSV, TEV “znášaj utrpenie”

V tomto odseku je séria troch imperatívov aoristu aktívneho. Tento pojem je použitý trikrát v II Timoteovi (porov. 1:8; 2:3,9; 4:5). Vzťahuje sa na prenasledovanie a straty spôsobené tým, že sa podieľa na službe evanjelia.

▣ **“konaj dielo zvestovateľa evanjelia”** Toto je druhý imperatív aoristu aktívneho v tomto odseku. Podstatné meno "evanjelista" je v NZ použité len trikrát.

1. Sedem Filipových dcér (porov. Skutky 21:9)
2. obdarený predstavený miestneho zboru (porov. Ef. 4:11)
3. a tu.

Pojem "evanjelium" (*euangelion*) doslovne znamená "dobrá správa"; evanjelista (*euangelist's*) je ten, kto sa zdieľa s evanjeliom. Evanjelista je duchovný dar cirkvi (porov. Ef. 4:11) a evanjelizácia je zodpovednosť každého veriaceho (porov. I Pet. 3:15; Kol. 4:6). Veriaci musia nie len potvrdiť Ježišov mandát (porov. Mat. 28:19-20) ale aj ho žiť zo dňa na deň!

▣ **“plň dôsledne svoju službu”** Toto je tretí imperatív aoristu aktívneho. Služba evanjelia bez evanjelizácie nie je úplnou službou (porov. Kol. 4:17). Evanjelizácia je Božím srdcom, cieľom Kristovej obete a hlavnou úlohou Ducha.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 4:6-8

„Ja už totiž mám byť obetovaný a už nastal čas môjho odchodu. Dobrý boj som dobojoval, beh som dokončil, vieru som zachoval. Už mi je pripravený veniec spravodlivosti, ktorý mi dá v onen deň Pán, spravodlivý Sudca, nie však iba mne, ale aj všetkým, ktorí milujú jeho zjavenie.

▣ **4:6 “byť obetovaný”** Toto je indikatív prítomného pasívneho. Tento výrok je použitý vo Filip. 2:17 o SZ obeti vína (porov. Num. 28:7,10,14,15). Pavel hľadel na svoj život ako na obeť pre Krista.

▣ **“už nastal čas môjho odchodu”** Toto je indikatív perfekta aktívneho. Tento pojem *analysis* (slovensky: "analýza") sa v NZ nachádza len tu, ale slovesná forma sa používa niekoľkokrát na vyjadrenie uvoľnenia lode z kotvenia (V Lk 12,36 použité o "uvoľnení", t.j. návrate pána zo svadby - porov. Lukáš 12:36). Metaforicky je použité o smrti vo Fil. 1:23. Toto je posledný Pavlov list napísaný pred tým, ako bol sťatý, medzi r. 56-58 po Kr. (podľa tradície ranej cirkvi).

▣ **4:7 “Borbý boj som dobojoval”** Toto je prvý z troch indikatívov perfekta mediálneho. Pavel použil atletickú (I Kor. 9:27; Filip. 3:13-14) a vojenskú (porov. Ef. 6:10-18) metaforu na opísanie svojej služby. To, k čomu povzbudzoval Timoteja, aby robil, (porov. I Tim. 1:18; 6:12) robil aj on sám.

▣ **“beh som dokončil”** Toto je druhý indikatív perfekta aktívneho. Pavel vedel, že jeho smrť bola bezprostredne blízko.

▣ **“vieru som zachoval”** Toto je ďalší indikatív perfekta aktívneho. To odkazuje na (1) učenie; (2) vernosť; alebo (3) atletickú metaforu pre dodržanie pravidiel (porov. I Kor. 9:27).

▣ **4:8 “veniec spravodlivosti”** Toto je buď (1) nie naša vlastná, ale Kristova pripočítaná spravodlivosť; a/alebo (2) náš život v podobnosti Kristovi. Pojem sa vzťahuje na vavrínový veniec víťaza atletických pretekov. Z tohto gréckeho slova máme meno "Štefan". Existuje niekoľko vencov, ktoré sú určené veriacim v NZ:

1. veniec neporušiteľnosti (I Kor. 9:25)
2. veniec spravodlivosti (II Tim. 4:8)
3. veniec života (Jakub 1:12; Zj. 2:4)
4. veniec slávy (I Peter 5:4)
5. zlatý veniec (Zj. 4:4)

Pozri Zvláštny predmet Spravodlivosť v Títovi 2:12.

▣ **“Ktorý ... Pán, spravodlivý Sudca”** Pojem "Pán" by sa mohol vzťahovať na JHVH, pretože On je nazvaný Sudcom (porov. Gen. 18:25; Ž. 5:6; 94:2; Joel 3:12; Heb. 12:23; Jakub 4:12) alebo na Ježiša, lebo tento súd sa spája s jeho "zjavením" (porov. 1:10; 4:1,8; I Tim. 6:14; Títovi 2:13). JHVH určil Ježiša za sudcu (porov. Mat. 25:31-46; Skutky 17:31; II Kor. 5:10).

▣ **“mi dá v onen deň”** Toto má orientáciu na koniec vekov (eschatologickú) (porov. 1:18; 4:1). Pavel zrejme veril, že veriaci budú s Pánom pri smrti (porov. II Kor. 5:8), ale odmenu a plné spoločenstvo očakávalo deň vzkriesenia (porov. I Tes. 4:13-18).

▣ **“ale aj všetkým, ktorí milujú jeho zjavenie”** Toto ukazuje, že veriaci dychtivo očakávajú Pánov druhý príchod. Už nevyvoláva strach. Je radostný! Je znakom pravého kresťanstva!

EKUMENICKÝ PREKLAD: 4:9-15

9Poponáhľaj sa čím skôr prísť ku mne. **10**Démas ma totiž opustil, lebo si zamiloval tento svet a odišiel do Tesaloník, Kréskés do Galácie, Títovi do Dalmácie. **11**Iba alukáš je so mnou. Pojmi Marka a priveď ho so sebou, lebo mi je užitočný na službu. **12**Tychika som však poslal do Efezu. **13**Keď prídeš, prines plášť, ktorý som nechal v Troade u Karpa. Prines aj knihy, najmä pergameny. **14**Mnoho zla mi spôsobil kováč Alexander. Pán mu odplatí podľa jeho skutkov. **15**Aj ty si dávaj naňho pozor, lebo sa veľmi staval proti našim slovám.

▣ **4:9 “Poponáhľaj sa čím skôr prísť ku mne”** Pavel bol osamelý (porov. v. 21; Títovi 3:12) a pravdepodobne mal problémy so zrakom (porov. II Kor. 12:7) čo mu sťažovalo existenciu osamote.

▣ **4:10 “Démas ma ... opustil”** Historický kontext Pavlovho pobytu vo väzení, možno krátko pred jeho sťahom, môže objasniť Démasovo konanie. Nie je isté, aký vzťah videl Pavel medzi jeho odchodom a vierou v Krista.

▣ **4:10 “lebo si zamiloval tento svet”** Doslova: "tento prítomný vek". Pozri Zvláštna téma v I Timoteovi 6:17. Démas si vybral bezprostredné pred večným. Príťažlivosť tohto sveta je veľmi silná, ale je len prechodná (porov. I Jánov 2:15-17).

▣ **“odišiel do Tesaloník”** Porov. Filemon 24 a Sk 20:4. Aristarchos a pravdepodobne aj Démas boli z Tesaloník.

▣ **“Kréskés do Galácie”** Existujú varianty gréckych rukopisov, ktoré zahŕňajú Kréskésove ciele cesty:

1. maloázijská (západné Turecko) rímska provincia Galácia (porov. MSS A, D, F, G)
2. južné Francúzsko, ktoré volali Gaul (Galatia) [porov. MSS !, C]
3. Galilea v Palestíne (porov. Vulgata, Koptské a Arménske verzie.) Štvrtá edícia Gréckeho nového zákona od United Bible Societies dáva Galácii rating “A”, čo znamená "takmer isté". To môže podporovať fakt, že Pavel navštívil východnú časť Stredomoria.

▣ **“Títus do Dalmácie”** Bol jedným z Pavlových verných apoštolských vyslancov (porov. Kor. 3:2; 7:6; 12-12; 8:6,16,23; 12:18; Gal. 2:1,3; Títovi 1:4). Dalmácia bola rímskou provinciou v južnej oblasti Illyrika (bývalá Juhoslávia). Pavel tam kázal v Sk 20:1. je to sever Macedónie. Pri tomto poverení posledný krát počujeme o Títovi v NZ.

▣ **4:11 “Lukáš”** bol pohanský lekár (pozri Kol. 4:14; Filem 24 a časti "my" v Sk). Je to možné, že výraz "lekár" môže jednoducho znamenať "vzdelaný". On je jediný nežidovský NZ autor (t.j. Evanjelium podľa Lukáša, Skutky a možno pisár Pastorálnych listov).

▣ **“Marek”** Je to Ján Marek, v dome ktorého a mohla odohrať posledná večera (porov. Skutky 12:12). Pridal sa k Pavlovi a Barnabášovi na prvej misijnej ceste, ale z nejakých dôvodov opustil tím (porov. Skutky 15:38). Pavel a Barnabáš sa dostali do sporu ohľadne prizvania Marka na druhú

misijnú cestu, čo vyústilo do dvoch samostatných misijných tímov (porov. Skutky 15:36-41). Pavel a Ján Marek sa neskôr zmierili (porov. Kol. 4:10).

▣ **4:12 “Tychikus”** Efez bol cirkvou a mestom, kde Pavel venoval väčšinu času a úsilia. Timotej bol v Efeze, keď Pavel písal I Tim. Tychikus bol Pavlovým verným poslom (porov. Skutky 20:4; Kol. 4:7; Ef. 6:21; Titovi 3:12) ktorý bol pravdepodobne nositeľom II Tim Timotejovi a možno jeho náhrada.

▣ **4:13 “plášť”** Bol to veľký a ťažký odev, ktorý sa používal ako plášť a tiež aj ako spací vak v zimnom období.

▣ **“Troada”** bola prístavným mestom na pobreží dnešného západného Turecka. Bola to lokalita Pavlovho "macedónskeho videnia", ktoré podáva Skutky 16:6-10. Zrejme tam v určitom období Pavel založil prácu.

▣ **“Prines aj knihy, najmä pergameny”** Dokonca aj Pavel cítil potrebu študovať a čítať. NZ “pergamen” sa vzťahuje na vyčinené zvieracie kože, ktoré sa používali na písanie. Ich názov je vzatý z Pergamenu, kde bol tento spôsob vynájdený. Bol to veľmi drahý, ale trvácný materiál na písanie. Možno sa to vzťahovalo na SZ zvitky. “Knihy” sa môžu vzťahovať na listy alebo právne dokumenty. Ale to je len špekulácia.

▣ **4:14 “Alexander”** Toto bolo bežné meno, preto nie sme si istí, či ot bola (1) tá istá osoba spomenutá v Skutky 19:33-34; (2) falošný učiteľ spomenutý v ITim 1:20, spolu s Hymeneom alebo (3) iný neznámy Alexander. On je ďalším príkladom odporcu evanjelia, či už mimo alebo vo vnútri cirkvi.

▣ **“Pán mu odplatí podľa jeho skutkov”** Toto je duchovný princíp. Boh je etický a morálny a také je aj jeho stvorenstvo. Ľudia sa rozbíjajú na Božích štandardoch. Žneme, čo sme siali. Toto je pravda pre veriacich (ale neovplyvňuje spasenie) ako aj pre neveriacich (porov. Jób 34:11; Ž. 28:4; 62:12; Prísl. 24:12; Kaz. 12:14; Jer. 17:10; 32:19; Mat. 16:27; 25:31-46; Rim. 2:6; 14:12; I Kor. 3:8; Gal. 6:7-10; II Tim. 4:14; I Pet. 1:17; Zj. 2:23; 20:12; 22:12).

▣ **“Aj ty si dávaj naňho pozor”** Toto je imperatív prezenta mediálneho. Buď v stálej ostrážitosti. Zlo je prítomné a nebezpečné!

EKUMENICKÝ PREKLAD: 4:16-18

16Pri mojej prvej obrane nikto nebol pri mne, ale všetci ma opustili. Nech sa im to nezaráta. 17Ale Pán stál pri mne a posilnoval ma, aby som mohol v plnosti zvestovať posolstvo a aby ho počuli všetky národy. A bol som vytrhnutý z tlamy leva. 18Pán ma vytrhne zo všetkého zla a zachráni ma pre svoje nebeské kráľovstvo. Jemu sláva na veky vekov. Amen.

▣ **4:16 “Pri mojej prvej obrane”** Z tohto gréckeho slova *apologia*, máme slovenské slovo "apológia". Používalo sa v zmysle právnej obrany (porov. Skutky 19:33; 22:1; 26:1,2,24). Pavel sa bránil, vysvetľoval a ohlasoval evanjelium pri viacerých právnych konaniach, tak v Palestíne ako aj v Ríme (porov. Skutky 9:15).

▣ **“nikto nebol pri mne, ale všetci ma opustili”** Toto môže vysvetľovať v. 10. Tak, ako strach roztopil srdcia Ježišových nasledovníkov po jeho uväznení, podobne aj Pavlovi pomocníci začali mať strach a opustili ho (viď Démas). V rímskom súdnom systéme Pavlovej doby bolo predbežné vyšetrovanie obvinení pred tým, ako došlo k formálnemu procesu. Pri tomto právnom konaní zrejme nikto nesvedčil v prospech Pavla.

▣ **“Nech sa im to nezaráta”** Pavel reflektuje Ježišove slová na kríži (porov. Lukáš 23:34) aštefanove slová v Skutky 7:60, ale všimnite si aj výpoveď o zodpovednosti vo v. 14.

▣ **4:17 “Ale Pán stál pri mne”** Ježiš zaslúbil, že bude s nami v Mat. 28:20. To isté sloveso je použité o Pavlovom povzbudení nadprirodzenou prítomnosťou v Skutky 23:11 a 27:23 (pozri tiež Skutky 18:9).

▣ **“a posilňoval ma”** Pavel často hovorí, že ho Kristus posilňoval (porov. Ef. 3:16; Filip. 4:13; Kol.1:11; I Tim. 1:12; II Tim. 2:1).

▣ **“v plnosti zvestovať posolstvo”** Pavel bol poslaný ako apoštol pohanov (porov. Skutky 9:15; 22:21; 23:11; 26:17; Rim. 1:5; 11:13; 15:16; Gal. 1:16; 2:7; Ef. 3:1-8; I Tim. 2:7).

▣ **“A bol som vytrhnutý z tlamy leva”** Toto môže byť SZ idiom pre (1) Božiu záchranu veriacich pred ich nepriateľmi alebo (2) ich Božiu záchranu zo smrti. Čítaj Žalmy 7:2; 22:21 a 35:17.

▣ **4:18 “Pán”** V tomto verši (a vo v. 14), sa môže vzťahovať na JHVH, ale vo v. 17 (a vo v. 1) sa vzťahuje na Ježiša. Ježiš je najlepšou voľbou pre všetky výskyty vo 4. kapitole.

▣

NASB “ma vyslobodí z každého zlého skutku”

NKJV “vyslobodí ma z každého zlého diela”

NRSV “zachráni ma z každého zlého útoku”

TEV “zachráni ma zo všetkého zla”

NJB “zachráni ma zo všetkých zlých pokusov proti mne”

Pavel vedel, že Pán bol s ním, pre neho a v ňom. Rovnako rozpoznal, že ľudské nepriateľstvo malo satanský alebo démonský pôvod. Ohlasovanie evanjelia je vždy sprevádzané zlým protiventvom! Tento výrok je o to viac zarážajúci a paradoxný, že sa nachádza tak krátko pred Pavlovou popravou!

▣ **“zachráni ma pre svoje nebeské kráľovstvo”** Pozri Zvláštny predmet: Tento vek a vek, ktorý má prísť v II Tim. 3:1.

▣ **“Jemu sláva na veky vekov”** Pavel sa často dostáva do doxológie (napr. dva dobré príklady v Rim. 11:36; Ef. 3:14-21).

▣ **“Amen”** Pozri Zvláštna téma v Títovi 2:12.

EKUMENICKÝ PREKLAD: 4:19-21

19Pozdrav Prisku a Akvilu i Onéziforovu domácnosť. 20Erastos zotal v Korinte, Trofima som však zanechal chorého v Miléte. 21Poponáhľaj sa prísť pred zimou. Pozdravuje ťa Eubúlos a Púdés, Linos a Klaudia i všetci bratia.

▣ **4:19 “Priska and Akvila”** Žena (tiež nazvaná Priscila) sa spomína prvý raz v Skutky 18:18,26; Rimanom 16:3 a tu; jej manžel sa spomína prvý raz v Skutky 18:2 a v I Kor. 16:19. Je možné, že bola zmienená skôr, čo bolo výsostne neobvyklé, pretože patrila do rímskych vyšších vrstiev. Mohla byť silnejšou osobnosťou v rámci páru. Boli výrobcami stanov (alebo kožiarski robotníci) podobne ako Pavel a boli jeho dobrými priateľmi a spolupracovníkmi v evanjeliu.

▣ **“Onéziforos”** Pozri poznámku k 1:16-18.

▣ **4:20 “Erastos”** To isté meno, ako spomenuté v Skutky 19:22 a Rimanom 16:23.

▣ **“Trofima som nechal chorého”** Tento muž sa spomína v Skutky 20:4; 21:29 a možno aj v II Kor. 8:19-22. Je veľa otázok, ktoré by sme radi položili NZ pisateľom. Jedným z predmetov, o ktorých rozmýšľajú všetci veriaci, je fyzické uzdravenie. V Skutky (porov. 19:12; 28:7-9) je Pavel schopný uzdraviť, ale tu a v II Kor. 12:7-10 a Filip. 2:25-30, sa zdá, že nemôže. Prečo sú uzdravení niektorí a nie všetci, a je tu nejaké časové okno, ktoré by bolo spojené s uzdravením, ktoré by zavrelo?

Verim v nadprirodzeného súciteľného Otca, ktorý tak fyzicky ako aj duchovne uzdravuje, ale prečo je tento aspekt uzdravenia zdanlivo prítomný a potom nápadne neprítomný? Nemyslím, že je to spojené s vierou ľudí, lebo Pavel isto mal vieru (porov. II Kor. 12). Domnievam sa, že uzdravenie a záznaky viery potvrdzovali vernosť a pravdivosť evanjelia, čo sa ešte stále deje v oblastiach sveta, kde sa

prvýraz ohlasuje. Ale verím, že Boh chce, aby sme kráčali vierou a nie videním. Fyzická choroba je často pripustená v živote veriaceho (1) ako dočasný trest za hriech; (2) ako dôsledok života v padlom svete; a (3) aby pomohla veriacim duchovne vyzrieť. Mojm problémom je, že nikdy neviem, ktorý z týchto dôvodov to zapríčinil! Moja modlitba, aby sa diala Božia vôľa v každom prípade, nie je nedostatkom viery, ale úprimná snaha, otvoriť sa, aby láskavý a súcitiaci Boh konal svoju vôľu v každom živote.

▣ **“v Miléte”** To bol morský prístav v západnej Malej Ázii (západné Turecko), južne od Efezu.

▣ **4:21 “Ponáhľaj sa prísť pred zimou”** Pavel bol opustený a pravdepodobne mal problémy so zrakom. Lodná doprava sa v zime zastavovala, takže nikto sa k nemu nemohol dostať potom, ako začali sezónne búrky (porov. Títovi 3:21).

▣ O žiadnom z týchto veriacich nevieme nič z iných častí NZ. Ale Boh vie!

EKUMENICKÝ PREKLAD: 4:22

22Pán s duchom Tvojím. Milosť s vami.

▣ **4:22** Toto bolo pravdepodobne písané Pavlovou vlastnou rukou, aby sa preukázala pravosť listu (porov. II Tes. 2:2; 3:17).

▣ **“Pán s duchom v tvojom.”** Toto zámeno "ty" je v jednotnom čísle, vzťahuje sa na Timoteja (prov. Filemonovi 25). Pojem "duch" je tu s malým písmenom a vzťahuje sa na Timoteja.

▣ **“Milosť s vami”** Zámeno je v pluráli. Hoci boli všetky Pastорálne listy adresované jednotlivcom, mali sa nahlas čítať v cirkvách v domoch (porov. I Tim. 6:21; Títovi 3:15).

OTÁZKY NA DISKUSIU

Toto je komentárový sprievodca k štúdiu, čo znamená, že vy zodpovedáte za svoj vlastný výklad Biblie. Každý z nás musí kráčať vo svetle, ktoré máme. Pri výklade ste prioritou vy, Biblia a Svätý Duch. Toto nesmiete nechávať na komentátora.

Diskusné otázky sú poskytované ako pomoc na premyslenie hlavných tém tohto odseku knihy. Majú provokovať myslenie a nie sú definitívne.

1. Čo je evanjelista?
2. Má každý kresťan svedčiť slovom?
3. Naznačujú verše 5-8, že Pavel očakáva, že zomrie?
4. Čo sa stalo Démasovi?
5. Prečo Pavel nemohol uzdraviť Trofima?
6. Prečo je posledná veta tejto knihy v pluráli?

DODATOK 1

STRUČNÉ DEFINÍCIE GRÉCKYCH GRAMATICKÝCH VÝRAZOV

Gréčtina koiné, ktorá sa často nazýva helenistickou gréčtinou, bola od čias Alexandra Veľkého bežným jazykom v stredozemnej oblasti (336-323 pred Kristom) a trvala asi 800 rokov (300 pr. Kr. – 500 po Kr.). Nebola to len zjednodušená klasická gréčtina, no v mnohých ohľadoch novšia forma gréčtiny a stala sa druhým jazykom starého Blízkeho východu a oblasti Stredozemia.

Gréčtina NZ bola v určitých ohľadoch jedinečná, pretože jej užívatelia, okrem Lukáša a autora Listu Židom, pravdepodobne používali ako svoj základný jazyk aramejštinu a preto bolo ich písanie ovplyvnené slovnými zvratmi a štruktúrnymi formami aramejštiny. Takisto čítali a citovali Septuagintu (grécky preklad SZ), ktorá bola tiež napísaná v koiné gréčtine. No Septuagintu napísali židovskí učitelia, ktorých materinským jazykom nebola gréčtina.

Musíme teda pamätať na to, že NZ nemôžeme tlačiť do úzkej gramatickej štruktúry. Je jedinečná a napriek tomu má veľa spoločného so (1) Septuagintou, (2) židovskými spismi, ako boli napr. Jozefove, a (3) papyrusmi, nájdenými v Egypte. Ako máme teda pristupovať ku gramatickej analýze NZ?

Gramatické črty koiné gréčtiny a NZ koiné gréčtiny sú nestabilné. V mnohých ohľadoch to bol čas zjednodušovania gramatiky. Naším hlavným sprievodcom bude kontext. Slová majú význam len v širšom kontexte a preto gramatická štruktúra môže byť chápaná len vo svetle (1) konkrétneho autorovho štýlu a (2) konkrétneho kontextu. Žiadne rozhodujúce definície gréckych foriem a štruktúr neprichádzajú do úvahy.

Koiné gréčtina bola v prvom rade verbálnym jazykom. Často je kľúčom k výkladu druh a forma slov. V tých najhlavnejších vetách sa objavuje na prvom mieste sloveso, čo ukazuje jeho dôležitosť. Pri analyzovaní gréckeho slovesa si musíme všimnúť tri dôležité informácie: (1) základný dôraz na čas, rod a spôsob (tvaroslovie alebo morfológia); (2) základný význam konkrétneho slovesa (lexikografia) a (3) vývoj kontextu (syntax).

I. ČAS

A. K času alebo aspektu patrí vzťah sloviac k dokončenému alebo nedokončenému konaniu. Toto sa často nazýva „dokonavý“ (perfektum) alebo „nedokonavý“ (imperfektum) čas.

1. Perfektum sa sústreďuje na výskyt určitého konania. Nepoznáme nijaké ďalšie informácie okrem toho, že sa niečo stalo! Jeho začiatok, pokračovanie alebo vyvrcholenie nie je vyjadrené.
2. Imperfektum sa sústreďuje na pokračujúci proces konania. Dá sa to opísať v podmienkach lineárneho, trvalého alebo postupného konania, atď.

B. Časy sa dajú rozdeliť do kategórií podľa toho, ako autor vníma vývoj konania:

1. udialo sa to = aorist
2. udialo sa to a výsledky trvajú = perfektum
3. dialo sa to v minulosti a výsledky trvali, ale už netrvajú = predminulý
4. deje sa to = prítomný
5. udialo sa to = imperfektum
6. udeje sa to = budúci

Konkrétnym príkladom toho, ako tieto časy pomáhajú pri výklade, je výraz „spasit“. Používal sa v niekoľkých rôznych časoch na vyjadrenie jeho procesu, aj vyvrcholenia:

1. aorist – „spasení“ (Rim 8:24)

2. perfektum – „spasený a výsledky pokračujú“ (Ef 2:5,8)
3. prítomný – „je spasený“ (1Kor 1:18; 15:2)
4. budúci – „bude spasený“ (Rim 5:9,10; 10:9)

C. Pri sústredení sa na slovesné časy vykladači hľadajú dôvod, prečo si pôvodný autor vybral určitý konkrétny čas na to, čo chcel vyjadriť. Štandardným, „neprikrášeným“ časom bol aorist. Bola to bežná „nešpecifická“, „neoznačená“ alebo „neúnavná“ slovesná forma. Môže sa používať rôznymi spôsobmi, ktoré musí špecifikovať kontext. Aorist jednoducho vyjadroval, že sa niečo vyskytlo. Aspekt minulého času je obsiahnutý len v indikative (oznamovacou formou). Ak bol použitý akýkoľvek iný čas, zdôrazňovalo sa niečo oveľa konkrétnejšie. Ale čo?

1. Perfektum. Tento čas hovorí o dokončenom konaní s trvalými výsledkami. V niektorých ohľadoch to bola kombinácia aoristového a prítomného času. Obyčajne je pozornosť sústredená na trvalé výsledky alebo dokončenie konania. Príklad: Ef 2:5 a 8: „boli ste a naďalej ste spasení“.
2. Predminulý čas. Tento čas bol podobný perfektu - až na to, že trvalé výsledky prestali. Príklad: „Peter stál pri vonkajších dverách“ (J 18:16)356
3. Prítomný čas. Tento čas hovorí o nedokončenom alebo neúplnom konaní. Zameranie je obyčajne sústredené na pokračovanie udalosti. Príklad: „Každý, kto v Ňom zostáva, nepokračuje v hriechu“, „každý, kto sa narodil z Boha, nepokračuje v konaní hriechu“ (1J 3:6 a 9).
4. Imperfektum. V tomto čase je vzťah k prítomnému času obdobný k vzťahu medzi perfektom a predminulým časom. Imperfektum hovorí o nedokončenom konaní, ktoré sa vyskytlo, no teraz prestalo alebo o začiatku konania v minulosti. Príklad: „Potom za ním chodil celý Jeruzalem“ alebo „potom začal za ním chodiť celý Jeruzalem“ (Mt 3:5).
5. Budúci čas. Hovorí o konaní, ktoré sa obyčajne premietalo do budúceho časového rámca. Sústreďovalo sa hlavne na potenciál výskytu danej udalosti a pozornosť teda nebola sústredená na samotnú udalosť. Často hovorí o nevyhnutnosti danej udalosti. Príklad: „Požehnaní sú ... budú ...“ (Mt 5:4-9).

II. ROD

A. Rod opisuje vzťah medzi činnosťou, ktorú slovesu vyjadruje a jeho aktérom (podmetom).

B. Aktívny rod bol normálny, očakávaný, nezdôrazňovaný spôsob, ktorý prehlasoval, že podmet vykonával danú slovesnú činnosť.

C. Pasívny rod znamená, že podmet bol prijímateľom konania slovesa, produkovaného vonkajším agentom. Vonkajší agent, ktorého činnosť vyjadruje sloveso, bol v gréckej NZ označovaný nasledovnými predložkami a pádmi:

1. osobný priamy agent pomocou hupo s ablatívom (Mt 1:22; Sk 22:30)
2. osobný intermediálny agent pomocou dia s ablatívom (Mt 1:22)
3. neosobný agent - obyčajne pomocou en s inštrumentálom
4. niekedy osobný, inokedy neosobný agent len pomocou samotného inštrumentálu.

D. Mediálny rod znamená, že podmet je aktérom činnosti, ktorú vyjadruje sloveso a je tiež priamo zapojený do tej činnosti. Často sa nazýva rod intenzívneho osobného záujmu. Táto konštrukcia určitým spôsobom zdôrazňovala vo vete podmet. V angličtine sa táto konštrukcia nenachádza. V gréčtine má širokú škálu významov a prekladov. Niektoré príklady tejto formy sú:

1. reflexívna (zvrtná) – priamy čin podmetu na ňom samom. Príklad: „Obesil sa“ (Mt 27:5)
2. intenzívna – podmet produkuje konanie pre seba. Príklad: „Satan sa sám vydáva za anjela svetla“ (2Kor 11:14).

3. recipročná (vzájomná) – vzájomné pôsobenie dvoch podmetov. Príklad: „Radili sa jeden s druhým (navzájom)“ (Mt 26:4)

III. SPÔSOB

A. V koinsej gréčtine sú štyri spôsoby. Ukazujú vzťah slovesa k realite, aspoň v rámci vlastnej mysle autora. Spôsoby sú rozdelené do dvoch širokých kategórií: tej, ktorá indikuje realitu (indikatív – oznamovací spôsob), a tej, ktorá indikuje potenciál (subjunktív, imperatív – rozkazovací spôsob a optatív – želačný spôsob).

B. Indikatívny spôsob bol bežným spôsobom na vyjadrenie konania, ktoré sa objavilo alebo sa objavovalo - a to aspoň v mysli autora. Bol to jediný grécky spôsob, ktorý vyjadroval definitívny čas a dokonca aj tu bol tento aspekt druhotný.

C. Subjunktívny spôsob vyjadroval pravdepodobné budúce konanie. Niečo sa ešte nestalo, no všetky vyhladky nasvedčovali tomu, že sa to stane. Malo to veľa spoločného s budúcim indikatívom. Rozdiel bol v tom, že subjunktív vyjadruje určitý stupeň pochybnosti. V angličtine je to často vyjadrené podmienovacím spôsobom – „mohlo“, „možno“, „asi“, „snáď“ ...

D. Optatívny (želačný) spôsob vyjadroval želanie, ktoré bolo teoreticky možné. Tento spôsob bol považovaný za taký, ktorý je o krok ďalej od reality, než subjunktív. Optatív vyjadroval možnosť za určitých podmienok. V NZ bol optatív zriedkavý. Jeho najčastejšie použitie vidíme v Pavlovej známej fráze: „Nech sa to nikdy nestane“ (v preklade KJV: „Bože, nedovoľ“), ktorá je použitá 15krát (Rim 3:4,6,31; 6:2,15; 7:7,13; 9:14; 11:1,11; 1Kor 6:15; Gal 2:17; 3:21; 6:14). Iné príklady sa nachádzajú v Tes 1:38; 20:16; Sk 8:20; 1Tes 3:11.

E. Imperatívny spôsob zdôrazňoval rozkaz, ktorý bol možný, no tento dôraz bol úmyslom hovorca – rečníka. Presadzoval len dobrovoľnú možnosť a bol podmienený výberom alebo rozhodnutím iného. Imperatív sa špeciálne používal v modlitbách a požiadavkách 3. osoby. Tieto príkazy sa nachádzali len v prítomných a aoristových časoch NZ.

F. Niektoré gramatiky kategorizujú participiá (príčastia) ako iný druh spôsobu. V gréckej NZ sú veľmi bežné; obyčajne sú definované ako slovesné prídavné meno. Prekladajú sa v spojení s hlavným slovesom, s ktorým súvisia. Pri preklade prídavných bola možná široká rôznorodosť. Najlepšie je porovnať niekoľko anglických príkladov. Veľmi nám v tomto pomôže The Bible in Twenty Six Translations z vydavateľstva Baker.

G. Aoristový aktívny indikatív bol bežným alebo neoznačovaným spôsobom na zaznamenanie určitej udalosti. Všetky ostatné časy, rody a spôsoby mali určitý konkrétny výkladový význam, ktorý chcel pôvodný autor komunikovať.

IV. PRE ČLOVEKA, KTORÝ NIE JE OBOZNÁMENÝ S GRÉČTINOU, POSKYTNÚ POTREBNÉ INFORMÁCIE NASLEDUJÚCE ŠTUDIJNÉ POMÔCKY:

- A. Friberg, Barbara a Timoteovi: Analytical Greek New Testament, Grand Rapids: Baker, 1988
- B. Marshall, Alfred: Interlinear Greek-English New Testament, Grand Rapids: Zondervan, 1976
- C. Mounce, William D.: The Analytical Lexicon to the Greek New Testament, Grand Rapids: Zondervan, 1993
- D. Summers, Ray: Essentials of New Testament Greek, Nashville: Broadman, 1950
- E. Akademicky akreditované korešpondenčné kurzy koinsej gréčtiny sú dostupné cez Moody Bible Institute v Chicagu, IL.

V. PODSTATNÉ MENÁ

A. Syntakticky sú podstatné mená klasifikované podľa pádov. Pád bol ohybnou formou podstatného mena, ktorá poukazovala na jeho vzťah k slovesu a k iným častiam vety. V koinsej gréčtine bolo veľa pádových funkcií naznačovaných predložkami. Keďže pádová forma mohla identifikovať niekoľko rôznych vzťahov, predložky sa rozvinuli, aby jasnejšie oddelili tieto možné funkcie.

B. Grécke pády sú kategorizované nasledujúcimi ôsmimi spôsobmi:

1. Nominatív sa používal pre menovanie a obyčajne to bol podmet vety alebo vetného spojenia. Takisto sa používal pre prísudkové podstatné a prídavné mená so spojovacím slovesom „byť“ alebo „stať sa“.
2. Genitív sa používal pre opis a obyčajne pripisoval vlastnosť alebo kvalitu slovu, s ktorým súvisel. Odpovedal na otázku: „Aký druh?“ Často bol vyjadrený použitím anglickej predložky „z“.
3. Ablatív používal rovnakú ohybnú formu ako genitív, no používal sa na opis separácie, odlúčenia. Obyčajne vyjadroval odlúčenie od určitého bodu v čase, mieste, zdroji, pôvode alebo intenzite. Bol často vyjadrovaný použitím anglickej predložky „od“.
4. Datív sa používal na opis osobného záujmu. Mohol vyjadrovať jeho pozitívny alebo negatívny aspekt. Často to bol nepriamy predmet a vyjadroval sa anglickou predložkou „k“.
5. Lokatív bol rovnako ohybnou formou ako datív, no opisoval pozíciu alebo umiestnenie v priestore, čase alebo logických vymedzeniach. Často bol vyjadrený anglickými predložkami „v, na, za, medzi, počas, pri, nad a vedľa“.
6. Inštrumentál bol rovnako ohybnou formou ako datív a lokatív. Vyjadroval prostriedky alebo súvislosť. Často bol vyjadrovaný anglickými predložkami „prostredníctvom“ alebo „s“.
7. Akuzatív sa používal na opis záveru konania. Vyjadroval vymedzenie. Jeho hlavným použitím bol priamy predmet. Odpovedal na otázku: „Ako ďaleko?“ alebo „Do akej miery?“
8. Vokatív sa používal na priame oslovenie.

VI. SPOJENIA A SPOJKY

A. Gréčtina je veľmi presný jazyk, pretože má veľa spojov, ktoré spájajú myšlienky (klauzuly, vety a odstavce). Sú také bežné, že ich neprítomnosť (asyndeton) je často exegeticky dôležitá. V skutočnosti tieto spojky a spoje ukazujú smerovanie autorovho myslenia. Sú často podstatné pri rozhodovaní o tom, čo presne sa snaží komunikovať.

B. Tu je zoznam niektorých spojok a spojov a ich významov (tieto informácie boli zhromaždené prevažne z knihy *A Manual Grammar of the Greek New Testament* od autorov H. E. Dana a Julius K. Mantey.

1. časové spojky

- a. epei, epeide, hopote, hos, hote, hotan (subj.) – „keď“
- b. heos – „kým“
- c. hotan, epan (subj.) – „kedykoľvek“
- d. heos, achri, mechri (subj.) – „do“³⁵⁸
- e. priv (infin.) – „pred“
- f. has – „od“, „keď“, „ako“

2. logické spojky

a. účel

- (1) hina (subj.), hopos (subj.), hos – „aby“, „že“
- (2) hoste (introartikulárny akuzatívny infinitív) – „že“

(3) pros (introartikulárny akuzatívny infinitív) – „že“

b. výsledok (existuje blízke spojenie medzi gramatickými formami účelu a výsledku)

(1) hoste (infin., to je najčastejšie) – „aby“, „teda“

(2) hiva (subj.) – „tak že“

(3) ara – „tak“

c. príčina alebo dôvod

(1) gar (príčina/dopad alebo dôvod/záver) – „lebo“, „pretože“

(2) dioti, hotiy – „pretože“

(3) epei, epeide, hos – „keďže“

(4) dia (s akuz.) a (s introartikulárnym infin.) – „pretože“

d. úsudok

(1) ara, poinun, hoste – „preto“

(2) dio (najsilnejšia deduktívna spojka) – „na účet koho“, „načo“, „preto“

(3) oun – „preto“, „tak“, „teda“, „následne“

(4) toinoun – „podľa“

e. odporovanie alebo kontrast

(1) alla (silný odpor) – „ale“, „okrem“

(2) de – „ale“, „avšak“, „jednako“, „na druhej strane“

(3) kai – „ale“

(4) mentoi, oun – „jednako“

(5) plen – „predsa len“ (hlavne v Lukášovi)

(6) oun – „akokoľvek“

f. porovnávanie

(1) hos, kathos (predstavenie porovnávacích klauzúl)

(2) kata (v zloženinách katho, kathoti, kathosper, kathaper)

(3) hosos (v hebrej.)

(4) e – „ako“

g. pokračovanie alebo séria

(1) de – „a“, „teraz“

(2) kai – „a“

(3) tei – „a“

(4) hina, oun – „že“

(5) oun – „takže“ (v Jánovi)

3. dôrazné používanie

a. alla – „nevyhnutne“, „ba“, „v skutočnosti“

b. ara – „vskutku“, „určite“, „skutočne“

c. gar – „no naozaj“, „určite“, „vskutku“

- d. de – „vskutku“
- e. ean – „dokonca“
- f. kai – „dokonca“, „vskutku“, „naozaj“
- g. mentoi – „vskutku“
- h. oun – „naozaj“, „rozhodne“

VII. PODMIENKOVÉ VETY

A. Podmienková veta je taká, ktorá obsahuje jednu alebo viac podmienkových klauzúl. Táto gramatická štruktúra pomáha pri výklade, pretože poskytuje podmienky, dôvody alebo príčiny, prečo sa konanie hlavného slovesa objavuje alebo neobjavuje. Existovali štyri druhy podmienkových viet. Posúvajú sa od takej, ktorá bola z autorovho pohľadu alebo kvôli jeho literárnym zámerom považovaná za pravdu, k takej, ktorá bola len želaním.

B. Podmienková veta prvého stupňa vyjadrovala konanie alebo stav, ktoré sa považovalo z autorovho pohľadu alebo kvôli jeho zámerom za pravdu, hoci to bolo vyjadrené pomocou „ak“. V niekoľkých kontextoch by sa to mohlo preložiť ako „keďže“ (Mt 4:3; Rim 8:31). No to neznamená, že všetky podmienkové vety prvého stupňa sú skutočne pravdivé a súhlasia s realitou. Často sa používali k tomu, aby potvrdili určitý argument alebo

poukázali na mylnú predstavu (Mt 12:27).³⁵⁹

C. Podmienková veta druhého stupňa sa často nazýva „protikladom skutočnosti“. Uvádza na potvrdenie niečo, čo nesúhlasilo so skutočnosťou. Príklady:

1. „Ak by bol naozaj prorok, čo nie je, vedel by, kto a aká je tá žena, ktorá sa k nemu túli, no On to nevie“ (Tes 7:39)
2. „Keby ste naozaj verili Mojžišovi, čo neveríte, verili by ste mi, čo nerobíte (J 5:46)
3. „Keby som sa ešte stále snažil páčiť ľuďom, čo nerobím, vôbec by som nebol Kristovým otrokom, čím som“ (Gal 1:10)

D. Tretí stupeň hovorí o možnom budúcom konaní. Často predpokladá pravdepodobnosť tohto konania. Obyčajne naznačuje alternatívu. Konanie hlavného slovesa je podmienené konaním podmetu. Príklady: 1J 1:6-10; 2:4,6,9,15,20,21,24,29; 3:21; 4:20; 5:14,16.

E. Štvrtý stupeň je najviac vzdialený od eventuálnej možnosti. V NZ je zriedkavý. V skutočnosti neexistuje nijaká kompletná podmienková veta štvrtého stupňa, v ktorej obidve časti podmienky súhlasia s touto definíciou. Príklad čiastočnej vety štvrtého stupňa je úvodná klauzula v 1Pt 3:14. Príklad čiastočnej vety štvrtého stupňa v záverečnej klauzule je v Sk 8:31.

VIII. ZÁKAZY

A. Prítomný imperatív s časticou „Mé“ má často (no nie výhradne) dôraz na zastavenie konania, ktoré je už v procese. Niekoľko príkladov: „prestaňte si ukladať svoje bohatstvo na zemi ...“ (Mt 6:19); „prestaňte sa trápiť o svoj život ...“ (Mt 6:25); „prestaňte ponúkať hriechu časti svojho tela ako nástroje konania neprávosti ...“ (Rim 6:13); „musíte prestať urážať Svätého Ducha Božieho ...“ (Ef 4:30) a „prestaňte sa opíjať vínom ...“ (5:18).

B. Aoristový subjunktív s časticou „Mé“ má dôraz na „dokonca ani nezačínajte konať“. Príklady: „Ani nepredpokladajte, že ...“ (Mt 5:17); „nikdy sa nezačnite obávať ...“ (Mt 6:31); „nikdy sa nesmiete hanbiť ...“ (2Tim 1:8)

C. Dvojitý zápor so subjunktívnym rodом je veľmi dôraznou negáciou, popretím. „Nikdy, nie nikdy“ alebo „za nijakých okolností“. Príklady: „nikdy, nie nikdy nezakúsi smrť“ (J 8:51); „nikdy, nie nikdy ...“ (1Kor 8:13).

IX. ČLEN

A. V koinskej gréčtine mal určitý člen podobné použitie ako v angličtine. Jeho základnou funkciou bola funkcia „ukazovateľa“ alebo „náznaku“, spôsob na nasmerovanie pozornosti k slovu, menu alebo fráze. Použitie v NZ sa líši v závislosti od autora. Určitý člen mohol tiež slúžiť ako:

1. prostriedok kontrastu ako ukazovacie zámeno
2. znak odporúčania k predtým predstavenému podmetu alebo osobe
3. spôsob identifikácie podmetu vo vete so spájacím slovesom. Príklady: „Boh je Duch“ – J 4:24; „Boh je svetlo“ – 1J 1:5; „Boh je láska“ – 4:8,16

B. Koinská gréčtina nemala neurčitý člen ako má angličtina. Neprítomnosť určitého člena mohla znamenať:

1. zameranie na charakteristiky alebo vlastnosti niečoho
2. zameranie na kategóriu niečoho

C. NZ autori boli v používaní členov rôznorodí.

X. SPÔSOBY VYJADROVANIA DÔRAZOV V GRÉCKEJ NZ

A. Techniky pre vyjadrenie dôrazu sa v NZ líšia podľa autorov. Najdôslednejší a najformálnejší autori boli Lukáš a autor Listu Židom.

B. Už skôr sme povedali, že aoristový aktívny indikatív bol štandardným a jasným vyjadrením dôrazu, no všetky ostatné časy, rody alebo spôsoby majú výkladovú dôležitosť. To neznamená, že aoristový aktívny indikatív nebol často používaný v dôležitom gramatickom zmysle. Príklad: Rim 6:10 (dvakrát).

C. Slovosled v koinskej gréčtine

1. Koinská gréčtina bol ohybný jazyk, ktorý nezávisel (tak ako angličtina) na slovoslede a preto mohol autor meniť bežne očakávané poradie slov, aby ukázal:

- a. čo chcel zdôrazniť čitateľovi
- b. čo si autor myslí, že čitateľa prekvapí³⁶⁰
- c. z čoho mal autor silný dojem.

2. Bežný slovosled v gréckej vete je ešte stále nevyriešenou otázkou. Napriek tomu predpokladaný slovosled je:

a. pre spájacie slovesá

- (1) sloveso
- (2) podmet
- (3) doplnok

b. pre tranzitívne, prechodné slovesá

- (1) sloveso
- (2) podmet
- (3) predmet
- (4) nepriamy predmet
- (5) predložková fráza

c. pre menné skupiny

- (1) podstatné meno
- (2) prívlastok
- (3) predložková fráza

3. Poradie slov môže byť z exegetického pohľadu veľmi dôležité. Príklady:

- a. „pravicu dali Barnabášovi a mne spoločenstva“ (Gal 2:9). Fráza „pravicu spoločenstva“ je rozdelená a jej časť je umiestnená vpredu kvôli vyjadreniu jej dôrazu
- b. „s Kristom“ (Gal 2:20) bolo umiestnené ako prvé. Jeho smrť bola uprostred.
- c. „Krok po kroku a rôznymi spôsobmi“ (Žid 1:1) – to bolo na začiatku vety. Kontrastne bolo vyjadrené to, ako sa Boh sám zjavoval, a nie skutočnosť, že sa zjavil.

D. Obyčajne bol určitý stupeň dôrazu vyjadrený pomocou

- 1. opakovania záměna, ktoré bolo prítomné v ohybnej slovesnej forme. Príklad: „Ja sám budem zaiste s vami ... „ (Mt 28:20)
- 2. neprítomnosti očakávanej spojky alebo iného spojovníka medzi slovami, frázami, klauzulami alebo vetami. Toto sa volalo „asyndeton“ („nezviazané“). Spojka sa očakávala, takže jej neprítomnosť priťahovala pozornosť. Príklady:
  - a. Podobenstvá, Mt 5:3nn (zdôraznený zoznam)
  - b. J 14:1 (nová téma)
  - c. Rim 9:1 (nová časť)
  - d. 2Kor 12:20 (zdôraznený zoznam)
- 3. opakovania slov alebo fráz, prítomných v danom kontexte. Príklady: „chvále Jeho slávy“ (Ef 1:6,12 a 14). Táto fráza bola použitá na ukázanie činnosti každej osoby Trojice.
- 4. použitia idiomu alebo slovnej (zvukovej) hry medzi výrazmi:
  - a. eufemizmus – náhrada slov za tabuizované témy, ako „spat“ namiesto smrti (J 11:11-14) alebo „nohy“ pre mužské genitálie (Rút 3:7-8; 1Sam 24:3)
  - b. rozvláčnosť – náhrada slov pre Božie meno, napr. „Kráľovstvo nebeské“ (Mt 3:21) alebo „hlas z neba“ (Mt 3:17)
  - c. obrazné pomenovania
    - (1) nereálne zveličovania (Mt 3:9; 5:29-30; 19:24)
    - (2) umiernenosť výrokov (Mt 3:5; Sk 2:36)
    - (3) zosobňovanie (1Kor 15:55)
    - (4) irónia (Gal 5:12)
    - (5) poetické oddiely (Fil 2:6-11)
    - (6) slovné hry
      - (a) „cirkev“
        - (i) „cirkev“ (Ef 3:21)
        - (ii) „povolanie“ (Ef 4:14)
        - (iii) „povolany“ (Ef 4:1,4)
      - (b) „slobodný“
        - (i) „slobodná žena“ (Gal 4:31)
        - (ii) „sloboda“ (Gal 5:1)

(iii) „oslobodil“ (Gal 5:1)

d. idiomatický jazyk – jazyk, ktorý je obyčajne kultúrne a jazykovo špecifický:

(1) Toto bolo obrazné použitie „jedla“ (J 4:31-34)

(2) Toto bolo obrazné použitie „chrámu“ (J 2:19; Mt 26:61)

(3) Toto bol hebrejský idiom súcitu – „nenávidiet“ (1M 29:31; 5M 21:15; Tes 14:36; J 12:25; Rim 9:13) 361

(4) „Všetci“ verzus „mnohí“. Porovnajme Iz 53:6 („všetci“) s 53:11 a 12 („mnohí“). Výrazy sú zhodné s Rim 5:18 a 19.

5. použitie plnej lingvistickej frázy namiesto jedného slova. Príklad: „Pán Ježiš Kristus“.

6. zvláštne použitie autos

a. keď je s členom (prívlastková pozícia), prekladalo sa ako „rovnaký“

b. keď bolo bez člena (prísudková pozícia), prekladalo sa ako intenzívne reflexívne zámeno – „on sám“, „ona sama“, „ono samo“.

E. Študenti Biblie, ktorí neovládajú gréčtinu, môžu rozpoznať dôrazy niekoľkými spôsobmi:

1. Použitím analytického lexikonu a interlinerárneho gréckeho/anglického textu

2. Porovnaním anglických prekladov, hlavne tých, ktoré vychádzajú z rôznych teórií prekladov. Príklad: porovnanie doslovných prekladov (KJV, NKJV, ASV, NASB, RSV, NRSV) s dynamickými prekladmi (Williams, NIV, NEB, REB, JB, NJB, TEV). Dobrou pomôckou je The Bible in TwentySix Translations z vydavateľstva Baker.

3. Použitím The Emphasized Bible od Josepha Bryanta Rotherhama (Kregel, 1994)

4. Použitím úplne doslovných prekladov

a. The American Standard Version z r. 1901

b. Young's Literal Translation of the Bible od Roberta Younga (Guardian Press, 1976)

Štúdium gramaticky je veľmi jednotvárne, no pre správny výklad je nevyhnutné. Tieto stručné definície, komentáre a príklady majú povzbudiť a vyzbrojiť aj tých, ktorí neovládajú gréčtinu, k používaniu gramatických poznámok, ktoré sú v tomto vydaní použité. Je jasné, že tieto definície sú príliš zjednodušené. Nemali by sa používať dogmaticky a nepružne, no ako odrazové mostíky k lepšiemu porozumeniu jazykovej skladby NZ. Dúfam, že tieto definície tiež pomôžu čitateľom pochopiť poznámky iných študijných pomôcok, akými sú napr. odborné komentáre k NZ.

Svoj výklad musíme byť schopní overiť na základe informácií, ktoré sa nachádzajú v biblických textoch. Gramatika je jednou z takýchto najužitočnejších informácií; medzi ďalšie patria historické pozadie, literárny kontext, používanie slov vo vtedajšej dobe a paralelné oddiely.

DODATOK 2

TEXTOVÁ KRITIKA

Týmto predmetom sa budeme zaoberať do tej miery, aby sme vysvetlili textové poznámky, ktoré sa nachádzajú v tomto komentári.

Budeme používať nasledovnú osnovu:

I. TEXTOVÉ ZDROJE NAŠEJ ANGLICKEJ BIBLIE

A. Stará zmluva

B. Nová zmluva

II. STRUČNÉ VYSVETLENIE PROBLÉMOV A TEÓRIÍ „NÍŽŠEJ KRITIKY“, NAZÝVANEJ TIEŽ „TEXTOVÁ KRITIKA“

III. NAVRHOVANÉ ZDROJE PRE ĎALŠIE ČÍTANIE

I. TEXTOVÉ ZDROJE NAŠEJ ANGLICKEJ BIBLIE

A. Stará zmluva

1. Mazoretický text (MT) – hebrejský spoluhláskový text ustanovil rabín Aquiba v r. 100 po Kr. Samohláskové znamienka, prízvuky, okrajové poznámky, interpunkčné znamienka a celý aparát sa začali pridávať v 6. storočí a boli dokončené v 9. storočí skupinou židovských učencov, známou ako Mazoreti. Textová forma, ktorú používali, bola rovnaká, ako forma v Mišne, Talmude, Targume, Pešite a Vulgáte.
2. Septuaginta (LXX) – Tradícia hovorí, že Septuagintu napísalo 70 židovských učencov za 70 dní pre knižnicu v Alexandrii za podpory kráľa Ptolemaia II (285-246 pr. Kr.). Tento preklad si vraj vyžiadal istý židovský vodca, žijúci v Alexandrii. Tradícia pochádza z „Listu Aristeevi“. LXX je z veľkej časti založená na odlišnej hebrejskej textovej tradícii v porovnaní s textom rabína Aquibu (MT).
3. Zvitky od Mŕtveho mora – tieto boli napísané v období vlády Ríma pred Kristom (200 pr. Kr. –70 po Kr.) sektou židovských separatistov, nazývaných Eséni. Hebrejské rukopisy, nájdené na niekoľkých miestach okolo Mŕtveho mora, ukazujú do istej miery odlišnú hebrejskú textovú rodinu od MT, aj od LXX.
4. Niektoré konkrétne príklady toho, ako porovnanie týchto textov pomohlo vykladačom pochopiť SZ
  - a. LXX pomohla prekladateľom a bádateľom pochopiť MT
    - (1) LXX Iz 52:14 „*Tol'ki budú žasnúť nad ním*“
    - (2) MT Iz 52:14 „*Presne tol'ki boli udivení nad tebou*“
    - (3) V Iz 52:15 je toto odlišenie zámien potvrdené v prospech LXX
      - (a) LXX „*tak budú mnohé národy žasnúť nad ním*“
      - (b) MT „*tak pokropí mnohé národy*“
  - b. Zvitky od Mŕtveho mora pomohli prekladateľom a bádateľom pochopiť MT
    - (1) Zvitky Iz 21:8 „*potom prorok zvolal: Stojím pod strážnou vežou*“
    - (2) MT Iz 21:8 „*volal som ako lev! Môj Pane, stále stojím na strážnej veži dňom...*“
  - c. LXX aj Zvitky od Mŕtveho mora pomohli vyjasniť Iz 53:11
    - (1) LXX + Zvitky: „*po lopote jeho duše uvidí svetlo, bude spokojný*“
    - (2) MT: „*uvidí ... lopoty jeho duše, bude spokojný*“

B. Nová zmluva

1. Dosať je uchovaných viac ako 5300 rukopisov celej gréckej NZ, alebo jej častí. Asi 85 je napísaných na papyruse a 268 sú rukopisy, napísané veľkými písmenami (majuskula). Neskôr, asi v 9. storočí po Kr., bola rozvinutá miniskula (spájané písané písmo). Grécke rukopisy v písomnej forme dosahujú počet asi 2700. Takisto máme okolo 2100 kópií textov Písma, ktoré sa používali pri bohoslužbách, ktoré sa nazývali lekciónare.
2. Asi 85 gréckych rukopisov, ktoré obsahujú časti NZ napísanej na papyruse, je uložených v múzeách. MSS obsahuje celú NZ. Len preto, že sú to najstaršie kópie NZ, automaticky to neznamená, že majú menej variantov. Veľa z nich bolo prepisovaných veľmi rýchle pre lokálne používanie a v tomto procese sa príliš nedbalo na presnosť, preto obsahujú veľa obmien.
3. Sínajský kódex, ktorý je známy pod hebrejským písmenom א (aleph) alebo (01), našiel Tischendorf v Kláštore sv. Kataríny na vrchu Sínaj. Dátum jeho vzniku je 4. st. po Kr. a obsahuje LXX SZ, aj grécku NZ. Je to typ „alexandrijského textu“.
4. Alexandrijský kódex, známy ako „A“ alebo (02) – grécky rukopis z 5. stor., ktorý sa našiel v Alexandrii v Egypte.
5. Vatikánsky kódex, známy ako „B“ alebo (03), sa našiel vo Vatikánskej knižnici v Ríme a datuje sa od stredu 4. stor. po Kr. Obsahuje LXX, SZ, aj grécku NZ. Je to „alexandrijský text“.³⁶³
6. Efrajimský kódex, známy ako „C“ alebo (04) – je to grécky rukopis z 5. stor., ktorý bol čiastočne zničený.
7. Bézajský kódex, známy ako „D“ alebo (05) - grécky rukopis z 5. alebo 6. storočia. Je typickým predstaviteľom tzv. „západného textu“. Obsahuje veľa prídavkov a bol hlavným gréckym východiskom pre preklad Kráľa Jakuba (King Jakub Version).
8. NZ MSS môžeme zoskupiť do troch, alebo štyroch skupín, ktoré majú určité spoločné charakteristiky:
  - a. Alexandrijský text z Egypta
    - (1) P75, P66 (okolo r. 200), ktorý zaznamenáva evanjeliá
    - (2) P46 (okolo r. 225), ktorý zaznamenáva Pavlove listy
    - (3) P72 (okolo r. 225-250), ktorý zaznamenáva Petra a Júdu
    - (4) Kódex B, nazývaný Vatikánsky (okolo r. 325 po Kr.), ktorý zahŕňa celú SZ aj NZ
    - (5) Origénes cituje z tohto textového typu
    - (6) Iné MSS, ktoré ukazujú tento textový typ, sú Aleph, C, L, W, 33
  - b. Západný text zo Severnej Afriky
    - (1) citáty severoafrických cirkevných otcov Tertuliána, Cypriána a starý latinský preklad
    - (2) citáty Ireneja
    - (3) citáty Tatiána a starý sýrsky preklad
    - (4) Kódex D „Bezajský“ nasleduje tento textový typ
  - c. Východný Byzantský text z Konštantínopolu
    - (1) tento textový typ sa odráža vo viac ako 80 % z 5300 MSS
    - (2) citovaný cirkevnými otcami Sýrskej Antiochie Kapadoceom, Chrysostomom a Terodoretom
    - (3) Kódex A, len v evanjeliách

(4) *Kódex E (8. stor.) pre celú NZ*

d. Štvrtý možný typ je „Cézarejský“ z Palestíny

(1) *primárne ho vidíme v Markovi*

(2) *niektorí jeho svedkovia sú P45 a W*

II. PROBLÉMY A TEÓRIE „NÍŽŠEJ KRITIKY“ ALEBO „TEXTOVEJ KRITIKY“

A. Ako sa objavili varianty

1. neúmyselne alebo náhodne (veľká väčšina výskytu)
  - a. nepozornosť pri ručnom prepisovaní, kedy prepisovač omylom prečíta nasledujúce z opakovane sa vyskytujúcich slov a tak vynechá všetky ostatné slová medzi nimi (homoioteleuton) (1) nepozornosť v dívaní sa - vynechanie slova, skladajúceho sa z dvoch písmen alebo z frázy (haplografia) (2) nepozornosť v mysli pri zopakovaní frázy alebo riadku gréckeho textu (dittografia)
  - b. nepozornosť pri počúvaní, keď prepisovač počúva toho, kto mu text diktuje a objaví sa tam chyba (itacismus). Často táto chyba nahrádza alebo hláskuje pôvodný text veľmi podobným gréckym slovom.
  - c. prvé grécke texty neboli vôbec členené na kapitoly alebo verše, neboli tam interpunkčné znamienka alebo ich bolo veľmi málo a tiež sa nerozdeľovali slová. Písmená je možné rozdeliť na rôznych miestach a vytvoriť tak odlišné slová.
2. zámerne
  - a. zmeny pre zlepšenie gramatickej formy prepisovaného textu
  - b. zmeny kvôli zosúladieniu textu s inými biblickými textami (harmonizácia paralel)
  - c. zmeny skombinovaním dvoch alebo viacerých odlišných výkladov do jedného dlhého skombinovaného textu (konflácia)
  - d. zmeny kvôli oprave vnímaného problému v texte (1Kor 11:27 a 1J 5:7-8)
  - e. niektoré ďalšie informácie, čo sa týka historického zasadenia alebo správneho výkladu textu, boli umiestnené za okraj jedným z prepisovačov, no druhý ich napísal priamo do textu (J 5:4)

B. Základné ukazovatele textovej kritiky (logické smernice pre určenie pôvodného čítania textu, keď existujú jeho varianty)

1. najťažkopádnejší a gramaticky najneobyčajnejší text je pravdepodobne pôvodný
2. najkratší text je pravdepodobne pôvodný
3. staršiemu textu sa pripisuje väčšia váha kvôli jeho historickej blízkosti s originálom, keď všetko ostatné je rovnocenné
4. MSS, ktoré sú geograficky odlišné, majú obyčajne pôvodný výklad³⁶⁴
5. doktrinálne slabšie texty, hlavne tie, ktoré súvisia s hlavnými teologickými diskusiami obdobia rukopisných zmien, ako je Trojica v 1 J 5:7-8, majú byť uprednostňované
6. text, ktorý najlepšie vysvetľuje pôvod ostatných variantov
7. dva citáty, ktoré pomáhajú ukázať rovnováhu v týchto problematických variantoch
  - a. J. Harold Greenlee: Introduction to New Testament Textual Criticism: „Nijaká kresťanská doktrína nemá základ v nejakom spornom texte; a študent NZ sa musí vystríhať toho, aby nechcel, aby jeho text bol ortodoxnejší alebo doktrinálne silnejší ako inšpirovaný pôvodný text“ (s. 68)

b. W. A. Criswell povedal Gregovi Garrisonovi v The Birmingham News, že neverí tomu, že každé slovo v Biblii je inšpirované: „aspoň nie každé slovo, ktoré bolo odovzdané modernej verejnosti storočiami prekladateľov“. Criswell povedal: „Som veľkým zástancom textovej kritiky. Až do takej miery, že si myslím, že druhá polovica 16. kapitoly Evanjelia Marka je heréziou: nie je inšpirovaná, len vymyslená. Keď porovnávaš všetky tie rukopisy, neexistovala taká vec ako záver Markovho evanjelia. Niekoľko ho pridal ...“

Patriarcha zástancov neomylnosti Južnej baptistickej konvencie tiež hlásal, že „interpolácia“ je zrejmá aj v J 5, príbehu o Ježišovi pri rybníku v Bethezde. A tiež rozoberá dva odlišné záznamy o Judášovej samovražde (Mt 27 a Sk 1): „Je to len iný pohľad na samovraždu“, povedal Criswell. „Ak je to v Biblii, existuje k tomu vysvetlenie. A dva záznamy Judášovej samovraždy v Biblii sú“, dodal Criswell. „Textová kritika je sama o sebe úžasnou vedou. Nie je pominuteľná, nie je nemiestna. Je dynamická a centrálna ...“

III. PROBLÉMY S RUKOPISMI (TEXTOVÁ KRITIKA)

A. Odporúčané materiály pre ďalšie čítanie:

1. Biblical Criticism: Historical, Literary and Textual od Rim. H. Harrisona
2. The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption and Restoration od Brucea M. Metzgera
3. Introduction to New Testament Textual Criticism od J. H. Greenleho

DODATOK 3

DOKTRINÁLNE VYHLÁSENIE

O vyhlásenia viery alebo o vierovyznania sa príliš nezaujímam. Dávam prednosť argumentovaniu samotnou Bibliou. Napriek tomu si uvedomujem, že vyjadrenie vierovyznania poskytne tým, ktorí ma nepoznajú spôsob, ako ohodnotiť môj doktrinálny pohľad. V dnešnej dobe toľkých teologických omylov a podvodov ponúkam nasledujúce stručné zhrnutie mojej teológie:

1. Biblia, Stará aj Nová zmluva, je inšpirované, neomylné, autoritatívne, večné Božie Slovo. Je to Božie seba-zjavenie, zaznamenané ľuďmi pod nadprirodzeným vedením. Je to náš jediný zdroj jasnej pravdy o Bohu a o Jeho zámeroch. Je to tiež jediný zdroj viery a praxe pre Jeho cirkev.
2. Je len jeden večný Stvoriteľ – Vykupiteľ Boh. On je stvoriteľom všetkých vecí, viditeľných aj neviditeľných. Sám seba zjavil ako milujúceho a starostlivého, hoci je zároveň čestný a spravodlivý. Zjavil sa v troch odlišných osobách: ako Otec, Syn a Duch, ktorí sú v skutočnosti odlišní a zároveň vo svojej podstate tí istí.
3. Boh má aktívnu kontrolu nad svojím svetom. Existuje večný plán pre Jeho stvorenie, ktorý je nemenný a zároveň zameraný na jednotlivcov a dáva človeku slobodnú vôľu. Nič sa nedeje bez toho, aby o tom Boh vedel a dovolil to, no napriek tomu vytvára priestor pre individuálne rozhodnutia medzi anjelmi, aj medzi ľuďmi. Ježiš je Človek, ktorého si Otec vyvolil a všetci sú v ňom potencionálne vyvolení. Božie predzvedenie udalostí neobmedzuje ľudí na vopred určený, vopred napísaný scenár. Každý z nás je zodpovedný za svoje myšlienky a činy.
4. Ľudstvo, hoci stvorené na Boží obraz a slobodné od hriechu, sa rozhodlo vzbúriť proti Bohu. Hoci pri pokúšaní Adama a Evy zohral kľúčovú rolu nadprirodzený faktor, títo dvaja boli zodpovední za svoju zámernú sústredenosť na seba. Ich vzbura ovplyvnila celé ľudstvo a stvorenstvo. Všetci potrebujeme Božie milosrdenstvo a milosť kvôli nášmu spoločnému stavu v Adamovi, aj kvôli našej vzbure, pre ktorú sme sa rozhodli ako jednotlivci.
5. Boh zabezpečil prostriedky pre odpustenie a obnovenie padlého ľudstva. Ježiš Kristus, Boží jedinečný Syn, sa stal človekom, žil bezhriešny život a prostredníctvom svojej zástupnej smrti zaplatil odplatu za ľudský hriech. On je jedinou cestou k obnove a spoločenstvu s Bohom. Neexistuje iný prostriedok spasenia okrem viery v Jeho dokončené dielo.
6. Každý z nás musí osobne prijať Božiu ponuku odpustenia a obnovy v Ježišovi. To sa deje prostredníctvom dobrovoľnej dôvery v Božie sľuby cez Ježiša a zámerné odvrátenie sa od vedomého hriechu.
7. Každému z nás je úplne odpustené a sme celkom obnovení na základe našej viery v Krista a odpustenia hriechov. No dôkaz tohto nového vzťahu je viditeľný v zmenenom a meniacom sa živote. Božím cieľom pre ľudstvo nie je len jedného dňa nebo, ale Kristova podoba už teraz. Tí, ktorí sú naozaj vykúpení, hoci občas zhrešia, budú naďalej po celý svoj život pokračovať vo viere a v pokání.
8. Svätý Duch je „ten druhý Ježiš“. Je prítomný vo svete, aby viedol stratených ku Kristovi a rozvíjal Kristovu podobu v tých, čo sú spasení. Dary Ducha sú človeku dané pri spasení. Sú Ježišovým životom a službou, ktorá je rozdelená medzi Jeho telo – Cirkev. Dary, ktorými sú v podstate Ježišove postoje a motívy, potrebujú byť motivované ovocím Ducha. Duch je v našej dobe aktívny tak isto, ako bol v biblických časoch.
9. Otec urobil vzkrieseného Ježiša Krista Sudcom všetkých vecí. Vráti sa na Zem, aby súdil celé ľudstvo. Tí, ktorí uverili Ježišovi a ktorých mená sú napísané v Baránkovej knihe života, prijímú pri Jeho návrate svoje večné oslávené telá. Budú s Ním naveky. No tí, ktorí odmietli reagovať na Božiu pravdu, budú naveky odlúčení od radostí spoločenstva s trojjediným Bohom. Budú odsúdení spolu s Diablom a s jeho anjelmi.

Toto určite nie je úplné alebo dokonalé vyjadrenie, no dúfam, že vám to ukáže teologickú arómu môjho srdca. Mám rád výrok:

„V podstatnom – jednota, v okrajovom – sloboda, vo všetkom – láska.“